
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
1817

ROZPRAVY
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TŘÍDA III. ČÍSLO 23.

STAROČESKÉ SKLADBY DRAMATICKÉ PŮVODU LITURGICKÉHO

VYDÁVÁ

JAN MÁCHAL.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
[illegible]

PUBLIKACE

III. TŘÍDY ČESKÉ AKADEMIE POSUD VYDANÉ.

ROZPRAVY.

ROČNÍK I.

Čís. 1. Dr. *Jan Kvíčala*. Nové kritické a exegetické příspěvky k Vergiliově Aeneidě. . . . . Cena 3 K — h.

» 2. *Adolf Patera*. Jana Amosa Komenského korrespondence. Cena 3 » 60 »

» 3. *J. Truhlář*. Počátky humanismu v Čechách. . . . Cena — » 80 »

» 4. *Robert Novák*, Grammatická, lexikální a kritická pozorování u Velleja Paterkula. . . . . Cena 1 » 80 »

» 5. Dr. *Jiří Polívka*. Kronika o Bruncvíkovi v ruské literatuře. . . . . Cena 2 » 80 »

ROČNÍK II.

» 1. Dr. *V. Mourek*. Syntaxis složených vět v gotštině. Cena 6 » 40 »

ROČNÍK III.

» 1. Dr. *Jan Kvíčala*. Bádání v oboru skladby jazykův indoevropských. Část I. . . . . Cena 4 » 80 »

» 2. *Robert Novák*. Mluvnicko-kritická studia k Liviovi. Cena 4 » — »

» 3. *Vavřinec Josef Dušek*. Hláskosloví nářečí jihočeských. I. Část: Consonantismus. . . . . Cena 1 » — »

» 4. *Josef Truhlář*. Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II. . . . . Cena 3 » 20 »

ROČNÍK IV.

» 1. *Ferdinand Menčík*. Příspěvky k dějinám českého divadla. Cena 2 » 60 »

ROČNÍK V.

1. Dr. *Jan Kvíčala*. Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. I. Faidros, Gorgias. . . . . . Cena 7 » — »

ROČNÍK VI.

» 1. *Josef Zahradník*. O skladbě veršů v Iliadě a Odyssei. Cena 2 » 80 »

» 2. *Vavřinec Josef Dušek*. Hláskosloví nářečí jihočeských. II. Část: Vokalismus. . . . . Cena 1 » —

» 3. Dr. *Jan Kvíčala*. Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. II. Protagoras. Symposion. . . Cena 6 » 40 »

» 4. *Ignác Hošek*. O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí. . . . . Cena — » 40 »

ROČNÍK VII.

» 1. *Jan Loriš*. Rozbor podřečí Hornoostravského ve Slezsku Cena 1 » 50 »

ROČNÍK VIII.

» 1. *Ignác Hošek*. Nářečí českomoravské. Díl I. Podřečí polenské. Cena 2 » 60 »

ROČNÍK IX.

» 1. *Vavř. Jos. Dušek*. Kmenosloví nářečí jihočeských. Cena 1 » 50 »

» 20. *Dr. Václav Vondrák*. Studie z oboru církevněslovanského písemnictví . . . . Cena 3 » 20 »

» 21. *Ignác Hošek*. Nářečí českomoravské. Díl druhý: Podřečí polnické. I. 1. Mluvnický nástin . . . . Cena 2 » 70 »

» 22. *Ignác Hošek*. Nářečí českomoravské. Díl druhý: Podřečí polnické. II. 2. Ukázky podřečí . . . . Cena 2 » 70 »

ROZPRAVY
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TŘÍDA III. ČÍSLO 23.

STAROČESKÉ SKLADBY DRAMATICKÉ PŮVODU LITURGICKÉHO

VYDÁVÁ

JAN MÁCHAL.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1908.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

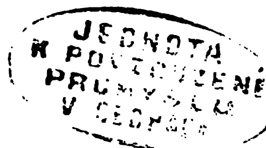
PŘEDMLUVA.

V Čechách v XIV. st. utěšeně se rozvinulo církevní drama liturgického původu. Pohříchu zbyly z něho pouhé trosky, rozmetané po různu v knihovnách domácích i cizích. Horlivým ctitelům staročeské literatury podařilo se již značnou část těchto vzácných památek vyhledati a uveřejniti. Ale ježto jsou po různu vytištěny, odhodlal jsem se k vyzvání p. dvor. rady J. Gebauera znovu je vydati v souborné knize, aby podávaly ucelenější obraz staročeské literatury dramatické, kterou se můžeme směle před cizinou pochlubiti. Málokterá literatura může se totiž honositi v tomto oboru skladbami tak rozmanitými a zároveň starými jako písemnictví naše. Pro dějiny středověkého dramata církevního mají české památky ohromnou cenu a poskytují vydatný materiál k srovnavacímu studiu jeho vzniku a vývoje.

Většina textů byla již dříve velmi pečlivě vydána, zejména od Jana Gebauera, Jos. Truhláře a Ad. Patery. Přepisy jejich vzal jsem za základ svého vydání, srovnal je znovu s rukopisy a bylo-li třeba, doplnil nebo opravil. Při textech notovaných vynechávány byly dosud noty, ač mají stejnou důležitost jako texty, nejen pro dějiny hudby, nýbrž i pro historii vývoje her samých. Hodlal jsem tedy vydati všecky notované partie ve fototypických otiscích, ale pro veliký náklad bylo mi zatím od toho upustiti. V příloze podávám toliko faksimile ruk. Klem. I. B. 12.

Pokládám za svou povinnost vřele poděkovati členům kommisse pro vydávání památek řeči a literatury české, zvláště p. dvor. radovi J. Gebauerovi, který mi radou i skutkem přispíval, dále p. bibliothekáři Ad. Paterovi, p. prof. dr. V. E. Mourkovi, p. prof. dr. R. Dvořákovi a p. vlád. radovi Ant. Truhlářovi. Rovněž upřímné díky vzdávám ředitelství kr. dvorní a státní bibliotheky v Mnichově, správě bibliotheky praemon. kláštera v Drkolné, správám knihovny Musejní, Klementinské a Kapitulní v Praze, které mi ochotně poskytly žádaných rukopisů. —

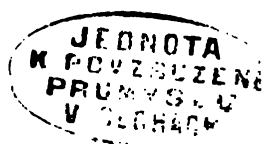
V Praze 2. května 1907.

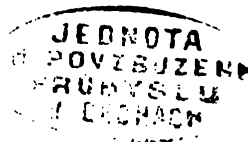
J. Máchal.

I.

LITERÁRNĚ HISTORICKÝ ÚVOD.

HLAVA PRVNÍ.

Stručný přehled vzniku a vývoje středověkého dramata církevního.[1])

Středověké drama má jako drama řecké základ liturgický a vzniklo zcela samostatně beze všeho vztahu k předchozímu vývoji dramata antického. Prvopočátky jeho byly velmi prosté a jednoduché, a v jádře svém zakládaly se na dialogických tropech obsahujících otázku a odpověď. Takové zpěvy, ozdobně a uměle složené, byly vkládány v obvyklé texty liturgické, aby se jimi o významných slavnostech výročních bohoslužba okrášlila a povznesla. Snaha zvelebovati liturgii melodickými tropy a sekvencemi nejsilněji se projevovala v klášteře sv. Havla (St. Gallen), sídle nové církevní poesie středověké, kde působil v IX. st. původce koloraturních sekvencí Notker a tvůrce melodických tropů Tutilo. Jest tedy dosti pravdě podobno, že odtud vyšel také první popud k dramatisování jednotlivých částí bohoslužby. To se týká ovšem jen prvopočátků liturgických slavností; další vývoj jejich šel již vlastními cestami.

---

[1]) O vzniku a dějinách středověkého dramata církevního pojednávají hlavně tyto novější práce: G. Milchsack, Die Oster- und Passionsspiele. Wolfenbuettel 1880. — L. Gautier, Histoire de la poésie liturgique au moyen âge I (Les tropes). Paris 1886. — C. Lange, Die lateinischen Osterfeiern. München 1887. — L. Wirth, Die Oster- und Passionsspiele bis zum XVI. Jh. Halle a. S. 1889. — R. Froning, Das Drama des Mittelalters (Deutsche National-Literatur 14). Stuttgart 1891. — W. Creizenach, Geschichte des neueren Dramas. Halle a. S. 1893. — W. Köppen, Beiträge zur Geschichte der deutschen Weihnachtsspiele. Paderborn 1893. — M. Sepet, Origines catholiques du théatre moderne. Paris 1901. — M. Wilmotte, Les origines du drame liturgique (Bulletin de l'Académie de Belgique, classe des lettres 1901. 715—748). — W. Meyer, Fragmenta Burana (Festschrift zur Feier des 150jährigen Bestehens d. k. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. Abhandl. d. phil. hist. Klasse). Berlin 1901. — A. Anz, Die lateinischen Magierspiele. Leipzig 1905.

K dialogickým tropům přidávaly se vhodné antifony, sekvence a věty z Písma sv., a celek byl upraven v stručné slavnosti (officia) liturgické, které nabývaly na rozmanitých místech rozličné formy a připojováním nových částí stále vzrůstaly, až konečně přešly ve skutečné hry dramatické.

Hod boží vánoční a velikonoční slavil se ode dávna v církvi křesťanské způsobem nejdojemnějším, a proto není divu, pojí-li se k těmto dvěma svátkům především počátky liturgických dramat středověkých.

1. Hry vánoční.

Doba vánoční s cyklem významných svátkův oslavujících památku narození Páně, příchod tří mudrců, povraždění dítek betlémských a p., podporovala vznik drobných slavností církevních, které se staly součástí bohoslužby o těchto svátcích. Základním jádrem, z něhož vánoční slavnosti vyklíčily, byly asi tyto dramatické antifony, upravené podle evangelického textu:

„Quem vidistis, pastores, dicite! adnuntiate nobis, in terris quis apparuit?“

„Natum vidimus in choro angelorum salvatorem dominum.“

„Pastores, dicite, quidnam vidistis et adnuntiate Christi nativitatem!“

„Infantem vidimus pannis involutum et choros angelorum laudantes salvatorem.“

Jak z těchto zpěvů vyrostly celé slavnosti, nebylo dosud náležitě objasněno. Tolik je jisto, že se to stalo velmi záhy, snad dříve než povstaly slavnosti velikonoční. V XI. st. existovaly již zvláštní slavnosti, jako *officium pastorum, officium magorum, officium infantium* či *ordo Rachelis.*[2]) V témž století byla asi spojena jednotlivá officia cyklu vánočního v jedinou slavnost vánoční, skládající se ze scény pastýřské, tříkrálové, herodeské a mlaďátek. Kromě zachovaných památek dosvědčuje to také probošt Gerhoh z Reichersberga, jenž ve svém spise „De investigatione Antichristi“, psaném r. 1162, trpce vytýká: „Exhibent imaginaliter et salvatoris infantiae cunabula, parvuli vagitum, puerperae virginis matronalem habitum, stellam quasi sidus flammigerum, infantum necem, maternum Rachelis ploratum.“ (W. Meyer, Frag. Bur., str. 38.)

Na osnově slavností vánočních vzdělány byly pak hry vánoční, které přidáváním nových částí, zvláště o prorocích, předpovídajících příští Spasitelovo, o zvěstování andělském a p., nabyly značného rozsahu.

Slavnosti vánoční rozšířeny byly zajisté také v Čechách, ale ze starší doby známy jsou dosud toliko dva provozovací návody: „Ordo personarum

---

[2]) Příklady uvádí Du Méril, Les origines latines du théâtre moderne. Paris 1897, str. 147 a d.

ad cunabulum in Nativitate Domini", obsahující pořádek zpěvů při takových slavnostech. Jeden je zapsán na zadním přídeští rukopisu knihovny Klementinské v Praze (IV. G. 8) z doby okolo r. 1400;[3]) vydal jej Jos. Truhlář ve Věstníku Čes. Akademie VII., 660—2. Druhý též ze začátku XV. st. nalezl A. Brückner v bibliothece Krakovské a otiskl jej v Archivu für slav. Phil. XVI., 606—7. Oba návody provozovací jsou si velmi podobny a poznáváme z nich, že latinsko-české slavnosti vánoční zakládaly se na liturgických zpěvech vánočních, zejména na známých písních „*Magnum nomen domini Emanuel*" a „*Resonet in laudibus*". „Sloky a refrainy obou písní byly rozmanitě přehazovány, aby dostaly jakousi dějovou souvislost, jež byla základem vánočních her. K tomu byly komponovány i nové sloky, sestavovány z nich nové písně, z jiných písní vánočních přibírány jednotlivé sloky a p."[4])

Na základě obou návodů provozovacích možno sestrojiti toto schema latinsko-českých slavností vánočních.

Primo cantantes procedant: *Nascitur de virgine.*
Resp.: *Omnis homo* etc.
Persone circa cunabulum: *Magnum nomen domini etc.*
Chorus repetat:
Magnum nomen domini Emanuel,
quod annuncciatum est per Gabriel,
Hodie apparuit in Israel
per Mariam virginem magnus rex.
Persone: *Sunt impleta, quae praedixit Gabriel.*
Chorus: *Sunt impleta* etc.
Persone: *Eya, eya, virgo deum genuit, quem divina voluit clementia.*
Chorus: *Eya, eya.*
Persone: *Daniel prophetia praedixit nobis gaudia.*
Chorus repetit: *Iam letari.*
Verum pueri tres vel quatuor:
Resonet in laudibus
cum iocundis plausibus
Sion cum fidelibus:
apparuit, quem genuit Maria.
Chorus: *Nunc dimittas.*
Persone: *Jest naplněno, což pověděl Gabriel.*
Chorus: *Jest naplněno* atd.

---

[3]) Zd. Nejedlý (Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách str. 214) se domnívá, že pochází z 2. čtvrti XV. stol.

[4]) Zd. Nejedlý, Počátky husitského zpěvu str. 286. Podle Nejedlého (Děj. předhusit. zpěvu str. 214) husitský kancionál Jistebnický má píseň „Magnum nomen" tak smíšenou s písní „Resonet in laudibus", že to předpokládá již starší hru vánoční, kde sloky těchto dvou písní se různě střídaly.

Persone:

Radujme sě, veselme sě,
dievka syna porodila,
toť jest buoží milost chtěla.

Chorus: *Radujme sě* atd.
Persone: *Parit mater* etc.
Chorus: *Iam letari* etc.
Verum pueri sub eadem nota ut „Resonet“:

Jesus mladý pacholík
a Josef starý mužík
vsadil boha na oslík,
jehožto jest porodila Maria.

Chorus: *Quia viderunt oculi.*
Chorus: *Magnum nomen* etc.
Persone: *Sunt impleta* etc.
Chorus: *Sunt impleta* etc.
Persone: *Eya, eya, virgo* etc.
Chorus: *Eya, eya.*
Persone: *Pastoribus magnalia nuncciantur tripudia.*
Chorus: *Iam letari.*

Persone:

Sion lauda dominum,
salvatorem omnium,
lavatorem criminum,
apparuit, quem genuit Maria.

Chorus: *Quod per astra.*
Chorus: *Magnum nomen* etc.
Persone: *Jest naplněno* atd.
Chorus: *Jest naplněno* atd.
Persone: *Radujme sě* atd.
Chorus: *Radujme sě* atd.
Persone: *Mors fugatur, iusticia vita datur et gracia.*
Chorus: *Iam letari.*
Pueri:

Sion chval hospodina,
spasitele všeho světa,
jenž všěckny hřiechy snímá,
jehožto jest porodila Maria.

Chorus: *Lumen adrelevacio* etc.
Chorus: *Magnum nomen* etc.
Persone: *Sunt impleta* etc.
Chorus: *Sunt impleta* etc.
Persone: *Eya, eya.*
Chorus: *Eya, eya.*

Persone: *Uni terno sempiterno benedicamus domino.*
Chorus: *Iam letari.*
Pueri:

Natus est Emanuel,
quem praedixit Gabriel,
testis est Ezechiel,
apparuit, quem genuit Maria.

Chorus: *Gloria patri* etc.
Chorus: *Magnum nomen* etc.
Persone: *Jest naplněno . . .*
Chorus: *Jest naplněno . . .*
Persone: *Radujme sě . . .*
Chorus: *Radujme sě . . .*
Persone: *Sit benedicta trinitas, cui dicamus gracias.*
Chorus: *Iam letari.*
Pueri:

Narodil sě Emanuel,
jehož zvěstoval Gabriel,
svědek jest Ezechyel,
jehožto jest porodila Maria.

Chorus: *Sicut erat in principio* etc.
Chorus: *Magnum nomen . . .*
Quo finito recedunt cantantes: *Nunc angelorum gloria.*

Partikulární h r a v á n o č n í v starší literatuře české se nezachovala, ale o existenci podobných her svědčí rukopis Tegernseeský, kde v osnovu hry na Boží tělo pojaty také výjevy z nějaké hry vánoční. Některé verše v ní shodují se s lidovými hrami na Moravě (srv. **F e i f a l i k,** Volkschauspiele aus Mähren, str. 18 a 228), z čehož J. Truhlář usuzuje, že novější lidové hry dramatické se zakládají na podání velmi starém (Č. Č. Mus. 1892, str. 40).

Vedle her vážných církevního obsahu konaly se o vánocích veselé h r y ž á k o v s k é, obsahu světského a rozpustilého. Zakládaly se dílem na staropohanském zvyku koledovati o vánocích, dílem povstaly sesměšňováním obřadů církevních. Hry a žerty takové měly značný vliv na vývoj středověkého dramata, ježto z nich nebo podle nich vnikaly živly světské i do vážných her církevních.

Původci takových frašek žákovských byli hlavně bonifanti (boni infantes, innocentes), chudí žáci v službách chrámových, k nimž se přidružovali i starší žáci a klerikové. Hry své provozovali o vánocích i v kostele, majíce v čele pořadatele, jemuž říkali posměšně „episcopus innocentum“. Bylo jim to mlčky trpěno; přísný arcibiskup Arnošt z Pardubic r. 1350 toliko nařídil, aby žádný z kněží, diakonův a subdiakonů neúčastnil se těchto výstupů strojením se za maškary neb neslušným zpěvem. Zevrubně

se zmiňuje o těchto hrách J. Hus ve „Výkladu modlitby Páně", kde praví: „Co pak činie zjevné nekázni v kostele, strojiece krabošky, jakož i já v mladosti byl sem jednú pohřiechu krabošků! kto by vypsal na Praze? Učiniece žáka potvorného biskupem, posadie na oslici tváří k ocasu, vedú ho do kostela na mši; a před ním mísu polévky a konev neb čbán piva, i držie před ním, an jie v kostele. A viděch, an kadí oltářě, a vzdvih nohu nahoru, i vece hlasem velikým: Bú. A žáci nesěchu před ním veliké pochodně miesto sviec, a chodí oltář od oltáře, tak kadě. Potom uzřěch, ano žáci vše opak kukly kožišné obrátili, a tancují v kostele; a lidé se dívají a smějí, a mnějíce by to bylo vše svatě neb právě, že to mají v své rubrice, to jest v svém ustavení ... A svaté paměti kněz Jan arcibiskup, ten jest pod kletbú ty hry a nekázni zapověděl, a velmě dobřě; neb jest křesťanské ustavenie, že k řádu kněžskému nemá dopuštěn býti, ktož ty hry v svátky strojí" (Spisy, vyd. Erben, I., 302).

2. Slavnosti velikonoční

Pro vývoj středověkých her církevních daleko větší význam mají slavnosti velikonoční. Staly se mnohem oblíbenější a rozmanitější; vznik jejich i rozvoj možno na základě hojných památek dosti přesně určiti.

Podle evangelia sv. Marka (16, 6—7), které se četlo při ranní bohoslužbě na hod boží velikonoční, složen byl slavnostní tropus, obsahující krátký dialog mezi sv. ženami a andělem u hrobu, který byl záhy pojat do liturgie. Jest doložen sice teprve v X. st., ale původem svým byl zajisté starší. V antifonáři svatohavelském z XI. st. je zaznamenán takto:

J. Quem queritis in sepulchro, o christicole?

R. Jesum nazarenum crucifixum, o coelicole.

J. Non est hic, surrexit, sicut predixerat; ite, nuntiate, quia surrexit de sepulchro. Surrexit enim, sicut dixit dominus, ecce precedet vos in Galileam, ibi eum videbitis, aevia, aevia!

V tomto střídavém zpěvu tkvěl dramatický prvek, který se přidáváním vhodných zpěvů z rituálu a z Písma sv. znenáhla rozšířil. S počátku zajisté jednotlivé otázky a odpovědi zpíval chór kněží ve dvě skupiny rozdělený. Dalším krokem bylo, že dialog byl přenesen na určité zpěváky, kteří představovali jednak sv. ženy, jednak anděla u hrobu. Tak vznikla jednoduchá scéna příhrobní, která byla záhy rozšířena oblíbenou sekvencí *Victimae paschali.* Tato sekvence byla s počátku asi zpívána celá, později užívalo se pouze dialogické části druhé *Dic nobis, Maria* etc., obsahující rozmluvu Marie Magdaleny s apoštoly.

Podle evangelia sv. Jana (20, 4) byla dále scéna příhrobní doplněna výjevem apoštolským. Marie oznámily totiž apoštolům Petrovi a Janovi, co se u hrobu dálo, ti tam potom běželi o závod, vzali z hrobu sv. roucha a ukazovali je věřícím.

V evangeliu sv. Jana (19, 11—18) vyličuje se velmi živě zjevení Kristovo Marii Magdaleně, která po odchodu apoštolů Petra a Jana u hrobu zůstala. Podle tohoto líčení složeny byly záhy jednotlivé zpěvy rituální, které se nalézají v starých knihách liturgických. Není tedy divu, že učiněn byl pokus pojmouti dojemnou scénu zjevení do osnovy slavností velikonočních. Scéna tato byla zprvu velmi jednoduchá, skládajíc se pouze ze slov evangelia a z antifon podle evangelia složených. Má však pro další vývoj důležitý význam tím, že Kristus jako činná, mluvící a jednající osoba poprvé byl uveden v dramatickou osnovu církevních slavností.

Připojení výjevu s mastičkářem bylo další významnou novotou. Podnětem k tomuto výjevu bylo asi responsorium *Dum transisset sabbatum Maria Magdalena et Maria Jacobi et Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Ihesum*, kterým se dosavadní slavnost velikonoční začínala. Upravovatel scény s mastičkářem nenašel však ani v evangeliu ani v liturgii kromě tohoto responsoria žádných jiných textů, kterých by mohl užíti. Proto bylo třeba slova i nápěvy samostatně si vymýšleti. Zdá se, že prvopočátky scény zjevení i mastičkářské sluší hledati na půdě francouzské, kde měli nejdříve odvahu tuto novotu zavésti v slavnostech čistě liturgických.

Scénou zjevení a mastičkářskou liturgické slavnosti dospěly svého vrcholu a znenáhla přešly ve skutečné hry velikonoční.

O slavnostech velikonočních v Čechách třeba se zvláště zmíniti.

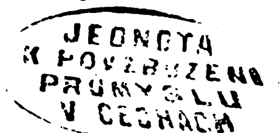
Liturgické slavnosti velikonoční, obsažené v knihách na půdě české napsaných, vynikají jak rozmanitostí obsahu tak i svérázností úpravy a svědčí o zvláštní zálibě věnované u nás obřadům tohoto druhu.[5]) Kromě ojedinělých druhův ujaly se v Čechách, zejména v Praze, dvě zvláštní verse jejich. Jedna byla obmezena pouze na ženský klášter u sv. Jiří, kde s nevšední horlivostí pěstoval se zpěv liturgický. Podle dokumentů možno ji stopovati od XIII. až do XV. st., ale hlavní dobou jejího rozkvětu byl věk XIII. a XIV.

V antifonáři svatojirském ze XIV. st. (univ. bibl. VI. G., 3b) zaznamenána jest v této formě:

Ebdomadarie missam incipiant „In sancta nocte“ inposito responsorio *Dum transisset*. Domina abbatissa precedet. Maria Magdalena sequetur eam, tres Marie sequentur eam cum senioribus.

Dum transisset sabbatum maria magdalena et maria iacobi et salome emerunt aromata, ut uenientes ungerent ihesum, aevia, aevia. V'. Et valde mane una sabbatorum ueniunt ad monumentum orto iam sole. Vt uenientes. Gloria patri et filio et spiritui sancto, alleluia.

[5]) Podrobně jsem o nich pojednal v článku Staročeské velikonoční slavnosti dramatické ve „Věstníku kr. čes. společnosti náuk“, tř. filos.-hist.-jazykozpytná 1906. 1—24.

Finito responsorio tres Marie cantantes „Aromata“ procedant ad ungentarium pro accipiendis ungentis:

Aromata precio querimus,
christi corpus ungere uolumus,
holocausta sunt odorifera,
sepulture christi memoria.

Ungentarius:

Dabo uobis ungenta optima
saluatoris ungere vulnera,
sepulture eius ad memoriam
et nomini eius ad gloriam.[6])

Quibus acceptis accedant ad sepulcrum conuentu cantante antiphonam: *Maria magdalena et alia maria ferebant diluculo aromata dominum querentes in monumento.*

Qua finita tres marie cantent antiphonam stantes ante sepulcrum: *Quis reuoluet nobis ab hostio lapidem, quem tegere sanctum cernimus sepulchrum?*

Angelus in sepulchro: *Quem queritis, o tremule mulieres, in hoc tumulo plorantes?*

Marie respondeant: *Ihesum nazarenum crucifixum querimus.*

Angelus: *Non est hic, quem queritis, sed cito euntes nunciate discipulis eius et petro, quia surrexit ihesus.*

Item angelus aperto sepulchro: *Venite et uidete locum, ubi positus erat dominus, aevia, aevia.*

Deinde marie uenientes ad chorum cantent antiphonam: *Ad monumentum uenimus gementes, angelum domini sedentem vidimus et dicentem, quia surrexit ihesus.*

Postea procedente de loco Maria Magdalena incipitur ant. ista: *Aevia. Noli flere, maria. Aevia, resurrexit dominus, aevia, aevia.*

Stante Maria magdalena ante sepulchrum conuentus cantet ant. istam: *Maria stabat ad monumentum foris plorans; dum ergo fleret, inclinauit se* — hic inclinet se maria, et inspiciat sepulchrum, — *et prospexit in monumentum.*

Inspecto sepulchro conuertat se ad ihesum (správně: clerum) et dicat hanc ant.: *Tulerunt dominum meum et nescio, ubi posuerunt eum.*

Ihesus resp.: *Mulier, quid ploras, quem queris?*

Maria cantet ant.: *Domine, si tu sustulisti eum, dicito michi, ubi posuisti eum, et ego eum tollam.*

Ihesus dicat: *Maria!*

Et illa inclinando: *Raboni!*

---

[6]) Tento zpěv mastičkářův nalézá se pouze v antifonáři XIII.—XIV. stol. (univ. bibl. VI. G 10a) a v processionale z poč. XIV. st. (ib. VII G 16).

At ihesus retrocedens ant. cantet: *Noli me tangere, Maria, vade autem ad fratres meos et dic eis: ascendo ad patrem meum et patrem uestrum.*

In reditu Marie ad chorum canitur ant.: *Venit maria annuncians discipulis, quia uidi dominum.*

Cantrix incipit versum: *Dic nobis, maria, quid uidisti in uia.*

At illa resp.: *Sepulchrum christi viuentis et gloriam uidi resurgentis, angelicos testes, sudarium et uestes. Surrexit cristus spes mea, precedet suos in galileam.*

Chorus dicat: *Credendum est magis soli marie ueraci, quam iudeorum turbe fallaci.*

Mox unus sacerdos cum trina flexione inponit: *Christus dominus resurrexit.*

Conuentus resp.: *Deo gracias, gaudeamus.*

Sequitur ant.: *Currebant duo simul et ille alius discipulus precucurrit cicius petro et uenit prior. ad monumentum, aevia.*

Duo presbiteri accipientes linteum vadunt ad gradum cantantes ant.: *Cernitis, o socii, ecce lintheamina et sudarium, et corpus non est in sepulchro inuentum.*

Qua finita conuentus cantat ant.: *Surrexit dominus de sepulchro, qui pro nobis pependit in ligno, aevia, aevia.*

Sequitur: *Te deum laudamus.*

Uvedené officium české může se zváti výkvětem skladeb svého druhu. Plností obsahu a svérázností formy nevyrovná se jí žádná dosud známá slavnost cizí. Obsahuje nejen obvyklou scénu příhrobní a apoštolskou, nýbrž i výjev s mastičkářem a scénu zjevení Kristova.

Obě strofy výjevu mastičkářského *Aromata* a *Dabo* jsou velmi vzácné a vyskytují se toliko ještě ve hře velikonoční z benediktinského kláštera beuronského (z XIII. st.), kdež jsou ve spojení s jinými zpěvy rozšířeného výjevu mastičkářského.[7]) První strofa *Aromata* přichází pak ve formě poněkud porušené v pašijové hře Donaueschingské (z 2. pol. XV. stol).[8]) O původu obou strof nelze nic určitějšího říci, leč že jsou to první pokusy o vytvoření jednoduché scény s mastičkářem v slavnostech přesně liturgických. Na rozdíl od starších zpěvů složeny jsou v nových verších 10 (4 + 6)slabičných, avšak nápěv jejich jest odvozen z nápěvu *Dum transisset* ve stilu čistého chorálu gregoriánského.[9])

K scéně zjevení ve formě přesně liturgické, jak je v naší slavnosti obsažena, možno uvésti analogii pouze z liturgických památek francouzských. W. Meyer, který se rozborem této scény zevrubně zabýval,[10])

[7]) W. Meyer, Fragmenta Burana str. 129.

[8]) F. J. Mone, Schauspiele des Mittelalters II. 348.

[9]) Zd. Nejedlý, Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách. V Praze 1904 str. 168.

[10]) Fragmenta Burana, str. 80 a d.

dospěl výsledku velmi pravdě podobného, že scéna zjevení prvotně povstala ve Francii, odkudž se zpráva o ní dostala do Prahy, kde byla v klášteře sv. Jiří samostatně upravena a do slavnosti již dříve obvyklé vsunuta. Při tom je to zvláštní, že tato scéna zjevení nezachovala se v žádné památce francouzské celá a v prvotní své formě, nýbrž byla teprve od Meyera uměle rekonstruována, a to z rozmanitých památek francouzských a podle analogie slavností českých.

Ještě jednou zvláštností téměř speciálně českou vyznačuje se slavnost svatojirská. Kromě dvou slavností z kláštera Sct. Floriána v Hor. Rakousích všecky jiné dosud známé texty kladou výjev apoštolský se zpěvy *Currebant duo* a *Cernitis, o socii* mezi antifonu *Ad monumentum venimus* a sekvenci *Victimae paschali*. Slavnosti české mají mnohem přirozenější pořádek, neboť v nich následuje zcela logicky výjev apoštolský teprve za sekvencí *Victimae*.

Druhá verse česká byla všeobecnější, obsahuje pouze scénu příhrobní a apoštolskou a rozšířena byla od poč. XIV. až do XVI. st. Forma její se pevně ustálila a rázem jejím přesně liturgickým čelilo se, jak se zdá, hrám velikonočním, které se v XIV. st. začaly u nás šířiti a zabarvovány byly živly světskými. Se slavnostmi svatojirskými spojuje ji zvláštnost pro české hry příznačná, že totiž výjev apoštolský následuje až po sekvenci *Victimae*. Za to nápěvy její, pokud se z 2. polovice XIV. st. zachovaly, shodují se více s českými hrami tří Marií než se slavnostmi svatojirskými.[11])

Versi druhou znázorňuje na př. slavnost zapsaná ve vesperariu sboru mansionářského u sv. Víta z doby Arnošta z Pardubic (knih. musej. XV. A. 10):

Hoc responsorium (t. *Dum transisset)* cantantes secedant in medium ecclesie, precedentibus candelis et vexillis, canonici cappis vestiantur et cereos in manibus baiulantes. Ibique responsorio cum versu et *Gloria patri* debite finito, choro ad occidentem verso, procedentibus duobus ad sepulchrum more muliebri ornatis et habentibus duo thuribula et II cereos incipit prelatus:

Maria Magdalena et alia Maria ferebant diluculo aromata, dominum querentes in monumento. Quam chorus finit.

Tunc vice mulieres stantes ante sepulchrum cantent:

Quis reuoluet nobis ab hostio lapidem. quem tegere sanctum cernimus sepulchrum?

Vice angelus sedens ad sepulchrum indutus albis et stolam habens in capite respondet:

Quem queritis, o tremule mulieres, in hoc tumulo plorantes?

Vice mulieres: *Jesum nazarenum crucifixum querimus.*

[11]) Zd. Nejedlý, Dějiny předhus. zpěvu str. 201.

Vice angelus: *Non est hic, quem queritis, sed cito euntes nunciate discipulis eius et Petro, quia surrexit Jesus.*

Tunc vice mulieres reuerse ad chorum uersis uultibus ad orientem cantant hanc ant.: *Ad monumentum venimus gementes, angelum domini sedentem vidimus et dicentem, quia surrexit ihesus.*

Inde prelatus: *Dic nobis, maria.* Quod chorus finit.

Una mulierum respondet: *Sepulchrum christi vi. Angelicos testes.* Quod totum ipsa finiat.

Chorus: *Credendum est magis. Scimus Christum.*

Deinde prelatus incipit ant.: *Currebant.* Quam chorus finit.

Interim duo de fratribus portantes cereos et induti cappis vadunt ad sepulchrum et acceptis duobus lintheaminibus reuersi ad chorum stantes ad orientem cantant ant.: *Cernitis, o socii, ecce lintheamina et sudarium et corpus non est in sepulchro inuentum.*

Hoc finito incipit prelatus ant: *Surrexit dominus de sepulchro.* Quam chorus finit.

Interim deponuntur lintheamina in altari sancte crucis. Tunc prelatus portans cereum progreditur in medium chori versoque vultu ad orientem cum trina genuflexione cantet ant.: *Christus dominus resurrexit.*

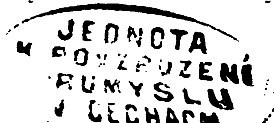
Chorus respondet: *Deo gracias, gaudeamus.* Et sic ter dicatur etiam cum genuflexione.

Post hec accedens prelatus deosculatur lintheamina et dat pacem ad fratres et ad populum. Deinde incipit prelatus: *Te deum l. te d.* Quod cantantes redeunt ad chorum.

3. Hry velikonoční.

Přechod slavností liturgických v hry velikonoční dál se podle výkladu W. Meyera asi takto. Výjev s mastičkářem, prvotně zcela vážný a důstojný, nejsa vázán na žádný text liturgický, byl od umělého skladatele zcela volně upraven. Nejdříve tři Marie zpívaly tři vstupní strofy skládající se ze 3 veršů 15 (8 + 7)slabičných: *Heu nobis internas mentes* —, *Iam percusso ceu pastore* —, *Sed eamus et ad eius.* Potom následovaly tři strofy o 4 verších 10 (4 + 6)slabičných, jež Marie kráčejíce k prodavači mastí cestou zpívaly: *Omnipotens pater altissime* —, *Amisimus enim solatium* —, *Sed eamus ungentum emere.* V dalších třech strofách 4veršových, z nichž první 3 verše jsou 10slabičné a poslední 8slabičný, obsažen byl vlastní dialog mezi Mariemi a mastičkářem: *Huc propius flentes accedite* —, *Dic tu nobis, mercator iuvenis* —, *Hoc ungentum si multum cupitis.* Tato úprava výjevu vstupního a mastičkářského, jak jej lze na základě jednotlivých textů jako normální tvar rekonstruovati, vznikla prvotně na půdě francouzské, jak ukazují charakteristické verše 10 (4 + 6)slabičné.

Scéna zjevení, prvotně jen ze slov evangelia a z antifon složená, ve spojení s předcházejícím výjevem byla rovněž básnicky přepracována

a doplněna. Po antifoně *Ad monumentum venimus* následovala skupina tří strof v 10slabičných verších, jež obsahovaly nářek Marie Magdalské: *Cum venissem ungere mortuum* —, *En lapis est vere depositus* —, *Dolor crescit, tremunt precordia.* Krátké věty evangelické z dřívějšího výstupu zjevení: *Mulier, quid ploras* —, *Domine, si tu sustulisti eum* —, *Maria!* — *Rabi* zůstaly, k nim se pak přidala skupina nových strof 8slabičných, obsahujících slova vzkříšeného Krista: *Prima quidem suffragia* —, *Hec priori dissimilis* —, *Ergo noli me tangere* —, *Nunc ignaros huius rei.* Celá scéna zjevení ukončena byla jásavým zpěvem Marie Magdaleny: *Vere vidi dominum vivere* v 10slabičných verších, načež následovaly strofy sekvence *Victimae paschali* s výjevem apoštolským nebo bez něho.

Tak povstala krátká hra velikonoční „*Repraesentatio Mariarum*" či „*Ordo trium personarum*", původně úplně latinská. Byla místy také převzata do knih liturgických, ale ve výběru. K latinským hrám tří Marií připojovaly se pak překlady v řeči národní, aby i laikové rozuměli zpívaným textům. Dálo se to již od počátku XIII. st. Brzy však texty národní nabyly vrchu nad latinskými, jimiž se pouze udržovala spojitost nových her, často velmi světsky zabarvených, s původním jádrem čistě liturgickým.

K jednoduché hře tří Marií připojovaly se další části, především zjevení Krista n e v ě ř í c í m u T o m á š i. Tato nová scéna upravená podle evangelia sv. Jana 20, 25—9 obsahovala látku dramaticky velmi působivou a obyčejně se připínala bezprostředně na zjevení Marii Magdaleně; potom teprv následoval výjev apoštolský se sekvencí *Victimae* a ukazováním roucha.

V pondělí nebo v úterý velikonoční konalo se při bohoslužbě krátké *officium peregrinorum*, v němž se předvádělo zjevení Kristovo dvěma učedníkům do Emaus jdoucím podle evangelia sv. Lukáše 24, 13—36. Později byla také tato scéna pojata v osnovu her velikonočních.

Hry tří Marií vyličovaly vesměs příběhy po vzkříšení Kristově. Záhy projevovala se však snaha znázorňovati také děje, které bezprostředně předcházely. Tak povstala nová skupina scén, v nichž se líčilo najímání stráže a střežení hrobu Kristova, vzkříšení Páně, sestoupení do pekel a p.

Podle evangelia sv. Matouše přišli v sobotu židé k Pilátovi žádajíce ho, aby dal ostříhati hrobu Kristova. V noci zjevil se anděl u hrobu a omámil stráž. Ráno biskupové židovští podplatili strážce žádajíce, aby rozhlásili, že učedníci tělo Kristovo ukradli. Na tomto podkladě vytvořila se řada dramaticky živých výstupů jako v y j e d n á v á n í r a d y ž i d o v s k é s P i l á t e m, v ý b ě r s t r á ž e, s t r á ž u h r o b u, z j e v e n í a n d ě l s k é, p o d p l a c e n í s t r á ž e a p. Scény tyto připojeny byly na poč. XIII. st. k velikonoční hře. Kromě evangelia sv. Matouše a několika rituálních vět nebylo pro ně ustáleného textu, proto pozdější upravovatelé národních her měli úplnou volnost v naturalistickém rozvádění jednotlivostí.

Také pro scénu vzkříšení, která vyžadovala zvláštní obratnosti v inscenování, nebylo určitého textu; přestávalo se větším dílem na vhodných antifonách a responsoriích, které byly vkládány v ústa anděla a Krista. Sestoupení do pekel bylo velmi živě vylíčeno v apokryfním evangeliu Nikodemově, z něhož skladatelé této scény hlavně čerpali; kromě toho poskytovalo jim známé canticum triumphale *Cum rex gloriae* etc. a jiné rituální zpěvy další látky k zobrazení děje.

S počátku nové scény rozmanitě se proplétaly se starými, ale již v XIII. st. spojily se v jednotu a tvořily první část dvoudílné hry velikonoční, v níž se děj takto vyvíjel. Vystoupil Pilát s četnou družinou. K němu se dostavila rada židovská žádajíc za stráž. Rytíři Pilátovi hlásili se za strážce a když jim židé slíbili bohatý žold, táhli hlučně ke hrobu, při čemž se vychloubali svým hrdinstvím. Zjevil se anděl a poděsil je, tak že jako mrtví k zemi klesali. Kristus vstal z mrtvých, sestoupil do pekel a odvedl duše spravedlivých do nebe. Za tím se stráž probudila a podala židům i Pilátovi zprávu o vzkříšení Kristově. Židé je podplatili, žádajíce, aby zatajili pravdu. Po té následovala jako druhá část hra tří Marií.

4. Hry pašijové.

Jakmile vzrostla záliba pro hry liturgické, dostavila se přirozeně touha dramatisovati také výjevy z umučení Páně, které bez toho v evangeliu velmi živě jest vylíčeno. Po způsobu nynějších pašijí byly nejdříve jednotlivé dialogické části evangelií o umučení Páně v kostele od zpěváků střídavě zpívány. Později byly podle slov evangelia skládány umělé texty a upravovány z nich skutečné hry pašijové, které se staly středem, kolem něhož se řadily všechny jiné události ze života Kristova.

Nepřestávalo se však jen na dramatisování látek čistě liturgických, nýbrž vzdělávány byly ve formě dramatické rozmanité příběhy jiné a to dosti záhy. Z XI.—XII. st. pocházejí již samostatné skladby dramatické jako *Ordo prophetarum*, *Historia de Daniel*, *Ludus de Antichristo*, *Suscitatio Lazari*, *Ordo repraesentationis Adae* a p.

O silném rozmachu dramatickém v XII.—XIII. st. a o rozmanitosti látek vzdělávaných svědčí také některé zprávy historické. Podle annalů řezenských konala se 7. února r. 1194 v Řezně hra „ordo *creacionis angelorum et ruina Luciferi* et suorum et *creacionis hominis et casus et prophetarum*". V Cividale r. 1298 o letnicích a následujících dvou dnech představovala se „repraesentatio ludi Christi, videlicet *passionis*, *resurrectionis*, *ascensionis*, *adventus spiritus sancti*, *adventus Christi ad iudicium*". A r. 1303 slavily se tamtéž „repraesentationes infra scriptae: in primis de *creatione parentum*, deinde de *annuntiatione beatae virginis*, *de partu* et aliis multis, et de *passione* et *resurrectione*, *ascensione* et *adventus spiritus sancti*, et de *Antichristo* et aliis" (W. Meyer, Frag. Bur. str. 74—5).

Ze zprávy této možno uzavírati, že okolo r. 1300 nebylo ještě souvislých cyklů dramatických, nýbrž toliko jednotlivé *repraesentationes*, které se teprve v XIV. st. začaly spojovati v obsáhlejší celky, jimž se říká obyčejně hry pašijové nebo mysterie. Rozsah jejich stále vzrůstal, až z nich v XV. a XVI. st. povstaly obrovské celky, čítající v Německu přes 8000 veršův a ve Francii až 35.000 veršů. Na půdě francouzské byly takové obsáhlé mysterie při cyklisaci důkladně přepracovány a uměle v jednotu organickou uvedeny. Veliké hry pašijové v Německu povstaly však větším dílem jen volným seřaděním hotových už kusů v jeden celek; proto ve svém složení věrněji zachovávají původní ráz a tvar jednotlivých složek, z nichž vznikly.

Sporná je dosud otázka o poměru a vzájemném vlivu mezi hrami francouzskými a německými. F. J. Mone[12]) připouštěl značný vliv francouzských her na německé a E. Wilken[13]) aspoň částečně jej uznával. Francouzští badatelé jako G. Paris, M. Sepet a M. Wilmotte o něm nepochybují. Wilmotte[14]) přímo dokazuje značné působení francouzských mysterií na pašijové hry německé jako na vídeňskou, chebskou, alsfeldskou, svatohavelskou, frankfurtskou atd. Většina spisovatelů německých popírá jakýkoliv vliv francouzský a pokládá německé hry velikonoční i pašijové za samostatné a originální výtvory ducha německého. Myslím, že při konečném řešení této sporné otázky nemalou úlohu budou míti také staročeské památky dramatické, jichž nebylo dosud, jak náleží, respektováno, ač svou rozmanitostí a starobylým rázem v plné míře toho zasluhují.

Zachované skladby české možno pro přehled shrnouti v tyto tři hlavní skupiny:

I. *Hry tří Marií.*
II. *Hry o vzkříšení Páně.*
III. *Hry pašijové, na květnou neděli, o Božím těle, hra Magdalenská a na nebe vstoupení Páně.*

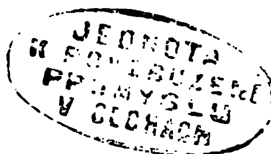
*

Nejlepší dosud studii o staročeském dramatě napsal Josef Truhlář „O staročeských dramatech velikonočních“ (Čas. Čes. Musea 1891 str. 3—43, 165—197). Na důkladné této práci založeno je všecko, co bylo od té doby o staročeských hrách napsáno od Jaroslava Vlčka (Dějiny české literatury I., 35 a d.), F. Menčíka (Příspěvky k dějinám čes. divadla. V Praze 1895), V. Flajšhanse (Písemnictví

[12]) Schauspiele des Mittelalters. Karlsruhe 1846.
[13]) Geschichte der geistlichen Spiele in Deutschland. Göttingen 1872.
[14]) Les passions allemandes du Rhin dans leur rapport avec l'ancien théatre français. Paris 1898.

české, str. 60 a d.), W. Creizenacha (Geschichte des neueren Dramas. Halle a. S. 1893. I., 351), A. Brücknera (Początki teatru i dramat średniowieczny v Bibl. Warszaw. 1894, II., 416 d.), J. Peška, Staročeská dramata (Zpráva gymnasia v Plzni 1905—6).

O hudební stránce českých her velikonočních pojednal nejdříve Ambros v Sitz. Berichte d. k. böhm. Gesellschaft d. Wissensch. 1861, I., 44 a Geschichte der Musik (Leipzig 1891), II., str. 328; Konrád, Dějiny posvátného zpěvu stč. I., 179—185; nejdůkladněji Zd. Nejedlý, Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách, str. 165 a d. Starší doby dotýká se také kniha R. Batky, Geschichte der Musik in Böhmen I., 97—120 (Prag 1906).

HLAVA DRUHÁ.

Hry tří Marií.

Repraesentationes Mariarum.

1. Latinsko-české hry tří Marií.

Jakkoliv slavnosti velikonoční nabyly v Čechách neobyčejného rozšíření a podivuhodného rozvoje, nelze z nich přece bezprostředně odvozovati vznik her velikonočních. Tyto povstaly nejdříve, jak W. Meyer přesvědčivě vyložil, na půdě francouzské, rozšířily se odtud do jiných zemí a dostaly se také do Čech.

Jednoduché hry velikonoční jsou v písemnictví našem zastoupeny těmito skladbami:

A = Mastičkář Musejní.
B = Mastičkář Drkolenský.
C = První hra tří Marií (univ. knih. I. B. 12).
D = Druhá hra tří Marií (tamtéž VIII. G. 29b).
E = Třetí hra tří Marií (tamtéž XVII. E. 1).
F = Rozšířená třetí hra tří Marií (tamtéž).
G = Zlomek Musejní.
H = Šimona Lomnického „Marie o navštívení hrobu Krista pána" z r. 1582.

O uspořádání a komposici těchto skladeb nutno nejdříve uvažovati.

Postup děje jest určen základními texty latinskými.

a) *A* a *B* jsou pouhé zlomky obsahující široce rozvedenou episodu mastičkářskou, která vyžaduje zvláštního výkladu. V *A* přichází však několik latinských zpěvů známých z her tří Marií vůbec. Jsou to žalozpěvy Marií: ***Omnipotens pater altissime, Amisimus enim solacium*** a ***Sed eamus ungentum emere.*** Druhá skupina těchto vstupních zpěvů schází, ale možno s jistotou předpokládati, že v předloze, kterou měl upravovatel *A* před sebou, se nalézaly, jak svědčí český text ***Jako sě ovčičky rozběhujú,***

který je překladem latinského zpěvu *Iam percusso ceu pastore*. Z vlastního dialogu s mastičkářem přicházejí tu ještě dva latinské zpěvy *Huc propius flentes accedite*, jimiž mastičkář vyzývá tři Marie, aby si u něho koupily vonné masti, a *Dic tu nobis, mercator iuvenis* obsahující otázku jejich po ceně mastí. O umístění této liturgické partie v osnově světské episody mastičkářské bude později pojednáno.

b) V *C* postup děje rozvinuje se velmi pravidelně. Po responsoriu *Dum transisset* vystoupí tři Marie; první zpívá *Omnipotens pater*, druhá *Amisimus* a třetí *Sed eamus ungentum emere*. Po té následuje druhá skupina zpěvů v tomto pořádku: *Heu nobis internas mentes*, *Iam percusso ceu pastore* a *Sed eamus et ad eius*. Marie kráčejíce k hrobu zpívají společně *Quis revolvet*, anděl v hrobu se jich táže *Quem queritis*, odpovídají *Ihesum nazarenum*. Andělé jim oznámí *Non est hic* a zpěvem *Venite et videte* je povzbuzují, aby samy pohledly do hrobu a přesvědčily se, že Kristus vstal z mrtvých. Marie Magdalena vyzve pak ostatní dvě, aby odešly, což tyto učiní zpívajíce *Ad monumentum*.

Magdalena zůstavši sama u hrobu zpívá antifony *Cum venissem*, *En lapis est vere depositus*, *Dolor crescit*, *Heu redempcio israhel*. Zjeví se Kristus oděný v kněžský šat s korouhví v ruce a táže se: *Mulier, quid ploras?* Marie mu odpovídá: *Domine, si tu sustulisti*. Kristus se dá poznati a zpívá strofy *Prima quidem suffragia*, *Hec priori dissimilis* a *Ergo noli me tangere*; po jednotlivých strofách Marie střídavě volá *Sancte deus*, *Sancte fortis*, *Sancte misericors*. Když Kristus odstoupí zpívaje *Ascendo ad patrem*, následuje sekvence *Victimae paschali*, kterou Marie střídavě zpívá s apoštoly Petrem a Janem. Zpěvem choru *Credendum est* a chvalozpěvem *Te deum* končí se hra.

V složení svém vyznačuje se tedy *C* zvláštní pravidelností a celkem souhlasí s normální formou, jak ji pro hru tří Marií stanovil W. Meyer. Uchyluje se od ní v těchto případech: 1. v úvodě 10tislabičné strofy (*Omnipotens* etc.) stojí před 15tislabičnými (*Heu nobis* etc.); 2. vlastní dialog s mastičkářem je vynechán; 3. není v ní zmínky o zjevení Krista v podobě zahradníka; 4. běh apoštolů Petra a Jana k hrobu jest též vynechán.

c) Zcela jinak je uspořádána hra *D*. Po každé strofě 10slabičné následuje hned strofa 15slabičná, kromě toho vsunuta je zcela nemístně před zpěv *Sed eamus ungentum emere* antifona *Ad monumentum venimus*, tak že ve výjevu vstupním povstal pravý chaos, ježto zpěvy následují po sobě takto: *Omnipotens*, *Heu nobis*, *Amisimus*, *Iam percusso*, *Ad monumentum*, *Sed eamus ungentum emere*, *Sed eamus et ad eius*. V dalším postupu shoduje se *D* již s *C* až na tyto případy: zpěv *Dolor crescit* položen je před *En lapis est* a antifona *Heu redempcio* je vynechána. Za to po sekvenci *Victimae paschali* následuje antifona *Currebant duo simul*, která však v návodu chybně je připsána apoštolům Petrovi a Janovi, načež následuje *Credendum est*, ale bez *Te deum*. Proto se mylně usuzovalo, že hra není celá.

Upravovatel hry *D* chtě tedy aspoň v něčem prokázati svou samostatnost, úmyslně měnil pořádek, který našel ve své předloze, ale při tom zvláštního důmyslu neprokázal. Pozdější rukou byly některé chyby opraveny. Po *Venite et videte* správně poznamenáno, že se má zpívati *Ad monumentum*. Zajímavo je, že, kdo tuto chybu opravil, znal také starší slavnosti svatojirské a podle nich připojil ještě poznámku, že chor má zpívati *Maria stabat ad monumentum*. Svědčí o tom také postranní poznámka, že před zjevením Kristovým předcházela antifona *Tulerunt (dominum meum)*. Dále doplnil v poznámce vynechaný zpěv *Heu redempcio israhel* a správně poznamenal, že chor má zpívati antifonu *Currebant duo simul*.

d) Hra *E* má nadpis „*Ordo trium personarum in die resurrectionis domini sepulcrum visitancium*". Pořádek latinských zpěvů, nehledí-li se k větám nově přidaným, souhlasí celkem s normální formou, jakou podává také *C*. Ale skladatel *E* měl před sebou nějaký plnější vzor než je *C*, jak ukazují zpěvy *Jesu nostra redempcio* a *Que te vicit clemencia* položené před antifonu *Ad monumentum*; podle téhož vzoru vylíčeno také dvojí zjevení Kristovo Marii Magdaleně a hra doplněna novým výjevem, jak Kristus se zjevil nevěřícímu Tomáši.

V jedné skupině her tří Marií, k níž náleží také česká skladba *E*, zjeví se totiž Kristus Marii Magdaleně nejdříve v podobě zahradníka, táže se jí po příčině jejího nářku a teprve potom dává se jí poznati ve své pravé podobě. Není pochyby, že také upravovatel hry *C* dvojí toto zjevení znal, ale první vynechal asi z důvodů náboženských. Výstup s Tomášem položen je v *E* až za sekvenci *Victimae paschali*, která se tu celá zpívala; když totiž Marie Magdalena apoštolům vylíčila, co všechno viděla, Tomáš nechce tomu věřiti. Jan a Petr dosvědčují pravdu slov Mariiných a ukazují sv. roucha, ale Tomáš vyčítá jim lehkověrnost. Tu zjeví se Kristus „in apparatu nobiliori veniens", zpívá *Pax vobis* a vyzývá Tomáše, aby se přesvědčil: *Mitte manum tuam* etc., načež Tomáš teprve uvěří.

Skladatel *E* nepřestal jen na těchto doplňcích, nýbrž v normální osnovu hry Marií vsunul několik nových zpěvů latinských. Byl to n á p a d zcela originální a nikde jinde nenalézáme nic podobného. Podnětem mu byly bez pochyby složitější t. ř. dvoudílné hry velikonoční, v nichž před výjevem příhrobním předcházela řada jiných výstupů líčících děj vzkříšení, sestoupení Páně do pekel a p. Tyto příběhy skladatel *E* naznačil tím, že na počátku mezi jednotlivé zpěvy Marií vložil několik zpěvů andělských a to: *Leta Sion*, jímž se ohlašuje vzkříšení Páně, *Veni desiderate* a *Quis est iste*, kterými se oznamuje sestoupení Páně do pekla. Jest to téměř reflex děje za scénou, d r a m a t i c k y v e l m i ú č i n n ý. Marie slyšíce tyto tajemné hlasy jedna po druhé pospíchá k hrobu božímu. Méně vhodně vložil později v scénu zjevení zpěv *Dimissa sunt ei peccata multa* z her pašijových, jímž Kristus Magdaleně odpouští hříchy. Kromě obvyklého zpěvu *Vere vidi dominum vivere* vložil v ústa Marie obdobný zpěv *Vere vidi dominum meum* se zajímavou prosbou: *Da salutem Bohemis*

tuis = *Utvrď v pravdě tvé všecky věrné Čechy*, čímž dal na jevo své vroucí smýšlení vlastenecké.

Při delších hrách bylo zvykem, že nejdříve vystoupil hlasatel (praecursor, proclamator, praelocutor a p.), jenž oznamoval, co bude na hře představováno, kromě toho vyzýval přítomné, aby se slušně a tiše chovali. V *E* jest prolog hlasatelův zcela krátký. Vyzýváť několika verši panny a paní, aby udělaly místo, „neb se tady mají tři krásné paní bráti a Ježíše ukřižovaného hledati". Obrací se pak žertovně k babkám slovy:

„Proč vy, babky, meškáte?
zdali mnoho mazancuov máte?
Pomohuť já jich odnésti vám,
Nebude-liť kde blíže, ale do školy k nám."

e) V témž rukopise hned po *E* následuje hra *F* označená nadpisem „*Ludus pasce foeliciter incipit*". Hanuš ji nesprávně rozložil v několik částí samostatných. V pravdě však tvoří jednotný celek, v němž se projevuje u větší ještě míře než v *E* snaha rozšířiti a doplniti jednoduchou osnovu her tří Marií novými výjevy rázu čistě náboženského.[1]) V podstatě své jest *F* doplněním a rozšířením předcházející hry *E*; proto skladatel její zapisoval toliko nově přidané scény a při ostatních přestával na pouhém onačení slovy „more suo persone vadunt cantantes", „progrediuntur suas cantantes antifonas", „agunt, ut consueuerunt", „ut modus est" a p. Z některých známek možno usuzovati, že části takto označené třeba doplňovati ze hry předcházející. Jinak počínal si skladatel ve své úpravě dosti obratně a prokázal značnou samostatnost v uspořádání celku. Snaha jeho postup jednotlivých výjevů případně motivovati jest na mnohých místech zřetelná.

Krátký prolog, který přednášel „barbatus", zvaný asi podle masky, jíž užíval, jest docela vážný a obsahuje označení předmětu hry a obvyklé napomenutí k pilné pozornosti.

Nejdříve vystoupí 11 apoštolů, kteří zpívajíce latinský plankt kráčejí na místo pro ně určené a tam v delším rozhovoru rozmlouvají o událostech posledních dní, zejména o umučení Páně. Strach před židy a nejistota, co se dále bude díti, naplňuje jejich srdce. Potom teprve přicházejí tři Marie zpívajíce obvyklé hymny. Vstříc jim vyjde mastičkář, který je tu označen jakožto „unus barbatus fulcitus ad morem medici", a táže se jich, čeho žádají. Scéna mastičkářská po té následující jest zcela krotká a nevybočuje z mezí posvátné klenby chrámové. Obvyklá chvástavost mastičkářova při vychvalování účinku mastiček jest pouze naznačena slovy:

„Kdyby kdo najtvrději spal v noci,
dříve než ho třikrát puškú v hlavu udeříš,
z najtvrdšího sna každého probudíš."

---

[1]) Srv. *J. Truhlář* v Č. Č. M. 1891 str. 31.

Marie koupí od něho masti a kráčejí ke hrobu. Když pak po obvyklé scéně příhrobní dvě Marie vracejíce se od hrobu zpívají *Ad monumentum venimus*, apoštolové uslyší jejich zpěv a Šimon upozorňuje ostatní na důležitý jeho obsah. Tomáš je varuje slovy: „Na řeč ženskú se nic nedaj," avšak Ondřej přece odchází zvěděti, co to znamená. Následuje scéna zjevení jako ve hře *E*. Radostná sekvence *Victimae paschali* vzbudí zase pozornost Jana a Petra, kteří odeberou se k Marii a vyptávají se jí obvyklým způsobem, co viděla. Marie vrátí se pak do kaple a oba apoštolové kráčejí k hrobu, odkudž vezmou prostěradla a ukazují je svým druhům na důkaz, že Kristus vstal z mrtvých.

Nová scéna potom následující, zjevení Kristovo dvěma učedlníkům do Emaus jdoucím, zakládá se na podání biblickém. V některých pašijových hrách tyrolských dostalo se jí zabarvení komického, na př. jak učedlníci po odchodu Ježíšově v hospodě notně popíjejí, až se pohádají.[2]) Náš skladatel držel se však přesně podání evangelického.

Učedlníci odeberou se k apoštolům a oznamují jim, že Kristus vstal z mrtvých. Avšak Tomáš nechce jim věřiti a haní lehkověrnost apoštolů. Tu zjeví se Ježíš a požehná jim, načež dva andělé Krista vítají a odvádějí. Hru ukončí Jakub menší krátkou řečí, vyzývaje na konci k zpěvu „*Te Deum*".

f) Jediný známý dosud exemplář hry Lomnického nadepsané „*Marie o navštívení hrobu Krista pána*" (vyd. r. 1582) zachoval se v knihovně Musejní, ale ve stavu velmi zuboženém. Nejen začátek schází, také uprostřed je mnoho listů vytrháno. Přece však možno určiti postup děje. Nejdříve vystoupily tři Marie, zpívaly a recitovaly české texty odpovídající latinským zpěvům *Omnipotens, Amisimus, Sed eamus ungentum emere*. Potom Marie Salomeova vyzvala své družky, aby nemeškajíce pospíchaly k hrobu Páně, což odpovídá latinskému zpěvu *Sed eamus et ad eius*. Výjev příhrobní odpovídá celkem tomu, jaký je v hře *C* vylíčen. Marie uslyševše od anděla Amabiela, že Kristus vstal z hrobu, radují se z toho a chystají se radostnou zprávu oznámiti apoštolům. Zpěvem *Bůh všemohúcí vstal z mrtvých* končí se krátká tato hra.

2. O poměru her českých k cizím.

České skladby samy o sobě poskytují již hojný materiál srovnavací, ale tento se ještě rozšíří a zvětší, srovnáme-li je s obdobnými hrami cizími. Jsou to hlavně tyto skladby:

a) Inšprucká hra velikonoční (Innsbrucker Osterspiel vyd. F. J. Mone, Altteusche Schauspiele. Quedlinburg und Leipzig 1841, 107—144). Rukopis její byl napsán r. 1391, ale původní složení klade se do druhé čtvrti XIV. st. Rázem svým podobá se dílem mysteriu

[2]) Srv. *Wackernell*, Altdeutsche Passionsspiele aus Tirol 291 a d.

Tourskému z XII. st., dílem hře Trevirské z XIII st., ale nevyplynula z žádné z nich přímo, nýbrž z nějaké nyní neznámé předlohy, která se na oněch zakládala (Wirth, Die Oster- und Passionsspiele str. 120—1). Vydavatel její Mone vyslovil domněnku, že podle dialektických zvláštností kolébka její byla někde v Duryňsku poblíže hranic českých. Wolkan (Geschichte der deutschen Literatur in Böhmen I, str. 224) jde ještě dále a klade původ její přímo do Čech. Totéž mínění opakuje se u Nagla a Zeidlera (Deutsch-Österreich. Literaturgeschichte I, 355) a jinde. Na půdu česko-německou odkazují ji též některé výrazy české jako *Dobroytra*, *dobroytra* (v. 634 a 636) a zajisté i slovo *pastuche* (pastucha): „Here, ich heisze *Pastůche* und lege unter dem struche etc." (v. 596—7).[3]) Užijeme pro ni zkratky Inšp.

b) Vídeňská hra velikonoční (Wiener Osterspiel vyd. H. Hoffmann, Fundgruben für Geschichte deutscher Sprache und Litteratur. Breslau 1837, II, 296—336). Jest zapsána v rukopise z r. 1472, byla však složena mnohem dříve. V podstatě své se zakládá na Inšp., ale původce její užil ještě jiných předloh, jako hry Trevirské, německých básní duchovních a p. (Wirth, Die Oster- und Passionsspiele str. 122). Hoffmann tvrdí, že skladatelem jejím byl buď Čechoněmec nebo Slezan, jak možno usuzovati z některých narážek, slov a frasí (na př. gute *mosanzen* v. 320, zu *Otmachau* weiche kaese v. 321). Označujeme ji krátce Víd. Vel.

c) Jagerská hra III. (Erlauer Spiele vyd. K. F. Kummer, Wien 1882, str. 31—89). Je nadepsána „Visitacio sepulchri in nocte resurrectionis" a shoduje se nejvíce s Inšp., Víd. Vel. a Chebskou. Ale ani Inšp. ani Víd. Vel. nebyly jejím bezprostředním pramenem, nýbrž nějaká dosud neznámá předloha. Jagerský sborník her napsán byl asi v 1. pol. XV. st. v dialektu bavorském a vydavatel Kummer klade původ jeho do Korutan. Na konci rukopisu nalézá se poznámka „ut in registro in Gmunden". Kummer myslí, že se tím míní Gmünd v Korutanech, připouští však, že pro korutanský Gmünd nelze formu Gmunden doložiti. Možno tedy také mysliti na Gmunden v Hor. Rak., kdež byl nějaký podobný zápis her divadelních, jímž se skladatel her Jagerských řídil. Přicházíme zase v nejbližší sousedství Čech.[4]) Značkou její bude Jag. III.

d) Chebská hra o Božím těle (Egerer Fronleichnamsspiel vyd. G. Milchsack, Bibliothek des litter. Vereins in Stuttgart sv. 156). Zachovala se v rukopise z 2. pol. XV. st., ale původně byla složena již v 1. pol. XV. st. V mnohých částech stýká se s Inšp. a s pašijovými

---

[3]) Mone to slovo vykládá zkrácením z *Pusterbalk*; tomu odporuje Jager. III., v níž podobné verše pronáší Rubin: „Herr, ich haisz *Pastaun*, ich lig des morgens hinder dem zaum" (v. 128—9).

[4]) Z jednotlivých slov nápadné je *suknei*: rokch und suknei IV, 438.

hrami tyrolskými (Gradl, Mittheil. d. Vereines f. Gesch. d. Deutschen in Böhmen XXXIII, 229 a d.; Wackernell, Altdeutsche Passionsspiele str. CCXCV a d.; M. Wilmotte, Les Passions allemandes du Rhin. Paris 1898, 48—49). Značíme ji krátce Cheb.

Uvedené skladby jsou obsahově i geograficky pevně spiaty; z ostatních her nejblíže se k nim řadí: Trevirská (Hoffmann, Fundgruben II, 272), Sterzingská (Pichler, Über das Drama des Mittelalters in Tirol str. 143) a Alsfeldská (Froning, Das Drama des Mittelalters II, 548).

České hry nalézají se s Inšp., Víd. Vel., Jag. III. a Cheb. v spojení nejtěsnějším. Nehledíme-li k úmyslným změnám v pořádku zpěvů v *D* nebo k novým vložkám v *E*, znamenáme, že skladby české vyznačují se v uspořádání základních textů latinských tou charakteristickou zvláštností, že strofy 10slabičné ***(Omnipotens, Amisimus, Sed eamus ung.)*** položeny jsou před zpěvy 15slab. ***(Heu nobis, Iam percusso, Sed eamus et ad eius)*** a to je také význačnou vlastností her Inšp., Víd. Vel., Jag. III. a Cheb. Jsou však ještě jiné zvláštnosti textové, které těsnou souvislost mezi hrami českými a jmenovanými německými potvrzují. Uvedeme aspoň rázovitější případy, které zároveň některé zvláštnosti českých her vysvětlují.

Strofa, kterou třetí Marie povzbuzuje své družky, aby pospíšily k hrobu Kristovu, zní v *C, D, E* jakož i v Inšp., Jag. III. a Cheb. (Víd. Vel. nemá latinských textů) takto:

Sed eamus et ad eius
properemus tumulum,
si dileximus viventem,
diligamus mortuum
et ungamus corpus eius
oleo sanctissimo.

V ostatních známých hrách má tato strofa rozmanité jiné texty.[5]) Rovněž ve strofě ***Iam percusso ceu pastore*** pouze v českých hrách, v Inšp., Jag. III. a Cheb. zní poslední verš „dolor ***crescit*** nimius"; ostatní mají „dolor ***tenet*** nimius".

Avšak nejen texty latinské potvrzují vzájemnost mezi českými hrami a jmenovanými německými, nýbrž i jiné zvláštnosti, které nejsou závislé na textech latinských.

Odstoupení obou Marií od hrobu motivuje se v českých hrách tím, že Marie Magdalena posílá je pryč, chtíc sama hledati Krista do úsvitu:

Nuž vy, sestrycě, pryč děta,
A jáť budu bdieti až do světa *(C)*.

---

[5]) Srv. W. Meyer op. c. 107.

Milé sestřici, pryč jděta,
Jáť ho budu hledati až do světa *(D)*.

Vy sestřičky domuov děta
A já zde budu bdíti až do světa atd. *(E)*.

J. Truhlář (Č. Č. M. 1891. 14) domníval se, že jest to zvláštnost speciálně česká, můžeme ji však doložiti také ze skupiny výše uvedené. Ve Víd. Vel. Marie Magdalena loučí se takto se svými družkami:

Gott geseine euch, lieben swestern mein,
Seht, noch heute komt mir swere pein:
Ich mag weder gerasten, noch gerun,
Bis ich meinen herren vinde nu;
Ich wil auch meine hende winden,
Bis ich meinen herren vinde (str. 325, 1—6).

V Cheb. jest to rozvedeno takto:

Ir vil lieben schwester mein,
Nun get hin zu den jungern sein,
Und sagt in die rechten mer,
Wan ich hab noch grosse schwer,
Die ich trag an dem herzen mein
Von dem bittern tode sein . . .
Das kan ich nicht über winden,
Ich werdt in dan wider vinden;
Darumb wil ichs an ein ende kummen,
Wer in doch aus dem grab hat genummen (7942 sq.).

V Brixenské hře pašijové, na kterou částečně působila Cheb.*), nalézá se podobný obrat:

Geht hin, ir lieben schwestern mein,
Dass gott mit euch mus sein!
Ich will nu fürbas gehn
Und will nit lenger hie stehn,
Ob ich Jesum funde,
Der mich von sünden entpunde (3991—6).

Ve hře Sterzingské (Pichler 151—2) Marie praví svým družkám:

Awe lieben swester mein,
Nun erst hebt sich an mein pein!
Ir solt nun wider keren,
Ich fürcht mein leid well sich meren.

---

*) Srv. Wackernell. Altdeutsche Passionsspiele CCLX., CCLXXXI.

Dar umb solt ir nit lenger hie stan,
Ir solt hin wider heim gan.
Das tut viel lieben swestern beid
Zu unserem groszen leid.
Nun wil ich gen an allen has
Und wil meinen herren suchen fürbas.

V české hře *E*, v níž se zachovalo dvojí zjevení Krista Magdaleně, obořuje se zahradník-Kristus na Marii těmito drsnými slovy:

A protož náhle beř mi se s očí pryč,
nebť zlámu o hlavu tento rýč,
a netlač mi po cibuli,
ať nedám rýčem porebuli,
a nechaj se mnú toho mluvení,
nebť mi do toho nic není,
ať já své dílo předce dělám
a svým dítkám chleba dobývám.

V Inšp. praví zahradník Marii:

Ist daz guter frawen recht,
daz syͤ umm lauffen alz dyͤ knecht
so fro byͤ desem garten?
wez hastuͤ hyͤ czuͤ warten? (1044—6.)

Ostřeji zní řeč zahradníkova ve Víd. Vel.:

Vrau, was suchestu
In disem garten also vru?
Ist das guter vrauen recht,
Dass sie alhie umblaufen als die knecht
Also vru in disem garten
Recht als sie des krautes warten?
Ich sage dir, werden dein die diener gewar,
Sie strafen dich, ich sage dirs zwar . . .
Ich kan dein ja nicht gewarten,
Ich muss graben meinen garten;
Ich bereite meinen pastarnack
Und stopfe den in meinen sack
U wil damite zu markte laufen
Und mir des brotes kaufen (326, 19—26; 327, 7—12).

V Jag. III. opakuje se pouze výčitka:

Ist das guter fraun recht,
das si lauffent als di chnecht

so frů in disen garten
recht sam se der jungen chnechten warten? (1091—4).

V Cheb. předchází podobná výtka, načež následuje vyhrůžka:

Du verderbst mir das gras:
Ich sag dir das an allen has,
Du hast mirs an allen stetten
In die erdt nider getretten;
Darumb las dirs nit wider farn,
Oder ich wolt dir die streich nit sparn (7985—7990).

Podobně ve hře Sterzingské:

Ei du meinst ich sei dein gar fro,
Dasz du mir niedertritst das kraut?
Get rasch ir bose haut,
Und get aus dem garten
In die schul zu den gelarten,
Oder ich smier euch eure glieder,
Dass euch in drei tagen nit lust herwider
(Pichler 152—3.)

Jiným ještě důležitým momentem, který potvrzuje blízkou příbuznost zvláště Inšp., Víd. Vel. a Jag. III. s českými *A* a *B*, jest obšírná a světsky rozvedená episoda mastičkářská, která se v takové formě nikde jinde nevyskytuje.

Inšp. a Víd. Vel. jsou ovšem mnohem složitější než naše a řadí se k dvoudílným hrám velikonočním. Ale v druhé své části, která obsahuje hru tří Marií, stýkají se s českými co nejtěsněji. Česká hra *E*, vyjmou-li se nově přidané zpěvy, nejvíce se podobá Inšp. a Víd. Vel. Výstup mastičkářský v ní sice schází, ale *F* ukazuje, že byl skladateli znám aspoň ve formě čistě církevní. V Jag. sborníku přicházejí obě části, z nichž se skládá dvoudílná hra velikonoční, jako samostatné kusy, což bylo s počátku pravidlem.

3. O vzájemném poměru skladeb českých.

O vzájemném poměru a souvislosti českých her poučí nás podrobnější rozbor textův, latinských i českých.

a) O poměru latinských zpěvů v nejstarší památce *A* a v ostatních skladbách nelze mnoho říci, ježto jest jich v *A* jen málo. Pokud se tu vyskytují, souhlasí však s ostatními hrami. Jedinou odchylku nalézáme v strofě *Sed eamus ungentum emere*, kde má *A* „possumus“, ostatní texty „possimus“, kterážto varianta častěji se vyskytuje (Wirth

op. c. 11). Zpěvy *Huc propius flentes accedite* a *Dic tu nobis*, které v ostatních památkách českých nepřicházejí, shodují se úplně s textem Jag. III.; Inšp. má v posledním verši zpěvu *Dic tu nobis* malou odchylku: „quod pretium tibi dabimus" místo obvyklejšího „Dic precium, quod tibi dabimus", což jest i v *A*.

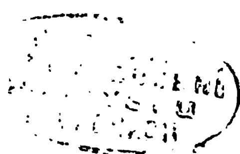
C a *D*, ačkoliv pořádkem zpěvů se odlišují, jsou přece pevně sepiaty některými zvláštnostmi textu. V strofě *Heu nobis* mají obě chybně „crudeli" místo „crudelis" (srv. *E*, Inšp., Jag. III. a j.). V strofě *Hec priori dissimilis* stojí chybně „*nec est incorruptibilis*" místo „hec est incorruptibilis" (srv. *E*, Inšp., Jag. III. a j.). O písaři nedbalém a latináři špatném svědčí v *D* ještě tyto chyby textové: „faciamus" místo „faciemus" (*A*, *C*, *E*) v strofě *Omnipotens*, „qui sanavit me plenam a viciis" místo „plenam viciis" (*C*, *E*) v strofě *Dolor crescit*. Docela chybně je přepsán v *D* text:

„Ergo noli me tangere,
nec ultra velis plangere,
que mox in primo sydere
tendens ad patrem scandere",

což nedává smyslu a má správně zníti:

„quem mox in puro sidere
cernes ad patrem scandere."

V *C* zní tato strofa:

„Ergo noli me tangere,
nec ultra velis plangere,
Galyleam, dic, ut eant
et me viventem inveniant."

V *E* poslední dva verše jsou též chybně opsány:

„Gallileam ut eant, dic,
et me viventem videant."

C a *E* ukazují, že předloha, podle níž se pracovalo, obsahovala 4 zpěvy vzkříšeného Krista: 1. *Prima quidem suffragia;* 2. *Hec priori dissimilis;* 3. *Ergo noli me tangere;* 4. *Nunc ignaros huius rei*. Strofa 3. a 4. zněly:

„Ergo noli me tangere
nec ultra velis plangere,
quem mox in puro sidere
cernes ad patrem scandere.

Nunc ignaros huius rei
fratres certos reddes mei,

Gallileam dic, ut eant
et me viventem videant" (srv. Jag. III., Víd. Vel. a j.).

Písaři *C* a *E* užili pouze prvních dvou veršů 3. strofy a posledních dvou veršů 4. strofy, ovšem chybně je přepsali. V *D* je 3. strofa ponechána celá, za to schází 4. strofa, tak jako v Inšp., Cheb, Trevirské a Sterzingské. V Inšp. stojí kromě toho 3. před 2. strofou.

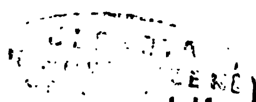
Latinské texty v *E* svým zněním jsou téměř stejné jako v *C*. Jen tu a tam vyskytují se drobné odchylky: v strofě ***Ad monumentum venimus*** množné číslo „angelos domini sedentes vidimus et dicentes" (tak i v Jag. III., Cheb., Trevir., Sterzing.; Inšp. má jako *C* a *D* „angelum . . ."); v strofě ***Vere vidi dominum*** „apostolos" místo „discipulos" (*C*, *D*, Inšp., Jag. III., Trev. a j.). Místy má však *E* čtení správnější, jak bylo dříve naznačeno. Jinde zase vyskytují se zřejmé chyby písařské: v strofě ***Iam percusso*** chybné „absente eos" (m. absente eo), „dolor crescit minimus" (m. nimius), v strofě ***Vere vidi*** „viventem" (m. vivere).

Ze srovnání toho jest zřejmo, že latinské texty českých her zněním svým až na skrovné varianty vzájemně se shodují, přece však nelze z toho usuzovati, že by byly z jedné hry do druhé přepisovány, nýbrž některé varianty jasně ukazují, že třeba kromě textů, které se nám zachovaly, předpokládati ještě nějaký jiný text latinský, avšak se zněním v našich památkách co nejvíce shodný.

b) Větší rozmanitostí vyznačují se připojené texty české.

V *A* jsou přeloženy všecky latinské zpěvy tam obsažené kromě ***Sed eamus ungentum emere;*** místo toho položen je překlad zpěvu ***Iam percusso ceu pastore***, jehož latinské znění jest vynecháno. Latinské texty se zpívaly (***cantat***), české pouze recitovaly (***dicit ricmum***).

V *C* není opatřen českým překladem zpěv ***Ad monumentum***, pak hymny vzkříšeného Krista: ***Prima quidem suffragia***, ***Hec priori dissimilis*** a ***Ascendo ad patrem***. Konec hry jest pouze naznačen počátky latinských zpěvů, tak že nevíme, zdali k nim při provedení byly připojovány také české texty. Podle analogie v *D* se zdá, že ano. Nejen strofické zpěvy latinské, nýbrž i původní liturgické texty jsou v českém překladě rymovány a prosodicky upraveny. Většina českých veršů se recitovala, ale jsou tu již také pokusy postaviti český text na roveň zpívanému textu latinskému, neboť podle návodu provozovacího měly se zpívati překlady české těchto strof: ***Cum venissem*** (cantet ricmum), ***En lapis est vere depositus*** (eodem modo), ***Dolor crescit*** (eodem modo cantet), ***Heu redempcio israhel*** (eadem nota cantet in vulgari), ***Vere vidi dominum*** (eadem nota in vulgari). J. Truhlář (Č. Č. M. 1891 str. 15) pokládá toto označení za ledabylý nápad písařův, ale neprávem. Že tyto texty byly skutečně k zpívání určeny, možno poznati již z toho, že při většině veršů takto označených jeví se snaha

přizpůsobiti metrum textu latinskému; není to ovšem důsledně provedeno, tak že nevíme, jak zpěvák srovnal neshody často se vyskytující.

V *D* zůstaly nepřeloženy tytéž zpěvy jako v *C*; nestalo se to náhodou, nýbrž české překlady jejich nebyly známy ani upravovateli pozdější hry *E*, který právě k těmto latinským zpěvům připojoval dílem české texty v obsahu odchylné, dílem je teprve sám překládal, k zpěvu *Ascendo ad patrem* nepřipojil vůbec žádného českého textu. Strofu *Ad monumentum* přeložil takto:

„U hrobu sme byly plačíce
našeho mistra hledajíce,
angely sme sedíce viděly,
a ti sú nám tak pověděli,
že Ježíš z mrtvých vstal
a to nám pověděti kázal."

Množné číslo „anděly" ukazuje, že překlad je nový a přizpůsobený latinskému v *E*, neboť *C* a *D* mají „angelum". K zpěvu *Prima quidem suffragia* přidán je tento český text:

„Maria, věz to zavěrné,
žeť mé jest tělo již [tělo] tak slavné,
ješto před smrtí bylo trpělivé
i také vší křehkosti plné.

Po strofě *Hec priori dissimilis* následuje česky:

„Maria, věz to za celo,
žeť Ježíšovo blahoslavené tělo
nebude více nedostatku trpěti
a toť mají všichni za věrné míti."

Ani tento ani onen český text nekryje se s latinským, nehledí-li se ani na jeho špatnou a nesprávnou formu veršovou.

Tytéž texty v *D*, které byly již v *C* jako zpěvné označeny, měly se zpívati a jsou též notami opatřeny. Jest to zcela zřetelný důkaz, že označení písaře *C* nelze pokládati za ledabylý nápad. Přibyla k nim ještě dvě nová čísla: předně překlad strofy *Sed eamus ungentum*, jehož text k zpěvu určený byl znovu upraven, aby odpovídal metru latinskému, za druhé *Sed eamus et ad eius*, kde text notovaný souhlasí s *C*, text recitovaný byl však znovu pořízen. Máme tu tedy další novotu, která záleží v tom, že oba právě jmenované zpěvy jakož i *Vere vidi dominum* opatřeny jsou podvojnými překlady, z nichž jeden se měl zpívati „sub eadem melodia" jako text latinský, druhý byl určen k recitování.

Podvojné překlady vyskytují se často v hrách velikonočních, ale poměr jejich byl dosud po mém mínění nesprávně vykládán. K. F. Kummer

(Erlauer Spiele XXXVI) tvrdil, že *cantat*-strofy jsou starší než *dicit*-strofy. Totéž mínění opakují po něm Creizenach (Geschichte d. neueren Dramas I., 109) a Froning (Das Drama des Mittelalters I, 28). České hry potvrzují zcela zřetelně opak toho, že totiž české texty recitované jsou starší a zpívané pozdější. Že to platilo také o hrách německých, dosvědčuje hra Trevirská, v níž bylo jen několik strof zpíváno, ostatní byly recitovány.

Dále vidíme v *D* zřetelně snahu rozváděti původní osnovu hry novými vložkami, které se neopírají o určitý text latinský. Místo antifony *Heu redempcio israhel* následuje krátký žalozpěv Marie Magdaleny „*A nastojte hoře mého*", který silně připomíná některé verše z „Pláče Marie Magdaleny" v rukopise Hradeckém (vyd. Patera str. 104). Široce je rozveden dialog mezi Kristem a Marií Magdalenou, mezi Marií Magdalenou a apoštoly. Z kusých rýmů možno usuzovati, že byly chybně přepsány z nějakých jiných skladeb. Vyšetřiti je bude úkolem dalšího zkoumání, což platí také o hojných textech nových v *E*.

V *E* nabyly již české texty úplné převahy nad latinskými. Téměř všecky zpěvy latinské jsou opatřeny českými překlady a to z pravidla dvojmo, jednak texty k zpěvu určenými, jinak mluvenými. Vedle toho proložena je osnova hry *E* hojnými verši českými bez ohledu na základní zpěvy latinské. Opakují se tu nejen texty z *D* jako „*Ach nastojte hoře mého*" a utěšující slova zjevivšího se Krista „*Neroď více plakati*" nevkusně v první části změněná, nýbrž jsou tu i vložky zcela nové, dílem podle „Planktu P. Marie" upravené na př. „*Pro buoh račte postúpati*", dílem podle „Pláče Marie Magdaleny" vzdělané, jako „*Když sem přes celú noc chodila*" atd. Veršovnická schopnost upravovatelova byla ovšem velmi chatrná a nedostatečná.

Snaha skladatelova rozváděti hru novými vložkami liturgického rázu jeví se také v nadbytečném rozšíření sekvence *Victimae paschali*, v níž Marie Magdalena odpovídajíc na opakované otázky apoštolů *Dic nobis Maria*, téměř celé umučení Kristovo naznačuje. Na omluvu skladatelovu třeba však uvésti, že takové rozšíření sekvence *Victimae* bylo již dříve oblíbeno v textech latinských.[7]) Podle latinské sekvence takto rozvedené upravil pak skladatel náš znění české.

c) Další srovnání ukazuje, že v českých textech jednotlivých her jest nepřetržitá spojitost. Upravovatelé mladší přejímali texty ze starších her, často do slova, jindy s malými změnami. K nim pak přidávali texty nové, samostatně upravené.

Hra *A* poskytuje sice málo dokladů k srovnání, za to jsou poučné. Překlad strofy *Omnipotens* zní v *A* takto:

---

[7]) Nalézá se na př. v „Liber troporum et hymnorum" (rkp. univ. knih. v Praze ze XIV. st. sign. I E 12); srv. též doklady u Milchsacka, Die Oster- und Passionsspiele str. 92—94.

1. *Hospodine všemohúcí,*
2. *angelský králu žádúcí!*
3. *I co je nám sobě zdieti,*
4. *že nemóžem tebe viděti.*

1. a 2. verš opakují se v *C*, *D* a *E* beze změny, 3. v. jest upraven v *C* a *D* takto: „Co je nám nebohám zdieti" (při čemž v *D* „je" vynecháno). Upravovatel *E* měl asi před sebou *A* i *C*, *D* a sestavil z toho chybný verš: „Co nám nebohým sobě zdíti," který má o slabiku více. 4. v. jest již v *A* 9slabičný, v *C* je to sice změněno „Když tebe nemuožem viděti," ale chyba metrická opravena nebyla, teprve v *D* jest čtení správné „Když tebe nemóžem jmieti," což přijato s příslušnými změnami jazykovými také do *E*.

Překlad zpěvu *Amisimus* v *A* proti textu latinskému skládá se z 8 veršů; zdá se, že tu v český překlad pojat byl také motiv z *Heu nobis:*

1. Ztratily smy mistra svého,
2. Jhesu Krista nebeského;
3. ztratily smy svú útěchu,
4. ješto nám židie odjěchu,
5. Jhesu Krista laskavého,
6. přietele ovšem věrného,
7. jenž jest trpěl za ny za vše [8])
8. na svém těle ľutné rány.

Skladatel *C* opakoval z *A* vv. 1. 2. 6. 7. 8; tato nesrovnalost veršová nelíbila se *D*, proto celou strofu samostatně přeložil:

Ztratily sme spasitele
všěch hřiešných vykupitele,
jenž je pro ny s nebe stúpil
a ny svú svatú krví vykúpil.

V *E* nalézají se pouze vv. 1. 2. 7. 8. (v 7. „všě" vynecháno).

V *A* přichází ještě český překlad strofy *Iam percusso* bez vlastního textu latinského:

Jako sě ovčičky rozběhujú,
kdyžto pastúšky nejmajú,
takéž my bez mistra svého,
Jhesu Krista (laskavého) nebeského,
ješto nás často utěšoval
a mnoho nemocných uzdravoval.

[8]) Místo „za vše za ny", jak správně v *C*.

Text tento se neujal; *C*, *D* a *E* mají jiné znění, jež nejsprávněji podává *D*:

Apostoli mistra svého
a my spasitele ctného
ztratily sme po svém hřiechu,
pro něž nám nenie do smiechu.

Tím je srovnavací materiál vzhledem k nejstarší památce *A* vyčerpán. Jest skrovný, ale tolik zdá se z něho vyplývati, že skladatelé her *C*, *D* a *E* překlady české v *A* zapsané znali buď přímo z této památky nebo z jiné jí podobné.

Většina českých textů v *C* a *D* co nejtěsněji spolu souvisí a s malými změnami se opakuje. V *D* jsou však texty na mnohých místech správnější a často doplňují kusé znění v *C*. Překlad strofy *Sed eamus et* zní v *C*:

Pojdem skuoro k jeho hrobu,
drahé masti nesúc sebú,
jakž sme jej živa milovaly,
milujme jej mrtva súce.

Kusé rýmy „milovaly" a „súce" svědčí, že písař tu dva verše vynechal, které se také skutečně v *D* nalézají:

Pojděm skoro k jeho hrobu
nesúc drahé masti sobú,
jakž smy milovaly živého,
abychom jej umazaly,
milujmy jej mrtva súce,
své masti tam přinesúce.

Avšak ani tento text nebyl zcela správně přepsán, zajisté zněl původně takto:

Pojděm skoro k jeho hrobu,
nesúc drahé masti s sobú,
abychom jej umazaly;
jakž smy živa milovaly,
milujmy jej mrtva súce,
své masti tam přinesúce.

V *C* po *Sed eamus ungentum emere* následují tři verše:

Ach kakú my žalost jmáme,
ach kaká naše núzě,
nebudeme-li jeho jmieti na dlúze.

Text zřetelně nesprávný a neúplný; podle *D* možno jej opraviti a doplniti takto:

Ach kakú my žalost jmáme,
donidž tvórce neoptáme,
ach kaká jest našě núzě,
nebude-li tebe na dlúzě.

Zpěv *Vere vidi dominum* jest v *C* takto přeložen:

Zajisté sem viděla hospodina,
an mi sě nedal svých noh dotýkati.
Apostolé musie v to věřiti,
že chce ku otci na nebesa vstúpiti.

Správnější text čteme v *D*:

Zavěrnét sem boha živa viděla,
avšak dotknúti sem sě nesměla.
Apoštolé musie věřiti,
že chce k uotci na nebe vstúpiti.

Verš 3. třeba doplniti „Apoštolé musie v to věřiti" nebo „Apoštolé musie uvěřiti".

Z těchto a podobných dokladů, jež by bylo možno rozhojniti, vyplývá, že texty české v *C* dosti nedbale jsou přepsány z jiné správnější předlohy. Pečlivěji z téže předlohy přepisoval písař *D*, ač i jeho přepis často jest nesprávný.

Upravovatel hry *E* znal jistě české texty, které přicházejí v *C* a *D*, a bezpochyby také *A*, jak bylo dříve naznačeno. V textech notovaných přibližuje se více *C* než *D*, jak několik dokladův potvrdí:

Když běch přišla léčiti mrtvého,
nadjidech hrob a v něm nikohého.
Avech, nemohu právě zvěděti,
kde bych mohla mistra svého nalézti (*C*).

Když sem přišla léčiti mrtvého,
nadjidech hrob a v něm nižádného.
Auvech, nemohu právě zvěděti,
kte bych mohla jeho, mistra, nalézti (*E*).

V *D* jest sice text podobný, ale v. 3. a 4. mají pravidelný rým: „znamenati (místo zvěděti) — hledati". Jiný příklad:

Ova, kámen, jenž bieše na hrob položen,
avech, kak jest daleko otložen,

jehož rytieři snažně střěžiechu,
avšak vzkřieši (?) jeho nevidiechu (*C*).

Aj ten kámen, jenž jest na hrobě položen,
ten jest divně daleko odložen,
jehož rytíři silně střežichu,
avšak jeho ostříci nemohúce (*E*).

Ova, kámen, ten jest preč odložen,
jímžto jest byl hrob boží přiložen,
i rytieři kam sú sě poděli,
jenž střěhúce okolo hrobu bdiechu (*D*).

Nejméně porušen jest text v *D* a malými opravami v 1. a 4. v. bylo by možno jej rekonstruovat; zcela nepravidelný jest v *E*, ale přibližuje se více *C*. Totéž platí také o překladu ***Vere vidi dominum***.

V textech recitovaných *E* shoduje se však více s *D*. Jeví se to hned ve strofě ***Omnipotens***, jak bylo shora při *A* naznačeno. Zvláště zajímavý je překlad zpěvu *Vere vidi;* notovaný v *E* souhlasí s *C*, recitovaný však s *D:*

Viděla**ť** sem tvórce svého
od židuóv umučeného.
Ten jest v cele z mrtvých vstal
a svým pověděti kázal,
a ktož chtí živého viděti,
kázal jim po sobě přijíti,
neb chce potom na nebe vstúpiti,
člověčenství, náboženství (?) nesa,
aby votci ukázal rány,
jenž jest trpěl za všecky za ny (*E*).

Zvěděla sem tvórce svého
od židuov umučeného.
Ten jest z mrtvých vstal,
a to svým mlazším pověděti kázal,
že chce do Galile jíti;
ktož jej živa chtie viděti,
kázal jim po sobě přijíti,
že chce potom vzníti na nebesa,
tělesenstvie na božstvie nesa,
by otci pokázal rány,
že jest trpěl za vše křěstiany (*D*).

Zároveň jest tu zřetelný doklad, jak nedbale *E* text přepisoval, vynechávaje celé verše a měně výrazy až k neporozumění.

Srovnání českých textů k *Heu nobis*, *Quis revolvet*, *Quem queritis* a j. podává další případy souhlasu *E* a *D* v překladech recitovaných. Jsou však také případy, kdy *E* vybíral texty z *C* i *D* na př.:

My hledáme twórcě svého
Jhezu Krista nebeského,
jenž je v tom hrobě položen,
tomu jest dnes třetí den (*C*).

My hledámy mistra svého
Jezu Krista nebeského,
jenž jest v nově trpěl za ny
na svém těle hrozné rány (*D*).

My hledáme mistra svého,
Ježíše nazaretského,
jenž jest trpěl za ny
na svém těle hrozné rány,
jenž jest v tomto hrobě položen,
tomu jest dnes třetí den (*E*).

Shrneme-li výsledky, jichž jsme se dobrali rozborem českých textů, nabýváme přesvědčení o vzájemné souvislosti jejich. Především zdá se býti jisto, že upravovatel *E* české texty, jak jsou obsaženy v *C* a *D*, znal, ale velmi nedbale je přepisoval. Také texty v *C* a *D* jsou na sobě závislé, při tom nelze však tvrditi, že by jedna hra z druhé bezprostředně vyplynula, spíše třeba pro ně předpokládati nějakou předlohu starší, která se v *D* věrněji obráží než v *C*. Předlohy takové užíval již také skladatel *A*, jak shodné texty její s *C* a *D* potvrzují.

* * *

Kromě celistvých her tří Marií *C*, *D*, *E* a *F* nalézá se v knihovně Musejní ještě zlomek hry podobného druhu. Nebyl mi dříve přístupen, proto se o něm zmiňuji dodatečně. Latinské zpěvy opatřeny jsou notami a postupují za sebou v tomto pořádku: ***Omnipotens pater***, ***Amisimus enim***, ***Sed eamus ungentum emere***. Další zpěv ***Heu nobis internas mentes*** není již dokončen, ježto následuje mezera několika ztracených listův až k zpěvu ***Cum venissem ungere mortuum***. Po tomto zpěvu zjeví se Kristus jako zahradník a táže se Marie Magdaleny: ***Mulier, quid ploras?*** Ona odpovídá: ***Domine, si tu sustulisti eum*** a zpívá pak hymny: ***Dolor crescit***, ***En lapis est vere depositus*** a ***Heu redempcio israhel***. Kristus dává se jí poznati a zpívá strofy: ***Prima quidem suffragia***, ***Hec priori dissimilis***, ***Ergo noli me tangere***, ***Dimissa sunt ei*** a ***Ascendo ad patrem***. Potom Marie

zpívá: *Vere vidi dominum vivere* a *Victimae paschali*. Petr a Jan jí žádají: *Dic nobis, maria*, načež zpěvem choru: *Credendum est magis* hra je ukončena.

V postupu latinských zpěvů shoduje se zlomek Musejní nejvíce s *E*; těsná souvislost obou her potvrzuje se dále nejen dvojím zjevením Kristovým Marii Magdalské, nýbrž i mnohými shodami v textech českých. Může se tedy právem předpokládati, že upravovatel hry *E* měl před sebou nějakou předlohu, která se co nejvíce shodovala se zlomkem Musejním. Z ní převzal některé české překlady, jichž v *C* a *D* není, na př. strof: *Prima quidem suffragia, Hec priori dissimilis* a j. Zlomek Musejní podává ovšem v českých textech, z nich překlady zpěvů: *Cum venissem, Dolor crescit, En lapis est* a *Heu redempcio israhel* jsou opatřeny notami, znění jazykově starší a správnější než *E*. Kde však se české texty v zlomku Musejním od *E* poněkud odchylují, souhlasí zase nejvíce s hrou *D*. Tvoří tedy zlomek Musejní, pokud se týká českých veršů, jakýsi přechodní článek mezi versí obsaženou v *D* k versi v *E* a má zejména důležitý význam pro správnou emendaci českých veršů v *E*, které jsou často chybně přepsány.

4. Episoda mastičkářská.

Osoba prodavače mastí uvedena byla již v osnovu velikonočních slavností přesně liturgických. V slavnosti pražské z kláštera u sv. Jiří sv. ženy kráčejíce k mastičkáři zpívaly:

Aromata precio querimus,
Christi corpus ungere volumus,
holocausta sunt odorifera,
sepulture Christi memoria.

Mastičkář (ungentarius) jim odpovídal:

Dabo vobis ungenta optima
salvatoris ungere vulnera,
sepulture eius ad memoriam
et nominis eius ad gloriam.

Tyto zpěvy se však neujaly, místo nich pojaty byly v hry velikonoční zpěvy nově utvořené. Mastičkář uvítal tři Marie těmito slovy:

Huc propius flentes accedite,
hoc ungentum si vultis emere,
cum quo bene potestis ungere
corpus domini sacratum.

Marie mu odpověděly:

Dic tu nobis, mercator iuvenis,
hoc ungentum si tu vendideris,
dic pretium, pro quanto dederis.
Heu, quantus est noster dolor!

Mastičkář na to:

Hoc ungentum si multum cupitis,
unum auri talentum dabitis,
non aliter unquam portabitis.
Heu, quantus est vester dolor.[9])

V mysteriu Tourském (z XII. st.) jest scéna mastičkářská poněkud rozvedenější a vedle jednoho prodavače nabízí se ještě druhý, od něhož Marie také masti koupí.[10]) V latinské hře velikonoční z kláštera Beuronského (z XIII. st.) dialog mezi mastičkářem a Mariemi nabyl většího rozsahu tím, že jsou tu spojeny zpěvy z liturgických slavností *Aromata precio querimus* a *Dabo vobis ungenta optima* se zpěvy *Huc propius, Dic tu nobis* a *Hoc ungentum.*[11]) Ve hře velikonoční z kláštera Murského (z poč. XIII. st.) žádá nejdříve kramář (institor, paltenaere) Piláta, aby mu dovolil vyložiti svůj krám, a slibuje mu hojný poplatek. Potom vychvaluje své masti a pobízí přítomné ke koupi. Následuje pak sestoupení Páně do pekel a teprve potom přicházejí tři Marie se sluhou Antoniem k prodavači a kupují masti.[12])

V pašijové hře Beuronské (XIII. st.) má výstup s mastičkářem místo zcela jiné. Marie Magdalena za veselého zpěvu přichází s dívkami k prodavači a žádá od něho mastí a ličidel, aby své hříšné tělo vykrášlila. Na žádost její *Mihi confer, venditor, species emendas* kupec odpovídá: *Ecce merces optime! prospice nitorem.* Když se byla dost obveselila, jde spat a hlasem andělským je povzbuzena káti se ze svých hříchů. Tu znovu přichází k mastičkáři a žádá ho za masti slovy *Dic tu nobis*, načež kupec odpovídá *Hoc ungentum.* Vzavši vonné masti jde do domu Šimonova a kajícně klesne k nohám Kristovým.[13]) Totéž opakuje se ve Vídeň. hře pašijové.

Z těchto dokladů možno usuzovati, že v XII. a XIII. st. nebyla ještě vypracována určitá forma této scény, jak ji nalézáme v pozdějších památkách.

---

[9]) W. Meyer op. c. 108, kdež jsou také rozmanité varianty těchto zpěvů sestaveny.

[10]) Milchsack, Die Oster- u. Passionsspiele str. 97.

[11]) W. Meyer op. c. str. 126 a d.

[12]) K. Bartsch, Germania VIII, 273 a d.

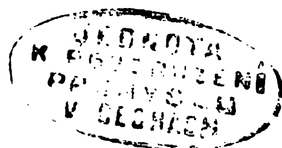
[13]) Froning op. c. I, 284 a d.

Jak z těchto počátků celkem nepatrných vyrostly obšírné scény mastičkářské, které oplývají hrubými vtipy a oplzlými narážkami, o tom bylo již často uvažováno, ale k bezpečnému resultátu se dosud nedospělo. Jest toliko jisto, že k vytvoření světské scény mastičkářské hlavně přispěli toulaví žáci (clerici vagi, scholastici, scholares vagantes), kterým z nedostatku kněží a zpěváků jiných svěřovány byly úlohy v delších hrách velikonočních. S počátku bylo asi mlčky trpěno, když tu a tam svým vtipem obveselovali shromážděné věřící, ale smělost jejich tím vzrostla a neznala konečně mezí.

Jen v několika památkách zachovala se scéna mastičkářská světsky vybujelá a v křiklavý obraz jarmareční změněná. Jsou to velikonoční hry německé: Inšp., Víd. Vel., Jag. III. a české zlomky *A* a *B*.

Blízká souvislost českého Mastičkáře s příslušnými episodami ve jmenovaných hrách německých všeobecně se uznává, ale o poměru závislosti jejich proneseny byly úsudky různé. V. Nebeský (Č. Č. M. 1847. 325 a d.) vyslovil domněnku, že Mastičkář byl vzorem skladatelům hry Inšp. a Víd. Vel., v čemž jej utvrzovalo jednak vyšší stáří naší památky (dříve se totiž kladla do XIII. st.) jednak i některé výrazy české v obou hrách. Zcela opačné mínění pronesl J. Gebauer (L. fil. VII. [1880] 107): „Ve formě Mastičkáře nenalézám nic, co by bylo specificky české a ukazovalo do Čech, a naopak nalézám v něm stopy nějakého vzoru, zejména také stopy překladu. Tyto jsou nejzřejmější ve v. 356 a 392 . . . Na obou těchto místech je nápadno, že pro jeden pojem dávají se dvě slova se spojkou „nebo", takořka aby čtenář měl na vybranou a mohl zvoliti to neb ono a jako by skladatel sám nebyl se rozhodl, který z obou významů se lépe hodí; toto však jest právě způsob, který nalézáme často ve staročeských překladech, a dotčené příklady v Mastičkáři nasvědčují tedy positivně tomu, co podlé známého běhu literatury staročeské podobá se samo sebou, že totiž Mastičkář není skladba česká původní, nýbrž překlad nebo lépe řečeno české spracování nějaké skladby cizí, a to bez pochyby nějaké hry latinsko-německé. Podoba Mastičkáře s oběma připomenutými hrami německými vysvětluje se pak tím, že oboje zakládají se na vzoru společném, nyní neznámém, na nějaké totiž hře latinsko-německé z doby okolo r. 1300 (tou teprv dobou vniká také němčina do her církevních, dříve jen latinských), z níž předěláváním a přepisováním vznikly na jedné straně český Mastičkář, na druhé straně obě hry staroněmecké, dochované v rukopisích z r. 1391 a 1472."

S Gebauerem souhlasí celkem také J. Truhlář (Č. Č. M. 1891. 33) dokládaje, že při skladbě české i německých episod mastičkářských pracováno bylo podle nějaké latinsko-německé hry starší (asi z poč. XIII. st.), která v zachovaných hrách německých jen časově obměněna, v naší pak od nějakého žáka přeložena byla. Při tom však připouští, že přídavky s „nebo" ve v. 356 a 392, které Gebauer má za jisté známky překladu,

mohou také položeny býti na vrub nepozorného písaře, který — jak mnozí jiní tovaryši — takto opravoval.

A. Patera (Č. Č. M. 1889, 123) myslí zase, že Mastičkář Musejní i Drkolenský jsou svobodným, samostatným a lokalisovaným zpracováním nějakého dosud neznámého latinského vzoru a nejsou nijak pouhé přetvoření snad německého jakéhosi plodu, nýbrž původní „památky nevázaného humoru a komických vloh našeho lidu ve věku dávno minulém", jak už V. Nebeský usoudil.

Pokusím se podati další příspěvek k vysvětlení záhadného původu episody mastičkářské v našich hrách.

Srovnáme-li všecky známé verse rozvinuté scény mastičkářské, můžeme si z nich vybrati jisté základní motivy, jež tvoří společnou kostru jejich. Jsou to části následující: 1. Vystoupí mastičkář, ohlašuje se obecenstvu a najímá si sluhu Rubina. 2. Rubin způsobem dryáčnickým vychváliv lékařské umění mastičkářovo, žádá za dovolení, aby si směl na pomoc zjednati také sluhu, a najav si jej, odběhne. 3. Mastičkář ho volá, hádá se s ním a poroučí mu vykládati masti. 4. Rubin nevázaným způsobem vysvětluje obecenstvu význam a účinek jednotlivých mastí i složení jejich, maje však tlouci a připravovati nové, vzdálí se. 5. Přicházejí tři Marie a mastičkář zavolav Rubina, poručí mu, aby je pozval k jeho krámu. 6. Marie kupují a smlouvají masti. 7. Žena mastičkářova nesouhlasí s mužem ohledně ceny mastí, což je příčinou ostré hádky ano i pračky mastičkářovy se ženou.

Tyto hlavní části děje jsou v jednotlivých skladbách nestejně rozvedeny, často i novými vložkami doplněny.

V Inšp. motiv najímati sluhu opakuje se třikrát, neboť nejen Rubin, sám byv najat od mastičkáře, opatří si sluhu Pusterbalka, nýbrž poprav se s ním najímá si místo něho druhého sluhu Lasterbalka. Jak neústrojně tato vložka byla pojata v děj, vysvítá již z toho, že v dalším líčení vystupuje zase jen Pusterbalk a o Lasterbalkovi není již zmínky. Vedle ženy mastičkářovy přichází tu také služka její, s níž se zase Rubin pohádá jako mastičkář se svou ženou. Celý výstup končí se pak tím, že žena mastičkářova s Rubinem uteče. Snaha skladatelova rozváděti základní části děje obdobnými výjevy jest v celé skladbě zřetelná.

V Jag. III. vystupuje vedle Rubina pouze sluha Pusterpalk, ale za to přidána tomuto v ději mnohem širší úloha. Jako Rubin vychvaluje mastičkáře, tak zase Pusterpalk jeho ženu; spolu s Rubinem vysvětluje účinek mastí, přivádí ženu mastičkářovu, která utekla a p. Všecko to je novým doplňkem. Také žena mastičkářova vystupuje tu silně v popředí, jest terčem necudných žertův a má v ději značné účastenství. Hrubostí řečí oplzlých a žertů necudných převyšuje Jag. III. všecky své družky.

Nejjednodušší je episoda mastičkářská ve Víd. Vel. a mohla by se pokládati za první stupeň ve vývoji této scény. Vystupuje tu pouze jeden sluha Rubein, vynecháno je dryáčnické vychvalování umění mastičkářova

a hádka mastičkáře s Rubeinem, necudností je mnohem méně a p. Avšak Inšp., s níž Víd. jinak pevně souvisí, stářím ji převyšuje a proto třeba předpokládati, že skladatel její úmyslně krotil bujné výstřelky humoru vagantského a mnohé věci vynechal z předlohy, kterou měl po ruce, jako to také činili pozdější skladatelé her pašijových.

Ačkoliv uvedené verse německé místy do slova spolu se shodují, jsou přece často mezi nimi takové rozdíly, že nelze přímo jednu za předlohu druhé prohlásiti (K u m m e r, Erl. Spiele, str. XLV). Předpokládá se tedy, že tu prostředkovaly ještě nějaké verse jiné, neznámé x, y, z. Při tom se však obyčejně zapomíná, že takové výjevy, jako je mastičkářský, nešířily se jen opisem z určitých pramenů, nýbrž často také z paměti. W i r t h (op. c. 228) popírá sice možnost ústní tradice při šíření her velikonočních a pašijových, ale W a c k e r n e l l (Altdeutsche Passionsspiele CCLXXXVII) zcela rozumně takovou tradici „z paměti" připouští. Pro scénu mastičkářskou příznačná jest na př. poznámka v pašijové hře Pfarrkirchské, kde se praví: „Hic potes introducere medicum cum servo suo, si placet" (tamtéž str. 144). V Sterzingské hře velikonoční jsou zřejmé reminiscence z Mastičkáře, ale skladatel užil jich na místě docela jiném, ve výstupu totiž zahradníka a jeho sluhy s Marií Magdalenou. Proto nelze při scénách tohoto druhu mluviti o překladech a předlohách, nýbrž jen o vzorech a imitacích, při nichž jednotliví skladatelé měli úplnou volnost samostatné činnosti.

Mastičkář český *(A)* jest na počátku kusý a začíná teprve výstupem, jak se Rubin hlásí mastičkáři za sluhu. Vedle něho jmenuje se také sluha Pustrpalk, ale ten má úlohu v ději podřízenou a není ani vysvětleno, že si jej Rubin najal. Ačkoliv v hlavních částech, zvláště na počátku, český text myšlenkově těsně přiléhá k ději Inšp., přece tu máme zřejmé doklady, že český skladatel v provedení počínal si samostatně. Potvrzuje to především bizarní vložka o uzdravení syna Abrahamova Isáka, která nemá v žádné jiné dosud známé hře rovně. Originálně pojat a v duchu prostonárodním proveden je také spor Rubina a Pustrpalka o přednost rodu. Líčení této hádky není zajisté ohlasem nějakého podobného výstupu v hrách cizích, nýbrž je původním výmyslem skladatele českého, o jehož samostatnosti svědčí také několik veršů, které bezpochyby převzal z Alexandreidy do svého líčení. V hádce s mastičkářem praví totiž Rubin:

Tak sě musí vezdy státi,
že sě zlob zlobí obrátí
a dobré dobrým sě oplatí,
ktož zle mysli, ten vždy ztratí (v. 100—3),

což připomíná obdobnou sentenci v Alexandreidě svatovítské:

Zloba zlým sě vždy obrátí,
dobré sě dobrým vždy otplatí
a ktož zle mieni, ten vždy ztratí. (Hattala-Patera 503—5).

Na značnou samostatnost českého skladatele ukazuje také nápěv písně Rubinovy *Seď vem přišel mistr Ypokras*, který se rovná nápěvu slov *Maria* a *Raboni*, jak se zpívala v liturgických slavnostech svatojirských.[14]) Kdežto skladatelé hry Inšprucké a Jagerské drželi se věrněji svého vzoru, rozvádějíce pouze daný materiál, skladatel český rozhojňoval jej novými motivy, čerpanými z prostředí domácího.

Mastičkář v zlomku Drk. *(B)* je pouhým zbytkem obšírné scény mastičkářské. Začíná teprve výstupem, jak si Rubin najímá sluhu Pustrpalka, a končí vychvalováním mastí. Ostatek se nezachoval. Skladatel znal zajisté *A* neb jeho český prvopis. Převzal odtud s malými změnami asi 16% veršů (Truhlář, Č. Č. M. 1891, 173), dále vložku o vzkříšení syna Abrahamova, kterou však značně zkrátil, takořka jen naznačil, konečně i hádku obou sluhů, kterou zase nestydatě rozvedl. Kromě toho znal také hru Inšpruckou, s níž se shoduje v celkové osnově i v mnohých jednotlivostech. Že skladatel její pracoval kromě podle *A* také podle německého vzoru, k tomu zdá se ukazovati spojení jména Pustrpalk s rýmem šalk:

Pane, mně dějí Pustrpalk,
jáť sem velmi veliký šalk (135—6),

což připomíná podobný rým v Inšp.:

Ouch han ich gelogen alz eyn schalk,
ich heisze czwar Pusterbalk (604—5).

Necudnostmi a oplzlými vtipy skladba *B* překonává i Mastičkáře *A* i Inšp. a přibližuje se po této stránce Jag. III.

Zvláštní jest umístění základních zpěvů liturgických v osnově scény mastičkářské. V Inšp. vystupují nejdříve tři Marie a zpívají známé žalozpěvy *Omnipotens*, *Amisimus*, *Sed eamus*; potom se dostaví mastičkář se ženou a služkou, najímá sluhu Rubina, ten zase sluhy jiné atd. Marie za tím nečinně stojí a všecky ty hrubé řeči poslouchají. Po celou dobu nikdo si jich nevšímá, jako by jich tu ani nebylo. Když pak Rubin vychváliv masti, tře s Pusterbalkem nové, tři Marie znovu se ozvou a zpívají *Heu nobis, Iam percusso, Sed eamus et.* Tu teprv mastičkář zavolá Rubina a praví mu:

Ich sehe dort in eyner awen,
drŷ schone frawen,
sŷ weynen sere und clagen,
ich wene, ir here sŷ sere geschlagen;
ge hen und heiz sŷ her komen,
da mit schicken wir unsern fromen.

[14]) Zd. Nejedlý, Děj. předhus. zpěvu 211.

Rubin pro ně běží a přivádí je zpívaje latinský text, který se jinde nenalézá a byl asi znova utvořen:

Ibant, ibant tres mulieres,
Ihesum, Ihesum, Ihesum quaerentes etc.

Po té následuje dialog *Huc propius*, *Dic tu nobis*, *Hoc ungentum* a kupování mastí.

V *A* přijdou však tři Marie teprve, když pro ně mastičkář Rubina pošle, zpívajíce *Omnipotens*, *Amisimus*, *Sed eamus;* hned po té následuje rozhovor s mastičkářem *Huc propius*, *Dic tu nobis*. Postup takový je mnohem přirozenější; ale také skladatel český jej porušil jednak vložkou o vzkříšení Isaka jednak líčením hádky Rubina s Pustrpalkem. Víd. Vel. souhlasí v umístění zpěvů Marií s mastičkářem českým. Skladatel Jag. III. užil obého, umístiv liturgické zpěvy Marií nejen na počátku jako v Inšp., nýbrž opakoval je znovu na tom místě, kde jsou v *A* a Víd. Vel. a kam přirozeně náleží.

Vystoupením tří Marií dělí se celá episoda mastičkářská ve dvě oddělení. První oddělení, obsahující výjevy před vystoupením Marií — jsou to v disposici naší části 1—4, jest zajisté vložkou neorganickou, s vlastním dějem hry velikonoční nesouvislou a odjinud sem přenesenou. Druhé oddělení (č. 5—7) začíná zpěvy tří Marií, po nichž následuje dialog s mastičkářem, kupování a smlouvání mastí, k čemuž se pojí zcela přirozeně hádka mastičkářova se ženou, která není spokojena cenou mastí. Všecky tyto části s dějem her velikonočních organicky souvisí a tvořily prvotní jádro scény mastičkářské.[15]) Jiné hry, v nichž se zachovaly trosky výjevu mastičkářského, jako Cheb., Donaueschingenská, Frankfurtská a velikonoční Wolfenbüttelská, obsahují pouze části druhého oddělení, toliko v pašijové Alsfeldské a Hallské z Tyrol pozdější interpolator podle her velikonočních rozšířil části tyto také reminiscencemi z oddělení prvního.

Nastává otázka, z jakého asi prostředí první část episody mastičkářské mohla se dostati do her velikonočních? Obsahem jejím je hlavně vychvalování mastičkáře a jeho divotvorných mastí. Mastičkář jeví se tu tedy spíše medikem než pouhým prodavačem mastí. V starších hrách, které nebyly proniknuty živly světskými, byl zajisté jen prodavačem mastí (ungentarius, mercator), úlohy medika dostalo se mu zajisté vlivem jiného prostředí.

Creizenach (Gesch. d. neueren Dramas I, 120) upozornil, že komická osobnost divotvorného lékaře byla již dříve předmětem krátkých výstupů komických, jimiž se scéna mastičkářská mohla doplniti. Na jaké

[15]) Že hádka mastičkáře se ženou náležela k prvotní osnově scény mastičkářské, usuzuje také Heinzel, Abhandlurgen zum altdeutschen Drama (Sitzungsber. d. Wiener Akademie, phil. hist. Cl. 134, str. 55).

půdě komická figura medika-mastičkáře prvotně vznikla, o tom proneseny byly ovšem rozmanité domněnky. A. v. Weilen (Deutsche Litteraturzeitung 1891. 1412) tvrdí, že na půdě italské; italští medikové prý již ode dávna před svými budkami lákali obecenstvo drobnými výstupy komickými. Du Méril (Le théâtre classique I. 56) vidí v tom zase zvláštnost francouzskou a vykládá, že malá světská hra francouzská o lékaři se železnou bradou mohla poskytnouti látky k rozšířené episodě mastičkářské. Mínění jeho, že tu působil vliv francouzský, nabývá ovšem váhy tím, že v literatuře starofrancouzské lze dokázati existenci podobných skladeb o medicích-šarlatánech. Nejznámější z nich je skladba pařížského básníka Rutebeufa „Dit de l'herberie" (z druhé pol. XIII. st.), v níž vystupuje potulný mastičkář, líčí divotvorné účinky svých léků a p.[16]) Konečně i jméno sluhy mastičkářova Rubin přes všechen odpor Wirtha, který je pokládá za čistě germánské, je nepochybně francouzské. Z toho usuzuji, že vůbec celá rozvedená scéna mastičkářská povstala nejdříve na půdě francouzské.

O francouzském vlivu nejen na scénu mastičkářskou, nýbrž vůbec na velikonoční hry této skupiny svědčí ještě jiné důvody. W. Meyer, jak bylo podotčeno, se stanoviska literárního, rozborem textů dospěl resultátu, že původ her tří Marií sluší prvotně hledati na půdě francouzské, odkud se teprv rozešly do světa.[17]) Inšp. uvádí sám Wirth, který jinak německý původ her velikonočních a pašijových až úzkostlivě obhajuje, v nejužší spojení se skladbami na půdě francouzské vzniklými, s mysteriem Tourským a hrou Trevirskou. Dalším důležitým momentem je, že v českých hrách *C* a *D* máme také zřetelné stopy vlivu francouzského. Již Aug. W. Ambros[18]) upozornil, že nápěv *Amisimus* naší hry *D* úplně odpovídá textu i melodii zpěvu Marie ve francouzské hře z kláštera Origny Saint Benoit z XIV. st. Zd. Nejedlý (op. c. 182 a d.) zevrubným rozborem nejen potvrdil toto mínění, nýbrž ukázal, že vůbec zpěvy Marií *Omnipotens*, *Amisimus*, *Sed eamus* v našich hrách *C* a *D* shodují se skoro úplně s tímto nápěvem francouzským. V *A* se sice nápěvy těchto strof nezachovaly, ale při těsné souvislosti jeho s *C* a *D* možno s určitostí předpokládati, že se týmž nápěvem zpívaly. Notace nebyla k nim asi proto připojena, že nápěv jejich byl klerikům z her kostelních znám. Působení francouzské jest tu tedy — po mém mínění — zcela prokázané.

České hry *A*, *B*, *C*, *D* i *E* jsou s německými hrami, jejichž nejstarším zástupcem jest Inšp., pevně spiaty obsahem i místem svého vzniku, jak bylo shora vysvětleno. Česká hra *A* a Inšp. jakožto nejstarší památky této skupiny shodují se i v chronologii; vznik obou klade se do polovice

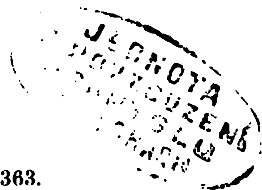
---

[16]) Srv. Creizenach, I. 382; Heinzel, str. 55.

[17]) Praví doslova: „Bei der Ausbildung des Osterspiels scheint die Einführung der Erscheinungsscene, der Krämer- und der Wächterscenen, ja auch der Zehnsilbertext der Krämerscene aus Frankreich entlehnt zu sein" (str. 180).

[18]) Geschichte der Musik (Leipzig 1891), II, 328 a d.

XIV. st. Tato chronologie vykládá nám takořka sama o sobě původ a příčinu francouzského vlivu. Za vlády Jana Lucemburského a Karla IV. spojoval Čechy a Francii těsný styk kulturní. Francouzská řeč, francouzské způsoby, módy i mravy šířily se tehdy v Čechách. Francouzové prodlévali u nás, Čechové zase docházeli do Francie a seznamovali se s literárními plody francouzskými.[19]) Při dvoře Jana Lucemburského žil vynikající tehdy hudební skladatel francouzský Guill. de Machaut, jehož působením rozšířil se v Čechách vliv hudby francouzské.[20]) Můžeme tedy se vší pravdě podobností předpokládati, že za této doby dostala se také do Čech nějaká hra latinsko-francouzská s obšírnou scénou mastičkářskou, podle níž byla upravena hra česká i německá. O tom, zdali podle předpokládaného vzoru francouzského povstala dříve verse česká či německá, nelze zatím z nedostatku srovnavacího materiálu rozhodovati.[21])

[19]) Srv. Tadra, Kulturní styky s cizinou, str. 182, 363.

[20]) Zd. Nejedlý, op. c. str. 104 a d.

[21]) Otázku, zdali za panování Lucemburgů v Čechách nebyla do Čech zanesena látka, na níž se zakládá světská scéna mastičkářská, nadhodil již E. Martin (Anzeiger für deutsches Alterthum VIII, 311). Také Michels (Studien über die ältesten deutschen Fastnachtsspiele, Straszburg 1896, str. 39) připouští možnost franc. vlivu, ježto jméno „Robin' ve franc. vaudevillech bylo obvyklé. (Adam de la Hale složil pastýřskou hru s názvem „Robin et Marion"). Zd. Nejedlý (Děj. předhus. zpěvu str. 209) spatřuje i na formě „Mastičkáře" jako na jiných vlastnostech této rozpustilé hry vliv francouzský. R. Batka (Geschichte d. Musik in Böhmen, str. 116) jest nucen aspoň přiznati: „Dasz die äuszere Form des „Mastičkář" wie die aller mitteleuropäischen Possen letzten Endes in Frankreich ihren Ursprung hat, möchte ich von vornherein natürlich nicht leugnen. Hier handelt es sich nur darum, nachzuweisen, dasz sein Verfasser sich die Anregung nicht *direkt* von dort geholt hat, sondern dasz ein deutsches Spiel zum mindesten der Mittler gewesen ist." Ale argumenty jeho, jimiž chce dokázati, že český Mast. povstal podle německého, jsou tak mělké, že to až překvapuje. Nejpodařenější z nich je tento: „Meister Severin selbst wird als Deutscher gekennzeichnet, denn er ruft seinen Diener deutsch an" (praví totiž k Rubinovi: „Rubine! wo pystu quest"). Na takových důkazech zakládá se zcela kategorické tvrzení Batkovo: „Der Mastičkář" ist die Bearbeitung eines Stoffes, den der Verfasser aus deutschen Händen empfangen hat. Wir haben ein verloren gegangenes deutsches Urquacksalberspiel anzunehmen, dass jedenfalls um 1300 schon verfaszt war und das der Ahne sowohl des čechischen als seiner deutschen Seitenstücke ist" (str. 112).

HLAVA TŘETÍ.

Hry o vzkříšení Páně.

Ludi de resurrectione domini.

Hry o vzkříšení Páně byly zajisté v Čechách již za staré doby oblíbeny, ale písemných skladeb zachovaných, pokud jsou známy, jest jen málo.

1. V zlomku Drkolenském zachovalo se několik veršů, v nichž je krátce naznačeno vzkříšení Kristovo, sestoupení do pekel a rozmluva vojínův u hrobu Kristova před vzkříšením a po něm. Zdá se, že jest to stručný výtah z jiné hry, neboť v 34 verších jest tu krátce obsaženo, co bývá předmětem obšírných scén.

2. Celistvá hra o vzkříšení Páně zapsána je v rukopise knih. Klementinské XVII. E. 1, kde přicházejí také verse *E* a *F* hry tří Marií. Nadepsána je: ***Incipit ludus de resurrectione domini.***

Po žertovném prologu hlasatelově (praecursor) následuje hned výstup ďábelský. Ďáblové na rozkaz Luciperův rozběhnou se na všecky strany a vláčejí hříšné duše do pekla, kdež se duše ze svých hříchů zpovídají. Sociálně zajímavé jsou stavy hříšníků, jimiž se zalidňuje peklo. Jest to duše mlynáře, jenž bral veliké měřičné, duše šenkýře, který dával málo piva za halíř, a když přišli k němu sedláci s ženami, naléval jim pivo s kvasnicemi, jen žákům čepoval z plného; duše ševce, která vyznává: „K tomu sem zle krpala, jako bych nebozezem vrtala, když sem měla ušiti koninu, tehdy sem ušila ovčinu“ a p.; duše pekaře, která zhřešila tím, že „berúci lacino obilé tyto nynější chvíle, maléť sem preclíky pekla, protož musím s čertem do pekla“; duše lapky (loupežného rytíře), který loupil bez milosti, „nebyloť věčího dráče, pobrach ženám i rubáše, když sem dosěhl postele, nezůstavil sem ni kúdele“. Posléze přichází čarodějnice Rebeka,[1]) která o sobě praví:

[1]) Rebeka — obvyklý název čarodějnic na př. v kázáních polského husity i jinde (Brückner, Biblioteka Warszawska, 1894, II, 446).

„Neb sem veliká čarodějnice,
proto sem diablova svódnice,
trlici sem místo krávy dojila
a s hvězdami na rozhraní litala,
lidi sem čarovati učila
a je s pravé cesty svodila."

Po tomto výstupu v pekle na druhé jeviště vystupuje Pilát se svou družinou a rada židovská s Kajfášem, žádajíc za stráž k hrobu. Kajfáš a ostatní židé slibují rytířům Pilátovým dobrý plat, což tito přijímají a za zpěvu táhnou s centurionem k hrobu. Tam se seřadí a centurio je povzbuzuje k statečnosti. Aby neusnuli, žádají kostek ke hraní· Rytíři hrají, až se poperou. Zatím zjeví se anděl a vzkříšený Kristus; stráž přestrašena jsouc dává se na útěk. Kajfáš domlouvá jim, aby vezmouce peníze zatajili, že Kristus vstal z hrobu. Kristus s andělem vstoupí do pekla a vyvádí odtud duše prarodičů do ráje.

Zápis naší hry pořízen byl teprve v l. 1516—1526, ale z mnohých míst je zřetelno, že vyplynula z nějaké dobré předlohy starší, která byla později rozvedena novými vložkami a přepracována.

Rozlišiti v nynější podobě naší hry vrstvy starší a pozdější není snadno, ježto v české literatuře nic obdobného nemáme. Zbývají jediné některé podobné hry německé, za jichž pomoci lze aspoň přibližně komposici naší hry kontrolovati. Jest to především Inšp., která i svým stářím i prokázanou již příbuzností s českými hrami k srovnání nejlépe se doporučuje. Dále se hodí k srovnání hry Ludus Mariae Magdalenae in gaudio a Ludus Judeorum circa sepulchrum domini, t. j. IV. a V. hra v sborníku Jagerském (Jag. IV., V.), jehož souvislost s hrami na půdě české složenými jest taktéž nepochybná. Konečně třeba přihlížeti k Vídeňské hře pašijové (Víd. P.)[2]), v níž přichází poprvé jako předehra široce rozvedená episoda ďábelská, která byla vzorem nejen pro mnohé hry pašijové, nýbrž i pro velikonoční.

Ve výstupech hry o vzkříšení Páně nelze ovšem v jednotlivých skladbách hledati tak pronikavých shod jako u her tří Marií, což plyne z povahy nových výstupů, které neopíraly se vždy o určitý text liturgický, nýbrž povstávaly často volným vzděláním.

Prolog jest v české hře docela samostatně proveden. S Inšp. jest tu společné toliko obvyklé napomenutí k pozornosti a udání předmětu hry. V české jest obsah krátce naznačen:

Nebť my chceme zde hru míti,
ač nám chcete toho příti,

[2]) *Wiener Passionsspiel* vyd. Haupt (Archiv f. d. Geschichte deutscher Sprache u. Dichtung I, 359) a Froning (Das Drama des Mittelalters I, 302); zachovala se v rukopise z 1. pol. XIV. st., ale původ její klade se již do XIII. st.

o Kristovu z mrtvých vstání
i o jeho oslavení.

V Inšp. jest však téměř celý prolog vyplněn líčením obsahu hry. Za to český praecursor vpletl v řeč svou hojné humoristické narážky místního a časového rázu jako:

Dosti sme již smutnu byli,
čtyřidceti se dní postili,
jedúc kyselo i húby,
mohlyť sú nám vyhníti zuby,
zapíjejíc lithoměřickým pivem,
jenž vždy smrdí bahnem i dýmem.
Buďmež již veseli zase,
snědúc plece a k tomu prase atd.

Zvláštní je v české hře umístění výjevu ďábelského, který hned po prologu následuje. V Inšp. tak jako v skladbách s ní souvislých scéna tato je zařaděna až po sestoupení Páně do pekel. Kristus vyprázdnil peklo a odvedl duše do nebe; ďáblové k podnětu Luciferovu svádějí tedy lidi k hříchu a vláčejí duše jejich do pekla, aby znovu zalidnili peklo. Takový byl asi myšlenkový postup. V naší hře však jako v hrách pašijových tvoří tato scéna ďábelská jakousi předehru, po níž teprve ostatní výstupy následují. Víd. P. mohla především k tomu působiti, že výjev ďábelský položen je na počátek; avšak v základní osnově scéna pekelná ve hře české podobá se více analogickým výstupům v Inšp. a Jag. IV.

V Inšp. a Víd. P. jediný Satan obstarává rozkaz Luciferův a přivádí hříšné duše do pekla; v české hře hlásí se k službám Luciferovým několik ďáblů: Šatan, jehož oborem je sváděti lidi, aby více milovali zlato než Boha, a paní aby se krásně líčily a věhlasně strojily; Vrbata, který nejraději svádí řeholníky k cizoložství; Belzezub, jenž učí báby čarovati, léčiti a z trlice mléko dojiti; Astaroch, který má v moci svůdnice, rozvodnice a čarodějnice. Toto individualisování úkolů ďábelských ukazuje zase vliv her pašijových, kdež bylo obvyklé a přichází též v Drkolenském zlomku pašijové hry české (z 2. pol. XIV. st.). Analogii nalézáme v Jag. IV., kde se také nejdříve hlásí Sathanas, který svádí „die phaffen zu der geitichait (= geiz), die frau zu der eitelhait etc." (40—41); z ostatních ďáblů toliko Astaroth má stejné jméno jako ve hře české.

Očekávalo by se, že ďáblové přiměřeně svému umění svůdnickému, jímž se vychloubali, budou dodávati materiál k zalidnění pekla. Zatím Šatan přinese duši mlynářovu, Belzezub šenkýřovu, Astaroch ševcovu, jiný démon duši pekařovu, jiný lapkovu, Vrbata duši Rebeky čarodějnice. Stejnou nesrovnalost nalézáme však i v jiných hrách (srv. Wackernell CXC).

V Inšp. jmenuje se mnohem více hříšných duší než ve hře naší, mezi nimi také duše pekaře, ševce a šenkýře. Lapka (spoliator) a čarodějnice (incantatrix) vystupují zase ve Víd. P. Trest, který lapku stihne, vyměřen je takto:

To-li je ten lapka plný zlosti,
pohrám s ním bez milosti,
ruče s ním do pekelné školy,
ať mu nalém v řiť smoly.

Ve Víd. P. praví Lucifer:

Nimm, Satan, den abbrechêr!
er sol uns sîn niht vumêr:
er hât behalten unser gebot
und hât getân wider got,
geuz im suevel in den cragen,
mit dem peche vulle ime den magen!

Loupežník vedle ševce, pekaře a šenkýře jmenuje se též v Jag. IV.

Ve hře české Lucifer výslovně zakazuje ďáblům, aby do pekla nepřiváděli žáků:

Běžte ruče na vše strany,
mezi židy i pohany,
mezi pány i sedláky,
než nechoďte mezi žáky,
jak se vberú v naši říši,
všichnuť nám rodinu zpýší.

V Inšp. nechce Lucifer přijmouti do pekla záletníka (helser):

Sathan, lyber geselle,
den brenge nicht in dŷ helle,
komt her in dŷ helle myn,
wir musten alle kebes kinder sin.

V Jag. IV. jmenují se zase výslovně žáci (schůler, goczdiener), o nichž Lucifer praví:

Und furcht, chåmen si mîr in di hellen
zu den andern mein gesellen,
si wůrden mîr prueder machen an der můter mein,
das můset mîr ein grosz laster sein (222—5).

Skladatel Jag. IV. oblíbil si tento motiv tak, že jej znovu opakuje o žáku (v. 266—293) a o pyšném písaři (v. 244—265).

Výstup druhý, v němž se líčí příchod Pilátův, žádost židů za stráž a najímání stráže, jest v čes. skladbě samostatně proveden. V některých částech znamenáme souvislost s Inšp., v níž je také vynechána po příchodě Pilátově delší porada židů, která se obyčejně vyskytuje v jiných hrách německých. Skladatel český, jak se zdá, část tuto sice znal, ale užil jí později v dialogu židů najímajících rytíře za stráž.

Příznačný je v české hře poměr Piláta k židům. Když mu tito oznamují své obavy, Pilát zastává se Krista proti židům, vytýká jim nemoudrost a zradu, a k jejich žádosti, aby dal stříci hrobu, odpovídá, aby si stráž opatřili sami. Proto židé přemlouvají rytíře, aby za hojnou odměnu se v to uvázali. Celkem odpovídá poměr takový evangeliu (Mat. 27, 65), kdež Pilát namítá: „Máte stráž; jděte, ostříhejte, jak umíte." V Inšp. Pilát vyhovuje však žádosti židův a odešle hned posla, aby najímal stráž. V jiných hrách Pilát přímo své rytíře vybízí, aby na stráž šli a pilně hlídali. Analogii k odmítavému chování Pilátovu nalézáme pouze v pašijových hrách tyrolských (Wackernell CLXXIV), kde Pilát jednání židů nazývá směšným, vytýká jim nerozum a žádosti jejich za stráž vyhověti nechce. V Jag. V. s počátku rovněž namítá:

Ir sůlt des grabes selber phlegen,
îr wolt leicht di schuld auf mich legen.

Potom však židy podporuje.

Zvláštní je v čes. hře také židovský zpěv naznačený počátkem „skobris"; nelze ho z žádné jiné památky doložiti leč z Kapitulního zlomku pašijové hry české z konce XIV. st., kdež zní „Skorbris abraham azbunyky". I v takové drobnosti vidíme zřejmý doklad, že přepis naší hry ukazuje na nějaký starší pramen domácí. Píseň stráže táhnoucí k hrobu jest v české hře i v německých obdobná a náleží asi k nejstarší součásti tohoto výjevu.

Jinak jsou v českém přepise zřetelné chyby. Na odmítavou odpověď Pilátovu odpovídá na př. centurio místo Kajfáše, rada druhého žida je vynechána a p.

Výstup stráže u hrobu úplně se odlišuje v české hře od podobného výjevu v Inšp., Víd. P. a j., kde je tato scéna zcela stručná a krátká, a přibližuje se více pozdějším hrám velikonočním a pašijovým. O rytířích, kteří se přihlásili za stráž, obyčejně se mluví velmi posměšně; v naší hře krátce, ale případně charakterisuje se při té příležitosti rytířstvo středověké, jeho chudá pýcha a loupeživost. Jeden ze strážců praví totiž:

Blaze nám té družiny,
majíc s sebú ty hrdiny,
jak slyšíte o jich chvále,
bývaliť sú dobře dále

než pan Hrnčic po rytiřstvie,
tak se jejich klénoty stkvie
jako černá škorně v blátě,
ani všickni v příplatě
utáhli sú se v rohožie,
potom vy znajte jich zbožie.
Majíť hrst plev, dva věníky
a šindelné tři hřebíky,
zboží dosti u franského,
zlata dosti u uherského atd.

Kromě toho jest děj rozšířen zcela novou vložkou obsahující hru v kostky, což se nenalézá v žádné jiné hře velikonoční, v nichž rytíři buď ironicky se chvástají svým rekovstvím nebo slaví hlučnou pitku. V české hře nalézá se teprve v dalším výstupu také narážka, že rytíři statně popíjeli, neboť rytíř Mařata byl prý nejručejší při útěku, „ježto byl vypil patnácte čéší kyselice-kapalice“. Hra v kostky vyskytuje se však často v hrách pašijových jako v Cheb. (vv. 6280 a d.), Tyrolské (Wackernell vv. 2158 a d.), Svatohavelské (Mone vv. 1084 a d.), kde hrají vojáci pod křížem o sukni Kristovu. Podobný výjev přichází v Kapit. zlomku české hry pašijové a byl odtud asi převzat v naši hru velikonoční, jest však jinak proveden. Kdežto v čes. hře paš. hrálo se pouze dvěma kostkama, a kdo měl nejvíce ok, sázku vyhrál, ve hře velikonoční hráli rytíři třemi kostkami a sukni vyhrál sluha Kajfášův Chadim, jejž pán jeho poslal, aby napomenul stráž k bdělosti.[3]) Také v Cheb. hráli vojáci třemi kostkami a průběh celé hry poněkud se podobá líčení v čes. hře velikonoční.

Vzkříšení Páně je v Inšp. velmi krátce odbyto. Zatím, co stráž usnula, přijde anděl, zpěvem dá Kristu znamení a ten vstane z hrobu. V české hře jest děj mnohem složitější. Nejdříve zjeví se anděl a napomíná „ctné rytířstvo“, aby netropilo hluku a popřálo Kristu pokojného spánku. Vojáci spatřivše tajemný zjev andělský, nevědí si rady. První, druhý a třetí líčí svůj strach a chtí utéci; čtvrtý, pátý a šestý napomínají k statečnosti a k obraně; sedmý a osmý přes napomínání centurionovo radí k útěku. Anděl přiblíživ se k nim delší řečí je vyzývá, aby obměkčili srdce svá a uvěřili, že v hrobě leží syn boží. Když centurio mečem mu vyhrožuje, anděl srazí všecky k zemi. Plnou analogii k tomuto ději nalézáme pouze v pašijové hře Brixenské, v níž zrovna tak anděl nejdříve napomíná vojáky, aby se tiše chovali a křikem svým nezbudili Krista, po té někteří vojáci dávají na jevo svůj strach, druzí je povzbuzují k statečnosti, anděl je však ranami omráčí (srv. Wackernell CCLXXIX).

Vlastní děj vzkříšení vylíčen je na základě církevních antifon složených podle žalmův a evangelia tak jako v četných jiných památkách,

[3]) Srv. výklad obou her u Č. Zíbrta, Z her a zábav staročeských, str. 58 a d.

jen pořádek zpěvů jest jiný a kromě toho zpívá anděl antifonu *Veni pater optime*, která se jinde nevyskytuje.

Zvláštní jest zase umístění výstupu stráže po vzkříšení. Jediné ve hře naší a Inšp. výstup tento následuje hned po vzkříšení, ve všech jiných památkách položen je teprve po sestoupení Páně do pekel a po scéně ďábelské. V provedení se ovšem obě hry značně rozlišují. V Inšp. Pilát posílá sluhu, aby napomenul stráž k bdělosti. Když sluha vidí, že stráž spí, oznámí to Pilátovi. Ten spěchá k hrobu a probudí stráž. Jeden z vojáků vypravuje, jak je anděl pobil (ač to ve hře dříve vylíčeno nebylo), druhý myslí, že učedlníci ukradli tělo Ježíšovo. Na konec se vojáci pohádají a poperou. Český skladatel zůstal však věren své kresbě Piláta, který odmítl veškeré účastenství při hlídání hrobu, a proto již činně nevystupuje. Místo něho vystoupí Kajfáš, vidí prchající stráž a posílá svého sluhu, aby vyzvěděl, co se děje, Rytíři přiběhnou ke Kajfášovi a humoristickým způsobem vyličují, jak byli od anděla přestrašeni a poraženi. Dostane se jim odměny, zatají-li, že Kristus vstal z hrobu.

Sestoupení Kristovo do pekla vylíčeno jest celkem obdobně jako v Inšp. Ve shodě s předehrou ďábelskou vystupuje tu ovšem celý zástup čertů, vedle Lucifera a Satana ještě Belzebub, Astarot, Vrbata, Hoďata a Kosata. V Inšp. jmenuje se výslovně jen Adam a Eva, jejichž duše Kristus vyvádí z pekla, v české kromě nich ještě duše jiné, mezi nimi zvláště duše lotra, který byl s Kristem ukřižován. Vliv her pašijových jest v tom zřetelný.

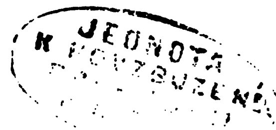
V českém zápise velikonoční hry s poč. XVI. stol. vidíme tedy zřejmě základní osnovu nějaké staré předlohy, která byla blízka Inšp. Osnova tato byla rozšířena rozmanitými detaily z her pašijových, ale dosti záhy, neboť většinu těchto zvláštností lze doložiti jednak z pašijových her českých ze XIV. st., jednak ze staré hry Víd. P., tak že vložek, které by ukazovaly na pozdější spracování, jest tu poměrně málo. Nalézá se tedy naše hra na přechodu mezi staršími hrami velikonočními a pozdějšími pašijovými. Ten, kdo ji na počátku XVI. st. zapsal, mnoho na ní asi neměnil, drže se dosti věrně starší předlohy, která mu byla po ruce a v níž se již nalézala většina těch zvláštností, jimiž se odlišuje od hry Inšprucké.[4])

3. Vzdáleným ohlasem staročeských her o vzkříšení Páně jsou dvě skladby Šimona Lomnického. Jedna zachovala se v jediném dosud známém výtisku v knihovně Musejní, ale mnoho listů v ní schází. Titul její poznáváme z dedikace Vilému z Rožmberka, v níž mimo jiné čteme: „Jakož nyní, nemaje čím jiným, na malou chvílku sem se uprázdnil a tento Tryumf aneb komedii kratičkou o přeslavném Syna Božího nad smrtí, peklem a diáblem vítězství k tomuto přeradostnému hodu, pod kratochvílnými rythmy, pro občerstvení

[4]) A. Brückner (Biblioteka Warszawska 1894, II, 447) právem chválí obratnou komposici naší hry na rozdíl od her jiných.

lidské mysli, na potupu nevěrným pohanům a k potěšení věrným křestianům jsem složil a sepsal." (Datum na pivováře Lomnickém v neděli, jenž slove Laetare, leta 1582). Pokud lze souditi ze zachovaných úryvkův, obsahoval „Tryumf" pouze sestoupení Páně do pekel a osvobození proroků z moci ďábelské. Lomnický znal sice podobné výjevy z her starých, avšak skladba jeho je pouze vybledlou kopií jejich a připomíná spíše suché hry jesuitské.

Druhá hra Lomnického zachovala se v přepise z r. 1707 (v knih. Klem. XVII. H. 25); podobá se pravdě, že byla r. 1617 již po druhé vytištěna. Přepis její není úplný a schází jí mimo jiné i počátek. Jungmann (Historie čes. literatury IV. 228) uvádí tento titul: „Komedia neb hra kratičká, potěšitedlná a nová, o radostném vzkříšení Krista pána". Skladba Lomnického je pokusem o dvoudílnou hru velikonoční; v první části líčí se najímání stráže, stráž u hrobu a vzkříšení Páně. V druhé části přicházejí výjevy z hry 3 Marií. Lomnický psal svou hru volně podle starších vzorů. Humoristická vložka o vzkříšení omdlévajícího Petra pivem Lomnickým zdá se k tomu ukazovati, že spisovatel měl na zřeteli zvláště německé hry, v nichž se podobným způsobem humoristickým líčí běh apoštola Jana a Petra k hrobu Kristovu.[5])

[5]) O hrách Lomnického srv. Svátek v Č. Č. Mus. 1860, 336; Hanuš tamt. 1864, 36; J. Truhlář tamt. 1891, 40.

HLAVA ČTVRTÁ.

Hry pašijové, na květnou neděli, o Božím těle, hra Magdalenská, na nebe vstoupení Páně a j.

Drama církevní rozkvetlo v Čechách nejbujněji ve st. XIV. Další rozvoj jeho byl přerušen reformním hnutím husitským, které hrám tohoto druhu nepřálo. Proto se u nás nedospělo k cyklisaci jednotlivých kusů v složitější celky. Zachovaly se však ukázky rozmanitých her partikulárních, které svědčí o hojnosti předmětů v Čechách dramaticky vzdělávaných. Zbyly z nich pouhé trosky po různu v bibliothekách rozptýlené, možno však předpokládati, že jich bylo daleko více, než dosud známo.

1. Zlomek hry pašijové.

Zachoval se v Kapitulní knihovně pražské z konce XIV. st. a má tento obsah.

Jan těší Marii pod křížem naříkající a odvádí ji do města. Vojáci hrají o sukni Kristovu v kostky. Centurio dosvědčuje, že Kristus byl syn boží. Přichází slepý Longinus a žádá sluhu Gocína, aby mu ukázal Krista. Slibuje mu za to „vól a dvě krávě". Sluha namíří kopí v bok Kristův a podá je Longinovi, jenž bok protkne, krví Kristovou nabývá zraku a poznává syna božího. Satan s Belzebubem přicházejí pro duši Kristovu, poznávají však, že to zemřel velký prorok, jenž osvobodí duše v mukách jsoucí. Naříkajíce, že k jeho umučení židům radili, pospíchají do pekla oznámiti to Luciperovi. Šimon, Josef, Marie a Jan odeberou se k Pilátovi prositi za tělo Kristovo, aby je mohli pohřbíti. Pilát jim to dovoluje. Josef s ostatními odejde ke kříži, naříká pod ním a sňav tělo svaté vyzývá k nábožnému pohřbení. Ke hře připojeny jsou dva humoristické epilogy „sermo pascalis bonus" a „secundus sermo tres mordas valet", jichž ostří je hlavně namířeno na baby čarodějnice, které na stoupách létají, na hřadě honí, trlici dojí a měsíc zobají. Projevuje se tu zřejmě drsný humor

vagantský zároveň se žádostí za mazance a s výhrůžkou, kdo by nedal, že „se vší školú přidú k němu".

Česká památka tvoří přechod od starších her pašijových, jak je představuje hra benediktinů Beuronských (ze XIII. st.), k pozdějšímu hrám toho druhu. Postup děje není v ní ještě ustálen, tak jako ve hře Beuronské; s pozdějšími hrami pašijovými má společnou scénu, jak vojáci hrají o sukni Kristovu v kostky a jak ďáblové přicházejí pro duši Spasitelovu.

Zvláštní je v naší hře nedostatek zpívaných textů latinských, které i v mladších hrách pašijových se vyskytují. Možno tedy předpokládati, že písař zlomku opisoval z předlohy, kde takové texty byly, hlavně partie české, vynechávaje texty latinské. Odtud nejasnost a nelad v postupu děje i v jednotlivých situacích.

2. Zlomky hry na květnou neděli.

a) V témž zbytku následuje po hře pašijové začátek hry na neděli květnou: „*Incipit ludus palmarum et primo Johannes baptista exeat cum suis discipulis*" etc. Jan Křtitel vyzývá k pokání a hlásá příští Spasitelovo. Přichází Kristus a sv. Jan ukazuje naň jako na spásu světa a vypravuje o jeho pokřtění. Po té uzdravuje Kristus syna setníkova, pak malomocného a jiné nemocné, kteří se k němu utíkají. Tím zlomek se končí.

Děj zakládá se podstatně na vypravování biblickém a má spíše ráz epický než dramatický. Později byly tyto výjevy předmětem her pašijových.

b) Jiná verse hry na květnou neděli zachovala se v rukopise Tegernseeském (nyní ve dvorní knihovně Mnichovské) a je nadepsána: „*Incipit ludus in die palmarum*". Podle latinského návodu vystoupí nejdříve Ježíš se 12 apoštoly, bera se do Jerusalema. Celý chór zpívá rituální větu: *Collegerunt pontifices et Pharisei consilium et dicebant*: *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum, sic omnes credent in eum.* Načež Kayfáš s Annášem a synagogou zpívají: *Ne veniant Romani et tollant nostrum locum et gentem.* Biskup Annáš zpívá pak: *Unus autem ex ipsis Kayphas nomine, cum esset pontifex anni illius, prophetavit dicens,* k čemuž připojuje český text recitovaný, který se vztahuje na ono proroctví Kayfášovo. Po těchto verších Kayfáš, ukazuje na Ježíše zpívá: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat.* K tomu přidává české verše obsahující volnou parafrasi zpěvu latinského. Po něm zpívají apoštolé: *Ab illo ergo die cogitauerunt interficere eum dicentes*: *Ne for.* Temptator dicit ad Jesum ducens eum ad montem. — Další schází.

Tato verse hry na květnou neděli souvisí úzce s církevní slavností konanou na květnou neděli. V knihách liturgických ze XIV. st. vyličuje

se tato slavnost takto. Po svěcení ratolestí sestavil se průvod, který zpíval obřadní antifony: *Cum appropinquassset, Cum audisset populus, Collegerunt pontifices.* Po této antifoně zastavil se průvod na příhodném místě, kde vybraní zpěváci stojíce stranou zpívali: *Unus autem ex ipsis.* Načež chór předstupuje zpíval: *Ne forte veniant.* Po té následovala antifona: *Ante sex dies* a responsorium: *Circumdederunt me.* Chlapci stojící uprostřed průvodu mimo chór zapěli hymnu: *Gloria, laus et honor* a majíce v čele dva chlapce nesoucí zahalené kříže kráčeli k oslici, která byla vedena v průvodu s obrazem Spasitelovým. Tam poklekli a zpívajíce antifonu: *Pueri hebreorum tollentes ramos olivarum,* vrhali ratolesti před obraz. Zpěvák a chór antifonu opakovali, načež chlapci zapěli: *Pueri hebreorum vestimenta prosternebant in via* a rozprostřeli roucha před obraz. Za zpěvu responsoria: *Ingressus pylatus* šlo se dále průvodem. Když vešli do brány města, zpívali responsorium: *Ingrediente domino in sanctam civitatem.* Před branou chrámu, který byl zavřen, průvod se zastavil a po modlitbách, zpěvech a žalmech vešel teprve do kostela.[1])

Z tohoto obřadu slavnostního povstala nejdříve partikulární hra na květnou neděli, která později přešla v osnovu her pašijových nebo o Božím těle. S naším fragmentem nejvíce souhlasí Chebská hra o Božím těle, která je ovšem v příslušné partii rozvedenější a přiléhá ještě těsněji k uvedené slavnosti liturgické.

3. Zlomek hry o Božím těle.

Svátek Božího těla r. 1264 založený slaven byl v církvi katolické s neobyčejnou nádherou. Středem slavnosti byl velkolepý průvod, při němž byly dramaticky představovány jednotlivé scény z Písma sv. starého i nového zákona. Mělo to býti jakousi náhradou lidu za hry velikonoční, které sesvětačivše nemohly býti v kostele provozovány.

Místy ovšem vrchnost církevní ani těmto hrám nebyla nakloněna a zakazovala je. Tak tomu bylo i v Čechách, jak dosvědčuje zákaz arcibiskupa Jana Očka z Vlašimě v r. 1366, který zní: „Item cum Deus in modulatione cantus instrumentalis non delectetur, sed potius in devotione cordis, quare omnibus et singulis decanis, plebanis, clericis et laicis in virtute sancte obedientie districtius mandatur, ne ludos theatrales vel etiam fistulatores vel ioculatores in festo corporis Christi in processionibus ire quovis modo permittant et admittant“ (Höfler, Concilia Pragens. p. 13). Zákaz byl obnoven synodou r. 1371.

Zlomek české hry o Božím těle spatřuji v jmenovaném již fragmentu Tegernseeském, kdež před hrou na květnou neděli přicházejí tyto výjevy. Anděl zjevuje se proroku Eliášovi a přináší mu k roz-

[1]) Srv. breviře v knih. Mus. XIV. E. 13, XV. A. 10, v knih. Klem. VI. G. 6, VII. A. 12 a j.

kazu božímu pokrm a nápoj. Přichází Ježíš a oznamuje, že poslán je od otce svého, aby potěšil truchlivé a nakrmil lačné chlebem svého těla. Potom zavolá Mojžíše a přikazuje mu, aby zbavil národ židovský jeho strastí. Mojžíš však žaluje, že ho lid často neposlouchá, a prosí Ježíše, aby mu popřál té moci, by mohl lid ten tvrdý přiměti k poslušnosti. Jménem božím oznamuje pak Mojžíš židům, že jest od Boha poslán, aby ho poslouchali a jméno boží chválili. — Další schází.

Na listě druhém následuje konec řeči, která náleží patrně jednomu z pastýřů, kteř' přišli se klanět narozenému Kristu. Potom vystoupili tři králové. Bal' · za ostatní pozdravuje Ježíše a obětuje mu myrhu, zlato a kadidlo, pro. za jeho milost a požehnání. Malý Ježíšek za ty dary děkuje a žehná jim.

J. Truhlář (Čas. Č. Musea 1892. 38) zcela správně usoudil, že úryvek, v němž vystupuje Ježíš, Eliáš a Mojžíš, jest zbytkem hry o Božím těle. Potvrzují to jednak jiné hry tohoto druhu, v nichž jako v naší hře na počátku vystupují proroci, jinak k tomu ukazuje i obsah, neboť nasycení Eliáše chlebem a olejem jest zřejmým symbolisováním nejsvětější svátosti oltářní, k jejímuž uctění slavnost Božího těla byla založena. Úryvek druhý, v němž vystupují tři králové a Ježíšek, pokládá Truhlář za partikulární hru vánoční.

Po mém mínění úryvek druhý tak jako první jest částí jedné a téže hry a to hry o Božím těle. Potvrzuje to zřejmě provozovací návod k druhému úryvku připojený :,,Deinde vadant circum ecclesiam. Et sic est finis istius ludi etc." Po hře šlo se tedy processím kolem kostela a tento průvod charakterisuje právě hry o Božím těle.

K jednotlivostem těchto zlomků poskytuje nejbližší analogii Chebská hra o Božím těle, tak jako k hře na květnou neděli v témž zbytku Tegernseeském. Rozmluva Kristova s Mojžíšem a řeč Baltazarova k narozenému Kristu jest v obou hrách znění dosti podobného. Z Cheb. možno si také doplniti, co v našich zlomcích mezi úryvkem prvním a druhým schází. Hra česká byla ovšem proti rozvinuté Cheb. mnohem kratší a jednodušší.

4. Hra veselé Magdaleny.

Ve většině her pašijových vyličuje se dosti obšírně světácký a rozkošnický život Marie Magdaleny, a potom její pokání.[2]) Ve staré hře pašijové benediktinů Beuronských jest již tento výjev v poměru k ostatním částem hry tak široce rozveden, že W. Meyer právem z toho usuzuje, že tehdy již existovala separátní hra o hříšné a kajícné Magdaleně, kterou spisovatel hry Beuronské pojal do své skladby.[3])

[2]) Srv. Kummer, Erlauer Spiele str. XLXIX; M. Wilmotte, Les passions allemandes str. 23, 79.

[3]) Fragmenta Burana str. 65.

V české literatuře máme takový vzácný doklad partikulární hry veselé Magdaleny. Nalézá se v Drkolenském zbytku staročeských her dramatických vedle zlomku episody mastičkářské a jiných ještě fragmentů. Skládá se ze dvou částí. V první části obsažen je výjev ďábelský, který bývá úvodem k hrám pašijovým. Lucifer zpyšněv, chce se vyrovnati Bohu. Michal s ostatními anděly uvrhnou ho za to do pekla. Lucifer naříká, že byl zbaven nebeského stánku, a svolává své druhy, aby přiváděli hříšné duše do pekla. Přihlásí se B e l z e b u h, S a t a n a B e ř i t.[4]) Lucifer posílá tyto své „milé panoše" mezi lidi a přikazuje jim, jakého druhu hříšné duše mají vláčeti do pekla. Ďáblové se vracejí a přivádějí dvě duše: jednu nejmenovanou, druhou popovu.

Po té vystoupí Marie Magdalena, zpívajíc veselou píseň, a zve k sobě záletníky. Ďáblové ji obklopí a pobízejí k tanci i zpěvu. Sestra Marta ji však varuje před ďábly, ale Magdalena nedbá její výstrahy. Marta znovu přerušuje její veselý zpěv a napomíná ji, aby následovala krále nebeského. Magdalena dá si konečně říci a táže se Marty, zdali smí očekávati odpuštění svých hříchů. Marta jí dodává útěchy slovy, že Bůh kajícímu hříšníku rád odpouští. Magdalena slibuje pokání a společným zpěvem obou .*Dimissa sunt ei* končí se hra.

Dosud je znám jediný příklad partikulární hry o Magdaleně shodné s naší skladbou. Jest to IV. hra Jagerská „*Ludus Marie Magdalene in gaudio*". Možno předpokládati, že naše hra i Jag. IV. zakládají se na nějaké předloze společné. Česká hra, převyšujíc německou svým stářím, nabývá tím ještě větší zajímavosti. Jag. IV. značně se odchýlila od původní předlohy; jest mnohem obšírnější a obsahuje některé nové vložky, jako o kuplířce a záletníku Prokusovi. Skladatel její chtě osnovu co nejvíce rozšířiti, často se uchyloval k nechutnému opakování týchž motivů.

Ve výjevu ďábelském naše hra stýká se také těsně s Víd. P., která začíná svržením Lucifera a jeho druhů do pekla. Ale i proti této hře jest česká mnohem jednodušší a podává příklad primitivního stupně ve vývoji výstupu ďábelského, který tvořil úvod k hrám pašijovým a pojat byl také do osnovy her velikonočních.

5. Zlomek hry na nebe vstoupení Páně.

Na konci rukopisu Drkolenského přichází drobný úryvek hry nadepsané „*Ludus de ascensione domini*". Obsahuje nábožný dialog Krista s apoštoly Petrem, Janem, Jakubem a Filipem, a zakládá se na podání biblickém. Podobá se v obsahu hře Svatohavelské,[5]) jest však mnohem jednodušší.

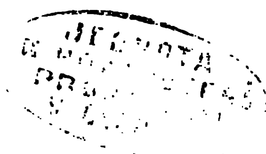
* * *

[4]) V mysteriích francouzských přichází často jméno ďábla *Berich*, ve hře Alsfeldské *Berith*. V stč. Pass. 456 vyskytuje se rovněž *Berit* jakožto jméno nějaké modly (Gebauer, Stč. slovník, I, 41).

[5]) M o n e, Schauspiele des Mittelalters I, 251.

Hry liturgického původu v době husitské a za čes. reformace přestaly se vzdělávati. Jednak v nich nekatolíci přirozeně spatřovali produkt nenáviděné církve římské, z jejíchž obřadů se vyvinuly, jednak bouřlivé doby tuhých sporů náboženských nebyly vhodnou půdou pro církevní hry toho druhu; neboť byla-li tehdy o něčem řeč, co se týkalo náboženství, nemohlo to býti projednáváno tónem klidným a objektivním, nýbrž vzrušeným a polemickým.

Později ujali se her liturgických zase jesuité, kteří je horlivě pěstovali se svými žáky ve škole i veřejně. Zprávy o nich jsou dosti hojné.[6]) Provozovaly se s velikou nádherou vnější, ale literární cena jejich byla daleko chatrnější než her staročeských. Lid si je však zamiloval a začal je po svém vkusu vzdělávati. Sbírku takových her prostonárodních, vánočních i velikonočních, vydal F. Menčík.[7])

---

[6]) Sestavil je pečlivě F. Menčík, Příspěvky k dějinám českého divadla. V Praze 1895 (Rozpravy Čes. Akademie roč. IV., tř. III. č. 1).

[7]) Prostonárodní hry divadelní. I. Vánoční hry. V Holešově 1894. II. Velikonoční hry. Tamtéž 1895.

II.

SKLADBY.

I.

Mastičkář Musejní.

(Mast.)

V knihovně Čes. Musea na 3 dvoulistech pergamenových 8° nalézá se zlomek výjevu mastičkářského. O provenienci rukopisu jsou dvě rozdílné verse. V. Hanka vydávaje jej r. 1823 v „Starobylých Skládáních" tvrdil, že jej sám „nedávno" našel na deskách latinského rukopisu *Bernhardi liber opusculorum divinorum.* Naproti tomu prohlásil V. Nebeský (Nauč. Slov. s. v. Mastičkář), že rukopis našel J. A. Dundr r. 1822, což také potvrzoval A. J. Vrťátko. Pravost rukopisu proti námitkám Šemberovým nade vši pochybnost obhájil J. Gebauer (Listy fil. VII, 1880, 108 a Archiv f. slav. Phil. IV, 1880, 549); pozdější nález rukopisu Drkolenského to skvěle potvrdil.

Rukopis napsán byl kolem r. 1350, spíše dříve než později. Nepřehlasované *u* má v něm ještě převahu; přehláska přichází pouze v těchto dokladech: 45 na wſy utyechu, 75 dyrzy, 122 gma zymnyczy, 304 chytroſty, 315 myſtrzy ... mazy, 331 maſty pomaze. Proti četným nezměněným *u* jest to počet dosti skrovný. Za to vyskytují se často rasury původního *u* na př. 334, 353, 357, 372, 373, 377, 385. Pravidla o iotaci šetřeno velmi přísně (Gebauer, Listy fil. 1880, 120). Změna *ó* v *uo* vyskytuje se pouze jednou: 153 wuonye, ale původní *ó* je chráněno rýmem: 152 z babylonye. Vedle 5 genetivů na *-a* vyskytují se pouze 2 na *-u* od subst. masc. neživotných kmene *-o* (Vondrák, Listy fil. 1885, 261). Těmito jazykovými zvláštnostmi řadí se Mastičkář k památkám z 1. pol. XIV. st.

V rukopise nalézají se chyby, které možno klásti na vrub písaře, jenž nepozorně přepisoval. Zřejmé chyby písařské jsou: 82 pocza m. počal, 172 wychſcze m. v chyšcě (rým: jěptišcě), 252 tyrpyel za ny za wſye m. za vše za ny (rým: rány), 290—1 czo ſſye, czo ſye (verše porušené), 301 bozy ſyny m. synu (rým: nehynu), 388 pro me dobre dyenye dawne m. dávné děnie (rým: za oděnie), 467 ſluwy m. slívy (rým: hlívy), 123 kyly m. kýlu (rým: v týlu), 208 toho m. teho (rým: mnoho), 153 wuonye m. voně

(rým: z babylonye) a j. Na přepis z plnější předlohy zdá se ukazovati ta věc, že v rukopis pojat toliko překlad strofy *Iam percusso ceu pastore*, kdežto latinský text je vynechán. Na mnohých místech jest text porušen, což také svědčí o přepise. Originál, z něhož přepisováno, nebyl asi o mnoho starší a nelze jej klásti na počátek XIV. st., nýbrž spíše až do 2. čtvrti téhož věku. V Mastičkáři je totiž několik veršů z Alexandreidy, jejíž vznik se klade do 1. čtvrti XIV. st., možno tedy jeho původ zařaditi přibližně do 2. čtvrti XIV. st.

O rázu hry, jejímž zbytkem jest Mastičkář, není ještě míněno ustáleno. J. Truhlář (Č. Č. Mus. 1891, 32) zařadil sice výjev mastičkářský správně do hry velikonoční, ale nevylučuje možnost, že by to mohl býti také výjev hry pašijové. O této možnosti však pochybuji. Ježto totiž podobná episoda mastičkářská se vyskytuje pouze v cizích hrách v e l i k o n o č n í c h, můžeme s plnou jistotou totéž tvrditi také o zlomku českém. Může býti pochybnost jediné o tom, zdali český Mastičkář jest zbytkem jednoduché hry velikonoční či dvoudílné. Ve Víd. Vel. a Inšp. jest totiž analogický výjev mastičkářský částí hry dvoudílné, v Jag. III. pak částí hry jednoduché. Jest tedy obojí případ možný; ale ježto v Čechách nelze v XIV. st. prokázati spojování dvou partikulárních her v jeden celek, můžeme i výjev mastičkářský považovati za část j e d n o d u c h é h r y v e l i k o n o č n í.

Vydání: H a n k a v Starobylých Skládáních V, 1823, str. 198; Výbor z literatury české I, 1823, str. 65; J. G e b a u e r v Listech fil. VII., 1880, str. 90. — Články: V. N e b e s k ý v Čas. Č. Mus. 1847, I., 325; J. G e b a u e r ve Světozoru 1880, 59, Listy fil. VII., 90, Archiv f. slav. Phil. IV., 549.

Zkratky rozvádím; jsou to hlavně tyto:

1. *m*: gynȳ = gynym 357; kēnye = ke mnye 206; krā = kram 322; nebozyezē = nebozyezem 148; ſyē = ſyem 178; wē = wem 42.
2. *ra*: p̃ha = praha 157; p̃ſye = praſye 188; uſd̃wity = uſdrawity 33.
3. *przy*: p'ſel = przyſel 280.
4. x̅p̅c̅ = criſtus 340; x̅p̅a̅ = criſta 250.

Rubinus accurens dicit ricmum.

Sed, mýſtrze, ſed ýaſ k tobýe býezu. 1a
Snad ſýe tobýe dobrzýe hozýu.

Mercator.

Uytaý, mýlý ydonechu!
Dawýe lýudem doſtý ſmýechu.

3. Uytaý: inicialka červená; taktéž červenou barvou přetrženy jsou začáteční litery veršů jednotlivých.

Powyeſ mý, kak tý dýeýu prawe gmýe,
At ſ tobu czyele ſdýeýu.

Rubinus dicit.

Myſtrze, gſem tý dworný holomek,
Dýeýut mý rubýn z benatek.

Mercator dicit ricmum.

Powýes mý to, rubýne,
Czo chczes wzýetý ote mne.

Rubinus dicit.

Myſtrze, od tebe chczu wzýetý hýrnecz kýſýelýczýe,
A k tomu trzý noue lzýczýe;
Mozlý mý to od tebe przýgýtý,
Chczu yas owſem twoý rad býtý.

Mercator dicit.

Rubíne, to tý wſe ýaſ rad dam,
Czo gſý potrzýeboual ſam;
Gedno na to wſdý ptaý
A týech mýeſt pýtaý,
Kde bychom mohlý ſwoý kram wiklaſtý
A ſwe maſtý draho prodatý.

Rubinus dicit.

Mýſtrze! hýn gſu mýeſta ſdraua,
A w ných geſt kraſna upraua,
Tu racz ſwe ſedýenýe gmýetý
A ſwe drahe maſtý wýnýetý.

Item Rubinus.

Mýſtrze! wſtupýe na tuto ſtolýczýu,
Poſadýz k ſobýe ſwu zenu holýczýu. *Silete.*

---

5. Verš porušený; dýeýu s následujícím ſdýeýu se asi rymovalo.
20. Verš porušený; maſtý se asi rymovalo s předcházejícím wiklaſtý.
26. holýczýu: v rkp. holýczu a ý napsáno nad cz.
26. Silete: připsáno po straně a rukou pozdější; totéž platí o všech následujících *„silete"*.

Deinde cantet cantionem cum Pustrpalko sic:

Sed wem przyſel mýſtr ýpokras
de gratia divina,
Nenýeth horzſýeho w tento czas
in arte medicina;
komu ktera nemocz || ſcodý 1^b
a chtýel by rad zýw býtý,
on geho chcze uſdrawitý,
zet muſý duſſye zbýtý.

Rubinus dicit ricmum.

Poſluchaýte, dobrzý lýudýe,
Mnoho vam radosty przýbude,
Tyech nowýn, gýez wam powýedýe,
Gýez welmy uzyteczne wýedýe.
A wý babý ſwe ſeptanýe
Puſte ý wſe kleuetanýe,
W czaſ tý mýlczýetý neſkodý;
Poſluchaýtes, dobrzye wem hodý.
Przifelth ge hoſt owſem ſlawný,
Lekarſ mudrí, chýtrý, dawný,
Wam bohda na wſý utýechu,
Nenyeth nýcz podobno k ſmýechu.
Czos prawýu, wýerſte mý gýſtýe,
Yakſto rozcye na ſyey tyſtýe.
Ný w czechach, ný v morawýe,
Yakſto vczený mýſtrzý prawýe,
Ný w rakuſýech, ný w uhrzýech,
Ný u bauorzýech, aný w ruſýech,
Ný u palanýech, ný w korutanyech —
Prawýeth veſde geho gmýe ſwýetýe,
Kratczýe rzkucze po wſem ſwýetýe —
Nykdyes gemu nenye rownýe,
Kromýe zet pýrdý neſkrownýe.
Y gmath take drahe maſtý,
Gýezth geſt przyneſl z daleke wlaſtý,
Gymyſ nemoczý wſelýke,
Raný kakoſ kolý welýke

---

27. Sed: inicialka červená; text je psán pod notami.
34. zbýtý: často nelze tečku od čárky nad y rozeznati.
35. Poſluchaýte: inicialka červená.
48. rozc . . naſyey tyſtýe: v rkp. opravou po rasuře nejasně.
49. *sl.* Syntaktické spojení veršův 49—53 s v. 54—55 není správné.

Zaczẏelẏ beſ pomeſkanẏe.
Boh geho poraſz, ktoſ gho hanẏe!
Ktos ge boden, nebo ſẏeczẏen
Neb ſnad palẏczẏemy mẏeczen,
Neb ſnad gmalẏ w ſwem uſſye zparẏ,
Przidelẏ k memu mẏſtrzẏ ſ darẏ, ||
Moẏ myſtr geho tak nauczẏ, 2ª
Pomaze ſẏe, ẏako pes wſkuczẏ
A potom ſẏe nahle wzpruczẏ.
A wẏ panẏ, chczetelẏ dobrzẏ bẏtẏ,
Mozete gẏeẏ kẏgẏ bẏtẏ. *Silete.*
Quo finito currit inter homines.

Mercator, non reſpondit Rubinus.

Rubíne! rubine!

Secundo clamet.

Rubine wo pẏſtu?

Ipse reſpondeat.

Sed, mẏſtrze, dẏrzẏ za rzẏt tẏſtu.

Ipse iterum mercator clamat dicens.

Rubíne! wo pẏſtu queſt?

Ipse reſpondeat.

Sed, mẏſtrze, chlupatu tẏſtu za peſd.

Mercator iterum bis clamat.

Rubíne! rubine!

(*Rubinus.*)

Czo kazes mẏſtrze ſeueríne?

Mercator ad eum dicit.

Mẏlẏ rubíne, kde ſẏe tak dluho tkas,
Ze o ſwem myſtrzẏe nyczſe netbas?

Rubinus dicit.

Myſtrze, w onomno byech pocza lẏudẏ leczẏtẏ,
Tu mẏ poczẏechu ſtare baby pod nos pzydẏetẏ.

---

82. pocza m. *počal.*

Idem.

Mýſtrze, w onomno kutýe býech,
Tu mý ſye ſta dworný ſmýech,
Rozedrzýechu mý ſ puſkamý mýech.
Potom ſem k tobýe býezýetý uchwatýl,
Abých po tobýe weſken lyud obratýl. *Silete.*

Mercator clamet bis dicens.

Rubine! *Ipse non respondet.*
Secundo dicit. Ipſe reſpondeat ut prius.

Tercio clamet.

Rubine! *Ipſe veniens dicit ut prius.*

Mercator dicit.

Mýlý rubíne! *ut prius.*

Ipse reſpondit dicens.

Mýlý myſtrze, tý wſdý na mýe krzýkas,
I ſwým hnýewem na mýe kdýkas;
V welýkem ſýe mýſtrowſtwýe znas,
Wſak proto ý howna ýuſ neymas.

Mercator dicit.

Tot ge ot ſtarych ſlýchano,
Y u pýſmýe take geſt tho pſano,
Acz czo z blaſnem kdý ulowýs,
Ale nerownýe ſ ným rozdyelís.

Rubinus dicit.

Tak ſýe muſſý weſdý ſtatý, 2b
Zet ſye ſlob zloby obraty
A dobre dobrym ſye oplaty;
Ktos zle myſlý, ten wſdý ztratý.

Mercator dicit.

Rubíne, puſtwýe tento hnyew na ſtranu,
Howýeyſ lepe ſwemu panu,

---

96. ot ſtarych: v rkp. oſtarych a t nadepsáno.
101. V rukopise setřeno.

Budewẏe w ten czas bohata,
Mẏne naẏu wſye zla ztrata.

Rubinus dicit.

Takos, mẏlẏ mẏſtrze, tako,
Tyehnẏewye oba za gednako!
Wſe po naẏu wolu bude,
Potom nama dyabel ſhude. *Silete.*

Mercator clamet ter.

rubine!

Ipse veniens reſpondeat dicens.

Czo kazes, míſtrze ſeueríne?

Mercator ad eum.

Rubıne, rozproſtrzẏ moẏ kram,
At ſẏe ẏas ſde lyudem znatẏ dam.

Rubinus reſpondet.

Praw tho kaſdẏ ẏuſ waſ druh k druhu,
Ze ke wſelẏkemu neduhu
I ke wſelẏkeẏ nemoczẏ
Meho mẏſtra maſtẏ mohu ſpomoczẏ.
Ktos gma kteru nadchu w nozẏe,
Od thohot gma mleko kozẏe;
A ktos gma zẏmnẏczẏ w tẏlu,
Neb ſnad neſkrovnu kẏlẏ,
Neb ſnad gmu dna lama uſſẏ,
Neb gma ſnad czẏrwẏ w duſſẏ,
To wſe moẏ míſtr uſdrawẏ
Y wſye nemoczẏ zbawẏ.

Mercator dicit.

Rubíne, ſkorolẏ me maſtẏ budu?

Ipse dicit.

Gednak, mẏſtrze, przẏed tobu budu,
Az gẏch z pẏtlẏka dobudu.

---

116. Praw: inicialka červená.
123. kẏlẏ místo *kẏlu.*
128. budu: v rkp. budou.

Mercator dicit.

Rubine, ýuſt ge poczal mazanecz quíſtý,
Racz mý maſtý, ſýem me wczyſtý.

Ipse dicit.

Kto chczete radý ſlýſyetý,
Mozete ſýem rady hledyetý.

Rubinus.

Pozehnaý mýe bozy ſynu i ſwaty duſſe,
At mne dyabel nepokuſſýe. ‖

Item dicit.

Totho ty ge, miſtrze, pýrwa puſka, 3ª
Od teth ſýe poczýna wole iako hruſka;
Naýpyrueth bude ýako dýnýe,
A pothom bude yako ſkrzýnýe.
Totho ge, mýſtrze, puſka druha,
Od teth zpleſkagyu wole tuha;
Czot ona pýrua neduha zapudy,
A tatoth wyecze neduha zbudý.
A tothotý geſt puſka trzetýe,
Pro thut baby ſcrzýetkem k czertu wzletýe.
Tothotý ge, mýſtrze, puſka cztwýrta,
Tath pohrzychu yako nebozyezem wírtha.
A v patéý myel gſem trzý ſwýrczký
A polcztwertha komara;
Tu ge ſnýedla onano baba ſtara.
Tato tý geſt, myſtrze, maſt z babylonýe;
W nýeýt ye taka draha wuonýe,
Ktos gýe kupy tako twyrdýe,
Poýde od nýe pzdye a pýrdýe.
A tothotý geſt maſt tak draha,
Zeth gýe neyma wyednye any praha;
Czynýla yu pany mlada,
Wſe ſ komaroweho ſadla;
Pzdýn k nyey malo przýczýnýla,
Abý byrzo nezwýettrzyela;
Tuth mý wſýczkný naylepe chwale.

---

137. Stránka velice setřená.
151. onano: opravou z onana.
155. k tomu na straně jinou rukou připsáno: a pyrdye a ſe . . .
157 wyednye: konec sedřen.

Pompkný gýe tam k ſobýe dale,
At gýe kazdý nepokuſye;
Tath gedno k myloſtý ſluſýe.
A thatot, mýſtrze, naylepe wonýe,
Znamenaý, czo gýe do nýe.
Bých gýe komu w zuby podal,
Ze bých tho wam wýdýetý dal,
Wſdý bý ſýe drzewe zathoczýl,
Neſ bý gednu nohu kroczýl.
A tuto maſt czýnýl mných wychſcze ||
Mnych sedýe na gýe . . . czýe, 3b
Ktos gýe z was okuſſý kolý,
Wſtane gmu ýako pol zebraczye holý;
A to geſt maſt nade wſýe maſtý,
Ale nenýet gye w teýto wlaſtý,
Tlukut gýu zaczý na ſkolnem praſýe
Lecz bud w teple lecz na mrazýe;
Ale nemoſtý gýe zwatý,
Gedno oblu w zýwot czpatý.
Ale tho z was kaſda wýes,
Zeth pýekne leczý beſ penýes;
Paklý nepyekna przýde ſ darý,
Teyt lacznyeý dadýe parý,
Bud od czyrta bud od chlapa,
I poſlednyeý dadýe kwapa;
A paklý gýe wptereý nemoczý,
Kaſte gýeý przýgýtý na trzý noczý,
Budet ſdraua yako rýbba,
Neb tu maſtýu nebyua chýba.
A gýnych maſtý gmas doſtý,
Prodawaýſ gýe, azt nyekto ſtepe twe koſtý. *Silete.*

Rubinus ad Postrpalcum.

Býrzo maſtý natlucz doſtý,
Po czas budem mýetý hoſtý.
Drzewes mý gýe byl dal malo,
Az ſýe gýe mnohým nedoſtalo;
Przýkýdnýs mý gýe ſýem wýecze,
Ath neczakaýu ſtogyecze.

---

169. po bých bylo napsáno gýe (ze řádku předešlého); chyba opravena podtržením.

172. wychſcze za wchýſcze.

186. chlapa: v rkp. c nadepsáno.

Gýných, mýſtrze, puſſek gmas pýln kram,
A z týech uczýnýs, czo chczes ſam.

Statim currat inter populum. Hoc dicto Mercator bis clamet dicens.

rubíne! rubíne!

Mercator dicit.

Hý rubíne, zeth wran oka newýklýne,
Ze moý týrh czný pro thýe hýne!
Rubíne, mozes prudkým ſlým newýerny ſınem býtý,
Ze kdý tebe wolagýu, a tý nechczes ke mnye przýgytý?

Rubinus dicit.

E zadný mıſtrze! nemluw mý na hanbu mnoho,
Neb ſem nedoſtogen ſloua teho; ||
Neb kdes ýas ſtogýu nebo chozu, 4ª
Tuth weſdý twu czeſt plozyu.

Mercator dicit.

Rubíne, moý wýerny ſluho,
Tuto býtý nemozem . . dluho,
Nechcze k nama ý geden kupecz przýgýtý;
Yus muſywýe odſud przýcz gýtý.

Rubinus dicit.

E zadny myſtrze! racz weſel bytý,
Chcze k nama dobrý kupecz przýgýtý.
Wýzuth ondeno dobreho druha ſina,
A u nýeho geſt welýka lýſýna;
Bude nama zaplaczena tohoto poſtu wýzýna,
Gez lepſý bude, nez ſ welýký noczý kozýna.

Mercator dicit.

Slýſal ſem, rubıne. zwýeſtýe,
ze gſu ſde trzý panye u myeſtye,
A týth, rubíne, dobrıch maſtý ptaýu;

---

205. ſinem: snad za ſluhu.
212. za „nemozem" razura.
219. zaplaczena: v rkp. -na nadepsáno.
221. Slýſal: inicialka červená.

A ſdat tý mne, rubíne, neznaýu?
Sdat mý ſýe, ezth ondeno ſtogýe,
Ezth ſýe o nych lýude brogye.
Dobyehný tam, rubíne, k nym
A czýeſtu ukaz ke mnýe gým.

Rubinus dicit ad perſonas.

Dobroýtro wam, kraſne panýe,
Wý tepýrw gdete zeýſpanýe
A neſucze hlawý ýako lanýe.
Slýſal gſem, ze drahych maſtý ptate;
Hýn gých u meho mýſtra plýn kram gmate. *Silete.*

Statim prima Maria cantet.

Omnipotens pater altiſſime,
Angelorum rector mitiſſime,
Quid faciemus nos miſerrime?
Heu quantus eſt noſter dolor!

Prima dicit ricmum.

Hoſpodýne wſemohuczý,
Angeſký kralu zaduczý!
I czo ge nam ſobýe ſdýetý,
Ze nemozem tebe wýdyetý.

Secunda Maria cantet.

Amiſimus enim solacium
Ihesum christum, marie filium,
Ipse erat noſtra redempcio,
Heu quantus eſt noſter dolor!

Deinde dicit ricmum.

Ztrathýlý ſmý mıſtra ſweho,
Jheſu criſta nebeſkeho;
Ztratylíſmý ſwu vtýechu, ||
Geſto nam zýdýe odgýechu, 4b
Jheſu criſta laſkaueho,
Przýetele owſem wýerneho,
Gens geſt týrpýel | za ný | za wſýe,
Na ſwem tyele lutne raný.

---

229. Dobroýtro: též.
238. Hoſpodýne: též.
246. Ztrathýlý: též.

Tercia Maria cantet.

Sed eamus vngentum emere,
Cum quo bene poſſumus vngere
Corpus domini ſacratum.

Deinde dicit ricmum.

Yako ſÿe owczÿczkÿ rozbyehugÿu,
kdyſto paſtuſkÿ neÿmaÿu,
Takez mÿ bez mÿſtra ſweho,
Jheſu criſta laſkaueho, nebeſkeho,
Geſto naſ czaſto vtyeſſowal
A mnoho nemocznÿch vſdrawowal.

Mercator cantet.

Huc propius flentes accedite,
Hoc vngentum ſi vultis emere,
Cum quo bene poteſtis vngere
Corpus domini ſacratum.

Contra mercatorem Marie cantent.

Dic tu nobis, mercator iuvenis,
Hoc vngentum ſi tu wendideris,
Dic precium, quod tibi dabimus.

Mercator dicit ricmum.

Sÿemo blyze przÿſtupÿte
A u mne maſty cupÿte.

Item mercator dicit ad Rubinum.

Wſtan, rubíne, wolaÿ na nÿe!
Wÿſ vmyrlczÿe beſ pomeſkanÿe,
Tyemto panÿem na pokuſſenÿe
A mÿm maſtem na pochwalenÿe.

Deinde Abraham procedit portans filium cum Rubino. Qui dicit ſic.

Bÿch mohl wzwÿedÿety od myſtra ſeuerína,
Bÿ mÿ mohl vleczytÿ meho ſÿna,
Chtyel bych gemu trzÿ hrzÿbÿ a pol ſÿra.

---

252. za ny za wſye místo *za vše za ny*, jak v rkp. kolmými čárami **naznačeno.**
257. Yako: inicialka červená.
260. laſkaueho: první polovice slova toho přetržena a má býti celé **vynecháno.**
270. Sÿemo: inicialka červená.

Item veniens ante mercatorem dicit.

Wytaý, mıſtrze czný y ſlowuthný!
Yas ſem przyſel k tobýe ſmutný,
Horzem ſam neczugýu ſebe!
Protos ſnaſnýe proſſýu tebe,
By raczýl memu ſynu z mýrthwích kazatý wſtatý.
Chtyelth bych mnoho zlata datý.
Pohýnulo nebozatko!
Przýedýwne býeſſe dýetatko, ‖
. . . byely chleb gedyeſſe 5ª
A o rzýenem nerodýeſſe;
A kdýs na kampna wſſedýeſſe,
Tehdý wıdýeſſe, czo ſſýe
Czo ſye proztrzyed gyſtbý dýegýeſſe;
Take dobru waſnýu gmýegýeſſe,
Kdýs pýwo uzrzyeſſe,
Na uodu oka neprodrzyeſſe.

Mercator dicit ad eum.

Abrahame! tho ya thobýe chczu rzeczý,
ze ýa tweho ſína uleczýu,
Acz mý das trzý hrzýwný zlata
A k tomu ſwu dczers meczu.

Abraham dicit ad mercatorem.

Míſtrze! tho tý wſe rad dam,
Czos potrzýebowal ſam.

Mercator dicit.

Pomahaý mý bozý ſýný,
Ath yas u meý prawdye nehýnu!
We ýmýe bozye ýaſ týe mazýu,
Gyuzt chýtroſtý wſtatý kazýu!
I czo tý lezyſſ, ýzaku,
Czynye otczu zaloſt taku?
Wſtan, daý chwalu hoſpodýnu,
Swate marzýe gegýe ſynu.

---

287. Verš opět na okraji porušeném (srov. v. 101).
295. Abrahame: inicialka červená.
301. ſýný místo *synu.*
303. mazyu a *304* kazyu: litera u bledší, snad setřením.
305. lezyſſ, ýzaku: v rkp. lezy yſſa ýzaku.

Quo ſinito ſundunt ei ſeces ſuper culum. Ipse vero Yſſaak ſurgens dicit ricmum.

Awech! auwech! awech! ach!
Kak tho, mýſtrze, doſtý ſpach,
A wſak ýako z myrtwých wſtach,
K tomu ſýe bezmal neoſrach.
Dýekugýu thobye, mýſtrze, z toho,
Ez mý uczýnýl cztý przýelís mnoho.
Gyný mýſtrzý po ſwem prawu
Mazy ſwýmy maſtmý hlawu,
Ale tyſ mý, mýſtrze, dobrzye zhodýl,
Ez my wſýchnu rzýth maſtýu oblýl. *Silete.*

Mercator ad Marias dicit ricmum.

Mýle panýe! ſýem vítaýte,
Czo wem trzýeba, toho ptaýte.
Slyſal ſem, ez dobrích maſtý ptate,
Ted gych v mne pln kram gmate! ||

Iterum mercator dicit.

Lethos den ſwathe marzýe 5b
Przýneſl ſem tutho maſt z zamorzýe ;
Nýnýe u welýký patek
Przyneſl ſem tuto maſt z benatek;
Tath ma maſt welýku mocz,
Zeth uſdrawuge wſelýku nemocz;
Geſtlý w uonomno kuthýe ktera ſtara baba
A geſt na gegýe brzýſſýe kozýe ſlaba,
Yakſ ſýe tuto maſtý pomaze,
Tak ſobýe trzetý den zwonýtý kaze.
Lyczýthelý ſye, panýe, radý,
Tutho maſtyu pomazethe lýczka ý bradý;
Tath ſýe maſt k tomu dobrzýe hodý,
Ale duſſyth welmý ſkodý.

---

319. Mýle: inicialka červená.

320. trzýeba: v rkp. *e* nadepsáno.

327. Tath: *h* seškrabáno.

334. maſtyu: litera poslední seškrabána. — pomazethe: *h* poškrabáno. — lýczka: v rkp. *a* nadepsáno.

335. Tath: *h* seškrabáno.

Maric dicunt.

Mýlý mýſtrze! mý ſýe mladým lýudem ſlubýty nezadamý;
Protho take maſtý nehledamý,
Kromýe naſ ſmutek welyký zgýewugem thobýe,
Ze naſ iheſus criſtus pohrzeben w hrobýe,
Protho býchom chtýelý umazatý geho týelo,
Abý ſye thyem ſlechetnýegýe gmýelo.
Maſlý maſt ſ mýrru a ſ tymyanem,
S kadydlem a ſ balſanem, dobry druze, tu prodaý nem.

Mercator dicit.

Zagyſte, panýe, kdýs v mne te maſty ptate,
Ted gýe v mne welýku puſku gmate.
Lethos den ſwateho ýana
Czýnýl ſem tuto maſt z mýrrý a ſ týmýana;
Przýczýnýl ſem k tomu rozlíczneho korzenýe,
W nýemſ geſt ſylne bozye ſtworzenýe.
Geſtlý ktere mýrtwe thýelo,
Ze gye dluho w hrobýe hrzbyelo,
Budelý thu maſtýu mazano,
Týem bude ſlechetnýegye zachowano.

Maria dicit.

Mylý mýſtrze, racz nem tho zgýewýtý,
Zacz nem geſt thu maſt gmyetý neb przýgýetý.

Mercator dicit.

Zagýſte, panýe! kdýs ſem gynym lyudem taku maſt prodawal,
Zatrzý hrzýwný zlata ſem ýu dawal; ||
Ale pro welyký ſmutek wam 6ª
za dwýe hrzýwnýe zlata dam.

Vxor mercatoris dicit contra eum ricmum.

I kam, mýlý muzý, hadas,
Ze ſye mladym newyeſtkam ſlubýtý zadas,

---

341. umazatý: v rkp. *za* nadepsáno.
342. gmýelo: opraveno ze gmýela.
351. mýrtwe: v rkp. ý škrabáno.
353. thu: *h* škrabáno; — maſtýu: *u* vyškrabáno.
357. lyudem: *u* vyškrabáno.
361: I kam: inicialka červená.

Ze taku maſt za dwẏe hrzẏwnẏe zlata wykladas?
I czo paſſes ſam nad ſſobu
I nade mnu chudu zenu?
Protho thẏ lkas chudobu
A ẏa take hubena ſ tobu,
Nebo ge to me wſe vſyle,
A ya ſem wẏdala na nẏeẏ ſwe obẏle.
A to gẏe neponeſſu thẏ panẏe
Drzẏewe, neſ mẏ hrzywnẏ trzy zlata dadẏe.

Mercator dicit.

Mnohe zeny then obyczẏeẏ gmaẏu,
Kdẏ ſẏe zapẏv, tehdẏ mnoho bayu;
Takes tatho bẏednẏczẏe nezwarna
Mluwẏ weſdẏ ſloua praſna.
Zapẏwſẏ ſye mluwẏs mnoho,
A gẏus zlẏm vzíues toho,
Nebo czo tẏ gmas do thoho,
Ze mẏe oprawuges welmy mnoho?
Radẏlt bẏch, aby przẏeſtala,
Mnye ſ pokogem bẏtẏ dala;
Paklẏ toho neprzẏeſtanes,
Snad odte mpne ſ placzem wſtanes.
Nahle oprawẏeẏ ſw przẏeſlẏczu,
Nebth dam pẏeſtẏu po twem lẏczu!

Uxor clamat.

Toly gẏe me k hodom noue rucho,
Ze mẏe tepeſſ za me ucho?
Pro me dobre | dẏenẏe | dawne
Dawas mẏ polẏczkẏ za odẏenẏe;
Pro mu weſdẏ dobru radu
Zbylſ mẏ hlawu ẏako hadu.
A to ſẏe gẏus chczu ſ tobu rozdẏelytẏ nebo rozluczẏtẏ,
Tye wſẏem czerthom poruczẏtẏ.

---

372. then: *h* vyškrabáno.
372. gmaẏu a *373* bayu: *u* škrabáno.
374. tatho: *h* vyškrabáno.
377. gẏus : *u* škrabáno.
383. odte: v rkp. *t* nadepsáno.
385. Nebth: *h* škrabáno; — pẏeſtẏu: u škrabáno.
388. dẏenẏe dawne ísto *dawne dẏenẏe.*

Puſtrpalk dicit ricmum.

Wýtaýte wý panýe drahne! ‖
Wý gſte mladým zaczkom výdýetý hodne. 6b

Rubinus dicit.

Poſtrpalku! mohl bý mluwýtý týſſýe,
Azby ſye oborzýlý chýſſýe.

Poſtrpalk dicit.

Rubıne! by thý moý rod znal,
Snad by na mýe lepe tbal.

Rubinus ad eum.

Poſtrpalku! daſlý my ſwoý rod znatý,
Chczu ýa na thýe lepe tbatý.

Poſtrpalk dicit.

Rubíne! chczeſlý o mem rodye ſlýſſýetý,
To tobýe chczu powýedýetý.
Ma ſtrzýczýe oba,
ſoba ı take koba,
Prodawata hrzybý, hlýwý,
I take hluſſyczye ſluwý,
Czaſto chwoſtyſtýe prodawata,
Prothoth welyku czeſt gmata,

Rubinus dicit.

I czos tý, zebracze chudý!
Tkagýe ſye ſudý i onudý
Prawýs mý o ſweý rodýnýe?
Ýas thobye lepſſýe powýedýe.
To geſto lepſýe wýedýe.
Ma theta wawrzyena
Byla w ſtodole zawrzýena
S gednýem mn . . em komendorem
Blýs pod geho dworem;
A ma ſtrýna hodawa

---

397. oborzýlý: v rkp. napsáno zborzýlý, *z* podtrženo a *o* nadepsáno.
402. Rubíne: inicialka červená.
407. ſluwy m. *slivy.*
410. czos: v rkp. *s* nadepsáno.

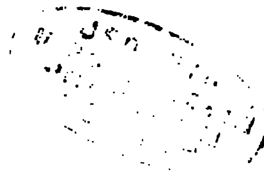
Czaſto kyſyelyczu prodawa;
Drzyeweth geſt krupy drzyela,
Prototh geſt welyku czeſt gmyela.
Phy! kde bych ſye ſtawyl,
Bych tobye weſ ſwoy rod wyprawil!
Thebe bych wſye czty zbawyl,
A ſſebe bych za gednu planu hnylyczu nepoprawyl.
Nahle przyeſtan, newolay mnoho,
Nebo zlym uzywes toho!
Przyeſtan, nebo tye przyewraczu,
Zyly, koſty tyemto kygyem w thobye zmlaczu!

Silete.

Mercator dicit.

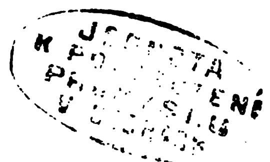
Czne panye! na tho wy nyczſ netbayte.

— — — — — — — —

II.

Drkolenský zlomek.

(Drk).

R. 1887 našel A. Patera v klášteře Drkolenském na deskách rukopisu latinského z r. 1412 dvě papírová dvoulistí obsahující zlomky staročeských her dramatických. Podle jeho šetření „písmo jest zběžné a pochází asi z let 1365—1385 od písaře, který své předloze na mnoha místech nerozuměl, a jak patrno z četných písařských chyb a vadného rozdělování slov, snad ani českého jazyka dosti mocen nebyl."

Že rukopis pochází asi z 3. čtvrti XIV. st., potvrzuje také jazyk. Přehláska *u* v *i* jest úplně provedena, počet genetivů na *-a* a na *-u* při neživotných *o*-kmenech mužských jest téměř stejný (5 na *-a*, 6 na *-u*), tvary 1. osoby praes. sloves tř. III—V_1 na *-m* a na *-i* mají též rovnováhu (13 na *-m* a 13 na *-i*).

Druhy her zlomkovitě v tomto fragmentu zachovaných pokusil se určiti A. Patera i J. Truhlář, ale k bezpečnému závěru nedospěli. Podle mého výkladu, jejž jsem v Listech fil. 1906. 24 zevrubněji zdůvodnil, sborník Drkolenský obsahoval celý cyklus partikulárních her, z nichž se zachovaly tyto části: 1. hra *veselé Magdaleny*, 2. úryvek *episody mastičkářské*, 3. zlomek hry *o vzkříšení Páně*, 4. počátek hry *na nebe vstoupení Páně*.

Zbytky Drkolenské vydal A. Patera v Čas. Čes. Musea 1889. 122.

Zkratky rozvádím takto:

1. *m*: wkerē = w kerem 44; wzelenē = w zelenem 68; ſwȳ kygē = ſwym kygem 306.

2. *ra, rza*: p̃wye = prawye 206, 272; p̃wem = prawem 374; p̃wym = prawym 347; p̃uyſſ = prauyſſ 349; p̃wdu = prawdu 364; p̃ha = praha 254; p̃zye = prazye 208; p̃czye = praczye 263; nap̃wyla = naprawyla 58; ſt̕tyte = ſtratyte 351; nep̃telſku = neprzatelſku 376.

3. *przye*: zap̄le = zaprzyele 346; p̄tel = przyetel 369; p̄bywaty = przyebywaty 385, 386; p̄zaduczy = przyezaduczy 387.

4. *przy*: p'waſſ = przy waſſ 381; p'yety = przyyety 392.

5. *pro*: ꝓty = proty 4; ꝓtywnycze = protywnycze 6; ꝓſwu = pro ſwu 10; ꝓme = pro me 19, 349; ꝓſſyt = proſſyt 122; ꝓtye = pro tye 199; ꝓclata = proclata 300; ꝓclaty = proclaty 308 a j.

6. *ri*: dob' = dobri 49.

7. *ro*: ſeſtº = ſeſtro 95.

(1.)

*Lucifer dicat**).

Ponyz ſem tak welmy kraſný, 1ª
Mezy gynymy angely wſaczny,
Chcyzt ſye wrownaty naywyſymu,
Poſtawym ſwu ſtolyczy proty kraly nebeſkemu.

Sanctus mycha.

Zly, newyerný zawyſtnycze,
Ne angele, ale bozy protywnycze,
Ze ſye chczeſſ nayuyſſyemu wrownaty?
Ze ſye nechczeſſ k tomu przyznaty,
Ze od boha czeſt y kraſu maſſ.
A to pro ſwu pychu dnes wzdaſſ;
Berzyz ſye, dyable, do uyeczne zaloſty,
Vyecz neuzrzyſſ nebeſke radoſty!
Tunc trudant demonem infra et incipia(n)t „Te deum laudamus."

Secundus angelus dicat.

Chwala tobye, tworcze zadny,
ze w twem kralowſtwy pyſny zadny
Czyeſty zadne nemoz myety,
Nez pokornym raczyſſ przyety.
„Te eternum patrem."

Lucifer.

Ach byeda mnye, nebozatku,
wyhnan ſem z nebeſkeho ſnatku,

---

*) Po straně na pravo psáno. Stejně ostatní latinské návody.

9. od boha v rukopise: od b boha. — y kraſu v rkp. *y kr* y kraſu.

pro me zlofty y chytrofty
Neopatrzym wycz nebefke fwetlofty.
„Tibi omnes angeli.“

Lucifer.

Podte fyemo, mogye fluhy,
nezbudete fe mnu pekelne muky;
Pobyehnete fym, myle Kufye,
A nefte fyem hrzyeffne duffye.

Primus demon dicat.

Myftrze, mnyet dyegy belzebuh.
Kterezt ya dofahu w fey zub,
Tat nebude gyefty hub.

Secundus demon.

Myftrze, mnyet fathan dyegy.
Tot dobrzye powyedyety fmyegy,
Zet nenye kupczye lepfyeho
Any czyzebnyka chytrzyeyfyeho!
Znamt fem w czechach y po wlafyech,
W rufech, w flandrzyech y po fafyech,
Wfyeczkyt lydy dobrzye znagy,
gednoho dne wfe ztyekagy.

Tercius demon.

Myftrze, mnyet dyegy berzyt,
Czot vhonym, to wfe wfenu w rzyt;
Lecz bud baba lecz bud kmet,
Mufy geho byty fe mnu vet.

Lucifer dicat.

Byztez po fwyetu, myle panofye,
A nefte fyem hrzyefne dufye,
Takmyerz fewczye y panofye, fedlaky,
Takmyerz krayczy, krzmarze y zaky,

---

23. pobyehnete v rkp. pobeyehnete. — Kufye: po straně připsáno; v textu dufye.

25. mnyet v rkp. myey mnyet.

38. Lecz v rkp. Lcz.

Kohoz popadnete w kerem hrzyeſye,
Przyneſtey my gey ſyem, czoz mozte, nayſpye. ||

Demon.

Pouyez, duſſye, ſſwa dyla, 1b
Kterys obchod na onom ſwetye gmyela,
at ty wmymy podle rodu czyty,
budesly dobri, damyt ryuolu pẏty.

Secundus dem.

Ted ſem, myſtzre, nalez popa,
an pye med pywnyczy ſ gednu ſ zkopa,
a tak gy myle obgymaſſe
a czos v nye w nadrzyech hladasſſye;
le ona gemu nechtye daty,
le on gy podtepem wzraty.

Madalena procedat.

Kudy ſem ya chodyla,
tudy traua zelena;
ſwoy ſlogyerz naprauyla,
hledagycz batka, hledala.

Rikmum dicat.

Kde ſu tu knyezy y zaczy,
Kde ſu ſregyerzy y duorzaczy,
Podte ſyem, at ſ wamy ſwu chwyly kraczy.

Item demones dicant.

Ted maſſ, pany mandaleno, trzy gynochy,
Jaco naykraſye tzy dochy,
Skocz a racz zpyeuaty,
A myt budem ozbyeuaty.

Item cantat madalena.

Byla ty ſem w ſadku,
w zelenem hayku,

---

45. nayſpye za: nayſpyeſe.
51. pywnyczy za: w pywnyczy.
53. hladasſſye psáno hladas ſſye.
54. daty v rkp. daty <u>*le on*</u>

Trhala ſem kwyety
ſwemu brachku;
Tot wſe czyny brachku na myloſt.

Marthta dicat: reuertere.

Oſtan toho, ſeſtro mogye,
ya tye volam ſeſtra twogye,
Vyz, ze po tobye dyably chodye
A tye ſ dobre czyeſty ſuodye.

Magdalena dicat.

Seſtro martha,
hrayz tam ſ zaky hazarta,
A nechat ya veſele plodym.
Ja tobye y gynemu nycz neſkodym.

Tunc cantet.

Chczyt veſela byty
veſda y nynye,
Heduabnu vylu vyty
ſwemu mylemu.
Tot wſe czynym brachku na myloſt,
Aby byl mog myly hoſt.

Martha dicat.

Seſtro mandaleno,
Owſem nemudra zeno,
Oſtanuczy bluda ſweho,
Naſleduz krale nebeſkeho.

Magdalena.

Seſtro, martha myla,
Tiſſ my wzdy na dobre radyla,
Jat ſem zena zabludyla!
Kak by to mohlo byty,
By my boh chtyel hrzyechy odpuſtyty?

---

71. czyny brachku v rkp. czyny ſwemu brachku.
73. ſeſtro (psáno na konci polo o polo a). — twogye v rkp. mogye twogye.
76. v rkp. Seſtb.
82. vylu snad za vylnu (vlnu).

Martha.

Aby to, ſeſtro mandaleno, zaczyelo vyedyela
A mnye na tom dobrzye vyerzyla,
Nenyet tak hrzyſny y geden,
Kteryz by ſye obratyl den,
Hned gemu buoh hrzyechy odpuſty
A wſyeczky gemu vyny ſpuſty.

Magdalena dando alapam sibi.

O dneſnyeho dne az do ſkonczeny
nahle ode mne zle ſtworzenye.
et cantent ambo: dymiſſa ſunt ei et. ||

(2.)

— — — — — — — — — — —

(*Medicus.*)

Vyz, bychom nyeczo vtyezyely 2ª
A ſwych penyez przıſporzyly.

Rubyenus dicat.

Myſtrze, chczeſſly, at bych ſluzyl,
Abych toho dobrym vzyl,
Przıeg my nyekakeho panoſſye,
Aby noſyl po mnye koſſye.

Medicus dicat.

Tohot chczy rad przıety,
Dobud ſobye, ktereho mozeſſ myety,
bychom od neho nemyely ſtraſty,
by nam nepokradl naſſych maſty.

Ruby.

Geſtly tu ktery otrok,
Rychly, brzky yako klopot,
Geſſto by chtyel vyernye ſluzyty,
Chtyel bych gey prhy nakrmyty.

---

101. O za Od.
105. Začátek tohoto odstavce označen je od písaře znaménkem ꝗ, což se často i při začátku následujících odstavcův opakuje.
106. Abych v rkp. Abychọ.
115. chtyel v rkp. chytyel.

Puſtrpal.

Ted, pane, ya k tobye byezym
A ſwog penyez ſ uyeru tyezym,
Vmyem kraſty a ſuodyty,
Do ſſkoly kraſne panye vodyty;
hodymt ya ſye dobrzie tobye,
proſſyt, przigmy mye ſpyeſſe k ſobye.

Ru.

Vytaý, myle pachole,
Za ge tobye bratr popele?
Podoben ſy k nemu, to vyez,
Neb maſſ gyſty kozy palczierz.
A podobenſ k nemu kczyczy,
Ale gſy okruhlu, oſlyczy lyczy.
Chczeſſly ſe mnu trh ſdyety,
Pouyez, czo chczeſſ ode mne wzyety?
budeſſ po mnye poſtely meſty
A w teyto moſſnye puſſky . . .
Pouyez my, kak ty dye(g)y,
At tuto ſ tebu yhned ſ(d)ygy.

Puſtrpalk.

Pane, mnye dyegy puſtrpalk,
yat ſem velmy velyky ſſalk;
Chczeſſ my odplatu daty,
Chczit ſluzyty, ze my nebudeſſ dyekouaty.

R.

Puſtrpalku, damt haczny paſſ,
A duye onuczy ode mne maſſ
A k tomu blchu gednooku,
Tyem zaplaczy ſluzbu twu.

Puſtrpa.

Tot vczynym, pane, pro tye,
A przyday my nyekake kotye.

---

120. v rkp. kraſnye.
129. ſe mnu psáno ſemru.
132. Za puſſky slovo setřeno, bez pochyby: neſty.

Rubye.

Syed, puſtrpalku, v meho pana,
Strzieha geho a yeho krama,
A wezmy tento koſſ k ſobye,
Azt ſye wraczy opyet k to(bye). ||

Rubienus.

Myly myſtrze, odpuſt mye vynyty 2[b]
A wyru yhend czhy przygyty,
Aneb gyz nemohu ſtaty,
Ano my ſſye czhe velmy fr . ty.

Med'.

Trzyebalyt k crzytu gyty,
protot ya budu pyuvo pyty.

Angeli cantant: Silet, ſilete.

Mylczte, poſſluchte!

Medicus.

Rubyne, rubyencze!

Rubinus.

Co kazes, myſſtrze hubencze?

Med'.

Y kdes tam byl tak dluho,
Ku . uy ſynu a ne ſluho?

Rubienus dicat.

Vyeru, myſtrze, lyde gdyechu
A velmy na mye hledyechu,
protot muſych poczekaty,
Nemoha ſye okakaty.

Judeus dicat, cantat: chyry.

---

150. A wyru yhend czhy místo: *A wyeru ynhed chczy.*
152. czhe místo *chcze.*
153. crzytu m. *czrytu.*

Judeus.

Chyry, chyry, achamary!
Vytay, myſtrze, velyky,
Lekarzy velmy daleky,
Mohlly by to vczynyty,
Me dyetatko ozyuyty?
Trzy hrzywny zlata gmam,
Ty od neho tobye dam.
Pohynulo nebozatko
A byeſſe dobre dyetatko,
Kdyz byely chleb vzrzyeſſe,
Yhned rezny powrzyeſſe.

Medicus dicat.

Chczyt to, zyde, vczynyty,
Zet gye mohu ozyuyty.

Medicus dicat, dicat ſic: Rubyenus.

Rubyene, rubyene!
Rubyene, panoſſye mog!

Rubienus.

Ted ſem, myſtrze, ſluha twog.

Medicus.

Rubyene, vo pyſtu kueſt?

Rubienus.

Ted ſem, myſtrze, polyb mye w pezd.

Medicus.

Myly brachu, kde ſye tkaſſ,
O ſwem panu y howna netbaſſ.
budeſſ ty zebrakem wſkorzye,
Aczt ſye neſtane geſſcze horze.

Rubyenus.

Myly pane, ze tak mnoho ſſkrzyckaſſ
A ſſwym na mye zwadlem bekaſſ,

velykym ſye panem zdaſſ,
wſſak proto y howna nemaſſ.

Medicus dicat.

Tot geſt y w knyhach pſano
y od ſtarych dawno ſſlychano,
Acz czo ſ blaznem umluuyſſ,
Ale neprauye rozdyelyſſ. ‖

Medi.

Rubyene, kde ge twog puſtrpalek? 3[a]

Ruby.

Neuyedye, pane, kde ge z ku . wy ſſalek.

Rubienus.

Puſtrpalk, poſtrpalk,
puſtrpalku, vo pyſtu?

Puſtrpalk dicat, bc (?) R.

Ted dru ſtaru babu za pyzdu.

Rubienus.

Ach poſtrpalku, czo pro tye ztraczy,
Gyz tobye twe ſluzby vkraczy.

Puſtrpal.

Ba myly rubyene, czym ſye ſdaſſ,
Ze na mye tolyko ſſkrzyekaſſ?
Znamy tye, kterehoſ rodu,
Wſſakſ byrzyczow ſyn z czeſkeho brodu.
Mnye ſye nemozeſſ wrownaty,
Acz mne chczeſſ prawye znamenaty:
Megt materzy dyegy hawlyczye,
Tat ge w prazye wſſyek mnychow ſwodnycz(ye);
A ma bratry oba,
ſſebek a take koba,
Tat ſye w prazye w rohozy tkata
A potom czty doſty mata.

Rubyen.

By ty moy rod lepe znal,
dobry by my pokoy dal.
Czo ſye chlubyſſ, chlapyſſy,
Aneb tye tuto palyczy tkyſſy.
Prauyſſ my o ſwem rodye,
A ya to tak dobrzye vyedye·
Ma tetka gylka,
A druha mylka,
Tyet ſye po ſuyetu tkata,
Awſſak po prazye wſſyechny mnychy znat(a);
A ma ſeſtra byeta,
A druha kwyeta,
Podolkyt raky louye,
Ktoz tam byual, tent lep powye.
Proto mlcz, nemudre tele,
At tebe moy kyg nezmele.

Puſtrpal.

Rubyene, myly pane moy,
Yat ſem vyerny ſluha twog;
Puſtwa ten hnyew ſ obu ſtranu,
Sluzua lepe ſwemu panu.

Rubyenus.

Tako, myly puſtrpalku,
Neuczyny nad tobu gednoho kualtu,
Syeduye a natluczuye maſty,
Gednak budu hoſte z daleke wlaſty.

Et cant. can. un.

Straka na straczye przieletyela rzyeku,
maſſo bez koſty prowrtyelo dyewku,
Okolo turnegye, hoho,
y wrazy ſye mezy nohy to mnoho.

Puſtrpal.

Ba, myſtrze, kak tato maſt dobrzie vonye,
A yako ſame howno konye.

Rubyenus.

Myſtrze, gyz ſem tuto maſt tlukl doſty,
Az mye bolegy me wſſye koſty. ||

Medicus.

Rubyene, ſyem my poſtaw maſty,3[b]
Gednak przydu kupczy z daleke wlaſty.

Rubyenus.

Gednak, myſtrze, budu,
Az gych z teto kroſnye dobudu.

Rubyenus.

Praw to kazdy druh druhu,
Ze k rozlycznemu neduhu,
K rupom, k nehtu, k rozlyczneğ pakoſty
Mohu ſpomoczy tuto maſty.

Rubyenus ponit.

Totot geſt maſt prwa draha,
Nemat gye wyeden any praha.
Kteraz muzye zena gma,
Geſto w noczy newſtaua,
Kup v naſ maſty teto,
budeſſ myety lepſſy dwe to;
Kdyz ſwemu muzy malo pomazeſſ,
Kdy chczeſſ, kokrhaty gmu kazeſſ.
Totot geſt maſt druha,
W tegto maſty ſtara wſtuha.
Myelt ſem ſ tu maſty mnoho praczye
A wtlukl ſem w ny ſtare haczye,
Przyczynych w ny kobyleho mozku
A take przylozych praſſywu kozku.
Tote maſt velmy czyſta,
Nenyt lzyua, ale gyſta;
Przylyl ſem k nyeg myſſyeho tuka,
Puſtrpalek w ny prdyel tluka.
A tat maſt tu mocz ma,
Kteraz gy baba prauye zna,
Kdyz gye ſobye k zubobom dobude,

---

256. Geſto v rkp. Geſto ge.

Hned y ſ maſty v wſſyech czrtow bude.
Totot geſt maſt z myſſnye,
Kupyl ſem gy za trzy byele vyſſnye,
Dyelanat ge z ſczynomat,
Poſtrpalek gy dyelal chodye ſſr . t.
Tegt maſty nemoz nycz byty rowno,
Takt ge draha, neſtogyt za pſſye howno.
Totot geſt maſt cztwrta,
Geſto zeny mezy nohy wrta;
A tot geſt maſt te moczy,
Kterat ſye gy pomaze we dne neb w noczy,
Drzyew nez ſpadne prua roſſa,
Zroſte gyeg brzych wyſſe noſſa.
Tatot geſt maſt z nachoda,
Vonyt ma yako z mnychoweho zachoda,
K zymnyczy a k rupom velmy moczna,
K hluchotye a k ſlepotye velmy zpomoczna;
Yakz by gye kto prwy v naſ kupyl,
Hnedt by gey czrt do pekla y ſ maſty zlupyl.
Tatot geſt maſt z dobruſſky,
Kupyl ſem gy za trzy plane hruſſky;
Kteraz panna pomaze ſwe puſſky,
Zroſtu gyeg w nadrzyech kuzelate hruſky.

Puſtrpalk.

Czo chualyſſ maſty lſtywe
A mluuye rzyeczy lzywe. ||

— — — — — — — — —

(3.)

Iheſus reſ. 4ª

Otewrzyete ſye pekelna wrata,
Hrzechy dawnymy proclata,
Neb negedna dnes duſye ſwata
Bude z twe moczy, dyable, vynata.

Lucifer: quis?

Ktc na ma wrata tlucze,
Az my w mu vſſy bucze?
Nahle ſye tam dale berzy,
At tebe ſwym kygem neuderzy!

Iheſus.

Ya ſem, dyable, tworzecz ſwaty,
Ja tobye, czerte proclaty,
Chczy moczy ſwu wrata zlamaty
A duſye ſwue k ſoby pobraty.
Podyz ſyem, adame a gyene,
A kteraz ſye duſye k nam przyuyne,
Podte wſyechy do nebeſke radoſty,
Gyz uaſſ zbauym pekelne zaloſty.

Primus miles.

Podmy tam, rzytyerzy, k tomu hrobu,
zat wſtane z hrobu w tuto dobu,
Byt neprzyducz apoſtoly
A w noczy nem geho newzyely,
Rzkucz: wſtal z mrtuych opyet.
Tak poyde zydowſka wyera zpyet.

Secundus mile(s).

Stuoymy tyſſye, nemluuyecze
A wſychny ſye vtagyecze,
Abychom hanby nemyely,
Byt nem geho krady newzyely.

3us miles.

Żle ſye ſtalo, myly kraly,
Yat toho pruy nechualy:
Tot naſſ wſyech geden rozplaſy;
Przybyeh w yakemſ byelem rubaſſy,
Tak nem hrozne rany meczem danaſſe,
Az ſye nem ſ nym wſſyem ſtyſkaſſe.
Dogidechom ſ nym wſſyczny praczye,
An nam ſby wſſyem ſe pzda haczie.

(4.)

Item ſequitur ludus de aſcenſione domini,
et primus petrus cantet: Domine e(cce) nos reliquimus omnia et ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis? et d(icat).

Synu bozy, przyezaduczy,
W nebi y w zemy wſſemohu(czy),

---

316. wſtane v rkp. wſtanoe.

Pro tye ſmy wſſe opuſtyly
y pro tye ſmy z ſbozye wyſtupyl(y).
Czeho ſye nam velyſſ przıgyety,
kdız tebe ſ ſobu nem . . .?
Ach byeda nam, ſmutnym ſluham,
Gyz budem poddany ſylnym tuham.
Chtyely bychom to za ſwu ſluzbu wzyety,
By nem bylo pro tye ſmrt przygıety;
Acz ſmy twu rozhnyeualı myloſt,
Vczyn to pro ſwu muku y pro nebeſku radoſt,
Odput nam naſſye zle czyny,
Neſpomynag my zaprzyele vyny.

Iheſus cantet: Amen, amen dico vobis.

Ric.

Zawyrne, petzre, pravym vam,
y to zaczelo povyedam:
Ty prauyſſ, ze ſte pro me ſbozye oppuſtyly ||
Y . . ſte zvyetha odbyly. 4[b]
. . . . w . . pro mye ſtratyte,
. . . . . . w nebeſkem kraloſtwy nawratyte.
(To)bet, petzre, tu mocz davam
. . . nebeſke klıcze poddavam,
(A) kohoz ty puſtyſſ v nebeſke radoſty,
Ten bude zbawem pekelne zaloſty;
A kohoz ty ſwyezeſſ na zemy,
Ten bude ſwazan y na neby.

Iohannes dicat ricmum.

Smutec, zaloſt tuhu zmyſſye,
ſyrcze ſylnu truchlot zwyſye,
ze naſſ (o)ſtavıſſ ſ tezkeg zaloſty
po ſſobye, tworczye, az do ſtaroſtý.
Racz nam uyezcu odtuchu daty,
Bychom Mochly prawdu y wyc pýſmo znaty.

---

338. nem . . . další odříznuto, snad: nemozem gmyety.

344. nebeſku radoſt v rkp. nebeſku muku a nad podtečkovaným muku nadepsáno radoſt.

345. Odput místo Odpuſt.

350 a d. Řádky setřené.

355. nebeke v rkp.

360. truchlot za truchloſt.

363. uyezcu snad za wyeczn.

Ach, tepyrw zaloſty kaſdy bude,
Kdyz tebe zrzyeſmye ſ namy nebude.

Iheſus ad Iohannem ricmum dicat.

W ſyrobye vaſſ neoſtavym,
Duchem ſwatym vaſſ oſlavym.
Jene, tyſſ mog przyetel zwlaſczny
y budeſſ appoſtol v neby zaczny,
nedam y gedne muku zmyety,
Tot (wa)m ſ tyelem y duſy na nebe wyety.

Iakobus ad Iheſum dicat.

Tworczye, kdız ſedeſſ ſ webeſkem tronye,
v ſveho otczye na pravem lonye,
Tehdy racz na ny ſwu pamyt gmyety,
Z neprzatelſku ruku racz naſſ vynyty,
byt nad namy ſwo mo neymyly,
Za by pro te w naſey vyerzye ſtaly.
Chſczeſly, racz nam navczenye daty,
Abychom mohly proty ych zleſſ vyerzye odolaty

Iheſus ad Iacobum dicat.

Iacobe, yat chczy przy vaſſ weſdy bıty;
nerodte ſye pohaſtwa any ſmyrty krıty.
Acz vam zyvot odeſmu,
Nycak(ez) vem vaſye duſye ueſmu;
po ſmrty budete ſe mnu przyebyvaty,
v myeho otczye na nebye przyebyvaty.

Philippus dicat ad Iheſum ricmum.

Myly panye, przyezaduczy,
Kraly nebeſky vſyemohuczy,
Racz nam vkaſaty otczye ſwyeho,
Toho pana nebeſkeho;

366. zrzyeſmye snad zrzyeymye.
371. muku zmyety za: muky gmyety srv. 391.
375. na ny psáno na naſſ a nad tím nadepsáno ny.
377. ſwo mo neymyly za: ſwu mocz neymyely.
380. zleſſ m. zley.
382. pohaſtwa m. pohanſtwa.

Chtely bychom na tom doſty zmyety
Y to za ſwu zluſku od tebe przyyety.

Iheſus ad phillippum.

Phillippe, za tomu prawe neuyerzys
A tho gyſtye nemnyſſ,
Ze, ktoz mye wydy, myſtra ſweho,
Tyz wydye y otczye meho.

— — — — — — — —

391. zmyety m. gmyety.
392. zluſku snad m. ſluzbu.
396. Dole na okraji cosi latinského připsáno.

III.

První hra tří Marií.

(Hra Vel.)

Mezi latinskými rukopisy ve sborníku knihovny Klementinské v Praze sign. I. B. 12 našel r. 1861 Höfler latinsko-českou hru velikonoční. Dva latinské rukopisy v sborníku tom se nalézající jsou datovány z r. 1384 a z téže asi doby pochází také hra česká.

Vydání: Hanuš, Malý Výbor ze stč. literatury 1863, str. 41, Die lateinisch-böhmischen Oster-Spiele 1863, str. 36, kde je též str. 34—36 zevrubný popis rukopisného sborníku, v němž se hra nalézá.*)

Dum tranſiſſet. Et valde mane 135b
una ſabbatorum veniunt ad
monumentum orto iam ſole.**)

Prima perſona cantet.

Omnipotens pater altiſſime,
angelorum rector mitiſſime,
quid faciemus, nos miſerrime?
Heu, quantus est noſter dolor!

Hoſpodyne wſemohuczy,
Andyelſky kraly zaduczy,
Czo gye nam neboham zdyety,
Kdyz tebe nemuozem wydyety.

*) Srv. též J. Truhlář, Catalogus codicum manu scriptorum latinorum (Pragae 1905) I. cod. 68.

**) Části proloženým písmem vytištěné jsou v rkp. opatřeny notami. Viz přílohu.

Secunda perſona cantet.

Amiſimus enim ſolacium,
Iheſum chriſtum, marie filium,
ipſe erat noſtra redempcio.

Stratyly ſme myſtra ſweho,
Jeſu kryſta nebeſkeho,
Przyetele owſem wyerneho,
Jenz gye trpyel za wſye za ny
Na ſwem tyele tyeſkey rany.

(Tercia perſona cantet.)

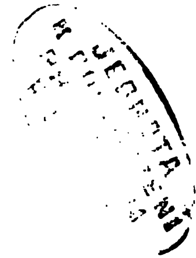
Sed eamus vngentum emere,
cum quo bene poſſimus vngere
corpus domini ſacratum.

Poſpyeſme maſty kupyty,
Jeſto muozem zaleczyty
Rany naſſeho tworczye myleho
Od zyduow vmuczeneho.

Quo finito dicant omnes rykmum iſtum et ſequ.

Ach, kaku my zaloſt gmame.
Ach, kaka naſſye nuzye,
Nebudeme'y gyeho gmyety na dluze!

Quo finito prima perſona procedat.

Heu, nobis internas mentes
quanti pulſant gemitus
pro noſtro conſolatore,
quo priuamur miſere,
quem crudeli iudeorum
morti dedit populus.

Quo finito dicat ricmum.

Horze nam neboham, kaczy ſmutczy
W naſſem nynye lezye ſrdczy.
Gym ſme byly vtyeſſeny,
Toho ſme gyz ſbaweny.
Ach naſſye tyeſka zaloſty,
Ze tak zaduczyeho hoſty,

Spaſytele ſme ſtratyly,
Gyehoz zyde vmuczyly.

Jam percuſſo ceu paſtore
oues erant miſere,
ſic magiſtro diſcedente
turbantur diſcipuli,
atque nos abſente eo
dolor creſcit nimius. ||

Quo ſinito dic. ricm. 136[a]

Apoſtoly myſtra ſweho,
A my ſpaſytele cztneho
Ztratyly ſſme po naſſyem hrzyechu,
Pro nyz nam nenye do ſmyechu.

Tercia perſona.

Sed eamus et ad eius
properemus tumulum,
ſi dileximus viuentem,
diligamus mortuum
et vngamus corpus eius
oleo ſanctiſſimo.

Quo ſinito ricmum ſubiungat.

Poydem ſkuoro k gyeho hrobu,
Drahe maſty neſſucz ſſebu,
Yakz ſſme gyey zywa mylowaly,
Myluyme gyei mrtwa ſucze.

Hoc ſinito omnes perſone cantent:

Quis reuolluet nobis ab hoſtio
lapidem, quem tegere ſanctum
cernimus ſepulcrum?

Quo ſinito ricmum ſubiungant.

Ktho nam ten kamen otlozy,
Yenz prykrywa hrob bozy?

---

28. Pro nyz místo pro nycz.

Hoc ſinito ſtatim angelus in ſepulcro cantet.

Quem queritis, o tremule mulieres, in hoc tumulo plorantes?

Quo finito dicant ricmum omnes ſimul:

Koho wy, panye, hledate w tom hrobye,
Tak welmy ſtyſtycze ſſobye?

Perſone cantent.

Jeſum nazarenum crucifixum querimus.

Quo finito ricmum ſubiungant.

My hledamy tworczye ſſweho,
Ihezu kryſta nebeſkeho,
Yenz gye w tom hrobie polozen,
Tomu yeſt dnes trzety den.

Angelus cantet.

Non eſt hic, quem queritis; sed cito euntes nunciate diſcipulis eius et petro, quia ſurrexit iheſus.

Quo finito ricmum ſubiungat.

Koho wy, panye, hledate,
Toho wy ſde negmate.
Ale wyeſte to zaczyelo,
Ze tye to swatey tyelo
Opyet yeſt ſw duſſy wzalo
A wyernyet yeſt ſ mrtwych wſtalo.
Dyete ſkuoro a powyezte
Jeho mlaſſym, gyeſto wyete,
Ze buoh naplnyl ſwa ſlowa,
Yenz geſt wſtal ſ mrtwych ſ hroba.

---

45. *wzalo* v rkp. chybně: *zwalo.*
48. *wyete:* rým žádá starší tvar *vieste.*

Quo ſinito angeli ſtatim cantent: „Venite et videte“ *et perſone in ſc. Mariam magdalenam ſe inclinando reſpiciant in ſepulcrum et ſitam.**) *Tum tercia perſona dicat ricmum ad primam et ſecundam perſonam.*

Nuz wy, ſſeſſtryczye, prycz dyeta,
A yat budu bdyety az do ſſwyeta.

Et hoc ſinito prima et ſecunda perſona tranſeant ſucceſſive retro altare cantantes ant.

Ad monumentum venimus
gementes, angelum domini
ſedentem vidimus et dicentem,
quia ſurrexit iheſus.

Quo ſinito tercia perſona cantet paulatim.

Cum veniſſem vngere mortuum, ||
monumentum inveni vacuum; 136b
heu neſcio recte diſcernere,
vbi poſſim magiſtrum quere(re).

Kdyz byech przyſſla leczyty mrtweho,
Nadgydech hrob a w nyem nykoheho.
Awech, nemohu prawie ſwyedyety,
Kde bych mohla myſtra ſweho naleſty.

Quo ſinito cantet ricmum.

En lapis eſt vere depoſitus,
qui fuerat in ſignum poſitus.
Munierant locum militibus,
locus vacat eis abſentibus.

Eodem modo.

Owa, kamen, gyenz byeze na hrob polozen,
Awech, kak yeſt daleko otlozen,
Gyehoz rytyerzy znaſnye ſtrzyezyechu,
Awſak wſſkrzyeſſy yeho newedyechu.

---

*) *sita* = terminus, limes, ut videtur (Du Cange, Glossarium mediae et infimae latinitatis).

51. ſſeſſtryczye: v následující hře správně *ſeſtrzyczy.*

60. wſſkrzyeſſy: patrně porušeno. Podle hry v rkp. Mus. (č. V.) možno předpokládati, že zde původně bylo: avšak ustřieci jeho nemožiechu.

Quo ſinito cantet.

Dolor creſcit, tremunt precordia,
de magiſtri pii abſencia,
qui ſaluauit me plenam viciis,
pulſis a me ſeptem demoniis.

Eodem modo cantet.

Boleſt roſte memu ſrdczy wtrobe,
Jaz neboha bywſſy v bozyem hrobye,
Tut ſſem chtyela drahey maſty pryneſty,
Yeho tyela nemohla ſſem naleſty.

Cantet heu redempcio.

Heu redempcio iſrahel,
ut qui naſci voluit.
Heu redempcio iſrahel,
ut qui pati voluit.
Heu redempcio iſrahel, ||
ut qui mortem ſuſtinuit paciens. 137a

Quo ſinito eadem nota cantet in vulgari.

Awech, mnye hubenyczy,
Yenz ſſye chtyel narodyty.
Awech, mnye hubenyczy,
Yenz trpyety ıaczyl za ny.
Awech, mnye hubenyczy,
ıenz chtyel vmrzyety za ny pokornye.

His ſinitis iheſus exeat indutus ſacerdotali apparatu portans vexillum et cantet ant. „Mulier“.

Mulier, quid ploras, quem queris?

Powyez, cztna zeno, czo hledas
a procz ſſye tak truchle maſſ?

Maria cantet?

Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum,
dicito michi, aut vbi poſuiſti eum,
ut ego eum tollam.

Postea dicat ricmum.

Cztny muzy, racz powyedyety,
Acz muozez prawye wyedyety,
Twaly cztnoſt yeho ſcowala,
Powyez, abych yeho optala.

Hoc finito Iheſus cantet.

Maria!

Maria cantet.

Rabbi!*)

Iheſus cantet:

Prima quidem ſuffragia
ſola tulit carnalia,
exhibendo communia
semper**) nature munia.

Maria cantet.

Sancte deus!

Iheſus cantet.

Hec priori diſſimilis,
nec eſt incorruptibilis,
qui dum fuit paſſibilis,
iam non erit ſolubilis.

Maria cadens ad pedes.

Sancte fortis!

(*Iheſus*).

Ergo noli me tangere,
nec vltra velis plangere,
galyleam dic || ut eant 137[b]
et me viuentem inveniant.

*) V rkp. Rabibi.
**) Hrob Boží: *sed per*; Mar. Mus. a Div. Klem.: *super*.

Quo finito iheſus dicat ricmum.

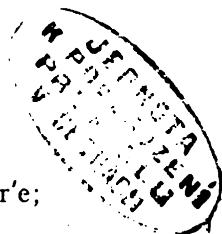
Maria, nerod plakaty,
Tot ſſye gye muſſylo wſſe ſtaty,
Czo buoh kazal o mnye pſaty.
Ale do galylee ſſye ptayte,
Petrowy a gynym wyedyety dayte,
Ze chcze kuoczy na nebeſſa wſtupyty,
To gym racz powyedyety.

(*Maria*).

Sancte miſericors ſaluator,
miſerere nobis!

Quo finito iheſus recedit cantando.

Aſcendo ad patrem....

Hoc finito Maria cantet.

Vere vidi dominum viuere,
nec dimiſit me pedes tanger'e;
diſcipulos oportet credere,
quod ad patrem velit aſcendere.

Eadem nota in vulgari.

Zagyſte ſſem wydyela hoſpodyna,
An my ſſye nedal ſſwych noh dotykaty.
Apoſtoley muſſye w to wyerzyty,
Ze chcze kuoczy na nebeſſa wſtupyty.

(*Hoc finito cantet:* Victime paſchali la).

Quo finito cantet per ordinem „Victime paſchali“ *usque* „Dic nobis Maria.“

Interim Petrus et Iohannes currant ad eam et dicant: „Dic nobis, Maria, quid vidiſti in via.“

Maria cantet „Sepulcrum chriſti viuentis“ *usque* „Surrexit chriſtus.“

Quo finito Petrus et Iohannes dicant „Dic nobis Maria“ ut s.

Maria respondeat: „Surrexit Chriſtus.“

Chorus cantet: „Credendum eſt.“

Demum ſequitur: „Te deum laudamus (laudamus te deum, digna laude gaud.)“

IV.

Druhá hra tří Marií.

(Hrob Boží).

V smíšeném kodexu Klem. knihovny v Praze sig. VIII. G. 29 nalézá se jiná latinsko-česká hra tří Marií; nyní je vyvázána zvlášť (sign. VIII. G. 29*b*). Ježto části toho sborníku pocházejí vesměs z konce XIV. st., lze to také o rukopise hry předpokládati. Podle původní vazby kodexu a mnohých jiných známek vnějších i vnitřních usuzuje J. Truhlář, že si jej pořídil nějaký student university pražské.

Vydání: Hanka v Starobylých Skládáních III. 1818, str. 82 s názvem „Hrob Boží"; Výbor z literatury české I. 1845, str. 419; Haruš, Malý Výbor, str. 44, Oster-Spiele, str. 26; J. Truhlář v Listech fil. XIX. 1892, str. 54. Zevrubný popis kodexu jest u Hanuše, Oster-Spiele, str. 23—26; srv. též J. Truhlář, Catalogus codicum manu scrip. lat. 1611-2.

Omnipotens pater altiſſime 133a
angelorum rector mitiſſime,
quid faciamus nos miſerime?
Heu, quantus eſt noſter dolor!*)

Ricmus.

Hoſpodyne wſyemohuczy,
andyelſky kraly zaduczy,
Czo nam neboham zdyety,
kdyz tebe nemozem gmyety?
Ach, kaka geſt naſſye nuze,
nebudely tebe na dluze.

*) Začátek českého textu po té následující „Otcze bozye wſyemohuczy, andielſky kraly zaduczy" jest přetržen. — Texty proloženým písmem vysázené jsou v rkp. opatřeny notami. — Provozovací návody jsou psány červeně; inicialky jsou též natřeny červeně.

Prima perſona.

Heu, nobis internas mentes
quanti pulſant gemitus
pro noſtro conſolatore,
quo priuamur miſere,
quem crudeli iudeorum
morti dedit populus.

Ricmus.

Ach, naſſye welyka zaloſty,
ze tak zaduczyeho hoſty
ſpaſſytele ſme ztratyly,
gehoz zyde wmuczyly!

2ª perſona:

Amiſimus enim ſolacium,
iheſum chriſtum, marie filium,
ipſe erat noſtra redempcio.
Heu, quantus eſt noſter dolor! ||

Ricmus. 133[b]

Ztratyly ſme ſpaſſytele,
wſyech hrzyeſſnych wykupytele,
genz ge pro ny ſ nebe ſtupyl
a ny ſw ſwatu krwy wykupyl.

2ª perſona.

am percuſſo ceu paſtore
oues errant miſere,
ſic magiſtro diſcedente
turbantur diſcipuli,
atque nos abſente eo
dolor creſcit nimius.

Ricmus.

Apoſtoly myſtra ſweho
a my ſpaſſytele czneho
ztratily ſme po ſſwem hrzyechu,
pro nyez nam nenye do ſmyechu.

Due perſone recedant et cantent hanc.

Ad monumentum venimus gementes
angelum domini ſedentem vidimus
et dicentem, quia ſurrexit iheſus.

Tercia perſona.

Sed eamus vngentum emere,
cum quo bene poſſimus vngere
corpus domini ſacratum.

Sequitur antiphona ſub eadem melodia.

Poydem tamo kupyti drahe maſty,
genz budemy k geho ranam klafty. ||
Horzye, tuho naſſye welyka! **134**[a]

Poſſpyeſmy maſty kupyty,
gyzto muozem zaleczyty
rany naſſyeho tworcze myleho
od zydwow vmuczeneho!
Ach, kaku my zaloſt gmame,
donydz tworcze neoptamy.

Sed eamus et ad eius
properemus tumulum,
ſi dileximus viuentem,
diligamus mortuum
et vngamus corpus eius
oleo ſanctiſſimo.

Poydyem ſkoro kgeho hrobu,
neſſucz drahe maſty ſobu,
yakz ſmy mylowaly zyweho,
abychom gey vmazaly,
myluymy gey mrtwa ſucze,
Swe maſti tam przyneſſucze.

Poſſpyeſmy k hrobu geho,
tworcze naſſye laſkaweho!
Mylowaly ſme zyweho,
Myluymez gey y mrtweho. *)

---

*) Pod tím poznamenáno „Chorus cantet: Maria Magdalena stabat.“

Omnes tres cantent.

Quis rewolvet nobis ab hoſtio
lapidem, quem || tegere ſanctum 134b
cernimus ſepulcrum?

Ricmus.

Kto nam ten kamen odlozy,
gymz geſt przykryt hrob bozy?

Angeli cantent.

Quem queritis, o tremule mulieres,
in hoc tumulo plorantes?

Ricmus.

Myle panye, czo wy zde hledate,
a procz ſye tak truchle gmate?

Perſone omnes cantent.

Iheſum nazarenum crucifixum
querimus.

Ricmus.

My hledamy myſtra ſweho,
ihezu kriſta nebeſkeho,
genz geſt w nowye trpyel za ny
na ſwem tyele hrozne rany.

Angeli.

Non eſt hic, quem queritis, sed cito
euntes nunciate diſcipulis eius
et petro, quia ſurrexit iheſus.

Primus angelus.

Gehoz wy zde hledate,
zawyerne ho zde neymate;
ale myeyte to zaczelo,
ze to bozye ſwate tyelo
opyet geſt ſw duſſy wzalo
a wyernye geſt z mrtwych wſtalo.
Gdyete ſkoro a powyezte

geho mlazſym, geſto wyete,
ze buo naplnyl ſwa ſlowa,
gyzt geſt wſtal z mrtwych znowa.

Angeli omnes cantent.

Venite et videte locum, vbi
poſitus erat dominus,
alleluia, alleluia.

2' angelus dicat ric.

Podte, myeſto ohledayte,
kdezto bozye tyelo ſwate,
zet geſt gyz z mrtwych wſtalo,
polozene geſto lezalo. ||

Hunc ricmum dicat 3[a] perſona, qui ſequitur. 135[a]

Myle ſeſtrzyczy, prycz gdyeta,
yat ho budu hledaty az do ſwyeta. *)

Tercia perſona cantet.

Cum veniſſem vngere mortuum,
monumentum inveni vacuum,
heu, neſcio recte diſcernere,
vbi poſſim magiſtrum querere.

Antiphona.

Kdyz byech przyſla leczyty mrtweho,
nadgydech hrob a w nyem nykoheho.
Auwech, nemohu prawye znamenaty,
kde bych mohla ſweho miſtra hledaty.

Dolor creſcit tremunt precordia
de magiſtri pii abſencia,
qui ſanauit me plenam a uiciis
pulſis || a me ſeptem demoniis. 135[b]

Boleſt roſte ſrdczy memu wtrobye,
ya hrzyeſnycze bywſſy v bozyem hrobye
tu mu chtyela drahe maſty przyneſty,
geho tyela nemohla ſem nalezty.

*) Pod tím později připsáno: Ad monumentum. Corus: **Maria stabat.**

Tercia perſona.

En lapis eſt vere depoſitus,
qui fuerat in ſignum poſitus,
munierunt locum militibus,
locus vacat eis abſentibus.

Owa, kamen ten geſt precz odllozen,
gymzto geſt byl hrob bozy przylozen, ||
y rytyerzy kam ſu ſye podyely, 136ª
genz ſtrzehuczye okolo hrobu bdyechu.*)

A naſtoyte horzye meho,
welykeho, nemaleho,
ze newyzy tworcze ſweho,
wtyeſſenye ſrdcze meho!
A zdaly wy geho wyete,
procz my geho nepowyete?
Chtyela bych ſye tamo braty,
Bych ho wyedyela kde optaty,
Chtyela bych den y nocz gyty,
Nechtyecz geſty any pyty,
bych mohla geho dogyty.
Ach nelechka moge nuze!
Tot tak hubenycze w tuze
Budu den y nocz plakaty,
Az ſye muoy zywot vkraty.

Ieſus appareat ei cantans.

Mulier, quid ploras, quem queris?

Powyez, czna zeno, czo hledaſſ,
A procz ſye tak truchle gmaſſ?

Tercia perſona cantet.

Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum, dicito
mihi aut vbi poſuiſti eum et ego
eum tollam.

Ricmus.

Czny muzy, racz my powyedyety,
Acz muozeſſ prawye wyedyety,

---

*) Přípis po straně: Tulerunt, Heu redempcio.
72. podyely: rým žádá podyechu.

Twaly cznoſt geho ſchowala,
Powyez, abych geho optala.

Iheſus.

Maria!

Maria.

Rabi, quod dicitur magiſter!

Iheſus cantet.

Prima quidem ſuffragia
ſola tulit carnalia ||
exhibendo comunia 136b
ſed per nature munia.

Maria.

Sancte deus!

Ieſus cantet.

Hec priori diſſimilis
nec eſt incorruptibilis,
qui dum fuit paſſibilis,
iam non erit ſolubilis.

Maria:

Sancte fortis!

Iheſus cantet.

Ergo noli me tangere,
nec vltra velis plangere,
que mox in primo ſydere,
tendens ad patrem ſcandere.*)

Maria,

Sancte miſericors ſaluator miſerere nobis!

Deinde sequitur ricmus.

Nerodyz wyecze plakaty,
Gyz ſye twoy ſmutek vkraty.

*) Místo: quem mox in puro sidere
cernes ad patrem scandere.

Odlechczy gyz ſwey vtrobye:
yat ſem, genz howorzy k tobye,
Iheſus kriſtus krzyzcowany,
Genz ſem myel welyke rany
y moy take bok proklany
za wſyeczky wyerne krzyeſtyany.
Kdyzſſ mne tak mnoho plakala
y myloſtywye na mye ptala,
hledagycz mne tak mnoho,
Nebudet zel tobye toho.
Kdyz ſem ſye tobye pokazal,
Gyz ſem tye z ſmutka rozwazal;
Przyſlo twe wſye vtyeſſenye,
kdyz me wydyſſ z mrtwych wſtanye.
Mogy mlazſy ſobye ſtyſty,
Chodyecz po mnye truchle w nuzy;
Kazyt, by gym powyedyela, ||
Ze ſy mye zywa wydyela; 137a
A ktoz mye chtye zywa wydyety,
kaz gym do galyle gyty,
Tu ſye gym chczy vkazaty
A ge ſmutne vtyeſſyty.

Maria flectens genua.

A moy myly hoſpodine,
Wtyeſſime gedine,
Dyekugy twey myloſty,
Zeſſ mye vtyeſſyl w truchloſty.
A ya ſem byla ſmutna zena,
Tyezkym ſmutkem obtyezena,
A gyz ſem welmy vtyeſſena,
kdyz ſ my dal wydyety ſebe
Wſech gynych lydy naydrzyewe.
A baze mnye doczekawſye,
Ze ſmy tye wydyety z mrtwych wſtawſye,
wtyeſſenye ſrdczye meho,
Ihezu kryſta laſkaweho,
yehoz tyelo krwy oplakano,
yakz geſt to wſſem lydem znamo.

Ieſus canict.

Aſcendo ad patrem meum etc.

Maria cantet.

Vere vidi dominum viuere,
nec dimisit me pedes tangere,
diſcipulos oportet credere,
quod ad patrem velit aſcen(de)re.

Zawyernet ſem boha zywa wydyela,
awſak dotknuty ſem ſye neſmyela,
apoſtole muſſye wyerzyty,
ze chcze kuoczczy na nebe wſtupyty. ||

Deinde ſequitur ricmus. 137[b]

Zwyedyela ſem tworcze ſweho,
od zydwow vmuczeneho,
ten geſt z mrtwych wſtal,
a to ſwym mlazſym powyedyety kazal,
ze chcze do galile gyty;
ktoz gey zywa chtye wydyety,
kazal gym po ſſobye przygyty,
ze chcze potom wznyty na nebeſſa
Tyeleſenſtwye na bozſtwye neſſa,
By otczy pokazal rany,
ze geſt trpyel za wſye krzyeſtyany.
Poſpyeſte tam apoſtoly,
gychzto po nyem ſrdcze boly,
Aby myſtra wydyely zywa,
yakz ſte gey drzyew zdrawa wydaly.

Maria cantet „Victime". Apoſtoli „Dic nobis", poſtea ricmum.

Swata marzy mandaleno,
Pro bozy ſmrt ſmutna zeno,
Czoſſ na tey czeſtye wydyela,
Proſſy, by nam powyedyela.
Obweſſel ny ſmutne lydy,
Nebot ſye nam ſproſtnye klydy,
My newyeme ſwe nadyegye,
proto ſye nam ſproſtnye dyegye.

„Sepulcrum christi viventis."

Ricmus.

Kdyz ſem tworcze meho przyſla,
proſtyeradla geho

w hrobye lezecz ſem wydyela,
Ale geho nenye tyela,
A u hroba ſedy andyel,
genz my wyernye geſt powyedal
Tak rzka: myeyte to zacyelo,
wyernye bozye tyelo,
Geſto geſt tuto lezelo,
Gyz geſt wyernye z mrtwych wſtalo.
A ya wem to dam wyedyety,
Tako wyernye y tak czele
yakozto drzyewe w ſwem tyele.
A kazal wem powyedyety:
ktoz chtye gey zywa wydyety,
Spyeſſye do galile gyty
wyeducz, ze tu chcze wem przygyty.

Petrus et Iohannes ad ſepulcrum cantent „Currebant duo ſimul“.) Redeant ecclesiam portantes pallam.*

Owa, w hrobye nycz gineho,
Gedno to rucho geho
Wam ſmy na znamenye wzely,
Aby wſyczkny to wydyely,
Yakz maria powyedyela,
Nenye w hrobye geho tyela,
Protoz gmyeyte to zaczelo:
Wyernye zywo bozye tyelo.

Sequitur ricmus „Owa“.

Apoſtoli sive chorus cantet „Credendum eſt magis ſoli Marie ueraci, quam iudeorum turbe ſa(llaci)“.

---

*) Na straně správně připsáno: *Corus.*

161-3. Verše nedbale přeps:né; podle Mar. Mus. zněly asi takto: Kdyz ſem przyſla k hrobu tworcze meho, | proſtyeradla w hrobye geho | lezecze ſem wydyela . .

V.

Musejní zlomek hry tří Marií.

(Mar. Mus.)

Rukopis Musejní (sig. I. F. 43) z XV. st. neznámé provenience skládá se z 8 listů. Na prvním listě je zapsán tropus „Benedicamus“ k rozličným svátkům s notami. Na listě druhém začíná se hra tří Marií (bez nadpisu), potom schází několik listů, na nichž bylo pokračování její, a na dalších šesti listech jest ostatek hry. Listy byly asi původně vytrženy z nějakého kodexu, který se podobal kodexu v knihovně Klementinské (VIII. G. 29), kdež se nalézá druhá hra tří Marií, před níž předchází také „Benedicamus“ k rozličným slavnostem s notami. Též formát zlomku Musejního je dosti shodný s kodexem Klementinským. V úpravě je ten rozdíl, že zlomek Mus. je psán ve dvou sloupcích na každé stránce.

Hra tří Marií upravena byla podle nějakého originálu staršího ze st. XIV., jak ukazují některé zvláštnosti jazykové, jako 1. os. praes. r a z i t (v. 45), n e w i z y (50, 81), gen. p i e ſ k a (23), ſ m u t k a (145, vedle ſ m u t k u 58, 130), poměrně dosti pravidelná jotace a p. Pravopis je velmi pestrý, — jednoduchý, spřežkový a diakritický s tečkami i kličkami ’ˇ. Grafika je vůbec neustálená, diakritická značka stává dílem nad souhláskou, na př. tworċe (16), pṙyſſla (17), muży (31) a č., dílem nad samohláskou, jako: tworcě (27), tworcė (158), mari (48 = maři), hriechow (22 = hřiechów), hrẏechy (24 = hřiechy), raciz (57 = račiz), wzezri (54 = wzezři), horé (79 = hoře), zacělo (102, 164) atd. Někdy položeno znaménko diakritické mezi souhlásku a samohlásku, jako wiern’e (163), vmuc’eneho (14) a p. Místy nelze také rozeznati tečku od kličky. Častěji psáno *ı* bez tečky než s tečkou.

Inicialky jsou větším dílem červeně natřeny, provozovací návod je též červeně psán; verše v textech českých jsou oddělovány kolmou čárkou, červenou neb černou.

Nápěvy neliší se mnoho od nápěvů první a druhé hry tří Marií; zejména s druhou hrou shodují se až na nepatrné výjimky.

V přepise zkratky rozvádím a to: miſt̄ (50) = miſtra, p̄wie (32) = prawie; w nȳ (18) = w nym, m̄luwȳ (120) = mluwym, wā (169) = wam; mile° (13, 43) = mileho, zle° (39) = zleho, ſwe° (47, 81) = ſweho, me° (79) = meho; ıh̄s x̄p̄s (11 a č.) = iheſus chriſtus; ḡt (často) = gest.*)

Prima.**)

Omnipotens pater altiſſime, 2^{a}
angelorum rector mitiſſime,
quid faciemus nos miſerime?
Heu, quantus eſt noſter dolor!

Hoſpodıne wſſıemohucı,
angelſky kralı zaduci,
ċo nam nebohım ſobie zdıeti,
kdız tebe nemozem myeti?
Auwech, kteraka geſt naſſıe nuzie,
nebudelı tebe na dluzie!

Secunda.**)

Amiſimus enim ſolacium,
Iheſum Chriſtum marie filium;
ipſe erat noſtra redempcio. ||
Heu, quantus eſt noſter dolor! 2^{b}

Ztratily ſme ſpaſıtele,
wſſıech hrzıeſnıch wıkupıtele,
genz geſt pro naſ ſ nebe·ſtupil
a nas ſwu ſwatu krwy wıkupıl.

Tercia.

Sed eamus vngentum emere,
cum quo bene poſſimus vngere
corpus domini ſacratum.

Poſpıeſme maſti kupıti,
gımız bıchme mohlı vleċitı

*) Pan bibliotekář A. Patera, který zlomek Mus. chystal k vydání, ale pro jiné práce od toho upustil, ochotně mi dal k disposici svůj přepis, který jsem s rukopisem znovu srovnal a k vydání náležitě upravil. Za laskavost jeho vyslovuji zde upřímné díky.

**) V rkp. připsáno pozdější rukou. — Texty vysázené kursivou jsou v rukopise opatřeny notami.

12. gimiz přeškrtnuto a později připsáno: *gyz.* — *vlečiti* nad *c* polo tečka, polo klička.

rany naſſieho tworce mileho,
od zíduow vmuċeneho!
Ach, kteraku my zaloſt mame,
dokawadz tworċe neoptamy!

Prima.

Heu, nobis internas mentes
quanti pulſant gemitus
pro noſtro — — — —

(Mezera několika listův.)

ſweho miſtra naleſti. 3[a]

Cum veniſſem vngere mortuum
monumentum inveni vacuum;
heu, nescio recte diſcernere,
vbi poſſim magiſtrum querere.

Kdyz bych přyſſla lecziti mrtweho,
nadgydech hrob a w nym nykoheho.
Auwech, nemohu prawie zwiedieti, ||
kde bych mohla ſweho miſtra nalezti. 3[b]

Ach mnie přehřyſſne zenie
pro ſwych hriechow zabluzenie,
w morzi nenie toliko pieſka
yako ma duſſie hrẏechy tiezka,
nenie na nebi hwiezd toliko
yako ya mam hrziechuow koliko.
O mily tworcě naſs drahy,
racz my odpuſtiti me winy etc.

Ortulanus.

Mulier, quid ploras, quem queris?

Cztna zeno, czo tak rano hledaš
a procz ſie tak truchliwie maš?

---

14. vmuċeneho tečka uprostřed mezi *c* a *e*.
20. mohla v rkp. molhla.
21. přehřyſſne tečky psány mezi *r* a samohláskami.

Perſona.

Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum, dicito michi,
aut ubi poſuiſti eum, et ego eum tollam.

Cztny muży, raċ my powiedieti,
acz mozeſs prawie wiedieti,
aneb zdali twa miloſt geho ſchowala,
powiez mi, kde bych geho optala.

Ortulanus.

Powiez, mar a, czo tak rano hledaſs ſmutnie
w tomto || zborzc vkrutnie; 4[a]
potkagili tie zide,
aneb zly niekteřy lide,
vczinie tobie zleho mnoho,
pykati budeſs potom toho.

Perſona.

A ty mily zahradniče,
a zdali ty newiež me welicze tuziċe,
pro meho mileho ſpaſitele
geſt mi hoře welike ċele.

Ortulanus.

Maria, razit při miloſti,
zapomenuč ſwe wſſie zaloſti,
chwaliz ſweho hoſpodina,
Iheſu chriſta, ſwate mari ſyna.

Perſona.

Dolor creſcit, tremunt precordia
de magiſtri pii abſencia,
qui ſanavit me plenam viciis
pulſis a me ſeptem demoniis.

Boleſt roſte ſrdcy memu na vtrobie, ||
kdyz newizi ſweho miſtra w hrobie, 4[b]
Genz mie vzdrawil y wſſech hrziechuow zbawil
a ſedm dyabluow ote mnie zapudil.

---

37. V rkp. psáno *podkagli*; *d* přeškrtnuto a *t* nadepsáno.
38. *niekteřy: nie* přeškrtnuto červeně.
42. Psáno *welike*; *ke* přetrhnuto a *cze* nadepsáno.

Iheſu chriſte tworcze zadny,
wzezri na mye pro twe rany,
Genz ſy m'e hrieſſnu vzdrawıl
a ſedm duchuow zlych ze mne wypudıl.
Raciz mi ſıe vkazatı
a ſmutku meho vkratıti,
a at me wſſečky zaloſtı
obratı ſıe v welıke radoſti.

Perſona.

En lapis eſt vere depoſitus,
qui ſuerat in ſignum poſitus.
Munierant ‖ *locum militibus,* 5[a]
locus vacat eis abſentibus.

I tot kamen, genz byl na hrobıe polozen,
tent geſt diwnie daleko otlozen,
gehoz rıtıerzi pılnie ſtrzıežechu,
wſſak vſtřyczy geho nemožıechu.

O moy mıly ſpaſiteli,
me duſſıe vzdrawıteli,
tobıet ſıe tıeſſy ma ſyla,
neb ya ſem ſmutna žena byla.
O hoſpodine wſſemohucı,
vſlyſs mie hřıeſſnu hřıeſſnycı,
racz my ſwoy oblyczey vkazati
a mie ſmutnu vtıeſſitı. ‖

Heu redempcio iſrahel, 5[b]
vt qui mortem non timuit.

Auwech, kto by ſıe toho nadal,
by ſıe on ſmrtı nebal.

Heu redempcio iſrahel,
vt qui pati voluit.

Auwech, kto by ſıe toho nadal,
by ſıe vmuczıli dal.

Heu redempcio iſrahel,
vt qui mortem ſuſcepit paciens.

Awech, kto by ſie toho nadal, ||
by on za ny ſmrt pokornie przigal. 6[a]
Ach, naſtoyte horé meho,
welikeho, nemaleho,
zet newizy miſtra ſweho,
vtieſſenie ſrdcė meho.
A zdali wy geho wiete,
proč my toho nepowýete?
Chtiela bych ſie tam brati,
bych ho wyediela, kde ptati.
Chtiela bych den a noč gyti,
nechtiecz gieſti any piti,
bych mohla geho dogiti.
Ach, welika moge nuze,
to͛t ya hubenycze w tuzie.
Budu den y nocz plakati,
az ſie muog zywot vkrati.

Iheſus.

Maria!

Maria.

Rabi, quod dicitur magiſter!
Maria, racz ſly(ſſeti!)
Miſtre, r(acz) p(owiedieti.)

Iheſus.

Prima quidem ſuffragia
ſola tulit carnalia
exibendo communia
super nature nimia. ||

Iheſus. 6[b]

Maria, wiez to zawierne,
zet me tielo geſt gyz tak ſlawne,
Geſſto przed ſmrti bylo trpieliwe
y take krzechkoſti plne.

Maria.

Bud tobie chwala tworče ſwatí,
genz gſi wykupil lid hriechem yaty.

94., 95. V rkp. *racz ſly. r. p.* a červeně podtrženo.

Maria cantet „Sancte deus!“

Hec priori diſſimilis
hec eſt incoruptibilis,
que dum ſuit paſſibilis,
iam non erit ſolubilis.

Iheſus.

Maria, wiez to zacělo,
zet me blahoſlawene tielo
nebude wieč nedoſtatkuow trpieti
a tot magi wſſeċkni za wierne gmieti.

Maria cantet „Sancte fortis!“ et dicat.

Swaty bozie moč̌y, ſilny,
Smrti na wieky neomilny.

Iheſus.

Ergo noli me tangere,
nec vltra velis plangere.
Galileam, dic, ut eant
et ‖ *me viventem videant.* 7ª

Iheſus dicat.

Protoz, maria, nerod ſie mie dotykati,
any ſobie wieče ſtiſkati,
ale appoſſtolom day wiedieti,
zet chč̌y do galilee giti
a gym ſie tam vkazati.

Et ſtatim maria cantet „Sancte et inmortalis homo, miſerere nobis“ et dicat.

Żywy na wieky ſwaty bożе,
ty ſy chudych rayſke zbozie,
y wſſech ſmutnych vtieſſenie
a nemocznych vzdrawenie.

Iheſus.

Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

---

106 moč̌y misto *močny.*
109 ſtiſkati v rkp. *ſtiſtati.*

Iheſus.

Nerodyz wyecze plakati,
gyzt ſie twuoy ſmutek vkrati,
oblehčyž gyz ſwe vtrobie.
Jat gſem, kteryz mluwym k tobie,
Iheſus chriſtus krzižowany,
genz ſem miel welike rany
y muoy take bok proklany
za wſſečky hrzieſſne krieſtiany.
Kdyz mne toliko plakala
y miloſtiwie na mie ptala
hledagiczy mnie tak mnoho,
nebudeť zel tobie toho,
kdyz ſem ſie tobie pokazal,
gyz ſem tie ſmutku rozwazal,
přyſſlo wſſe twe vtieſſenie,
kdyz me widiz z mrtwych wſtanie.
Kazyt, aby powiediela,
ze gſi mie zywa widiela,
a ktozt || mie chtie zywa widietí, 7b
kaz gym do galilee giti,
tut ſie gym chčy vkazati
a ge ſmutne vtieſſiti.
Nebudut ſtebu wieč mluwiti,
chčyt k uotczi na nebe wſtupiti
a ſ nym wieczne przebywati.

Iheſus.

Aſcendo ad patrem meum et patrem veſtrum,
deum meum et deum veſtrum, alleluia.

Maria dicat.

Diekugit, boze, twe miloſti,
zes mie zbawil wſſie truchloſti,
Iakz mi ſie nayprw vkazal,
y hneds mie ſmutka rozwazal.
A blaze mnie doczekawſſe
widieti tie z mrtwych wſtawſſe,
vtieſſenie ſrdče meho,
Iheſu chriſta laſkaweho.
O muoy mily hoſpodine,
vtieſſenie me gedine,

chcyt twu ſlawnoſt welebiti
a twe zkrieſſenie zwieſtowati,
apoſſtoluom dam wiedieti,
czoz gym kazal powiedieti.

Vere vidi dominum vivere
nec dimiſit me pedes tangere,
diſcipulos opor || *tet credere,* 8[a]
quod ad patrem velit aſcendere.

Maria cantet.

Victime paſchali
laudes ymolent criſtiani!
Agnus redemit oves,
criſtus innocens patri
reconciliavit peccatores.
Mors et vita duello conflixere mirando,
dux vite mortuus regnat vivus.

Petrus et Iohannes.

Dic nobis, maria, quid vidiſti (*in via*)? *) ||

(*Maria,*)

Sepulcrum criſti viuentis 8[b]
et gloriam vidi reſurgentis.
Angelicos teſtes,
ſudarium et veſtes:
ſurrexit criſtus ſpes mea,
precedet ſuos in galilea.

Widiela ſem boha zyweho
a z mrtwych wſtanie tiela geho.

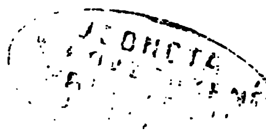
Et tunc chorus cantet „Credendum eſt magis"

Kdyz gſem přyſſla k hrobu tworcé meho,
proſtieradla w hrobie geho
leziece ſem widiela,
ale geho nenie tiela
a w hrobu ſedi andiel,

*) V rkp. *in via* schází.
157. V rkp. g̈eho ẗiela.

Genz mi geſt wierňe powiediel.
Tak rzka: miegte to zacělo,
zie to bozie tielo,
Geſſtot geſt tuto lezalo,
gyz geſt z mrtwych giſtie wſtalo.
A on, kdyz mi ſie take vkazal,
tak wam powiedieti kazal,
abiſſte do galilee přyſſli
a geho tam zyweho nadeſſli
a toho znamenie,
diete k hrobu, ze tho tam nenie.

Amen.

VI.

Svatovítský zlomek.

(Div. Vít.)

A. Gindely nalezl v Kapitulní knihovně pražské na deskách latinského rukopisu „*Prima pars moralium magistri Procopii de Cladrub*“ dva papírové listy obsahující zlomky her dramatických. Datum bylo označeno po straně v přípisku nyní již sotva znatelném: „*Anno Domini Milleſimo trecenteſimo nonageſimo nono in przibienicz in . . . penthecoſten*“. Rukopis jeví se jako nedbalý přepis starší předlohy, které písař nejspíše často nerozuměl. Obsahuje konec hry *pašijové* a počátek hry *na neděli květnou*, a psán je o dvou sloupcích na každé straně.

Vydání: Výbor z lit. čes. II. str. 29 (část); A. P a t e r a v Čas. Č. Mus. 1894, str. 73.

Zkratky jsou rozvedeny v otisku takto:

1. *per*: luciꝑa = lucipera 86.
2. p*ra*: p̃wye = prawye 37, p̃wy = prawy, 49, ſp̃wu = ſprawu 50 a j.
3. p*ri*: ṕſſlyka = priſſlyka 160.
4. *pro*: ꝓka = proroka 35, ꝓty = proty 41, ꝓzrzyech = prozrzyech 47, ꝓclany = proclany a j.
5. *ru*: dᵛhu = druhu 219.

Navodné texty psané červeně jsou místy již nezřetelné.

. . . .
. . . . . . ſſyn przykazal 1ª (1. sloupec).
a mnye tobye za ſyna dal
a tye mu matku nazwal;
vczynyz me zadanye:
podyz do myeſſta nenye,
czekay geho ſſkonczyenye.

Et recedat Maria etc., cantetur antiphona de laudibus: Auxi(li)avit enim.

Primus miles. *)

Myly, zda ſme zapomnyely ſuknye geho?
wſſak geſt gyz bez nyeho;
y czo dele o ny nehrate,
zda gye komu chowathe?

Miles.

Wrzme ſye o ny ſaducz krychle,
nekteryt gy zyſtye rychle.

Miles.

A tot koſſty nowe gmate,
to wy ſſamy dobrzye znate;
mecztez ſprawednye oko lyczy,
neb dam nekomu po holyczy!

Miles re(tine)ns taxillos dicit.

Ktery naywyeczy uwrzye,
ten ſye w ſukny vwyeze.

Et proiciat. Demum dicit.

ya mam ſſ zyezem ezs,
ty ſu negednomu oberwaly ples!

Primus miles.

ya mam drygy ſ kotrem,
negeden bude pro ny lotrem.

Secundus.

ya drygy ſſ tuſſem mam,
chczy tu ſſukny wzyety ſſam.

Tertius.

Nemluwtez tak dwornye,
przydaytez my k tomu ſſwe ſſkornye,

---

*) Připsáno po straně inkoustem.

7. zapomnyely psáno zapomyely.

13. koſſty: snad za koſtky.

24. wzyety: v rkp. wywzyety.

25. Nemluwtez: v rkp. Nemlutez.

neb ſſyem vwrhl dwa zyze;
nebo lot(ru) potrzyebye ktereho gzſe.

Secundus.

Tot czrt pomozye we wrzye,
ze ſye o nye rwaty nelzye!

Tunc centurio ludentibus super (taxillis dicit.)

Ba wyeru, ze to ſyn bozy byeſſye,
genz mnoho dywow czynyeſſye!

Longinus vocet ſervum.

Goczyne, goczyne!

Servus.

Czo kazes, panne longyne?

Longinus.

Pokaz my toho proroka,
at ſſye hozy geho boka:
vkazeſſly my geho prawye,
damt wol a dwye krawye;
budelyt po te ranye zyw,
tot bude welyky dyw!

Servus.

Tot, panne, kopye proty boku,
dayz mu ranu az do hrotu.

Tunc Longinus recipiens haſtam perſodit latus eius. Servus videns vulnus dicit.

Tot mu dam welyku ranu,
az by tam wlozyl czelu wranu.

Longinus deinde (per sanguinis oculis) aspersionem videns dicit.

Yakz krew meho oka dogyde
ynhed ſſlepota ſſ nyeho ſſnyde; |
tudy oczyma prozrzyech (2. sloupec)

---

28. ktereho: v rkp. ktehreho. — gzſe snad za gyſle (od jišel).
29.—30. we wrzye, ze ſye: v rkp. wē ſyē ze.

a ſſwatu krew na ſſobye uzrzyech.
Zagyſſte to wam prawy,
wyeru na tom ſprawu dawagy,
ze beze wſſyech gyeho wyn
na krzy pny bozy ſſyn!

(Deinde venit) Sathan et belzebub dicit (holomcis suis).

Kto ge ten,
geſto ge dnes vmuczen?
Prawye, zet geſſt prorok taky,
gyehozt nenye pod oblaky;
wſſak tam byezety muſſyme
a geho duſſye pokuſſyme. etc.

Belzebub dicit.

Wyeru, tyem ſye nemeſſkayme,
angelom k nyemu gyty nedayme;
yat k nyemu ſ perem byezyety muſſym,
a budely zyw, toho pokuſſym;
ze bychom mohly geho duſſy myety,
muſyly bychom ſſye tomu ſſmyety.

Et teneat pennam (ad) Os . . . Sathan ad belzebub.

Hleday dobrzye ſ one ſſtrany,
gehozt ma bok proclany,
zda bychom mohla uſtrzyczy.
bychowye myla ſſwyczy
k tomu, prawy tobye nowe,
kromye vkradlyly ſſu duſſy angelowe.

Belzebub dicit.

Ach naſſtoyte, gyzt nam netrzyeba tuto dele ſſtaty,
potrzyebye geſſt nam rugyczye rzwaty;
neb geſſt ten prorok vmrzyel,
genz geſſt na duſſye v mukach ſſucze wzezrzyel.

---

50. wyeru: snad za wyernu.
51. wſſyech psáno: wſſycho a *ch* nadepsáno.
52. na krzy za krzyzy.
65. ſſtrany psáno: ſſtramy.
68. myla za myela.
72. rugyczye: nejspíše místo ruczye; mezi ru dole tečka.

Ach, zo tomu zdyegyeme,
neb pro nyeho vczynyty nycz neſſmyeme;
neb geſſt prorok ſſwrchny ten,
genz namy ſſtrczyl pro nas pych z nebes wen.
Ach, bychom to byly wyedyely,
na czyem bichom zydom byly radyly,
ze ſſu gyey vmuczyly,
we, czo ſſme ſſkutyly!
Muſſyme ſſye do pekla braty,
tu czrt cztrta hnyewem bude zraty.
Ach ach, gyz byezyme,
zlu nowynu przyed lucipera ſſtezyme!

Si(mon, Joseph), Maria et Joannes (veniunt) ad Pilatum, rogantes corpus Christi. Jozeph dicit.

Kraly, nenyet podobno,
any wſſemu lydu hodno,
byt na krzyzy dluho pnyelo
przyed hody vmrzyele tyelo.

Pyllatus.

Gyeſſtyely czo wyeczye prawys,
czoly ty mnye k tomu radys?

Jozeph.

Odpuſſt gey ſſ krzye ſſlozyty
a w || nowy hrob polozyty. 1^{b} (1. sl.)

Pyllatus.

Wezmyetez to ſſwate tyelo,
neb geſſt nycz zleho nezdyelo;
a ſſ krzyezye ge ſſeymyete,
pohrzyebtez ge, yakz vmyete;
dobudte velykeho kamene,
przylozte hrob, at newſſtane,

75. zo tomu: v rkp. zo tmu.
80. radyly: v rkp. radaly.
83. braty: v rkp. pbraty.
84. cztrta: za czrtā.
86. ſſtezyme: snad za ſſtyezyme.
93. krzye: za krzyzye.

at napyſy na znamyenye:
zydowſſkeho krale vmuczyenye.

Cayphas.

Vſlyſ ſſlowo lyda ſſweho,
kraly, nerod czynyty toho,
by kralem pſal zydowſſkym geho.

Pyllatus.

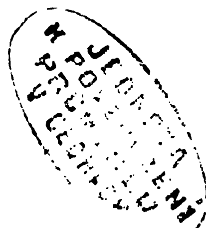
ſo ſſye gynak nemoz ſſtaty,
by to kto ſſmyel ſſmazaty.

Iozeph.

Kraly, twe myloſſty dyekugy,
dayt boh zdrawye w twem pokogy.

Tunc vadant ad crucem. Tunc Iozeph, ſtans ante crucem, dicit.

Av wech, tworczye myloſſtywy,
twoy ſſwathy zywot nelſſtywy
tak geſſt naramnye prorazyen
y wſſyem na dywy obnazyen,
ſſpaſſytely wſſyecho ſſwyeta,
me weſſele, ma roznyeta,
tak ſſta zbyte ruczye y nozye,
w twe hlawyczy oſſtre hlozye,
w twem boczye rana welyka:
kakoz krzyze nepronyka?
Proſſy twe myloſſty, bozye,
wezmy mv duſſy w nebeſſke lozye.

Tunc deponant corpus et Jozeph dicit.

Racztez wſſychny z waſſye myloſſty
pomoczy pokornye pohrzyeſſty
tho przyeſſwathe bozye tylo,
genz na krzyzy pro hrzyeſſne pnyelo,
bychom pokornye plakaly
a ſſ nabozenſſtwym pohrzyebly;

---

112. naramnye: v rkp. napsáno nemarnye, což přeškrtnuto a nadepsáno naramnye.

124. tylo: za tyelo.

by buoh take ze ſſwe myloſſty
podle ſſwe welyke wyſſokoſſty
przy naſſyem ſſkonczyny raczyl beyty,
kdyz ſſye bude duſſye ſſ tyellem dyelyty,
bychom ſſye gemu doſſtaly
a ſſ nym wyecznye przyebywaly.
Toho racz nam beyty pomoczyen
otecz, ſſyn, ſſwaty duch, wſſye geden
hoſſpodyn. Amen etc.

Et recedunt cum corpore ad ſepulcrum, cantantes Ricmum: Receſſit paſſtor.

Sermo paſſcalis bonus.

Slyſſte, panny y wy panye,
takot prawy naſſye pſſanye:
w ſſtarych kutyech y w okrz|ynych (2. sloupec)
malo prawdy mathe przy nych;
awſſak wy nekteru mrtwyczy,
nehet, rupy y ſſtudenyczy
na ſſwe ſſrdczye obdrzyte,
acz mye prawye uwyerzyte.
O przyeneſſczaſſtne ſſtare baby,
genz ſſkrzyechczyete yako zaby,
panny y panye zprawugyczye
y wſſyech ſſtawow poſſuzugyczye:
ty odpuſſtky wy obdrzyte
a u pekle gych uzywethe
y ſſe wſſyemy ſſ tyemy zlymy,
geſſto pohrzyegy ſſlowy meymy,
zet ſſnad dwa mazanczye gmage,
a kayphaſſye dobrzye znagye
y neda gednoho gemu:
ſſe wſſy ſſkolu przydu k nyemu.
Ba mam pſſano w ſſtarem zachodye:
nebyway zkup w tomto hodye.
Skorbrys abraham azbynuky
priſſlyka, ktoz ma dwye ſukny,
proday gednu, kup ſſoby mecz;

---

128. ſſwe myloſſty v rkp.: ſſtwe myloſſt.
130. ſſkonczyny: za ſſkonczyeny.
141. awſſak: v rkp. awſſyak.
144. uwyerzyte: v rkp.: neuwyeržyte.
154. znagye: v rkp.: rznagye.

a ktoz ma dwa mazanczye,
wrz druchym do ſſkoly prycz.
Nechczyetely my wyerzyty,
chczy wam dywy dolyczyty,
gychz ſſye dyegye nenye mnoho;
y zda ſſte neſſlychaly toho,
zet ſſu ſſlepy newydaly
a chromy ſſu wzdy kulhaly?
Geſſtyet powyedye geden dyw,
geſſtyt krzywda, yakz ſſyem zyw,
zye tye baba promluwywſſy
a k telety ſſye zaſſmyewſſy,
na ſſtupye tye letala
a potom na hrzyezye honyla,
pak tye trlyczy dogylla
y wſſyeczken tye myeſſyecz ſſzobala.
O ſſlyſſte baby clewetnyczye
a wy ſſwodne czarodyenyczye,
wy ſſte horſſye nezly czertyczye
a prawe ſſte domudnyczye!
A tohot chczy dolyczyty,
muozes wyeczye nez czrt uczynyty;
czrtta ſſye odzehnaty muozye,
racz zle baby vchowaty, bozye.
Ba obrate ſſye, zywy budte,
a wy baby, czarow zbudte;
przygmyetez wy pozehnanye,
at wam bude na zatraczynye!
Gmathe, dyetky, otpuſſky
z puſſtky do puſſky,
ſſyſſky w hagy a kalyny we krzy.

Secundus sermo tres mordas walet etc.

Myle dyetky, poſſyedtez tu na male ||
a powyedye wam o chwale 2ª (1. sl.)
o zydowſkem kraly rytem.

Pelech a chocholata pyzda non eſt rudele, conecz pr . . le, intempeſſt nadrpeſſt, oblykym w krabacz tantury lech. Myle dyetky, geſſto ſſyem wam tato ſſlowczye domaczym hlaholem

---

175. hrzye: v rkp.: hozyezye.
186. obrate: za obratte.

prozwagdal, pyſſye nam ſſwata czyepyczye, karkulyna matye
w ſſtarych kutech y w okrzyenyech, gyeſſto malo prawdy mathe
przy nych: gemz magy byty panny, panye zakom,
a korbelly chlapom,
a oſſlyczye mnychom
a ſſwynye konwrſſom,
a baby wſſyem czrtom;
ſſut zde gedny baby, tyet ya neznagy,
ale dawno ſſye na nye ptagy.
Prwe babye dyegy,
o te babye kuſſa powyedyety neſſmyegy,
S geſſt czntа y ſſlethna,
zet gy kazdy dyabel v pekle zna.
Druzye babye M dyegy etc.,
ta otoczywſſy koſſtel nyty
y ſſedla na prahu holu rzyty;
to kuzlo ſſpacha gednho czaſſu,
az ſye gy wſſychny czyertye v pekle vzaſu.
Trzyetye Babye N dyegy,
tat geſſt poſſtawyla gednu nohu na mlynarzowye ſtodole
a druhu na koſtele.
Znaly ſſte gyegye ſſyna guyraza,
przy nyemz ge byla geho wſſyeczkna kraſſa:
myelt geſſt lyczy yako dwye moſſnye
a brzycho yako herynkowe kroſſnye.
Myle dyetky, poſſyetez tu na male,
dam wam za dwa pywa
a powyem wam dyw dywa:
ſſyrycz byrzycz chody po ſſtrnyſſty,
plachtamy ſſye podpyeragye
a kygy ſſye oſſtyerage;
vtkach ſſluncze, anno poledne obyeduge,
dachu my ſſyrowatku kygem poſſtrzyebaty
a mleka ſſochorem pochlemtaty etc.

Incipit ludus palmarum et primo Johannes baptiſta exeat cum ſuis diſcipulis etc.

Poſſluchay, ſſtary y mlady,
czo wam buoh ſſkrzye mye rady;

208. dyegy: v rkp.: dyekugv dyegy.
210. czntа y ſſlethna: za czina y ſſlechetna.
215. gednho: za gednoho.
224. poſſyetez: za poſſyedtez.

poſlal mye ſyem znowa,
bych wam zwyeſtyl tato ſlowa:
czynte pokanye, tot wam buoh rady,
donyz ſte geſtye w ſwem zdrawy,
nebot | kralowſtwye nebeſke (2. sloupec)
tot geſt nynye welmy blyzke,
ſnadnye ho dobude
kazdy, ktoz ſye hrzyechow katy bude;
bez dyety gye mnozy magy,
kakz ho nezadagy.
Proto ſlys to kazdy czlowyek ten,
genz mu rzecz ſlyſy w tento den:
genz gye przyſel po mnye muz geden,
genz geſt przyede mnu vczynyen,
gehozt ya neyſem doſtogen,
bych rozwazal ten rzyemenecz,
geſto geſt v geho poſtolecz.
Y prawyt to zewnye wam,
geſto bohem dobrzye znam,
zet geſt Cryſtus na ſwyet przyeſel,
gehozt poſyelſtwye ya ſyem wyſyel,
abych wam tho zwyeſtowal,
czoz geſt yſayas prorokowal,
hlas wolagyczy na puſty,
zde y na ſwyetye w teto huſty:
czyeſtu buohu przyprawyete,
ztezky geho naprawyczye;
budu krzywa w prawa obraczyena,
bude nerowa czyeſta zahlazena;
protoz wſyczkny dobrzy lyde
krzyczte k nyemu, at ſyem przyde,
at was zbawy waſye tuhy
y wſye vzdrawy neduhu.

Tunc Jheſus exeat. Johannes indicans cum digito dicit etc.

Ay tot beranek bozy wynyka,
ay tot, genz ſnyma hrzyechy z ſwyeta;

---

240. nynye: v rkp. nyṇṇẹnye.
241. dobude: v rkp. dobudụͤ.
241.—2. dobude kazdy: m. kazdy dobude.
242. ſye: v rkp. *ſye* ſſye.
243. bez dyety: m. bezdyeky.
263. nerowa: m. nerowna.
267. neduhu: m. neduhy.

tot ſſyem o nyem prawy wam
a rzka: przyde po mnye czlowyek k wam,
genz geſſt po mnye uczynyl,
gehoz ya neyſſyem doſſtogen,
bych rozwazal rzyemenecz ten,
geſſto geſſt w obuwy geho,
neb to ſſwyedczym ya ot nyeho,
ze ſſyem geho w yordanye krztyl;
nebo nad nym toho czaſſa
wydyech otewrzena nebeſſa,
a duch ſſwaty welyke zarzy
wſſtupy nan w holubye twarzy.
A kdyz tu czyeſſa ſſye ſſtogyech
a geho dotknuty neſſmyegyech,
potom bozy hlas uſſlyſſyech,
an wola z ſſwe welyke ſſyly:
tot geſſt ſſynaczyek moy myly,
gyeſſto my ſſye dobrzye ſſlybyl,
neb my geſſt wzdy poſſluſen byl.

Tunc centurio ad Jeſum dicit.

Myſſtrzye, pane, ſſpaſſytely,
wſſyemo||huczy ſſtworzytely, 2b (1. sl.)
me dna dyetye ſſylnye lama,
to twa myloſſt gedno ſſama
rychle moz vzdrawyty,
acz ſſye raczys ſſmylowaty.

Johannes (m. Jeſus) ad eum dicit

Ya tam ynhed bez meſſkanye
pro geho przydu vzdrawenye.

Item centurio.

Pane, nyeſſem hoden tomu,
by ty wſſyel do mehu domu,

---

270. prawy: m. prawyl.
272. chybný verš; viz *248.*
277. krztyl: rým kusý.
279. nebeſſa: v rkp. *nebeſſka* nebeſſa.
282. czyeſſa ſſye: snad m. czyekagye.
297. nyeſſem: m. neyſſem.
298. mehu: m. meho.

ale racz ſſlowem przykazaty,
a z nemoczy kaz mu wſſtaty,
neb czo ty kazyes, to wſſye ge,
twe ſſye moczy nycz neſſkryge;
neb ya czlowyek ſſyem pod moczy,
kdyz przykazy ktere wyeczy
ſſluham ſſwym, chtye gy gmyty,
ynhed my ſſye muſſy zdyety;
a tomu rzku: dy tam,
gynym take ſſyem y tam,
tot ſſye ſſtanye po me woly.
Takez angely nykoly
neuczynye nez po woly,
czo ty, tworczye, gym przykazes;
neb twe panſſtwye gyeſſt ſſwyet wes.

Jeſus ad populum dicit.

Zayſſte ya wam to prawy,
czoz w ydowſſkych knyhat znagy:
takez ſſem nenalezl wyery,
podle cznoſſty geho ſſmyery,
yako pohana tohoto;
tot prawym wam proto,
ze mnozy przydy od wzchoda
ſſluneczko y zapada,
y budu otpoczywaty,
z bohem wyecznye przyebywaty,
kromye czaſſu bez konanye,
tu, kdez wyecznye kralowanye,
gehoz radoſſty any oko
any ſſrdczye any vcho
nykdy prawye nepoznalo,
acz ſſye pro to geſſt kdy yako;
chtye zwyedyety ty rozkoſſy,
blazye take kazde duſſy,

---

306. muſſy: v rkp. mane muſſy.

308. gynym: v rkp. gvmz gynym.

315. w ydowſſkych: v rkp. wzvdoſſ w ydowſſkych knyhat m. zydowſſkych knyhach.

320. przydy: za przydu.

321. ſſluneczko: snad za ſſluneczneho.

329. yako: m. yalo.

331. take kazde: v rkp. ka take kazde.

331-2. verš porušený.

ze przy take kdy duſſy
geſſt przy take byty chwale
v namocznyeſſyecho krale.
Ale zydowſſty ſſynowe
pro newyery negednake
od kraloſſtwye odluczyenye
wyecznye budu wywrzyeny,
tu kdez placz a ſſkrzecht zubowy,
bez chladnoſſty ohen nowy,
genz wzdy muczye bez myloſſty;
ſmrdute tam propaſſty,
tu kdez dna nedolety,
donyz budu w neby ſſwyety.

Johannes (m. Jeſus) centurioni dicit.

Gdy a uzyw ſſwe wyery,
neb gyz bezze wſſye ſſpery
wolas | podle ſſrdczye ſſweho, (2. sloupec)
naleznes gey gyz zdraweho.

Centurio dicit.

Gyz ſſye wyeru naplnylo,
czot nam pyſſmo geſſt ſſlybylo
Ot yaſſyaſſye cztneho,
proroka nematneho,
genz powyedal bez omyla:
ey przyde angeſſka ſſyla.
Gyz geſſt przyſſel nas ſſpaſſlyel,
wſſyech nemoznych vzdrawytel,
wſſye nemoczy,
komuz raczy, moz ſſpomoczy;
gemu bud na wyeky chwala
od nas hrzyeſſnych wzdy nemala.

---

334. čti naymocznyeyſſeho.
337. čti odluczyeny.
339. placz: v rkp. Di placz.
351. yaſſyaſſye: m. yſſayaſſye.
354. angeſſka: m. angelſka.
355. ſſpaſſlyel: m. ſſpaſytel.
357. verš neúplný.

Tunc centurioni occurrunt ſuum ſanatum puerum nunciantes.

Pane, racz daty kolacz,
przyeſſtanez twy gyz weſſtken placz,
zdrawot geſſt gyz dyetye gyſſte,
to ya toby prawy zwyeſſtye
wo tzzety tak hodynu,
w tom ſſye ſſ prawdu nycz nemynu.

Centurio dicit.

Gyſſtye, kdyz ſſe mnu geſſt mluwyl,
me dyettatko geſt vzdrawyl.

Tunc leproſus dicit medico remocius.

Pane, chczeſſly mye vzdrawyty,
malomoczeſſenſſtwye mozes mye zbawyty,
abych vmrzyel nebyl lydu,
ſſkrzye twu mocz toho zbudu.
Oczyſſtyz mye ty hrzyeſſneho,
bych tye chwalyl, tworczye ſſweho.

Jeſus dicit.

Bud zdraw yako kazdy zdrawy,
wſſak ſſyem przyſſel pro hrzyeſſne wy;
dyz przyed knyezy, buoha chwale,
nepronaſſyege nykdez dale,
a przyed knyezy ſſye vkaz tam
a ſſ ofyeru wendy w chram,
yakz przykazal geſſt moyzyes,
ty wzal, yakz rozumyes.

Et uadit ad templum.

Dyekugyt, buozye, twe myloſſty,
zes my teto ſſkarzyedoſſty
dneſſny den raczyl zbawyty
a mrzkoſſty mye ommyty;
ſſkrzye tweho wyeczneho ſſyna
ſſnatat bude naſſye wyna.

---

362. **twy**: m. twoy.
365. **tzzety**: m. trzety.
370. **malomoczeſſenſſtwye**: m. malomoczenſtwye.

Demum contractus cum aliis infirmis.

Yeſſu cryſſte, bozy ſſynu,
kaz, at mye gyz ſſtaroſſty mynu,
vczyn ſſe mnu myloſſt z boleſſtywym,
przyelys chromym y kulhawym,
poprzye my prweho zdrawye,
at o tobye zyde prawye;
ychoz ke drzyewy moczy,
komus raczys, mozyes ſſpomoczy;
opatrz k tomu gyne take,
geſſto lezye . . . .

---

389. cryſſte: v rkp. zkratkou xpe.
391. ſſe mnu: v rkp. ſſwemm ſſe mnu.
393. poprzye: m. poprzyey.
395. ychoz: snad za yakož. — ke drzyewy: snad ke drzyewnye.

VII.

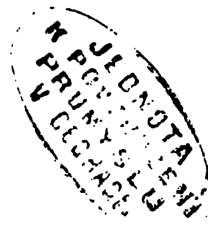
Tegernseeský zlomek.

(Tegerns.).

V dvorní knihovně Mnichovské našel r. 1879 J. Truhlář dvě dvoulistí papírová, která se původně nalézala na deskách latinského rukopisu darovaného r. 1497 klášteru Tegernseeskému. Podle jazyka a písma pocházejí tyto zlomky asi z polovice XV. st. a jsou nedbale přepsány z nějaké předlohy starší. Obsahují úryvky z hry ***na Boží tělo*** a na ***neděli květnou.*** Vydal je J. Truhlář v Čas. Č. Musea 1892, str. 35.

Angelus ad Heliam veniens dicit ricmum. 1a

Wſtan, czlowyecze, ze ſpanye;
Wezrzyel geſt boh na twe lkanye.
Aby ſie nycz nemuczyl,
Any ſobye welmy teſknoſt cznyl,
Poſlal me boh k tobye;
Kazal my zgewyty w tey dobye,
Aby ſſel wſkuorzye,
Tu odpoczynul na horzie,
Tu wzal poſſylenye,
Napoy y nakrmenye.

Et videns ibi Helias panem et vas oley et dicat ricmum.

O welika bozye myloſty!
Komuz raczyſſ, mozeſſ ſpomocy.
Toho nykdy nezapomnyz,
Kdyz raczyſſ, tehedy zmyenyz.

---

4. cznyl: místo czynyl.
5. me: místo mye.
14. tehedy: místo tehdy.

Mye welmy ſmutneho
A k tomu przyelyſſ laczneho,
Mye dywnye raczyls nakrmyty
A w mey mdlobye poſſylyty.
Giz poydu ſylnye y weſſle
Kamz koly mye boh poſſle.

(Jeſus.)

Opiet prawym weſſ . . .
Czoz moczy otcze ſweho wyem,
Ze my ſeſlal na tento ſwyet,
Dawage wſſem take kwyet:
Kdoz bude w kterey w nuznoſty
Prziebywaty neb w truchloſty,
Mne bude na pomocz zadaty
A w to pylnye vſſylowaty,
Toho ya kazdeho
Poſſylym y laczneho
Chlebem czela ſweho,
Wyernye na krzyzy vmrleho.
Tyem nakrmem ſyllen bude,
Radoſty me nykdy neubude.

Item Jeſus vocet Moyſen et dicat.

Moyzyſſy, moy wyerny ſluho,
Nemezkay przyeleſſ dluho,
Wywed moy lyd ſtraſty, ||
Neday gym myety vſſaſty, 1b
Mem otczom zwolenym
Y wſſyem gynym mem.
Day gym vtyeſſyenye teto chwyle,
At ſ tebu budu myle.
Ktoz tebe poſſluſny budu,
Toho ya vtyeſſym bez bludu.

---

19. weſſle místo weſſele.
21. Na konci vytroleno.
23. my: m. mye.
34. Radoſty psáno Rad°ſty.
37. ſtraſty: m. z ſtraſty.

Moyſes veniens ad Jeſum dicit.

Pane bozye wſſyemohuczy,
Lyd twoy horuczy
Czaſto mne nepoſlucha,
A newyem, czym ſye zatucha.
Kdyz ya ot nych malo odgyedu,
Ynhed ſye gynak obeydu.
Protoz proſym twe myloſty
Y twe welyke plnoſty,
Racz my ſweho ſluchu vſlyſſyety,
Bych mohl tw mocz myety,
Zda te lyd twrdy,
ſwe myſſly welmy hrdy
Mne owſſyem poſſlechly twym kazanym.

(Jeſus) ad Moyſen d(icit).

Moyſeſſy, moy wyerny ſlucho,
Nezday ſye tobye dlucho,
Potray toho malo,
Zda by ſye ot nych lepe ſtalo,
Spomenuly na me dyenye,
Gyeſtot gym wyernye mynye.
Protoz dy tam k nym gyeſtye,
At ſoby nycz neſtyeſtye.

Moyſes tranſeat ad Judeos et dicat coregendo) eos.*

Boh my gye poſlal k wam
A kazal powyedyety wam,
Abyſte mne poſſluſſny byly,
A gynak toho neczynyly,
Nebt gyeſt wam myloſtywye welmye,

---

*) Coregendo psáno nezřetelně; písař napsal coregyndo a *y* opravil hned v *e*.

46. horuczy psáno nezřetelně.
49. odgyedu: m. odeydu.
53. my: m. mye. — ſluchu: místo ſluhu (srv. 58).
55. te = ten.
56. ſwe myſſly: m. w ſwe myſſly.
57. poſſlechly: snad m. poſſlechl by.
63. mynie: m. myni (1. osob.).
65. neſtyeſtye: m. neſſtyſtye.
65. ſoby: místo ſobye.
66. my: za mye.

Abyſte chwaly gyeho gmye,
Pakly wam bude potrzyebye gyeho,
Abyſte nemyely mezy ſobu zleho.

— — — — — — — — — — — —

Kdy ſye hrzyechow nevchowame 2ª
A gyeho myloſty ſye kochame,
Tedy gye hotow nam to dawnye
Poprzyety nebeſkeho kralowanye
Gyenz ſme ſye tuto sebraly,
Abychom to na myſſ braly
A wyeczny zywot obdrzyzely.
A ſ tu myloſt kazdy waſſ
Pozehnay ſye kazdy z waſſ,
By nam to boh raczyl pomoczy,
Otcz, ſyn, ſwaty duch wſſyemohuczy.

Deinde procedant tres reges et primus videlicet Baltazar dicat pro omnibus.

Bohday myety dobry den, dyetatko myle,
Pyekne, kraſſne y vdyele!
Z dalekych ſyme wlaſty k tobye przyſly,
Neb ſme to dobrzye znamenaly
Skrzye hwyezdu ſwyetlu,
Welmy gaſſnu a vdyelu,
Ze ſty pan nade wſyemy pany
Y boh nade wſſye bohy nazwany.
Ty ſye raczyl ſ cyſte dywky narodyty,
A wſſyechen ſwyet wykupyty.
. . . myru a zlato
A k tomu y kadylo
Tue myloſty oſyrugyemy
A kralowſtwye w tu mocz wzdawamy,
Aby to raczyl myle przygyety

---

71. chwaly: za chwalyly.

74.—84. Bez pochyby konec výjevu pastýřského. — *74.* nevchowame: m. vchowame.

76. dawnye psáno nezřetelně; snad třeba opraviti: za to dawanye.

78. ſye : psáno ſy[e].

79. myſſ: m. myſſl.

81. Verš nějak porušený. — miloſt: v rkp. psáno miloſtu.

95. Počátek vytrolený.

98. w tu: m. w twu.

A nam naſſye hrzyechy odpuſtyty.
Protoz proſſyme twe myloſty
Y twe welyke welebnoſty,
Aby nam raczyl pozehnanye daty;
Neb ſye mamy gynu czyeſtu braty.

Jesus respondet — parvulus Jesus.

Kraly myly,
Z dalekych wlaſty przyſly,
S tych darow dyekugy wam,
A nebeſke kralowſtwy wam dam.
Protoz budez pozehnay
A wſſyeh hrzychow zbaweny.

Deinde vadant circum eccleſiam. Et sic eſt ſinis iſtius ludi etc.

Incipit ludus in die palmarum. Primo exeat Jeſus cum XII apoſtolis in proceſſione tranſeundo ad Jeruſalem cum ſacerdotibus cantantes „Collegerunt", et illi cantent litterati cum eis, qui ſciunt cantare. „Collegerunt pontifices et pharisei concilium et dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit? Si dimittimus eum, ſic omnes credent in eum." Tunc cayphas cantat cum Anna et ſynagoga cum clamore: „Ne veniant romani et tollant noſtrum locum et gentem." Annas pontifex cantet cum clamore: „Unus autem ex ipſis Kayphas nomine, cum eſſet pontifex anni illius, prophetavit dicens" — et dicit rycmum: 2b

Raczte wſſyczkny malo pomlczyety,
Czo ya wam chczy nayprwe povyedyety,
Ze tento naſſ cztny byſkup Kayffaſſ,
Byeſſe vſtawen toho leta a ten czaſſ,
Geſt prorokowal gedno prorokowanye,
A to nam welmy zle nenye:
Ze lepe gyeſt gednomu czlowyeku ſnyty,
Nezly wſſemu ſwyetu za(hynuty).

Finito rycmo Cayphas incipiat tam groſſa voce demonſtrando ſuper Jesum ſurioſe digito et ſuper turbam: „Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat." Et dicit rykmum monſtrando digito ſuper Annam et deinde ſuper Jesum:

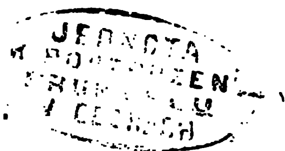
---

107. S tych: asi m. S tyech.
109. budez pozehnay: asi m. budtez pozehnany.

Czoz tento byſkup Annas, muz cztny,
Prawyl geſt o mem prorokovany,
To wſſeczko geſt prawdu prawyl,
Neb geyſt o tom dobrzye a gyſtye vyedyel,
Ze lepe geſt gednomu czlouyeku ſnyty
Nezly wſſemu zydowſtw zahynuty.

Deinde apoſtoli incipiant in tranſeundo et cantent: „Ab illo ergo di: cogitauerunt interſicere eum dicentes: Ne ſor(te)". Temptator dicit ad Jeſum ducens eum ad montem.

VIII.

Klementinský sborník her velikonočních.

(Div. Klem.)

V kodexu knihovny Klementinské v Praze sig. XVII. E. 1 zachovány jsou tři hry velikonoční. Vedle nich jsou v kodexu ještě jiné kusy, z nichž možno vysvětliti dobu, kdy byl napsán. V letaniích na fol. 256 přichází totiž modlitba za krále Ludvíka, „ut regem nostrum nomine Ludovicum dominus conservet". Z toho plyne, že sepsání jeho stalo se v l. 1516—1526. Mimo to nalézá se v něm také „Responsorium Johannis Hus", což zase svědčí o původu husitském. Husitský ráz úpravy nápěvů v hrách dramat ckých rovněž to potvrzuje.

Jak jsem se již v úvodě zmín l, možno z některých míst bezpečně usuzovati, že hry tam obsažené v některých částech zakládají se na předlohách starších. Svědčí o tom zřejmě některé zvláštnosti grammatické, podle nichž možno klásti původní složení předpokládaných předloh starších až do 2. polovice XIV. st. Ačkol v ráz jazykový i v partiích starších značně je změněn a stavu jazyka na poč. XVI. st. přizpůsoben, přece nejsou stopy starší fase jazykové zcela vyhlazeny. Jeví se to jmenovitě v rýmech.

1. osoba praes. tř. 3—5 má často v rýmech koncovku *i* místo pozdějšího *m*: dějí — uměji (*C* 103—4), pravi — krávy (*C* 128—9), leci — na pleci (*C* 132—3), králi — chvál (*C* 271—2, 279—80, 881—2), práci — ukráci (*C* 640—1), ostříhali — nechváli (*C* 770—1); mimo rým: chlubi (*C* 575).

Nepřehlasované *iu*, *iú* třeba předpokládati aspoň v těchto rýmech: majíce — nemohúce (*A* 156—7), lidé — orudie (*C* 317—8), v lidě — súdie (*C* 360—1).

Na *ó* nerozložené ukazují rýmy: mohu — buohu (*C* 319—20), buože — zboží (*A* 351—2), wskuoře — hoře (*C* 526—7), zhuoru — vzdoru (*C* 255—6), koli — vuoli (*C* 366—7, 542—3, 805—6), vóli — nikoli (*C* 323—4). O starší

fasi jazykové svědčí dále rýmy: sebú — dobu (*C* 410—1), z hrobu — s tebú (*C* 738—9).

Hojné doklady na pravidelnou přehlásku *a -ě* a na nezúžené *ie*, jakož i četná imperfekta a aoristy podávají další svědectví, že skladatel vážil z předloh starších. Pozoruhodno je, že nejvíce archaistických tvarů vyskytuje se ve hře *C*, nejméně v *B*.

V kodexu nalézají se tyto skladby dramatické:

A. Třetí hra tří Marií.

B. Rozšířená hra tří Marií.

C. Hra o vzkříšení Páně.

Všecky tři vydal Hanuš v Oster-Spiele, str. 46 a d., ale neúplně a často chybně. Popis rukopisu viz tamtéž, str. 41—6. Srv. J. Truhlář, Katalog českých rukopisů c. k. veřejné a univ. knihovny Pražské. Praha 1906. č. 177.

V rukopisu užito hojných zkratků, z nichž hlavní jsou:

1. *ra*: p̃wa *B* 310, p̃wie *A* 227, p̃witi *B* 2, p̃wiechu *C* 631, p̃wdu *B* 326, misť = mistra *B* 59, t̃piti = trápiti *B* 48, zd̃wi = zdraví *B* 94, zp̃wuge *A* 57 a j.

2. *r*: vtw'd = utvrď *A* 406, zt'atili *A* 72, nayk'aſſi = najkrašší *C* 53.

3. *ro*: ꝓ = pro *A* 157.

4. *m*, *n*: mā *A* 199, 202, nā *A* 13, 46 a č., bychō *A* 30, powī *A* 63, w niē *A* 215, samȳ *A* 284, w ſtrziebrnē *C* 194, ženā *C* 191 a j.; kamē *A* 107, ſlūcze *A* 56, gēž *A* 57, proſtrāna *B* 16, pañy *C* 253 a j. — ge^{v} = jemu *A* 105, to^{v} *A* 133, gedn^{v} *A* 168, me^{v} *A* 252, ma^{e} = máme *A* 545, ſtara^{e} = stuáme *B* 69, oczi^{a} ſwy^{a} *B* 339, przeſlicze^{i} *C* 797, o chra^{v} = o chrámu *B* 78, do^{v} = domu *B* 247, geruzale^{a} *B* 92 atd. — pa^{i} = paní *A* 3, ſy^{a} = syna *A* 90, ne^{i} = není *A* 253, wier^{e} = wierné *A* 406, nowi^{y} = nowiny *A* 497, že^{v} = ženu *C* 219, neſta^{v} = neſtanu *C* 314, obi^{v}li = obinuli *A* 424, a^{a} = ana *C* 181, hube^{a} = hubená *B* 308 atd. — vtieſſe^{i} = utěšení *A* 24, pokole^{i} *A* 36, zpiwa^{i} *B* 16, zname^{i} *B* 299 a j.

5. *ho*: me^{o} *A* 202, ſwe^{o} *A* 25, wſſe^{o} *A* 580, mno^{o} *A* 8, to^{o} *A* 45, ge^{o} *A* 68, ko^{o} *A* 124, nebeſke^{o} *A* 26, mile^{o} *A* 34, mrtwe^{o} *A* 100, boži^{o} *A* 90 atd.

6. Před koncovkou *-l*, *-la*, *-lo* pravidelně se vynechávají slabiky, jako *va*: boyo^{li} *A* 417, milo^{la} *A* 141, zpi^{li} *A* 90, lito^{lo} *B* 119, vkrživžo^{li} *B* 198 a j.; *vi*: mlu^{l} *B* 73, pra^{l} *B* 78, vzdra^{l} *A* 254; *by*: ne^{l} *B* 196, ne^{li} *B* 197; *mě*: ne^{li} *B* 86; *pi*: podstu^{l} *A* 177, wyku^{l} *C* 725; *še*: ſli^{li} *B* 85; *ti*: wra^{l} *C* 884; *ni*: neuczi^{li} *B* 42 a j.

7. Před inf. *-ti* se rovněž často zkracuje: obraczo^{ti} *B* 8, przeby^{ti} *B* 341, zwie^{ti} = zvěděti *A* 277, po^{ti} = pověděti *A* 330, mlu^{ti} = mluviti *A* 383, zname^{ti} *B* 152, pra^{ti} = praviti *C* 408 atd.

8. Před-*t*: ži^{t} = život *A* 417, ra^{t} = radost *B* 108, mi^{t} = milost *A* 228, mi^{ti} = milosti *A* 240 a j.

9. V koncovce *-tel*: ſpaſy^{l} = spasitel *C* 907, vzdra^{le} = uzdravitele *A* 498 a j.

10. Před *-ní*: kralo^{nie} = kralovánie *C* 916, pozdra^{ni} = pozdravení *B* 201, zna^{ni} = znamení *B* 194 a j.

11. Jiné zkratky jsou: ſo^{e} = sobě *B* 66, podo^{ne} = podobné *B* 87; wyſwo^{dij} = vysvobodí *B* 67; buo^{a} = buoha *A* 560, buo^{v} = buohu *B* 43 a č.; poſlucha^{cz} = poslúchajíc *B* 55, ſpiwa^{cz} = zpívajíc *B* 333; chwa^{v} = chválu *A* 415; na^{bi} = na nebi *B* 313; k^{w} = krev *A* 291; k^{z} = když *A* 291 a č. kte^{k} = kterak *B* 84; ſmu^{ne} = smutné *A* 19; t^{e} = tvé *A* 406, tako^{e} = takové *B* 139, tõyſſi = tovaryši *B* 201; blahoſla^{ne} = blahoslavené *A* 338; pržipra^{ho} = připraveného *B* 319, newyge^{ch} = nevyjevich *C* 803; mlu^{te} = mluvíte *B* 202; cžlo^{k} = člověk *B* 215, 249 a p.

12. Z jednotlivých slov uvádím ještě: S^{te} = svaté *A* 22, S^{ch} = svatých *A* 39, S^{v} = svatú *A* 176, S^{o} = svatého *A* 598 a j.; trzi^{t} = třikrát *B* 141; zmr^{ch} = z mrtvých *A* 37 a č., g͡t = jest *A* 20 a č., xp͡s = Krystus *A* 82 atd.

Písař rukopisu často psal nad *i* a *y* čárku (místy tečky), ale počínal si při tom zcela libovolně, tak že to pro kvantitu nemůže míti žádného významu. Proto jsem v přepise od toho upustil a místo čárky kladu pouze tečku.

A.

Incipit ordo trium perſonarum in die reſurectionis domini ſepulcrum viſitancium. *) 135^{b}

*Et primo finito vltimo reſponſorio perſone egrediuntur de capella et canunt versum vltimum reſponſorii, illius ſcilicet: „Et walde" etc. cum „Gloria patri" repeticionem reſponſorii ſemper continente. Moxque poſt hoc chorus incipit antiphonam: „Maria Magdalena". Qua finita perſone procedunt verſus ſepulcrum cum antiſonis, que ſequuntur etc. Tunc primo**) unus dicit rykmum:* ||

Panný! pani, poſtupaýte 136^{a}
A dale ſe rozſtupayte,
Neb ſe tudý magi trzij kraſne pani brati,
A gežiſſe ukrž zowaneho hledati.
Panný, pan: ſe rozſtupag

*) Provozovací návody jsou psány červeně. Texty proloženým písmem vysázené jsou v rkp. opatřeny notami.

**) V rkp. *P'o*, což Hanuš vykládá jako „praeco". Pro takový název hlasatele není však jinde analogie.

A babky wżdy meſſkagi.
Procż wy babký meſſkate,
Zdali mnoho mazarczuow mate?
Pomohut ýa gich odneſti wam,
Nebudelit kde bliże, ale do ſſkolý k nam.

Dum tranſiſſet ſabatum Maria
mag(da)lena et maria || Jacobi 136b
et ſalome emerunt aromata.
Ut venientes vngerent Jeſum,
alleluia. Alleluia.

Omnes tres perſone canunt.

Et || valde mane vna ſabatorum 137a
veniunt ad monumentum orto iam ſole.
Gloria Patri et filio et spiritui
san || cto. 137b

Prima persona canit rc.

Omnipotens pater altiſſime,
Angelorum rector mitiſſime,
Quid faciemus nos miſerime?
Heu! Quantus est noſter dolor!

Hoſpodine vſſemahuczý,
Angelſky krali żaduczý,
Czo nam nebohym ſobie zditij, ||
Kdyż tebe nemuożem mitij? 138a
Ach, kteraka naſſe nuze,
Nebudeli tebe nadluze.

Wſſemahuczý otcże prżenaywýſſi,
Ty angelský krali prżeżaduczý,
Czo vcżinime my ſmutne zeny?
Auwech! Jaka geſt naſſe boleſt.*)

Secunda perſona canit ricmum. 138b

Amiſimus enim ſolacium,
Jeſum criſtum Marie filium,

---

*) V rukopise následuje ještě jednou recit. strofa: *Hoſpodine, wſſemahuczý* etc.

Ipſe erat noſtra redempcio.
Heu! Quantus eſt noſter dolor!

Stratili ſme naſſe vtie ‖ ſſeni, 139a
Jezu kryſta, ſwate marżi ſyna,
Neb on geſt byl naſſe vtieſſeni.
Auwech, yaka geſt naſſe boleſt!

Ztratili ſme miſtra ſweho,
Jezu Krýſta nebeſkeho,
Genž geſt trpiel za ný
Na ſwem tiele hrozne rany.

Persona dicit iſtum rykmum.

Angelus canit ant.

Sed eamus vngentum eme ‖ re, 139b
Cum quo bene poſſimus vngere
corpus domini ſacratum.

Ale poďme maſti kupowati,
Kteruz bychom mohli vleczıti
Tielo pana przeſlawneho.

Leta Syon laudans.*) ‖

Poſpieſſmy maſti kupiti, 140a
Gız bychom mohlı vleczıtij
Tielo naſſeho tworcze mıleho,
Od żıdu vmuczeneho.

Angelus canit apud ſepulcrum.

Leta Syon, laudans plaude,
renouata terra gaude,
agens deo gracias.

Iſtam antiphonam debet cantari Angelus apud ſepulcrum poſt „Sed eamus".

Bud' weſelo wſſeczko lidſke pokoleni,
Wſtalt geſt Krýſtus z mrtwych nen'j,
Ten geſt pekla poboyowal
A otczuow ſwatych s ſebu duſſe poýal.

---

*) Zbytečně zde napsáno.

38. poboyowal: v rkp. Poboyol.

Prima perſona dicit rykmum.

Poſlechnieteż, ſeſtrẏ milee,
Kterake to zpiwani ſlẏſſime etc. ||
Radoſt diwnu wyznawagicz, 140[b]
Że pan z mrtwych wſtal, tak prawicz.
Neb ya gdu, naprżed poſpiſſim
A toho giſtotu lepſſi zwim.

Prima perſona canit.

Heu, nobis internas mentes
Quanti pulsant gemitus
pro nostro consolatore,
Quo priuamur miſere,
Quem || crudeles Iudeorum 141[a]
morti dedit populus.

Avwech nam, mily Jeſu Krẏſte,
Yakẏ ſmutek mame pro tie,
za naſſeho tieſſitele,
Gehoż ſme my zbaweni bidne,
Gehoz lid kruty żi || dowſky 141[b]
na ſmrt wẏdal ze zloſti.

Ach naſſe welika truchloſti,
Kdyż tak przezaduczeho hoſti,
Spaſẏtele ſme ztratili,
Gehoż ſu żide vmuczili.

Angelus canit.

Veni deſiderate,
Veni criste amate,
Veni patris gloria,
Veni sanctorum corona. ||

Giż ſe ſlunce wykſtwieczuge, 142[a]
Neb ten, genż nebeſa zprawuge,
Neprżitele mocznie geſt porazẏl,
A lidu wykupeni nawratil.

Tunc ſecunda perſona ad terciam.

Neſtẏſſtt ſobie, ſeſtra mila,
Puozoſtati tuto ſama,

A ya k hrobu naprżed poſpiſſim,
Yake tamto ſpiwani ſlẏſſim, tobie powim.

Prima perſona canit.

Iam percuſſo ceu paſtore
oues errant miſere,
Sic magiſtro diſcedente ||
turbantur diſcipuli. 142[b]
Atque nos abſente eo *)
dolor creſcit nimius**)

Kdẏż biteho yakżto paſtẏrże
owcze bludi hubene,
Tak my miſtra nemagicze.
Bo || leſt magi apoſſtole, 143[a]
ẏ nam geho nemagiczẏm
boleſt roſte prżiliſſna.

Appoſſtole miſtra ſweho
A my krale nebeſkeho
Ztratili ſme po hrżichu,
Protoż nam neni do ſmichu etc.
*Secunda perſona dicit.****)

Canit angelus circa ſepulcrum.

Qvis eſt Iſte, qui venit cum gloria,
Cum quo sanctorum || copia 143[b]
peragitat celi palacia.

Angelus dicit Rykmum.

Kto geſt tento moczny pan,
Genż ſe berze tak ſlawnie k nam,
Mage angeluow mnożſtwi za ſebu,
Neſucze wſſeczku ſlawu z ſebu?
Wſſeczkẏ wieczẏ gim poſtupagi,
Nebeſa ſe ſamẏ otwiragi.
A zda geſt toto kral naymocznieyſſi,
Geżiſs kryſtus nayduſtoẏnieyſſi,

*) V rkp. chybně: *oos.*
**) V rkp. chybně: *minimus.*
***) Vztahuje se na recitované verše předcházející.

63. Rymovalo se: pospíším — slyším; *tobě povím* jest pozdější dodatek.

Raczìż przìgıti naſſe prozbẏ k ſobie,
Kterež mẏ ditkẏ wzdawame tobie,
Genżs oſydlo pekelni
Raczìl ſetrżıti neni,
Wẏwedſſı nas z nıeho,
Okazugeſs czeſtu kralowſtwi ſweho,
Daẏ, bẏchme tie wżdẏ w nıem chwalili,
O wzkrżıſſeni ſyna bożıho pisen zpiwali. ||

Tercia perſona canit. 144a

Sed eamus et ad eius
properemus tumulum.
Si diliximus viuentem,
diligamus mortuum,
Et vngamus corpus eius
Oleo ſanctiſſimo. ||

Ale pod'me nemeſſkagicze, 144b
k hrobu ſe prżibliżugicze.
Milowali ſme żıweho,
milujmeż ẏ mrtweho,
a pomażme tiela geho
Olegem naẏſwietieẏſſım. ||

Poſpieſſme k hrobu miſtra ſweho, 145a
Na nas welmi laſkaweho,
Mılowali ſme żiweho,
Milugmeż take mrtweho,
A na to ſe pilnie ſnażme,
Geho tielo drahu maſti zmazme etc.

Omnes tres perſone canunt apud ſepulchrum.

Qvis reuoluet nobis ab hoſtio
lapidem, quem tegere ſanctum
cernimus ſepulchrum? ||

Prima perſona dicit Rykmum. 145b

Ach, kto nam ten kamen odlożij,
Gimż geſt prżikrẏt hrob bożij,
Chczeme gemu to dati,
Czo na nas ſmi pożadati.

Omnes tres perſone canunt apud ſepulcrum.

Kto odwali nam kamen ode dverżi
hrobowych,
gimżto prżikrýty ſwaty widime
hrob buożij? ||

Angeli canunt in ſepulcro etc. 146[a]

Qvem queritis, o tremule mulieres,
In hoc tumulo plorantes?

Unus angelus dicit.

Cztne pani, koho wý zde hledate,
a procz ſe tak ſmutnie mate?

Angeli canunt.

Koho hledate, o truchliwe żený,
w tomto hrobie placżicze?

Perſone canunt apud ſepulcrum.

Jeſum || Nazarenum crucifixum 146[b]
querimus.

Geżiſſe nazaretſkeho vkrżizowa-
neho hledame.

Secunda perſona dicit.

My hledame miſtra ſweho.
Geżiſſe nazaretſkeho,
Genż geſt trpiel za ny
Na ſwem tiele hrozne raný,
Genż geſt w tomto hrobie polozen,
Tomu geſt dnes trzeti den.

Angeli.

Non est hic, quem queritis, ||
Sed cito euntes nunciate 147[a]
discipulis eius et petro,
Quia ſurexit Ieſus.

Nenit zde, gehož hledate,
Ale brzo gducze zwieſtuýtež to

vczedlnikuom geho y petrowi, ze geſt wſtal z mrt || wych pan Jeżiſs. 147[b]

Unus angelus dicit.

Koho wý pani hledate,
Toho giż w hrobie nemate,
Ale do gallilee ſe ptayte,
Petrowi a giným vczedlnikuom wiedieti dayte,
żet geſt pan geżiſs z mrtwych wſtal
A do gallilee ſe bral etc.

Iterum angeli canunt.

Venite et videte locum, vbi poſitus erat dominus, alleluia, aeva.

Prziſtupte a ohledayte miſto, ktezto położen || byl pan naſſ, aeua, aeua. 148[a]

Unus angelus dicit.

Podte, miſto ohledayte,
A tomu lepe uwierżte,
kdeż tielo ſwate leżelo,
Genż geſt w nowie z mrtwych wſtalo.

Tunc tercia perſona dicit.

Wý, ſeſtrziczky, domuow dieta,
A ýa zde budu bditi aż do ſwieta,
S prawu wieru hledagiczý
A ſwým ſrdczem ſtazugiczý,
Zdali ých geho kde optala,
Gehoż ſem drżiwe milowala.
Buowýzehnay, mile pani,
Mniet giż nebude do ſpani,
Muſymt ſe tam hned brati,
Kde ých ho mohla optati.

Due perſone vadunt cantantes et tercia tacet. ||

Pan Jeżiſs naſſe wýkupeni, 148[b]
raczil pro krzeſtianſke ſpaſeni
dati ſe na krziżi truditi,
chtie nas tudý obżiwiti.

Tiet prżemohla miloſtiwoſt,
bý neſl naſſe prohrżiſſeni, ||
gſa buoh racźils býti cżlowiek, 149[a]
wtielil ſy ſe w poſledni wiek.

Wſſak boleſtne ptani tebe
ſtýſkagi prżiliſs ſobie,
maſti drahe magicze
a w hrob pro kamen nemohucze.

Gezu krý || ſte ſpaſyteli, 149[b]
wſſech hrżiſſnych wýkupiteli,
genżs nas ſwu krwi wykupil,
kdýż przehorzku ſmrt podstupil.

Na krżiżi pro nas vmirage,
hrżichy naſſe obmýwage,
racżiz ſe nam v || kazati 150[a]
a nas ſmutne vtieſſiti.

Chwala otczý buohu ý ſynu,
milemu duchu ſwatemu,
wſſe gednomu hoſpodinu,
na wieký pożehnanemu.

Jeſu noſtra redem || pcio, 150[b]
amor et desiderium,
deus, creator omnium,
homo in ſine temporum.

Qve te vicit clementia,
ut feres nostra crimina,
crudeli*) mortem paciens, ||
vt nos a morte tolleres. 151[a]

Gezu naſſe vtieſſeni,
Tys pro krżeſtianſke ſpaſeni
dal ſe na krżiżi truditi,
chtie nas tudý obżiwiti.

Secunda perſona dicit Rykmum.

Gezu kryſte wýkupiteli,
Wſſech hrżiſſných ſpaſyteli,

*) crudeli m. crudelem.

Genżs nas ſwu swatu krwi wykupil, ||
Kdýżs vkrutnu ſmrt pro nas podstupil, 151[b]
Na krżıżı vmırage,
Naſſe hrżıchý obmýwage,
Raczıż ſe nam vkazati
A nas ſmutne vtıeſſıtı.

Due perſone canunt euntes.

Ad monumentum venimus gementes,
angelos domini ſedentes vidimus
et dicentes, Quia ſurexit Jeſus.

Prima perſona dicit Rykmum. 152[a]

V hrobu ſme býli placżicze,
Naſſeho miſtra hledagıcze,
Angelý ſme ſedıcze widieli,
A tij ſu nam tak powidieli,
Że geżiſs z mrtwych wſtal
A to wam powiedieti kazal.

U hrobu byli ſme placżıcze a kwilicze,
angeli bożıe ſedicze widieli ſme
a rzkucze, ze geſt wſtal z mrtwych
pan Jeżıſs.

Tercia perſona canit. ||

Pro buoh raczte poſtupati, 152[b]
Raczte mi tam ſmutne żenie vkazati,
kte bych mohla ſweho miſtra nalezti,
Genż geſt ſpaſytel nazwaný,
na ſwem tiele trpiel geſt hrozne raný,
za nas za wſſeczky hrżıſſne krzeſtianý. ||
Avwech zli żıde a newierni, 153[a]
zahubili ſu mi miſtra neni,
komuoz ſe mam ſmutna vtıeſſiti?
Pycż mie kwitij ý korżeni,
pycż mıe trawa, lilium, wſſe ſtworżeni,
ktereż ýa mam pro meho ſpaſytele nýni. ||
Pycż mie ſkale, wody ý morze, 153[b]
ý wſſeczko ſtworzeni meho horze,
Ktereż ýa mam pro tıe, milý buożе.

---

185. powidieli za powiedieli.

Maria dicit Rykmum.

Ach bieda mnie, ſmutne ženie,
Nemagicz nižadneho vtieſſeni!
Ztratila ſem miſtra ſweho,
Gezu krýſta nebeſkeho,
Genž geſt byl vtiecha ma,
A ya geho hržiſſnicze hubena,
Czo mi geſt ſobie zditij,
Newieduczý ſe kam diti.

Maria canit antiphonam.

Cvm veniſem vngere mortuum, 154[a]
monumentum inveni vacuum.
Heu, neſcio recte diſcernere,
vbi poſſim magiſtrum querere.

Kdýž ſem ‖ pržiſſla lecziti mrtweho, 154[b]
nadjidech hrob a w niem nižadneho.
Auwech nemohu prawie zwiedieti,
kte bých mohla geho miſtra nalezti.

Maria dicit antiphonam.

Ach, pržehržiſſne mnie ženie,
Pro mých hržichuow zaſluženi.
W morži neni toliko piſka,
Jako duſſe ma hržichy tiežka. ‖
O milý naſs tworcže drahý, 155[a]
Racž mi odpustiti me winý!

Tunc ortulanus canit.

Mulier, quid ploras, quem queris?

Cztna ženo, czo tak rano hledaſs,
A procž ſe tak ſmutnie maſs?

Maria.

Domine, ſi tu ſuſtuliſti
eum, dicito michi aut vbi
poſuiſti eum ut ego ‖ eum tollam. 155[b]

Maria dicit.

Cztny mużi, racż mi powiedieti,
Acż muożeſs prawie zwiedieti,
Zda mi twa miloſt geho ſchowala,
Powiez, kde bých ýa geho optala.

Ortulanus ad eam dicit.

Powiez, zeno, czo tak rano hledaſs
A procż ſe tak ſmutnie maſs?
Pōtkagili tie żide,
A neb gini zli lide,
Vcżini tobie mnoho zleho,
Budeſs pýkati potom toho.

Maria ad eum etc.

A tý, milý zahradnicże,
A zdali newiſs mne welicze tużicze,
Pro meho mileho ſpaſitele
Geſt mi horże welike czele.

Ortulanus dicit.

Żeno, radimt prżi miloſti,
Zapomen wſſi żaloſti,
Chowaý ſweho hoſpodina, ||
Gezu kryſta swate marżi ſyna. 156a
A protoż nahle berż mi ſe ſ ocżi prýcż,
Nebt zlamu o hlawu tento rýcż,
A netlacż mi ṗo czýbuli,
At nedam rýczem porebuli,
A nechaý ſe mnu toho mluweni,
Nebt mi do toho nicz neni,
At ya ſwe dilo przedcze dielam,
A ſwym ditkam chleba dobýwam.

Maria canit antiphonam.

Dolor creſcit, tremunt precordia
de magiſtri abſencia,
Qui ſana || uit me plenam viciis, 156b
pulſis a me ſeptem demoniis.

Boleſt roſte ſrdcý memu na utrobie
kdyż giż neni miſtra meho w hrobie,

Genż mie vzdrawil a mne wſsech
hrżichuow ‖ zbaw:l, 157a
A ſedm diabluow ode mne zapudil. Evovae.

Gezu kryſte, ſtworziteli zadny,
Zezrżı na na; pro twe rany,
Genżs mne hrżiſſnu vzdrawil
A ſedm ďabluow ode mnie zapudil.
Raczżiz mi ſe vkazati
A ſmutku meho vkratiti,
At me wſſeczký żalosti
Obrati ſe v welike radosti.

Iterum maria canit.

En lapis vere ‖ depoſitus, 157b
qui fuerat in ſignum poſitus.
Munierant locum militibus,
locus vacat eis abſentibus.

Ay ten kamen, genż geſt na hrobie położen,
ten ‖ geſt diwnie daleko odlozen, 158a
Gehoż rýtirżi ſylnie ſtrżeżichu,
awſſak geho oſtrżiczý nemohucze.

O muog milý ſpaſýteli,
Me duſſe vzdrawiteli,
Tobiet ſe tieſſi ma ſyla,
Nebt ſem ya ſmutna żena býla.
O hoſpodine wſſemahuczý,
Vſlyſs mie hrżiſſnu hrżiſſniczý,
Raczżiſs mi ſwuoy oblicźey vkazati
A mie mých hrzichuow zbawiti.

Maria canit Antifonam etc. ‖

Kdýż ſem przeſ czelu nocz chodila, 158b
ſ placżem ptagicz miſtra ſweho,
kterehoż duſſe ma milowala.
Kdýż mieli żide ſwatek,
w ten weliký patek,
Okazali mocz,
trapicz prżiliſs krýſta prżes czelu nocz,

---

267. nemohucze: rým ukazuje na starší nemožechu.
281.—*2.* verše porušené.

ſwiedky ſa ‖ leſſne naň zgednali, 159a
przed ſamym biſkupem rwali, bilij
a na twarz geho plwali.
Pilatowi kazali mrſkati,
potom s lotrý vkrzizovati.
Po ſmrti nemiel pokoge ten pan,
Ano mu od longina býl kopim ‖ bok proklan, 159b
teprw nam miloſt prziſſla,
kdyż krew ſ wodu z boku wyſſla.
Ktoz nema plakati,
ſe mnu hrziſſnu krýſta pana hledati,
An każdý ſ nim muże na wieký kralowati.
Na angelſku rzecz ſem nicz nedbala,
gedno abych ‖ nalezla toho, 160a
kterehoz duſſe ma milowala.

Maria dicit Rykmum.

Proſym pro buoh vkażte mi ſpiſſe,
At naydu kryſta geżiſſe,
A zdali wý geho wite,
Nastogte, procż mi geho nepowite.
Chtiela bých ſe tam brati ſama,
Atbych nalézla ſweho pana.
Dotud budu hledati,
Aż mi ſe ſmutku vkrati,
Mamt na ſrdczy weliku żaloſt,
Pane Jeżiſſi, obrat mi gi w radoſt.

Maria canit.

Heu redemcio ‖ Iſrael, 160b
Vt qui mortem non timuit.

Avwech, kto by ſe toho nadal,
bý ſe on ſmrti nebal.

Heu redemcio Iſrael,
Vt qui pati voluit.

Avwech ktoby ſe toho na ‖ dal, 161a
bý on za ny trpieti chtiel etc.

---

284. bilij zbytečné.

Heu redemcio Iſrael,
Vt qui mortem ſuſtinuit paciens.

Avwech kto by ſe toho nadal,
bẏ ſe on ſmrti nedal pokornie.

Ach naſtoyte horże meho,
Welikeho, nemaleho,
Nebt newidim miſtra ſweho,
Vtieſſeni ſrdcze meho etc. ||
A zdali wy geho wite, 161b
Naſtoyte, procz mi geho nepowite,
Chtiela bych ſe tam brati,
Bych wiedieła geho, kte ptati,
Chtiela bẏch den y nocz gitij,
Nechticz giſti ani pitij,
Bych mohla geho dogitij.
Ach, ma welika nuze,
Bude-li toho nadluze,
Budu den ẏ nocz plakati,
Az ſe meho ziwota vkratij.

Maria!

Rabi!

Maria!

Rabi! ||

Maria! 162a

Rabi, quod dicitur magiſter.

Jeſus dicit Rykmum.

Maria, racz ſlyſſeti!

Maria ad eum.

Mily miſtrże, racż powiedieti.

Jeſus canit Antiphonam.

Prima quidem ſufragi || a, 162b
ſola tulit carnalia
exibendo comunia
ſuper nature munia.

Maria, wiez to zawierne,
Ziet me geft tielo giž tielo tak flawne,
Geffto przed fmrti bylo trpiehwe,
y take wffi krzehkofti plne.

Sancte deus!

Bud tobie chwala, tworcže fwatý,
Genž fý wykupil lid hržichem gaty.

Jefus canit.

Hec priori difi || milis, 163[a]
hec est incoruptibilis,
quidum fuit paff.bilis,
iam non erit folubilis.

Maria, wiez to za czelo,
Žet gež ffowo blahoflawene tielo
Nebude wicze nedostatku trpieti,
A tot magi wffieczkni zawierne m'ti

Sancte fortis!

Swaty buože, moczny, fylny,
Hržichuow na wieky neomylny.

Jesus canit.

Ergo noli || me tangere, 163[b]
nec vltra velis plangere,
gallileam vt eant dic,
Et me viuentem videant.

Jesus canit.

Protož, marýa, nerod fe geho dotýkati,
Ani fobie wicze ftyfkati,
Ale appofftolum daý wiedieti,
Žet chcze na nebe koteżý wftupiti.

Maria canit.

Sancte et inmortalis deus,
miferere nobis! ||

Maria, nerod fe wicz mutiti, 164[a]
Neb chczy na nebe wftupiti,
Tu budefs miti wiecznu radoft,
Nepotka tie zadna zaloft.

Illum rykmum debet Jhefus dicere.

Dimiffa funt ei peccata multa,
Quoniam dilexit multum.

Illum rykmum debet Maria dicere etc.

Żiwý, nawieky fwatý buože,
Tý fy chudych rayfke zbożij,
Wffech fmutnych vtieffeni
A nemocných vzdraweni. ||

Gracias agimus tibi 164[b]
propter magnam gloriam tuam.

Diekugit, buože, twe milofti,
Żes mie zbawil wffi żalofti,
Chczýt fe tebe wżdýczky bati
A fwych fe hrżichuow katij.
Giżt odpufftieni beru od tebe,
Żet nechczý wiecze hniewati tebe.

Jefus dicit Rykmum.

Nerod wicze plakati,
Giż fe twug fmutek vkrati.
Oblehcżiż giż fwe vtrobie,
Ont geft, genż mluwi k tobie,
Geżifs kryftus vkrżizowaný,
Genż geft miel welike raný,
Y geho bok take proklany
Za wffeczký hrżiffne krżeftianý. ||
Kdýż fy geho toliko plakala, 165[a]
A miloftiwie fe na nieho ptala,
Hledagicz geho tak mnoho,
Nebudet żel tobie toho,
Kdyż fe tobie vkazal,
Giż tie fmutku rozwazal;
Przifflo wffe twe vtieffeni,
Kdyż geho widifs z mrtwych wftani.

Kazugit, bý powiediela,
Ze ſy geho žiwu widiela,
A ktot mie chti žiwu widieti,
Każ gim do gallilee giti,
Tut ſe gim chcze vkazati
A ge ſmutne vtieſſiti.
Nebudet ſ tebu wicze mluwiti,
Neb chcze na nebe k otczy wſtupiti.

Tunc Jeſus vadit ad capellam cantans.

Aſcendo ad patrem meum et
patrem vestrum 165[b]
deum meum et deum veſtrum aeva.

Vere vidi dominum viuentem
nec dimiſit me pedes tangere.
Appoſtolos oportet credere,
quod ad patrem velit aſcendere. 166[a]

Zagiſtet ſem widiela buoha żiwa,
An mi ſe geſt nedal noh ſwych dotknuti.
Apoſſtole muſý uwierziti,
żet chcze k otczy na nebe wſtupiti.

Maria dicit Rykmum.

Widielat ſem tworcze ſweho,
Od ziduow vmuczeneho,
Ten geſt wczele z mrtwych wſtal ||
A ſwym powiedieti kazal. 166[b]
A ktoż chtij ziweho widieti,
Kazal gim po sobie prżigiti,
Neb chcze potom na nebe wſtupiti,
Człowieczenſtwij naboženſtwij neſa
Aby wotczy vkazal rany,
Genż gest trpiel za wſſeczky za ny.

Maria canit.

Vere vidi dominum meum,
redimentem acriter omnem
hominem reum.

---

396. człowieczenſtwij naboženſtwij neſa: místo człowieczenſtwij **na bożſtwi** neſa, srv. IV. 156.

Et exultauit ſpi||ritus meus, 167[a]
Quia viſitauit nos verus deus.
Miſerere, miſerere, miſerere.
Alpha et o dictus vere,
qui ſurexiſti a mortuis,
da ſalutem Bohemis tuis, aeua.

Widielat ſem || giž pana ſweho, 167[b]
an ſlibil potieſſiti každeho zarmuczeneho.
A zradowala ſe duſſe w mem tiele,
neb ſem nalezla sweho ſpaſytele.
Smilug ſe giž krýſte pane, neb to wime,
že twa rzecž oſtrzeýſſi nežli mecž. ||
Genž ſtal z mrtwych, odpuſt nam hrzichý, 168[a]
vtwrd w prawdie twe wſſeczký wierne czechy, alleluia, aeua.

Maria dicit rykmum.

Ktera duſſe widij pana krýſta,
Tat geſt giž od zleho giſta.
Žádny toho nemuož wyprawiti,
Czo christus raczil ſwym pržiprawiti.
Kdo chcze w geho pržikazani ſtati,
Tomu zawazal ſe ſameho ſe wſſim dati.
Kriſte pane, genžs wſtal dnes z hrobu,
Pržimiž nas k ſobie w tuto dobu.

Maria canit.

Victime paſcali lau||des 168[b]
immolent cristiani.
Agnus redemit oues, criſtus innocens
patri reconciliauit peccatores.
Mors et vita duelle conflixerunt mirando,
dux vite mortuus regnat viuus.

Petrus cum Iohanne canunt etc.

Dic no||bis maria, quid vidiſti in via? 169

Maria.

Sepulcrum criſti viuentis et gloriam vidi reſurgentis.

Petrus cum ſocio „Powiez nam".

Maria canit.

Angelicos teſtes, ſudarium et veſtes, ſurrexitcriſtus ſpes mea, precedet ſuos in galli||leam. 169b

Obieti welikonoczni chwalu
obietugte krżeſtianý.
Beranek ſa newinny kryſtus
wykupil owcze,
ſmiržil geſt s otczem ſwym nas
lidi hržiſſne.
Smrt a žiwot, to dwoge boýowali,
przediwnie wywoda || žiwota žiw 170a
kraluge.

Petrus cum Iohanne canunt.

Powiez nam, maria, czos na czeſtie
widiela?

Maria canit.

Hrob prazný kryſta žiweho,
widiela ſem y oſlawu geho.
Ty ſwiedký angelý, rucho, w niemz
obinuli,
wſtalt||geſt criſtus, me duofani, 170b
tamt was przedeyde do galilee.

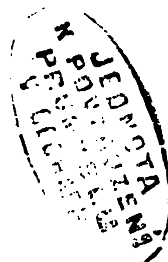
Petrus cum Iohanne canunt.

Powiez nam, maria mila,
Wſſaks v hrobu nini býla,
Gižli krýſtus z mrtwych wſtal,
Tak ýakž ſa ziw rozprawiwal.
Czos widiela, racž prawiti
A nas ſmutne vtieſſiti,
Obweſel nas ſmutne lidij,
Neb ſe nam nedobrze klidij.

Maria dicit Rykmum.

Petrże, Jene, to ẏa prawim wama,
Żet ſem v hrobu byla ſama,
Angelẏ ſem widiela ſedicze,
A t j ke mn e takto mluwicze,
Że geżiſs kryſtus wſſemahuczẏ kral,
Ten geſt giſtie z mrtwẏch wſtal,
A tak wam powiedieti kazal,
Kto ho chtij ziwa widieti, ‖
Kazal gim do gallilee przigitij, 171[a]
Tam ſe gim chcze vkazati
A ge ſmutne vtieſſitij etc.

Tunc vadunt cantantes.

Praw, maria, giſtie, czos widiela
na czeſtie?

Maria canit.

Hrob krẏſta żiweho pana,
cżeſt take chwalu z mrtwych wſtaleho.
Ty ſwiedkẏ angelẏ, rucho, w niemz
obinuli,
wſtalt ‖ geſt kryſtus me dufani, 171[b]
tamt ſwe przedcẏde do gallilee.

Appostoli etc.

Powiez, maria, czos widiela,
na krżiż kryſtuow kdyż patrżila?

Maria canit.

Vidiela ſem geżiſſe vbiczowaneho,
a na krziżi pozdwiżeneho,
od rukow hrżiſſnych zidow. 172[a]

Appoſtoli.

Powiez, maria, czos wieze widiela?

Maria etc.

Hlawu trnim korunowanu
a twarż welmi ſlinami zaplwanu
y take welmi zſynalu.

Appoſtoli canunt etc.

Powiez, maria, czos wicze || widiela, 172[b]
na krżiż kryſtow kdyz patrżila?

Maria canit.

Widiela ſem, że otczý ſwemu
poruczżil ſe geſt
A ſkloniw hlawu dolow trnim korunowanu
wypuſtil geſt duſſi.

Appoſtoli canunt.

Powiez, maria, czos geſſtie || wicz 173[a]
widiela?

Maria canit.

Bok kopim oſtrym proklaný, rucze ý nohý
geho oſtrymi hrzebiký probodene.

Apoſtoli canunt.

Powiez, maria, czos vczżinila,
kdyz geżiſſe mileho ztratila?

Maria canit.

Ma || rygi placżiczy ſem pochopila 173[b]
a do domu ſem gij vwedla.
Potom ſem na zemi vpadla,
A pannie ſyna plakati ſem pomohla.

Apoſtoli canunt etc.

Powiez, maria, czos potom vczżinila?

(*Maria canit.*)

Potom ſem || drahych maſti nakupila 174[a]
a na uſwitie k hrobu ſem przżiſſla
nenalezſſi, gehoż ſem milowala,
placze ſobie dwakrat wicze ſem
przżiczżinila.

Apoſtoli canunt.

Maria, nerod plakati,
ale racž ‖ nam powiedieti. 174[b]

Maria canit.

Powim wam nowinu giſtu
o panu Jezu krýſtu,
o mem milem ſpaſyteli,
wſſech hržiſſnych wykupiteli.
Giſtie ſkrze mnoha duowodna znameni
widielat ſem kryſto ‖ wo z mrtwych 175[a]
wſtani.

Thomas dicit rykmum ad Mariam etc.

Ale czo tu, maria bageſs,
Takli ſe ſwych hržichuow kageſs,
mezy lidmi tuto chodicz,
Nicz gineho než ſmich plodiſs.
Prawiſs, ze Geziſs z mrtwych wſtal
A tobie ſe widieti dal.

Maria ad eum.

O thomaſſi newierziczy,
O gežiſſowi pochybugiczy,
Prawimt tobie to ſmiele,
Žet ſem widiela ſweho ſpaſytele,
Y wſſech hržiſſnych vzdrawitele.
A odpuſtil geſt mi me winý
A rozkazal mi powiediti tyto nowiny,
Abýſſte do galilee poſpiſſili
A tieleſnie gey widieli.

Tomas dicit.

Mlcžte ržeczi neozdobne,
Ani k prawdie podobne,
Wſſak to geſt prawa leſt,
Ani podobne geſt, ‖
By kto mohl z mrtwych wſtati 175[b]
A po ſmrti widieti ſe dati.
Neb kryſtus byl tak welmi ztryznowan,

Że cżlowieku není ten fmyfl dan,
By mohl muky wffecky wyprawiti,
kterež on pro nas racżil fnefti.
Protoz berz fe niekam domu klidu
A necżin fwu rżecżij rozb oge w lidu.

„Prawdut“ Iohannes canit.

Prawdat g ft, petrze, czo geft k nam maria mluwila,
Neb fme toho giż fama ocżitie widiela,
Żet w hrobie zadneho neni,
Wezmiemeż toto proftieradlo na znameni,
Budem ginym lidem prawiti
A to, czo fme widieli, mluwiti,
Żet geft to konecżnie kryftus naplnil,
Cżo geft mezy nami w fwietie mluwil,
Podmez a nechtieymeż tu dele ftati,
At nas żide w fwe rucze nepochwati.

C e r n i t i s, o f o c i i, || e c c e 176[a]
l i n t i a m i n a e t f u d a r i u m,
E t c o r p u s n o n e f t i n u e n t u m i n f e p u l c r o.

Petrus dicit.

Wizte a znamenayte,
Proftieradlo ohledaýte,
Gimżto tielo geho fwate
Od żiduow na krżiżi rozpate
Bylo geft obaleno,
To w hrobie neni nalezeno.

Tomas clamans ad eos dicit.

I czo wý tu ryczite,
Swu myflí nadarmo toczite,
Wffak mie na to nezwedete ||
Ani k tomu prżiwedete, 176[b]
Bých ya tomu vwierżil,
Lecz bych fwu ruku w geho bok wlož l,
A | rsty sw w g l o rany,
Genz fu gemu od żiduow vdielany,
Teprw bych tomu mohl vwierzitij,
Kdyż bych ho mohl opatrzitij.

513. klidu: snad m. w klidu.

Petrus ad eum.

Thomaffi, bylo f nami byti,
Chtiellis o tom zwiedieti,
Myt fme s Janem v hrobu byli,
Żadneho fme tam newidieli,
Ted znameni toho profti radlo mame,
Czo my tobie neni prawime . . .
Marygi na czeftie fme widieli,
Te fme fe take tazali,
Aby nam powiediela,
Czo geft chodicz widiela.
Y prawila nam geho żiwu widieti
A ginym wffem appofftolom kazala powiedieti.

Tomas ad eos.

Dofti geft wiecz nepodobna,
Że ma was fwefti żena hubena, ||
A neb chodczowe tito dwa, 177[a]
Geffto fu howada prawa,
Chodij po fwietie, kde by czo mieli,
A lidij o ftatek prżiprawowali,
neb kdyz gim dafs kragicz chleba,
Chczeffli, dij, że buoha na nebi neni trżeba.

Tunc Jefus in apparatu nobiliori veniens stabit in medio eorum:

P a x v o b i s, e g o f u m, a l l e l u i a.
N o l i t e t i m e r e a l l e u a, a e u a.
A e u a, p a x v o b i s, e g o f u m,
a l l e u a, n o l i t e t i m e r e, a e u a, a e u a. 177[b]

Ihesus dicit.

Pokoy wam, nerodte fe bati,
A giż w wirze pewnie trwati,
Bylt geft geżifs miftr wafs,
Genż geft vkrżizowan pro was,
Protoż nerodte fe giz domniwati
Ani w fwa frdcze myffleni brati,
Bycht byl blud a neb obluda yaka,
Każdy z was me kofti ohmaka,
Kterychż nemuoż miti duch żadny,

---

541. newidieli: v rkp. newidiedi.

Neb geſt wſſech koſti prazdny.
Zwlaſſtie tý tomaſſi, jenž daleko ſtogiſs,
A pro newieru ſe mne bogiſs,
Pržiſtup blize a pržibiehni,
A ſwu ruku w muog bok ſtiehni.
Prſtý ſwe w hrzebowe rany wlož
a ſwu newieru odlož! ||

Tunc apprehendens manum thome canit. 178[a]

M i t t e m a n u m t u a m, a e u a,
i n l o c u m c l a u o r u m, a e u a.

Wizýž, thomaſſi, bok geho ý rucze obie,
kterež geſt dal proklati ſobie,
Protož wpuſtiž ruku ſwu w bok geho,
Vz'žiſs, že tie buoh ſtworženi wſſeho,
Y nerod wicz býti w newierže,
Ale ſtalý buď w geho wirže.

Thomas canit.

D o m i n u s m e u s e t d e u s m e u s, a l l e l u i a. ||

Thomas dicit. 178[b]

Ont geſt pan a buoh ſwieta wſſeho,
Ya nehodný ſluha geho.
Wieržim, ze geſt mocznie z mrtwych wſtal,
A wſſem wierným Swu Swatu miloſt dal.
Racžiž, proſým, ý mnie miloſt dati,
Neb ſe giž chczý ſwých hržichuow kati.

Tunc Jesus canit.

Q v i a v i d i ſ t i m e, t h o m a, c r e d i d i ſ t i.
B e a t i, q u i n o n v i d e r u n t e t c r e d i d e r u n t.
a e u a.

Thomaſſi, žes widiel bok y rucze geho,
wieržiſs, že buoh ſtworzeni wſſeho.
Prawim tobie, že ſu tij blahoſlaweni, ||
Acz koli newidieli ſu geho vmučženi, 179[a]
Ale ze prawie wieducz wierži tomu,
Wſſecký ty pogme do ſweho domu.
Ale yat nyni na maly cžas odeydu od was,

A potom zaſe nawſſtiwim was,
A budu odyaty zamutkowe ſrdcze waſſeho,
Když budete miti ſeſlani ducha Swateho.

B.

Ludus pasce ſſoeliciter incipit. Ante omnes barbatus vadit et dicit rykmum sequentem etc.

Slyſs a nachýl každý vcha ſweho,
Czo ya wam budu prawiti noweho.
Vſtal ſem bieże z daleka,
Neb mi toho byla potrżeba welika,
Abých wam poſelſtwi zdiel,
A czo ſe tuto ma ditij, powiediel.
To ya nýni chczy rad vcżiniti,
Acż w ſmich toho nebudete obraczowati,
Neb nicz nebude takoweho
Ani czo k ſmichu podobneho.
Wſſak nayprw zamutek appoſſtolſký,
Potom radoſti hlas andielſky
Bude ſe tuto pamatowati, ||
Vmucżeni y z mrtwych wſtani kryſtowo zpominati. 179b
Protoż dielayte gim miſta proſtranna,
a geſt gim czeſta proſtranna zpiwani,
Nechagicze wſſech ſſeptuow na ſtranie,
Poſluchayte ſlowa kazdeho pilnie.

At primum XI Apoſtoli canentes Reſponſorium de capella exeunt, demum ad locum paratum venientes.

Qverunt ſine querela
ante dominum et ab
inuicem, non ſunt ſepara || ti. 180a
Calicem domini
Biberint et amici dei facti ſunt.
Tradiderunt corpora ſua propter deum
ad ſuplicia, ideo coro || nantur 180b
et accipiunt palmam.
Calicem do.

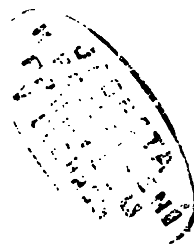
16. místo: k zpiwani proſtranna.

Iohannes primus rykmum dicit.

Poſſlyſſte mie, bratrži milij, malo,
Neb newime, kterak ſe nam ſtalo,
Chodime ted yako owcze bludicze.
Nad ſebu paſtyržc nemagicze.
Tak nas weliky ſtrach obklicžil,
Ze zadný z nas tak ſmielý nebyl
Stati tu, kdež miſtra naſſeho gimali.
A vbiteho na krziž rozpali.
Jat ſem ſe nemohl zdržeti,
Muſyl ſem z ſebe plaſſtie pozbyti,
Pro ſtrach židowſky vtikage,
pomoczý zadne neczakage.

Petrus.

Yat ſem byl wyſſel za nim do ſynie,
Klel ſem ſe ſtrachem hubene ženie ||
Prawie, že ſem ho newidiel, 181[a]
Ani kdy czlowieka znal.
Newimt ý geſſtie czo ſobie vdielati,
Nebt mie ſtrach nemuož pozuſtati.

Andreas.

Diwalt ſem ſe ya wam zdaleka,
Kterak na was bazen býla welika,
Wida to neſmielt ſem tam giti,
Hlediel ſem, kde bych ſe mohl ſkryti.
Atbý mie zide newidieli
a mnie nietczo zleho neucžinili.
Bylt ſem w ſtrachu buohu ſe modlicz,
Tiežku žaloſt na ſrdczy magicz.

Iacobus maior.

Pomnim, když ſme býli w zahradie ſpolu,
Že ſme mieli ſtaroſt nemalu,
Geli ſme ſe geho rzeczi rozgimati,
Z toho ſen weliký poczal nas trapiti.
Jak ſme hrzmot zberzni vſlýſſali,
Rychle z rozkazani miſtra nahoru ſme ſe schopili,

---

26. na krziž: v rkp. nakrzil.

Bogicze ſe hluka židowſkeho,
Byl kazdy przipravil biehu žiwota ſweho.

Thomas. ||

Neraczte, bratrži mili, tak welmi kržiczeti, 181[b]
Neb nemuožeme wſſeho zwiedieti.
Muožet niekdo poſluchagicz tu ſtati
A židom wiedieti dati.
Strach, bý ý nas nezgimali,
Yak ſu ſe welmi rozlitili,
Neb poniewadž ani miſtra nam nenechali,
neyſut tak hlupi, bý ſe y o nas nepokuſyli.

Thadeus.

Mamt ya geſſtie w tom wiru ſylnu
A nadiegi welmi pewnu,
Žet nam raczij zaſe pomoczý,
Pomniegicz na geho drahe rzeczi.
Nebo prawil, že mnohe zamutký budem miti,
Na tomto ſwietie ſobie ſtýſkati,
W tom pak gednoho každeho wýſwobodij,
Když ſwým Swatym okem na nas pohledij.

Bartolomeus.

Diwna wiecz, ſami ſe o ſebe ſtarame
A na ſweho miſtra nicz newzpominame,
Kterake on miel muky welike
A trpiel na tiele boleſ i wſſelike,
Chtie to, czo nam z piſma mluwil, naplniti,
A kterak nas vczil na ſobie vkazati,
Dobrowolnie ſe wydal na || vmuczeni 182[a]
Pro naſſich otczuow prohržiſſeni.

Iacobus minor.

Wite, když nayprw obžalowan byl,
Tu geſt miſtrum židowſkým o chramu prawil,
že geý ruku zborži
A trzeti den vſtanowi.
Taký ý o ýonaſſowi w podobenſtwi prawil,
Kterak on trži dni w rybie byl,
Znamenage o ſobie, kterak ma w hrobie býtij
A trzetij den z nieho mocznie wygiti.

---

62. V rkp. verš 63 napsán před 62, což jako chyba označeno +.

Mnohe fme ý gine rzeczı fliffeli,
Na kterež fme giž strachem nicz nemieli.
Pak budeli fe wam za podobne zdati,
Muožeme zde toho wffeho poczekati.

Philipus.

Poczekaýme, bratrží milij,
A modlme fe buohu každu chwil',
Neodchazeymež od tohoto mıfta,
Neb tıe nam neni zaroftla do gerufalema czefta.

Matias.

Welmi dobrže tıto bratrží prawi,
Chczemelý mý byti prži fwem zdrawi,
Budme zde czekagıcze
A przılıfs kržıklawie nemluwicze,
Neb ftrach, kdý bý žıde zwiedieli, ||
S tohoto mıfta aby nas nepropudili. 182b
Pofluchaýme racže fedicz pılnie,
Ne zda nam pržıde (?) nowıný gıne.

Simon.

Y czož toho meffkate
A ftrachem fobie pokoge nedate,
Vludız fe každy na fwa mifta,
Neb geft to nowına gifta,
Zet nas kryftus neraczı opuftıti
Ani na nas czo zleho dopustıti.
Neb yak po mraczňu yafno býwa,
Tak po zamatku wffelıky radcft miwa.
Vpokoytež fe a pofluchaýte pilnıe,
Vhlıdate, že nam pržıdu nowiný gine.

Tunc primum more suo perfone vadunt cantantes. Et cum in loco fuerint, Vnus Barbatus fulcitus ad morem medici cuiusdam) venit dicens in obuiam etc. — —*

Czo wý tu, pani, dıelate
A lıdem fpati nedate? ||
Powiezte mi fwu potrzebu, 183a
Iat was chczý opatržıti w tu dobu.

---

*) V rkp. ad mõ medicine iugam.

Prima perſona dicit.

Mılý mużı, nebud tobıe do toho,
Neb nıý mame zamutku mnoho
Pro naſſeho miſtra draheho,
Na krż·żı ohawnie rozpateho.
Ale raczе powiez, kde býchom kupilij
A drahych maſti optali.

Iterum Barbatus.

Mila brachu, na maſti ſe ptaſs,
V mne gich w moſſnie doſti maſs.
Iat ſe w ſwietıe tak obıram
A żiwnoſtı ſobıe tim dobywam
A ſem miſtr onaký,
Geſſto rownie nemam pod oblaký.
Mamt maſti takowe.
Zdrawým lıdem przihodné,
Komużt nicz neſſkodij,
Każdehot ýa chczý vzdrawiti.

Secunda perſona dicit. ||

Milý mużı, racz ſe ſ nami ſmluwiti, 183[b]
Myt tobie chczeme radij zaplatıti;
Budelit czo ſluſſneho,
Nepobıehneme czenu tweho.

Barbatus dicit.

Wezmıeteż tito maſti za ſto hrżiwen,
Ażt gich dobudu z moſſny wen,
Dobroty gegıch nechczy chwaliti,
Neb penıezy by gich nemohl wyważıti,
A ſut takowe moczý:
Kdy bý kdo naytwrdiegi ſpal w noczy,
Drżıwe neż ho trzıkrat puſſku w hlawu vderżıſs,
z naýtwrdſſiho ſna każdeho probudıſs.

Tercia perſona gratificat.

Diekugemt, mılý mużı, welıcze,
Giż odeydeme od tebe tużicze,
Abychom to tıelo zmazali,
kterżız newıerni żıde vkrżızowali.

146. kterżız: místo kterež.

Demum progrediuntur ſuas canentes antiſonas uſque ad locum Monumenti. Et in redeundo due perſone canunt „Ad monumentum". ||
Finito rykmo tunc Symon inquit etc. 184a

Slyſſte a naklonte vcha ſweho,
A pozorugte ſlowa každeho!
Prawi onýno zený, že v hrobu býly
A angely ſedicze widiely,
Tij gim weli ginde kryſta ptati,
Czo geſt toto, muozete znamenati.

Thomas ſibi respondet.

Sſymone, na rzecž zenſku ſe nicz nedaý,
Ani po nich poſtupay,
Chtielitbý nas wýmluwiti
A odſud ruzno wyluditi,
Aby nas po gednom zbirali,
Zberucz vkrutnie zmordowali.

Andreas.

Milý bratrze, nebud tobie do toho,
Necht ýa wždý zwim, czo geſt toho;
Pugdu a pohledim, czo geſt tam,
Ale newim, brzoli ſe nawratim k wam.

Et in capellam it, post hec 3a persona canit „Pro buoh racžte poſtupati". ||
Et agunt, vt conſueuerunt, uſque victime paschali Et cum „Mors 184b
et vita" ſiniet. Paulolum reſurgens (Johannes) dicit.

Nadarmot tamto lide nehlucžij,
Wſſak ſem ya z was naýmladſſi,
Mohut ya tam dogiti
A vpržimu prawdu zwiedieti.
Budelit pak czo giſteho,
Nezameſſkamt ýa toho,
Bych ý wam nepowiediel,
Czo bych o miſtru naſſem zwiediel.

Petrus ad Iohannem etc.

Milý yene, necht ýa pugdu ſ tebu,
Wezma ſwuoy klicz s ſebu.
Zwime, proćz ta žena tak weſele zpiwa,
A yaku ona toho radoſt ma.

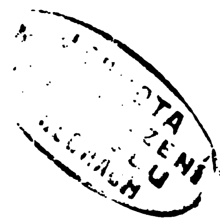
Zdali geſt koho na czeſtie widiela,
Budem gi proſytı, aby nam powiediela.

Et ſurgentes vadunt ad eam canentes „Dic nobis maria". Post quod autem ſinient ſingula, vt modus est. Maria in capellam reuertitur. At illi ad monu||mentum gradiuntur et accipientes lintiamina canunt. „Cer- 185[a]
nitis, o ſocii" et venientes ad locum appostolorum dıcit Iohannes ryknıum:

Wizte a znamenaẏte
Prostíeradlo ohledayte etc.

Quo ſinito peregrini duo in emaus veniunt, quos Iheſus habitu eorum veſtitus a longe ſequitur eos auſcultando. Tunc primus, cui nomen Cleophas, dicit.

Wẏſsli, towarẏſſi, že mame do emaus gıti
A tu noczleh ſwuy mame miti.
Slunczet ſe k zapadu blizij
A oblaczẏ ſe duoluow nižı.
Kraczey ſſpıſſe ſwyma nohama,
Nebt geſt mile welıka od geruzalema.

Alter peregrinus.

Nepoſpichaẏ, mily, tak welmi,
Ale rozmluwayma rzeczı ſwymi,
A zda ſe nam czeſta vkrati
A dobra mẏſl ſe nam nawrati.
Neb ſe geſt diwna wiecz pržıhodila, ||
Kteraž geſſtie od wiecžnoſti nebyla, 185[b]
Aby ſluncze ſe zatmielo
A pro czlowıeka ſwu kraſu potratılo.
Nepochybugit, že syn božı bıſſe,
Poniewadž prži ſmrti takowe znameni cziniſſe.

Iterum Cleophas.

Wiez, towarẏſſi, žet geſt weliky prorok byl,
Gemužto žadny w ſwietıe rowen nebyl,
K tomu nizadne winy k niemu nemieli
A tak ohawnie geho vkržižowali.
Wſſeczko znamenıtie geho ſtworzeni lıtowalo,
I po ſmrti geho ſkalni kameni ſe pukalo.

Tunc Jeſus a longe eos ſequens canit antiphonam:

Qvi ſunt hij ſermones, que confertis ad inuicem,
ambulantes || et eſtis tristes aeua. 186[a]

Finito ea accedit ad eos et dicit rykmum etc.

Pržimiete ode mne, towaryſſi, pozdraweni,
A proſým, powiezte, o cžem mluwite nyni.
Smutni gſte a ſmutite ſe,
Proſym pržimiete mne take mezý ſe,
At ya ſ wami putugi
A zamutku waſſeho take polıtugi.

Tunc alter peregrinus ait.

Mily, wſſak y tý putugeſs od geruzalema,
Y zda ſy newıdıel oczıma ſwyma,
Czo gſe geſt ſtalo
Nebo neni ſrdcze, aby toho nelıtowalo.

Jeſus dicit.

Czo geſt, proſym, tak noweho,
Powiezte, at ya politugi toho.

Cleophas dicit.

Ẏ ba o gežıſſi nazaretſkem, ||
O tom proroku welıkem, 186[b]
Kterýžto czlowiek znamenitý biſſe,
Božſkym rzeczem lidij vcžıſſe,
Kterak ſu ho židowſka knižata potupili
A na ſmrt hroznu odſudilı.
Nam z myſlı to nemuže wýgıti,
Než ze by on mieł yſrael wykupitij
A nad to dnes trzeti den geſt otmu,
Yak ſu tý wieczý vcžinili gemu,
Ted pak z naſſıch niektere žený
Prawılý nam diwne nowıný,
Žebý przed ſlunczem v hrobu býly,
Nenaležſſe tıela andıely dwa wıdielý.
A když prawilý geho žiwu byti,
Z naſſıch niekteržı to chtıcze zwiedieti,
K hrobu rýchle ſu odeſſli
A tak, yak prawily žený, nalezli.

Tunc Jeſus canit etc. ||

O stulti et tardi corde ad credendum 187[a]
in omnes (?), Que locuti ſunt prophete,
a e u a a e u a.

Dicit rykmum.

O blazni ſrdcze zpozdileho,
Y zda ſte od prorokuow neſlichali toho,
Kterak kryſtus muſyl trpieti
A tak do ſwe ſlawý przigiti.
Poczna od moyżiſſe až do proroka poſledniho,
Chtiel bých wam wyprawiti piſma mnoho,
Ale że geſſtie mam daleko giti
A na teto czeſtie ſ wami ſe rozluczżiti. ||

Alter peregrinus.

Naſs milý, zuoſtan ſ nami, proſyme tebe, 187[b]
Bychom pak mieli zaplatiti od tebe;
Nebo ſe k weczżeru blizi
A ſwietloſt k mracżnoſti ſe nižži,
Puoydem raczże do wonohono domu
A pogime, czo budeme miti k tomu.

Vadunt ad diuerſorium et Cleophas dicit . . . Tunc exponunt panes et Jeſus dicit ad eum:

Poday ſem toho chleba ſam,
At ya geho wam pożehnam.

Poſtquam reſregerit panem, iterum dicit Jeſus.

Wezmieteż a poſýlniete ſe,
A ya ſe muſym nawratiti zaſe.

Et e ueſtigio ab eis diſcedit ipſisque appaerientes (?) ſuos occellos dicit prius Cleophas:

Giſtie ten czlowiek krýſtus byl geſt, 188[a]
Wſſak nam zuotczżi zmizel geſt.
Hned geſt to naſſe ſrdcze cżilo
A z rżeczżi geho w nas zapaleno bylo,
Kdyż geſt nam na czeſtie piſma wýprawowal
A gegich rozum otwiral.
Poſpieſſmeż hned tehdy z te hodiny
A powime g:ným tý nowiný.

Et huic alter ſibi reſpondit.

Diż naprżed, wſſak vmiſs czeſtu,
A praw każdemu nowinu giſtu,
Że ſme widieli z mrtwych wſtaleho,
Jezu kryſta vkrżiżowaneho.

Et tunc vadunt ad appoſtolos canentes „Surexit enim ſicut dixit . . .“ || *uſque finem et finita ſtantes coram eos dicit Cleophas.* 188[b]

Slyſſteż, bratrżı milij, a budte weſeli,
My ſme kryſta neni widıeli.
Tent geſt ſ nami od Jeruzalema putowal
A wuſobıe putnika ſe wokazał.
Kdýż ſme naýprwe geho wıdieli,
Poznati ſme hned ho nemohli,
Aż y chleb naſs lamal
A tak teprw ſe nam poznati dal.

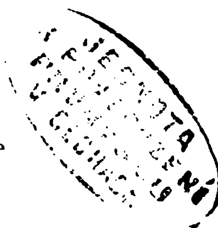
Tunc Tomas venit et inclamat iſtos dicens.

Czo wý ſobie zde poczinate,
Że tak weſele wolate,
Brzo ſte żaloſti zapomnieli
A czinite ſobıe, yako byſſte gi nikda nemieli.
Date ſobie mluwiti rżeczı neſluſſne
A k pravdıe welmi nepodobne.
Byt býlo, wſſakt býcht ſlyſſel,
A chodıcz po czeſtie nietczo widiel. ||

Iterum Cleophas. 189[a]

Mılý prżıteli, mluwıſſ, ýak ſe tobıe zda,
A neni tobıe tıech rżeczı trzeba.
Ted oba żiwa ſtogimıe
A tu nowınu take tobie prawime,
Żet ſme mý ho żiwa wıdıeli
A na czeſtıe ſ nım putowali.
Zda mı ſe, że nam muzeſſ wierzıti
a wo geho z mrtwych wſtani nepochybowati.

Tomas.

A czo wý to mluwite,
A nadarmo rżeczı trudite,
Wſſak wy mne na to nezwedete
Ani k tomu prżiwedete.
At bych ýa mohl wierżiti,
Byt won miel z mrtwych wſtati,
Lecż bý geho vhledal raný

---

291. by: za bych.

A ſwe prſtý wložil w geho bok proklaný,
Tepiw bých tomu vwierżil,
Że by on muoý prawy buoh byl. ||

Petrus ad eum. 189[b]

Tomaſſi, bylo s nami na miſtie býti,
Chtiellis o tom zwiedieti.
Mýt ſme s Janem v hrobu byli,
Żadneho ſme tam newidieli.
Ted znameni toho proſtieradlo mame,
Czo mý tobie neni prawime.
Marygi ſme na czeſtie potkali,
Te ſme ſe take tazali,
Abý nam powiediela,
Czo geſt chodicz widiela;
Y prawila nam geho żiwa widieti
A ginym wſſem tak kazala powiedieti.

Thomas.

Doſti wiecz nepodobna,
Zie ma ſweſti was żena hubena,
A neb chodczowe tito dwa,
Geſſto ſu howada prawa.
Chodi po ſwietie, kde bý czo mieli, ||
Neb kdýż gim daſs kragicz chleba, 190[a]
Chczeſſli, diegit, że buoha na nebi neni trżeba.

Tunc Iesus in apparatu nobiliori veniens stabit in medio eorum et cantat pax vobis etc.

P a x v o b i s e g o ſ u m a e v a,
n o l i t e t i m e r e a e v a a e etc.

Iterum in occursum duo angeli venientes ad Iesum canunt:
„Quis est iste qui venit de edon"
et finitio dicunt versus:

Witaý, buože wſſemahuczy,
Witaý krali przeżaduczý.
Tobie w czeſtu wychazýme,
Ktereho̊żto mý cziſtu myſli cztime. 190[b]
Raczíż giti s nami do przibytku ſweho,
Od wiecżnoſti wiernym przipraweneho,
Gehożto oczekawa wſſecka rżiſſe nebeſka
A diwi ſe czela mocz andielſka,

---

321. czela: v rkp. wola.

Rzka, kto geſt to, genž ſe berze z rage zemſkeho
A geſt přžepaſane rucho geho,
Sa nade wſſeczky lidij naykraſſi
Mezy angely naydustoynieyſſi,
Mluwi prawdu o pokogi
A diwne wieczy w zemi ſtrogi.
Patržte, yak geſt kſtwuczy rucho geho,
Gimz od hržichuow očžiſtil czlowieka každeho,
když račžil ſwu ſwatu krew wyliti
A tudy nebeſku branu otewržiti.
Protož podiž ſ nami, neračž meſſkati,
Neb my tebe ſpiwagicz nepržeſtaneme chwaliti.

*Et tunc capientes eum per manus ducunt canentes „Switiezil“ *) uſque ad capellam.* ||

Tunc conſurgens minor Jacobus dicit. 191[a]

Giž tomu, bratrži, wierzimie
A za prawe wieczy držime,
Že geſt kryſtus z mrtwych wſtal
A wſſeczky zamutky naſſe odyal.
Pugdem a wratime ſe do yeruzalema,
A budem prawiti, czo ſme widieli oczima ſwyma,
Židowſkeho ſe ſtrachu nebudem bati,
Dokudž w chramu budem przebywati,
Tut dočžekame wietčži radoſti,
Ažt nas buoh nawſſtiwi ſwu miloſti.
Protož wſtante a nemluwte wicze,
Ale podme Te deum laudamus zpiwagicze.

Finis.

C.

Incipit ludus De reſurrectione domini. Et primo sermo etc. rykmicus. ||

Zawytay duom w tyto chalupy, 191[b]
Ažt z niekoho poprſſi chlupy,
Tak dobrže z kmetuow yako z bab,
Newrt ſe tuto vher ani ſſwab.
Poſlyſſtez me rzečži nyni,
Wſſiczkni pani, panny y wy pani,

---

*) V rkp. *switie*[l].

Rżecż, kteruż wam prawiti budu,
Prawie beze wſſeho bludu,
Genż ſte przyſſli k hodu dneſſnimu,
Ke czti, chwale nebeſkemu.

Giz poſtupayte na ſtrany,
A neuhonite czepami rany;
Pakli kto neuſtupi,
Damt mu wżdy, żet zupi.
Sluſſit wam mudru býti,
Acż nechczete biti býti.

Nahle mieýte to na pamieti,
Starżi, mladij ý wy dieti, ||
Nebt mý chczeme zde hru miti, 192a
Acż nam chczete toho przyti,
O kryſtowu z mrtwych wſtani
Y o geho oſlaweni.

Doſtit ſme giż ſmutnu býli,
Ctyrżidczeti ſe dni poſtili,
Geducz kyſelo y huby,
Mohlit ſu nam wyhniti zubý,
Zapigegicz lithomierżiczkym piwem,
Genż wzdý ſmrdi bahnem y dymem.

Budmeż giż weſeli zaſe,
Snieducz plecze a k tomu praſe.

Przimiete rzecz, acżt geſt giſta,
Neb negiſta nema miſta.

Pakli ſe ta rzecz nelibi komu,
Berż ſe od nas k ſwemu domu,
At ýa mu nedam na wary,
Zet pobiehne ýako z darý, ||
At neuhonie porebule, 192b
Bud kucżal neb ſekule.
Y ſluſſiet giż s czeſtý giti
A nam przineſti pitij.

Nahle ſtuogte tuto krotcze
Yako przed wlkem owcze.
Czos tý na mie woczi wytrzeſſtil,
Snad ſem tebe geſſtie czepy neplеſſtil?

Giz ukratim te rżeczi,
Neb czigi mazancze w peczý,
Budiż konecz nýni tomu,
Bud libo nebo zel komu!

Et primo precurſor exeat. Deinde Lucipher ad ſeruos dicat rykmum.

Mogi towaryſſi milij,
Yak ſme ſe zle doczinili,
Že nemame ſtawu ſweho
Na nebeſých veſeleho. ‖
Yat ſem byl andiel naykraſſi, 193[a]
A giž ſem diabel naýſſkaredieyſſi,
Když ſme zbaweni radoſti,
Pomſtiemež ſe giž ſwe žaloſti
Biežtež rucže na wſſe ſtraný,
Mezý židý ý pohaný,
Mezý paný y ſedlaký,
Než nechodte mezý žaky,
Yak ſe wberu w naſſi rziſſi.
Wſſichnut nam rodinu ſpiſſi.
Beržte piſſcze, bubeniký,
Hudcze, hracže, lupežniký,
Kraýczi, ſſewcze ý kožiſſniký
Y newierne lichewniky,
Berzte baby czarodieýne,
Do pekla geſt gim giti hodne.
Czo ſe wam giných namiete,
Tý wſſeczky prziede mne neſte. ‖
Ktož mi gich naýwicz dobude, 193[b]
Ten muog wierný ſluha bude.

Ssathan dicat.

Miſtrže luczýperže, mniet diegi ſſathan,
Ya poletim ſem y tam,
Y poradim lidem na to,
Aby milowali wicze nežli buoha zlato,
A panim, abý ſe liczili kraſnie
A ſtrogili ſe wiehlaſnie.
Týt ya giž ýako w pekle mam,
Když raczіſs, tedýt gi dam.

Lucyper ad eum.

Tý mi ſe, ſſathane, dobrže hodiſs,
Kdýž mi ty chytroſti plodiſs,
Tie chczý ſwym purkrabim miti
A chczyt nade wſſeczky prziti.

---

70. neſte: asi za mcziete (mcěte).

Tunc wrbata.

Miſtrzie, znaý mie wrbatu ſweho, ||
Na rżemeſle wýborneho, 194[a]
Vmimt chytroſti tiſýcze
Anebo ſnad geſſtie wicze;
Neýradiegit wrażdu plodim
A k czyzolozſſtwu ge prziwodim.
Tot ya vdielam ſwu moczý,
Żet ſe ſtane wrażda w noczy.

Tunc belzebub.

Miſtrzie, mniet diegi belzezubub,
Wyrażen mi przedni zub,
Geſſto mie bilý babý kamenim,
A ýa mezý nimi ſedie bzdim,
Protoż gich ſe naýwicz lekam,
Kdyż od nich znameni mam,
Vczim ge czarý leczititi
A z trlicze mleko dogiti.
Tot ya dowedu ſwu chlubu,
Żet wſſeczký babý w pekle budu. ||

Tunc aſtaroch. 194[b]

Miſtrze, mniet aſtaroch diegi,
A take nietczo vmiegi,
Budelit ſe toho chtieti,
Budeſſ przed ſebu trżi baby mieti.
Gedna geſt hodna ſwodnicze
A druha manka rozwodnicze,
Trżeti zawrżena czarodieynicze,
Týt ýa giż w ſwe moczy mam,
Kdyż raczîſs, tehdý ge dam.

Lucyper ad omnes.

Bieżteż, czinte, czo wam ſluſſie,
Noſte przede mne hrżiſſne duſſie
Skocże kazdý na ſwu ſtranu,
Przimcziż duſli yako wranu.

---

87. vmimt: v rkp. vnímít.

Fiat ſilencium et ſtatim currant inter homines demones et portant aliquos ad infernum.

Ssathan portat animam. ||

Ted ẏa, miſtrże, k tobıe teku 195[a]
A duſſi na pleczy wleku,
Raczıż gi ſam otazati,
Muſyt na ſe żalowati.

Luciper ad animam.

Nuże, duſſe hubena,
Mużlıs byla czılıli żena,
Prawıż neni ſwa diela,
Czos na onom ſwietie dielala.

Anıma molendinatoris.

Ya ſem bẏla mlynarżowa duſſe,
Vczinila ſem z miecha y z loktuſſe
Mierżiczy malo
A neczkami, czo mı ſe zdalo.
A geſſtie wicze na ſe prawi,
Miel ſem ſwinie ẏ take krawy,
Dawala ſem gim lıdſkeho ſladu,
Protoż giż mam w pekle wadu. ||

Belzebub portat animam. 195[b]

Ted ya, mıſtrże, k tobıe leczy,
Neſa hrzıſſnu duſſı na pleczy,
Gednakt powi ſama ſwa dıla,
Czot geſt gich na ſwıetie zdıela.

Anima pincerni.

Ya ſem byl na onom ſwietie ſſeńkerż,
Dawal ſem malo piwa za haleŕz,
Kdẏż ſu prżıſſli sedlaczy s zenami,
Dalt ſem gım s kwaſniczemi.
Radat ſem prżıczitala
A k tomu ſe wıerowala,
A kdyż ſu prżıſſlı żaczy,
Kazalit ſu ſobie z plne dati.

---

126. Verš neúplný.

Na tom ſem boha hniewala,
Ze ſem to kdẏ czinila,
Protoż muſym w mukach byti,
Toho mi giż nelze zbyti. ||

Luciper ad animam. 196[a]

Toli geſt ten ſſenkerż,
Geſſto dawal malo piwa za halerż;
Protoż muſſyſſ ſem pod me krżidlo,
V wieczne pekelne bydlo.

Aſtaroch portat animam.

Ted geſt, miſtrże, hrżiſſna duſſe,
Czinilat geſt, czot gi neſluſſi;
Czoż geſt ſmiela vcżiniti,
Tobiet muſy powiedieti.

Anima sutoris.

Yat ſem byla ſſewczowa duſſe,
Sſilat ſem zle vſſiti za dwa groſſe,
A k tomu ſem zle krpala,
Yako bẏch nebozezem wrtala.
Kdyż ſem miela vſſiti koninu,
Tehdẏ ſem vſſila owcżinu,
Pro to me zle dielani ||
Muſym za to do pekla nyni. 196[b]

Tunc Luciper ad eam.

Toli ten ſſwecz biſſe,
Geſſto zle boty dielaſſe,
Każi gey cżertom drati,
A budem geho kużi natahowati.

Demon portat animam.

Miſtrże, przineſl ſem pekarze,
Duoſtogent geſt pekelneho horże.

Anima piſtoris.

Ya ſem byla pekarzowa duſſe,
Wierna ſem yako kuſſe,

Beruczy laczyno obile,
Tyto nymeyſſi chwile,
Malet ſem preczliký pekla,
Protož muſym s cżertem do pekla.

Luczyper ad eam.

Toli geſt ten pekarž, ‖
Tak geſt wierny yako oharž, 197[a]
Geſſto male preczliky pekl,
Buodaý ſe we pekle ſtekl.

Demon portat animam.

Ted opiet duſſi neſu,
Popadl ſem gi, ana bieži k leſu,
Protož, miſtrže, nalož s ni ſam,
Tedt ya gi tobie w rucze dam.

Anima lapkonis.

Ya bych lapka plne zloſti,
Bralat ſem bez miloſti,
Pycžuge gich obile,
Nenechalat ſem te chwile,
Bych negel na brani w noczy,
Vſage w ſwe panſke moczy,
Nebylot wieczžiho dracže,
Pobrach ženam y rubaſſe.
Když ſem doſehl poſtele, ‖
Nezuſtawil ſem ni kudele, 197[b]
Chodie w ſtrzibrnem paſſe
Czinie ſobie kaderžawe wlaſſý.
Protoz muſym do pekla giti,
Toho mi nelze zbyti.

Luciper ad eam.

Toli ge ten lapka plný zloſti,
Pohram ſ nim bez miloſti,
Rucže ſ nim do pekelne ſſkoly,
At mu nalem w rzit ſmoly.

---

184. plne: za plny, srv. 198.
185. znělo asi: brach sedlákóm bez milosti.

Wrbata clamat ſuper Sathanam.

Sſatane, mily towarziſſi,
Slyſſal ſem w krczmie weliku rżiſſi,
Ani ſe chti opilczẏ biti,
A dwiemat geſt zabıtu byti,
Skocżıcż rucże, brachu, tam
A przineſ ty duſſe k nam.

Satan ad eum. ||

Y ktes ſe tak dluho babil, 198[a]
Żes toho dawno nepravil,
Bẏlo tobıe wzeti bradu
A pocżıti mezẏ nimi ſwadu.
Kdẏż by ſe pocżala boſti,
Mohlo bẏ tim twe ſrdcze roſti.

Wrbata ad eum.

Miegich, towaryſſi, gine cżiniti,
Chtie dwa manżeli ſpolu rozlucżiti,
A kdyż nemożech przıludıti,
Muſych babıe ſtrzewi kupiti,
A onat ge y hned ſwadi,
Że ten mucż ſwu żenu zabi.
Ted tu babu mam,
Miſtru lucyperowi gi dam,

Luciper ad eum.

Toli ge, wrbato, ta baba,
Ana pruhata gedem yako żaba, ||
Zdala ſe vſty ſwata, 198[b]
Ano doſtı na nie naſſeho kata.
Gıżli ſtanu twe chẏtroſti,
Zlamemẏ w tobie w pekle koſti.
Powieſs gednak ſama na ſe,
Czims na ſwietie obırala ſe.

Rebeka respondet.

Ya ſem tak zla baba,
Horſſı než had ani żaba,

Czo mi ſweſti nebo rozweſti,
Yako mi geſt prowaz ſpleſti;
Neb ſem welika czarodieynicze,
Proto ſem diablowa ſwodnicze.
Trhczy ſem miſto krawý dogila
A ſ hwiezdami na rozhrani htala,
Lidij ſem czarowati vczila
A ge ſ prawe czeſtý ſwodila.
Protož giž muſym do pekla, ||
Lecž bý mi ſe miloſt ſtála, 199[a]
Žet ſem wam czertom pomahala,
Deržte mnu neb nederzte,
Wſſak wzdý wicz vmim než wy czertie,
Neb to chczy vcžiniti ſwu chlubu,
Z'et wſſeczký babý w pekle budu.

Et ſtatim ſiat sylencium.

Deinde Pilatus procedat cum militibus et cantet: „Ingreſſus pilatus" uſque ad locum deputatum. Deinde centurio ad populum dicit.

Poſluchayte, chudij ý bohati,
Nebt ma na to kazdy dbati,
Abý každý se vkazal
A ſwe wſſeczky ſkutky rozwazal
Przed krale y pilatowym dworem
I przed Kayphaſſowým comendorem.
Protož ſlyſſte, panny, panij y wý pani, ||
Genž ſte zde buohem pozwani, 199[b]
Raczte powſtati zhuoru,
Nemagicz toho na wzdoru,
Bý mohl proſtrannu czeſtu miti,
Cztný kral ſwu woli zdieti,
Muzete ho radi cztiti,
Genž geſt raczil k wam przigiti,
Kral pilat tak duſtogny,
Mudry, radný y pokorný.
Miegtež wy radoſti mnoho,
Diekugicze gemu z toho,
Zie geſt raczil k wam zawitati
A wam ſproſtným dal ſe znati.
Geſtli tu kto mezý wami,
geſſto wam geſt dobrže znamý,
Geſſto magi ſnad nedoſtatký,

Magıcz na ſobıe zle ſſatky,
Rýchle prżıſtupte k memu krali, ||
Gehożto ya nyni chwali, 200a
Naſs geho kral tak obdarżi
Yako lakomeho pſa oparżi.
Protoż budte wierni gemu,
Krali pılatowi cztnemu,
A tuto chcze ſedieni miti,
Raczte mu toho prżıti.

Deinde Synagoga procedat cum Caypha cantando „Scobris". Poſt hoc cayphas dicit Rykmum:

Zdraw bud', pilate moczny krali,
Ya tıe swým żıdowſtwem chwali,
Neb ſy naſſe cztna hoſpoda,
A ſwe cztnoſti ſy ſwoboda.

Pilatus dicit.

Witaý, biſkupe, knıeże naſs,
Zda kteru potrżebu maſs,
Pro nıż ſy ſe ke mnie trudil, ||
Kto tie geſt k tomu zbudil, 200b
Powiez, knize, nıcz netage,
Na niekoho nicz netbage,
Zdali tobie czo przekażie,
Chczýt twa býti moczna ſtraże.

Poſt hoc annas dicit ad pilatum.

Krali pılate naſs zadny,
Duoſtoýný, mudrý ý radný,
My ſme prżıſſli k tobıe proto,
Dawagicz wiedieti toto,
Genż ten ludoſwıetecz nehodný,
Naſſemu zakonu welmi ſſkodný,
Gemużto geżiſs gdiechu
A weń mnozý giż vwierżıchu,
Gehoż ſme ſwu radu yali
A ſ prawem geho żiwot odýali

288. niekoho: za nikoho.
297. gdiechu: za diechu.

Pro geho ludoſwietſtwie welike
Y pro newiernoſti wſſelike, ||
Tent geſt mluwil takto, 201[a]
Gemuż newierżime nikako,
Chtie trżeti den z mrtwých wſtati,
Gehoż ſe to nemuoż ſtati,
Kromie lecż ſnad geho ſluhý,
Genż proń magi mnohe tuhý,
Mohut geho w noczý vkradnuti,
Pak gducze do gine wlaſti
Powiedi, bý byl żiw opiet,
Tak naſſi ſkutký puogdu zpiet.
Kazal, krali, toho ſtrżeczý,
Att ſe neſtanu tý wieczý.

Pilat ad Caypham.

Poſluchaý, ty kayphaſſi,
Żet ſem ýa ſlyſſel rżecz waſſi,
Doſti ſte nemudrzi lide,
A ſproſtnet geſt waſſe orudie,
Czoż ya znamenati mohu, ||
Byl geſt podobny k buohu, 201[b]
Czoż ya widiel znameni
Prżi geho ſmrti ſkonanie,
Být giż býlo po me woli,
Nestalo bý ſe to nikoli,
Żiwil bých gey proti wſſem wam;
Ale ya te moczý giż nemam,
Protoż kdyż ſte ho zradili,
Genż ſme ho zbawili,
Strżeżteż ho, yak chowate,
K tomu straże doſti mate,
Ale wſſak chczý powiedieti,
Budem proń mutek miti.

Centurio (?) dicit.

Nedbaý nicz, krali, o tom,
Zwieſs to dnes potom,
Żet ho chczem tak chowati,

---

309. vkradnuti: rým žádá ukrásti.
328. Text chybný; snad: života geho zbawili.

Tolik zbožij ſtraznym dati. ||
Bud proto weſel gedine, 202a
wſſeczka tie tato pecže mine.

Cayphas ad millites.

Wy cztni pani y rýtirži,
Každý z was nam dobrže wierži,
Račžte ſe w to vwazati,
Chczem wam, czo kažete, dati;
Za to ſtrzežte geho ſnaznie,
Tak wiernie gakz přzewiernie,
Abýchom ſſkody nemieli,
A wý drahe darý wzeli.

Primus Judeus.

Totot geſt, kniže, rada ma,
Acž ſe tobie za podobne zda,
Když budu hrobu oſtrzehati,
At nedadi tu zadnemu pržiſtupiti,
Tu, kdež gežiſs mrtwy ležij,
O niemž rzečzi mnoho bieži,
Bý chtiel zhuoru z mrtwych wſtati, ||
Kaž rytiržuom oſtrzihati, 202b
Wždyczky bdieti a neſpati.

Tercius Judeus.

Vczinte to, cztni ſſlechticžý,
Swe ſſlechtý prawi diediczy,
Dietež tam bez meſſkani
Pro waſſe dieti ý pani,
Aby nebyl mietež w lidie,
Yako lide mnozý ſudie,
Rzkucz, že on chcze z mrtwých wſtati,
A to ſe nemuož ſtati.

Quartus Judeus.

Rýtirži, wý ſe nelekaýte
A na penize nedbayte,
Czož budete chtiti koli,
Dat wam po waſſe wuoli

Naſs duſtoyny biskup,
Wſſak nebude w tom ſkup,
Být wam za waſſi praczy nedal, ||
Wſſakt geſt gindy nelhal. 203[a]

Quintus Judeus.

Prawımt, kniže, na mu wieru,
Slyſſalt ſem dıwnu nowinu,
Že geſt gežıſſ giſtıe mluwil
A tim ſe geſſtıe tak chlubıl,
Chtie trżeti den z mrtwych wſtati,
Geſſto nemuž ſe to nikdý ſtati,
Ale wſſak ſtrach vkradeni
A lſtıweho zamýſſleni.

Sextus Judeus.

Bud, biſkupe, weſel proto,
Neb ya prawim tobie toto,
Y ty take, krali naſſ,
Genž ý tý ſmutek maſs,
Daducz gim darý y penize,
Necht ſe w hrob vwazie.

Centurio.

Mý chczeme wiernie oſtržihati, ||
Gedno račžte darý dati, 203[b]
Swe žiwoty chczem ſložiti
Než od hrobu poſtupiti.
Wzhuorut nıkoli neſtane,
Ažt geho ſwiet zapomene.

Sextus Judeus.

Račžte, pani, darý wzeti
A w pamieti geý pılnie mieti,
Byſſte hrobu oſtržihali
A przes czelu nocz neſpali,
Strželteż tak ho vchovati,
Toho wam chczem pomocz dati
Dwa biſkupowa rýtirže,
Giž neni w teto mirže.

Poſt hoc vadunt cantantes millites „Puẏdem“.

Puoẏdem, puẏdem w tu dobu,
Poſtrzezem geho hroḃu,
Okolo pochodime, ||
Czo ſe ſtane, vzržıme. 204[a]
Tak wecze prorok ten,
Žet chcze wſtati trželi den.
Appoſſtole pržiducze
A nam geho vkradnucze,
A lıdem prawiti budu:
Wſtal gežıſs krẏſtus z hrobu.

Chadim.

Pani a pani, poymiete mie ſebu,
Chczẏt byti hotow w tu dobu,
Když naymyn bude trželba komu,
Yat ẏ hned pomohu tomu,
Než chczẏt gedno powiedieti
A tım ſe nicz neſtẏdieti,
Kdẏž by ktera potržeba bẏla,
Geſſto by ſe prži mnie dala,
Y hned vteku yako ſhoržim,
Nebo ſe kyge welmi bogim;
Neb ſte o to držiwe mluwili, ||
Tıem ſte mne welmi ſtraſſılı, 204[b]
Nechuten ſem welmi pro to nẏnie,
Neb ſe bogim kygowanie,
Wſſakt tam take ſ wami puoydu,
Czo ſe ſtane, toho doẏdu.

Primus milles.

Podiž s nami, acž chczeſs giti,
Swe mocznoſti pokuſyti,
Kdyžs tak rẏtirž nematnẏ
A sy witiež welmi platny,
Staneſs ſe mnu w gedne ſtranie
A žadnemu ſe nebranie,
Acž kto pržide a chcze tie biti,
A nebudeſſ ſe moczẏ ſkrẏti,

---

411. chczyt: v rkp. chyt.

Naſtaw hlawy aneb boku,
Przı tom hleday czeſty k ſkoku,
Bý mohl zbýti ſe czti ſeczý,
A chytay raný wzdyczký na pleczý.

Et sic vadunt cantantes ſupra ‖ *scriptam cancionem: Puoydem etc.* 205ª
Et ſtantes penes sepulcrum, centurio ad eos dicet etc.

Nuž paniczy ý wý pani,
Od krale ſme ſem poſlani,
Býchom hrobu oſtržihali,
Czo ſe ſtane, to znamenali,
Každý na ſwe ſtraži ſtoge
Nebiehali ýako zloge.

Stuy ty tuto muožſtwij plný,
A ty tuto z nich ſylný,
A ty tuto w dobrodružſtwij plný,
A tý tuto z giných ſlawný,
A ty tuto nayudatnieyſſı,
A ty tuto namudrzeýſſi,
A ty ſtuoý s teto ſtraný,
Geſſto ma bok proklaný,
A wy gdieta w tuto ſtranu,
Puoýdelit tady, dayteż mu ranu. ‖

A ya tuto ſtanu ſam, 205ᵇ
Kdož ſem puoyde, s nim ſe potkam.

Stuogme wſſıczkni mužſku mýſli,
Tit ſu cžaſý nyni przıſſlý,
Každý yakož na koho ſluſſie,
Hrobu ſtržiha ýako duſſe.
Doſtit geſt nas ſpolu tuto,
Budet Ježıſſı s nami krupno,
Acž gıž on z mrtwých wſtane,
Doſtit ſe mu hrubie ſtane,
Tudiž geho apaſſtoluom,
Dame gim w bok ýako woluom.

Budiž každý na ſwem miſtie,
Druh druhu prawie geſſtie,
Býſſte vdatni tehdy býli,
Neprzatelý kdý býſſte czıli.

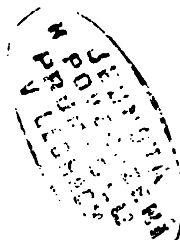
447. Z *ginych*: v rkp. zhginych.

Secundus milles.

Blaze nam te druzıný,
Magicz s ſebu ty hrdiný, ||
Yak ſlyſſıte o gich chwale, 206[a]
Bywalit ſu dobrze dale
Než pan hrńcžıcž po rýtirzſtwie.
Tak ſe gegich klenoty kſtwie
Yako cžerna ſſkornie w blatie,
Ani wſſiczkni w přziplatie,
Vtahli ſu ſe w rohožıe,
Potom wý znaýte gich zbozie.
Magit hrſt plew, dwa wıeniký
A ſſindelne tržı hržebiký,
Zƚoži doſti v franſkeho
Zlata doſti v vherſkeho.
Wieztež, ſu li pani toto,
Yat' ge nýni chwalım proto,
Neb to do nich ſhledano geſt,
Protož ge mieýte wſſıczkni w cžeſt.

Tercius milles.

O to, brachu, nemieý pecže,
Nemat žadny z lıpy mecže, ||
Ani ſrdcze zagecžıho, 206[b]
Neni tuto naýmenſſiho,
By byl ýako cžlowiek matný,
Než geſt kazdý witiež platný,
Y poznaný w dobrodružſtwi,
Podobnit ſu wſſıczkni k muozſtwıe,
Czo gich tuto ſtogi,
Czert ſe gich w pekle bogi.
Protoz ſwe czti oſtržihaýme,
Czo ſe ſtane, toho doczekaýme.

Silencium. Cayphas ad Chadim.

Poſle, di k rytırzuom ſkorže,
A nedoýdeſſ s nimi horže,
A rczý gim tak ode mne,
At ſtržehu hrobu dobrže.

---

496. ſtogi v rkp. ſtoſgi.

Chadim dicit.

Rad, milý pane muoý,
Ya ſem ſluha wierny twuoý.

Tunc currens ad milites dicit. ||

Cztne rýtirżſtwo, kazal kral hrobu ſtrżiczy, 207[a]
Nikdý neſpati, gedine wdý bditi,
Acż chczete geho miloſt mieti,
Racztež to giż zdieti.

Centurio ad eum.

Radi, mili brachu, chczem to zdiecz.
Gini ſobie lide bagi bdiecz,
Abý gich ſen neumdlil
A potom gich neuſpil.
Puoýcżiż nam koſtek mile,
Doydeſs s nami kratochwile.

Chadim ad eum.

Puoýcżim wam koſtek hrati,
Nechczeteli ſe rwati,
Hraýtež nýni v pokogi,
Gednak ſe was kazdý zbogi.

Primus milles sumens teſſaras dicit.

Towaryſtwo mile,
Vcżinme ſobie kratochwile, ||
Yat nyni wrhu koſtkami 207[b]
A budu hrati ſ wami.
Giżt mi geſt ſedl ziż s kotrem,
Nechczyt býti zadnemu kmotrem.

Secundus milles.

Chczemeli w koſtky hrati,
Nemame ſe o nie drati.
Seď mi take nieczo rowneho
A ſukni nieczo zyſtneho.
Giżt mi ſedl kotr z drýgi,
Bogim ſe, że mie za to zmýgi.

510. chczem: v rkp. czem.

Tercius milles.

Kmotrże hnoſtku,
Nemecz mi na koſtku,
Gakż mi na koſtku wrżeſs,
Damt, aż ſe zwrzeſs.

Quartus milles.

Czo tý pleteſſ, czo ty mieteſs,
Że mi na koſtku meczeſs! ||
Yat ſem vwrhl żiz ſ czynkem, 208[a]
Protoż nechczý byti wnikem.

Quintus milles.

Tobie żıż s czýnkem bıſſe,
Podaý mi gıch take ſpıſſe,
At wrhu, yak buď koli,
Ńeczot wdý ſedne k me wuoli.
O giżt mi ſedl tauſs, eſs,
Muſymt za to choditi pieſs.

Sextus milles.

Malo's to vwrhl, brachu,
Mohl by dogiti potom ſtrachu,
Gednim ſmiſcen czan,
Adt nebudu od ſwých pran.
Sedl mi czýn a dwa tuſſe,
Giż na tomto ſuſſe.

Septimus milles.

Necht ſe diege, ẏak ſe diege,
Niekto ſe tomu naſmiege. ||
Sſeſt a deſet ſedni mi k tomu, 208[b]
Bud' lıbo neb żel komu.
Giżt ſem vwrhl dry żızem,
Protoż ſe ginak potiżem.

---

548. Verš nesrozumitelný; snad má zníti: jedním smyčcem (smykem, hodem) czan, při čemž slovo „czan" může souviseti s franc. chance. Srovnej obdobná místa v něm. hrách paš.: XII ist myn schantz; -din schantz hastu verlaren (Froning II. 512).

556. dry žizem: za drygy s žizem.

Octavus milles.

Nemluw hrdie, prawim tobie,
Przigmi ſmýſl lepſſi ſobie,
Chczeſs snad koſtký zawrczý.
Wſſak ya mam geſſtie wrczý:
Patnaczt dewiet sed mi nyni,
Vżrim, kto mi ſ toho powini.
Giż mi ſedli wſſiczkni czýnczý,
Wezmu ſukni y tu mienzcý.
Pakli mi gi nechczete dati,
Budem ſe my o ni prati.

Et dent ſibi ſimul adinuicem alaphas.

Chadim currens ad ipſos dicit.

Slyſſte a wiecz nehraýte, ||
A mnie koſtek ſem podaýte. 209[a]

Summens quartus milles teſsaras dicit ei.

Ted, chadime, koſtký maſs,
Chczeſſli, wrz take mezy nas.

Chadim proicit et dicit.

Ach, pani, male to wrhy cżinite,
Sami ſe ſuknie zbawite.
Patnatzt, gedenaczt, ſeď mi rownie
A ſe potom chlubi ſkrownie.
Dwa czýnky a żiż ſedi,
To z was kazdy na to dobrże hledi.
Yat ſem wyhral, ſukni daýte,
Gine ſobie w bubnich ptaýte.

Post hoc ſummens tunicam currat ab eis. Tunc ſiat ſilencium. Deinde angelus percuciens procedat cantans „Fiat pax" et dicit.

Rytirżſtwo cztne, neraczte wolati,
Daýte memu miſtru ſpati, ||
Nemuożte wý ho vchowati, 209[b]
Neb chcze ſkuro z mrtwych wſtati.

---

575. A: snad za At.

Primus miles dicit.

Czo ſe, bratrże, hẏn blıſſtie,
Protoz mi ſe welmi ſtyſſtie,
Nebt ſe ſylnie bogım za to,
Zet geſt giſtie angel toto
Z nebeſkeho poſlan hluku.
Tot ſe dorazẏchuom ſuku,
O, horczet ſe darżı nam,
Po zrakut ẏa to dobrże znam.

Secundus milles.

Giſtie prawdu prawiſs, brachu,
Nebo od welikého ſtrachu
Wſſeczken ſe trzeſu ẏako lıſt;
Bud tiem dobrże giſt,
Że nam dati o czem bẏti,
Tohot geſt nam nelze vgıti.

Tercius milles. ||

Ya to prawim a to wiezte, 210[a]
Kto kam wi, raucże bieżte,
Tak mi ſe geſt ſrdcze leklo
Y vżeſti krwi ſpeklo,
Zmamen ſem ẏako pen.
Giż pohrżichu prżıſſel nam den,
Wſſıczkni ſebu zaplatimẏ,
Neb żiwotẏ stratimẏ.

Quartus milles.

Nemluw toho, buď przı ſobie,
Strachugeſs ſe yako robie,
Wſſak ſy muoż, mużſkẏ cżin',
Teto hrozy ſe obwin.
Prżiſtup k brani ſ mużſku mẏſli,
Nyni ſu tuto cżaſẏ prżıſſly,
Bychom ſebe pokuſyli,
Na vdacztwi ſe zdielıli.
Pomniemeż na ſwe vrozeni,
Vcżinmez take dieni, ||
Jakż by nas cztilo ẏ potom, 210[b]
Pomyſlmeż nyni o tom.

---

596. dati: snad za dagi.

Quintus milles.

O, na waſſe ženſka dila,
Že ſta kdy plıſkati ſmiela,
A ginochý tý dobrže znagicz
A tak w ſrdczý magicz
Yako lwi, mužſtwij plni,
Sam by z nich každý pro ni
Cžertu w hrdlo ſkocžil,
Proti buohu take krocžil,
Boha, czerta ſe neboge,
Gedno s nami mužſký ſtoge.
Budem miti darow mnoho,
Acž nam kral bude pržiti toho.

Sextus milles.

Giž ma ſlowa nadgidechu,
Nebo gim držiwe prawiechu:
Ni cžert, ni kto, wſſe chczem zbiti, ||
A ſwe buoýnoſti pokuſyti. 211[a]
Tot cžas, pani, kež ſeczete,
Kež ſe s miſta nýni hnete,
Zda ſte k zemi przıwazani,
Neb oſtržeſſem pržeſtraſſeni.

Septimus miles,

Býwal ſem, brachu, w przıhodach
Przi wohnich ý pržı wodach
Ý w rozličžne gine praczý,
Protož rzecži ſwe vkraczy,
Nıkdý mie tak ſtrach nebylo,
A tot mi ſrdcze zkamenıelo.
Tielo na mne wſſe zbledlo
Pro naſſe neſtatecžne dielo,
Gednakt bude beze mne pro ſtrach,
Ach, tot ſe hrobu dooſtržehach.

Centurio.

Aý, hrdiný žiwota cztneho,
Drž ſe každý mecže ſweho! ||
Brańme ſe tuto ſtogicze, 211[b]
A neduoýdeme hanby wiecze.

---

646. Verš nejasný.

Octavus milles.

Ba, nehrdinaý, nehrdinaý,
Czo hýn stogi, to znamenaý,
Ne darmo tak hrozne twaržì,
Wohniwe kſtwuczy zaržì,
Sam ſe berže ſ uoſtrým mečžem.
Ach naſtoýte, kam mi vteczem.
Protož duſſe zatagicze,
Poďme wſſczkni pryčž mlcžicze,
Czo ſe ſtane, to vzržime
A to krali wýprawime.

Sylencium.

Deinde appropinquet angelus dicens.

Ya wam to prawim zawierne,
Obmiekcžete ſrdcze ſwe,
Tot geſt w hrobie ſyn božie,
Gehož žide nepoznali mnozie, ||
Pržiprawili ſu geý k tuze, 212[a]
Genž mnohým pomaha z nuze,
Yakož ſu proroczý o niem mluwili,
Tot ſu žide naplnili.
Protož miey každý ſrdcze pokorne,
Wida týto hrozý diwne.
Sluncze ſwu kraſu ztratilo,
Neb geſt božij ſmrti litowalo.
Zemie ſ koržen ſe trzeſýſſe,
A tu ſtati hrozno biſſe.
Skale ſe hroznie pukaſſe,
Každý widiel, ktož tu ſtaſſe.
Opona, genž w chramu biſſe byla,
Ta ſe napolý rozedržela.
Mrtwi lide z hrobu wſtali,
Mnohym ſe widieti dali.
Protož mý owſſem mnoho
Želegicze ſrdečžnie toho,
Že ſem ýa kdý prži tom ſtal, ||
Kdy božij ſyn ſwu ſmrt bral. 212[b]

Centurio ad angelum.

Nepržiſtupuý ſem, tot radim,
Neb na tebe timto mečžem hodim,

Lecż buď andiel, lecż cżert, lecż cżlowiek,
Giż bude twuoẏ kratky wiek.

Angelus ad millites.

Ach, wẏ blazniwe ftworżeni,
Ach, na waffe blazniwe fpani,
Że wẏ fe tak hrdinẏ cżinite
A tomu fe protiwite,
Genż nebe ẏ zemi take
Ẏ ftworzeni wffeliake
Ma (w) fwu ruku ẏ w fwe moczẏ
Po wffe czafy y po wffe noczẏ.
Wizte, yaka geft waffe obrana,
Kdyż was zemdli ma gedina rana.
Ya angel z nebefke rżiffe,
Stupil fem na tento fwiet tiffe, ||
Poflan fem od otcze fwrchniho, 213[a]
Abẏch skrżifyl fyna geho.

Tunc percuciet millites cantans: „Terra tremuit et quieuit“ etc. ***et dicit rykmum.***

Zemie geft fe trżafla f korżen,
Kdyż byl fyn buożi vmorżen,
Aż z mrtwych zafe wftane,
Hned zemie trżefeni przeftane.

Tunc angelus cantet introitum: „Exurge, quare obdormis“ ***et dicit rykmum.***

Hofpodine, dokad budefs fpati,
Giż hodina geft z mrtwych wftati.
Wftaniz żadnẏ fpafyteli,
Wffech hrżiffnẏch wẏkupiteli.

Tunc Iefus cantet in fepulcro fedens: „Ego dormiui“ et dicit.

Yat fem w hrobie odpocżiwal
A fen fem bẏl prżiẏal, ||
A giż fem z mrtwych wftal, 213[b]
Neb mie otecz ze fna podẏal.

Angelus ad Jefum.

Wftan', milẏ fpafẏteli,
Wffech hrżiffnẏch wẏkupiteli!

Racž tam giti wſkuorže,
Kdežto duſſe w pekle horžie,
Swu ſwatu krwi ge wẏkupiſs
A wſſech gich hržıchu ge zbawıſs.

Jesus exiens de ſepulcro dicit.

Byl ſem vmržel a giž ſem žiw,
Tomu ſe czlowiek každẏ diw,
Proto ſem z hrobu wẏſtupil,
Abẏch z pekla hržiſſne wẏkupil.

Angelus cantet: „Veni pater optime, accipe ſceptrum glorie!“ et dicit.

Racžiž giti, tworcze, wſkuorže,
Tu kdež wiecžnie duſſe horže,
W pekle trudnie wolagicze,
W tobie ſamem czaſtku magicz(e). ‖
Racžiž, tworcže, nemeſſkati, 214[a]
Pržed peklo ſe ſe mnu brati,
Racžiž ty duſſe wykupıti,
Pro niež ſe dal vmucžıti.

Ieſus cantet: „Data est michi omnis poteſtas!“ et dicit rykmum.

Dana mi geſt mocz od otcze meho,
Neb ſem cžinil pržikazani geho,
Abych tẏ duſſe wykupil,
Pro niež ſem byl na krziž wſtupil.

Ieſus cantet: „Reſurexi!“ et dicit rykmum.

Wyſtupıl ſem nyni z hrobu,
Abẏch ſſel pržed peklo ſ tebu.

Angelus cantet: „Poſuiſti ſuper me!“ et dicit.

Wložıl ſẏ na mnie ſwu ſwatu ruku,
Opatržiž ſwych ẇ'ernẏch muku,
Žadagi, bẏ ſe gim vkazal,
A kržiweho diabla ſwazal.

Iterum ſiat ſylencium et proſtet ‖ Ieſus cum angelo in aliquo loco 214[b] *deputato. Deinde Cayphas alta voce dicit ad Chadim.*

Wiz, Chadıme, bez meſſkanie,
Kam rẏtirži bıeži nynie,

Straſſliwie ſe bogicze.
Procż neſtřehu hrobu wicze,
To ty brzo na nich zeptay
A to mi hned wiedieti daẏ!

Chadim ad caypham.

Hotow ſem wſſe cżiniti,
Czoż mi gedno ſmiſs rozkazati.

Chadim ad millites veniens dicit.

Zdrawi, pani, y wżdẏ nyni,
Od biſkupa rozkazani
Raczte pilnie znamenati,
A przedeń ſe ſpuolu brati,
Kniezẏ wſſeczko wyprawiti,
Jak ſe dalo, rozprawieti. ||

Quartus milles dicit. 215[a]

Acż neradi, ale bezdiekẏ,
Wim, nebudem miti dieky
Od biſkupa ẏ od krale,
Giż geſt naſſi czti na male;
Muſẏme na ſe wſſe prowesti,
Kdyż przed kniże chcżeſs nas weſti.
Gdiż ty naprzed, mẏ po tobie,
Ale praw każdẏ ſam o ſobie.

Et ſic vadunt omnes ad Chaipham, quibus Cayphas dicit.

Cztni rẏtirżi, k nam witaẏte,
Czo ſe ſtalo, to mi prawte.

Quintus milles ad eum.

Zdraw, biſkupe kaifaſſi,
Racż ſlyſſeti puotku naſſi.
My ſme hrobu oſtrżihali,
Czo ſe ſtalo, toho ẏa nechwali.
Gedno ſe ſwietloſt wẏgewi, ||
W tom ſe angel s meczem zgewi, 215[b]
Welike, ſwietle zarżi

Ẏ przehrozne twarżi.
Hrdiny ſe pro ſtrach leknu,
A hned wſſiczkni k zemi kleknu,
Potom take vtecżechu,
Ano ge angel poſtiha,
A po hlawach ge poſtrżiha,
Dada w hlawu y da w bok,
Tu by byl, kniże, vzrzel diwný ſkok,
Ano ſkacżi, chutnie bieżicz,
Do kuta ſe wſſiczkni ſtieżicz.
Wſſak marżata byl nayruczeýſſi,
Geſſto byl wypil patnaczte cżeſſi
Kyſelicze, kapalicze,
Tut ſkakachu prże(s) ſtolicze,
Tot v cżerta, kdes wzal nohý
Ten marzata prżevbohý,
Gini take vtiekali. ||
Straſſliwe ſe ohledali, 216a
Neż yat ſe, knize, rucże zbocżich,
Mezy babý muoznie ſkocżých,
Chtie ſe take tu ſchowati,
Gichu ſe mne obierati
Kýgmi, pieſtmi, przeſliczemi,
Ay leżim mezý nimi.
Tak ſe dluho obierach,
Aż bez mala obdrżach
Ran paliczowych wſſeho doſti.
Znamenaý teto mudroſti,
Wſſak ſe z tiech bab newýgewich,
Aż odtud angela zbých;
Protoż ýak ſe ſtalo koli,
Wżdý geſt wſtal proti naſſi wuoli.

Cayphas ad eos

Zle ſe ſtalo giż pohrżichu,
Pro niż nam neni do ſmiechu,
Pro tuto nowinu proklatu, ||
Tut ſe ſkutky naſſe zmatu. 216b
Pro kryſtowo z mrtwych wſtani,
Ale pro naſſe dieti ý pani,
Toho racżte vtagiti,
S tiemito ſe dary vkagiti.
Tyto penize wezmucze,

Przed ſweho krale gducze,
Toho neprawte nikomu,
By kdy gežiſs wſtal z hrobu.
Kdýž to dobrže zatagite,
Dobrže nam w tom vcžinite.

Fiat ſilencium. Tunc vadunt vias millites vel proſtent in aliquo loco. Deinde Jeſus cum angelo ad infernum cantant: „Cum rex glorie“ uſque „Adueniſti Desiderabilis“.

Angelus cantet, tangens ad hostias: „Tollite portas, principes, veſtras!“ Et Jeſus dicit rykmum.

Otewržete ſe pekelna wrata, 217[a]
Na wieky wiekuow proklate!
Dnes, diable, vcžinim na waſſem dworze,
Zbawim wſſeczky duſſe pekełneho horze.

Tunc ſatan horribili voce clamat: „Quis eſt iſte rex glorie“ et dicit rykmum etc.

Ẏ kto geſt tak welmi hrdý,
A w ſwe myſli welmi twrdy,
Ze na naſſe wrata tlucže,
Až mi w obu vchu hluſſe?

Angelus respondet: „Dominus fortis et potens“. Et dicit rykmum.

Kral nebeſký geſt zaduczý,
A w bogi wſſemahuczý.

Angelus ſecunda vice cantet: „Tollite portas“.

Et Jeſus dicit rykmum praedictum. Tunc ſatanas dicit: „Quis eſt iſte etc.“ et dicit rykmum. ||

Y kto geſt tak horliwý, 217[b]
A tak welmi neſtraſſlywý,
Acž tolıko ſe nas nebogi,
Ale k tomu ſe welmi ſtrogi
Naſſe panſtwi potlacžiti
A duſſi nas chcze zbawiti?

Angelus tercia vice cantet: „Tollite portas“ etc. cum rykmo predicto. Tunc luciper dicit: „Quis eſt iſte rex glorie“ cum rykmo etc.

Ba wýzrži, tý wrbata,
Anebo tý hodiata,

---

828. srv. II. 304: až mi v mú uší *bucze*; prvotně snad *hluče*.

Anebo tẏ aſtarota,
Anebo tẏ koſata,
Kto tak ſylnie tlucże nama wrata.

Tunc Belzebub ad luciperum dicit.

Wſtan' zhuoru, miſtrże luczẏperże,
Ktoſẏ na naſſe wrata perże,
Newſtaneſſlı welmi rẏchle, ||
Duoydem ſ nim krẏchle. 218[a]

Tunc Jeſus dicit ad demones.

Jat ſem, diable, tworżecz ſwatẏ,
Genż tobie duſſe wezmu, proklatẏ,
Nahle otewrżı chwatati,
Nechczẏt tuto dele ſtati.

Et ſic apperiat infernum et anime canunt: „Aduenisti deſiderabilis!" Et tunc vna vel due dicunt rykmum.

Witaẏ, nebeſka ſwietloſti,
Witaẏ, bożſka prawdo y mudroſti,
Witaẏ, bożi pokoleni,
Wſſech nemocznẏch vzdraweni!
Ty ſy z nebe duolow ſtupil
A ſwu drahu krwi ny wykupil,
Tebe ſme cżakali placżicze,
Twemu ſe prżeſſti radugicze.
Vhas tworcże mukẏ klate,
Wyweď duſſe w pekle yate, ||
Bychom s tebu kralowali, 218[b]
Na tie zrżicze radoſt mıeli.

Jeſus ad animas dicit.

Wẏn'diete wen, duſſe ſwate,
Genż ſte bẏlẏ dawno ẏate,
Ya was dnes zbawugi muky y nuze,
Nebudete giż nikdẏ w tuze.
Ya ſem pro wẏ s nebe ſtupil
A was ſem ſwu krwi wẏkupil.

---

845. Krychle: snad m. krykle od krik = váda, hádka.

Jeſus dicit ade.

Das, adame, ſwu ruku,
Att tie wẏwedu z pekelneho hluku
Y ſe wſſemi duſſiczkami,
Giż diablu vicze nedamẏ
Nikdẏ panowati,
Ale budete ſe radowati
A ſe mnu wiecżnie kralowati.

Adam ad Jeſum.

Witaẏ, tworcże miloſtiwẏ, ||
Swrchniho boha ſynu żiwẏ, 219a
Ja ſem tobie zawinil,
Proto ſem w mukach mnoho bẏl.
Buď tobie dnes chwala wiecżna, boże,
Giż nas wſſech tuha mine.

Anima comunis.

Witaẏ, mily, nebeſkẏ krali,
Ja twu miloſt se wſſemi chwali.
Czoż bẏl adam otecz ztratil,
Tos nam tworcże owſſem wratil.
Ewa pro lakomſtwi ſwoge
Zbawila nas raẏſkeho pokoge,
Ale tẏs nam opiet dal,
Genżs za nẏ na krżiżi ſtal.
Blaze gim, kto ſe tobie tieſſi,
W tom kralowſtwie bẏti muſẏ,
Giż geſt nẏni wſſeczka pakoſt,
A przigde gim wſſeczka radoſt,
Tu netrzeba gine diedinẏ miti, ||
Gedno na twe licze zrżeti. 219b

Anima Ewe dicit.

Ja ſem ewa, prwnie mati,
Tweho ſem ſe kazani nechtiela bati,
Że ſem w ragi yablko shryzla,
Proto ſem w pekle bẏla;

---

891. Snad místo: Giz ge mine wſſeczka pakoſt.

Ale giż ſ mi, bože, odpuſtil,
Żes mie ſwu ſwatu krwi wẏkupil.

Angelus ad latronem.

Y kto gſẏ tẏ ſ tim znamenim,
Ya ſe tobie welmi diwim.

Latro respondet.

Ja ſem lotr krżızowanẏ,
Pro ſwe cżiny s krẏſtem vmuczenẏ
Na prawiczẏ ſyna bożieho,
Y prżiẏal ſem wieru geho, ||
Że ge on prawy ſpaſytel
A wſſech hrżiſſnẏch wẏkupitel;
Y proſyl ſem ſmilowani, ||
An mi geſt dal to znameni: 220ª
Wezma krżiż, diż prżed raẏ,
Angelom to znameni daẏ
A rzka: gezıſs mıe geſt poſlal,
Aby mie puſtili w raẏ, prżıkazaı,
W raẏſke bẏdlo bez meſſkanie,
Tu kdeż wieczne kralowanie.

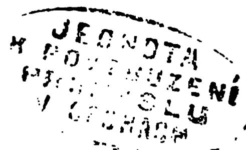
Jeſus ad angelum dicit.

Michale, weď do rage tẏto duſſe,
Dayż gim bydlo, yakżto na nie ſluſſe,
Tut mie cżekati budu,
Azt k nim trżeti den prżigdu.

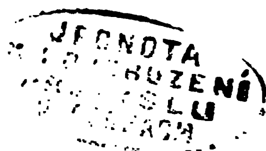
Angelus ducat animas et cantet: „Salue ſeſta dies".

Deinde Jeſus recedat.

Deinde ſiat Sermo. Amen.

REJSTŘÍK.

Uvádějí se jen důležitější výrazy a vazby. Zkratky značí: 1. *Mast.* = Mastičkář Musejní; 2. *Drk.* = Zlomek Drkolenský; 3. *Hra Vel.* = První hra tří Marií; 4. *Hrob Boží* = Druhá hra tří Marií; 5. *Mar. Mus.* = Musejní zlomek hry tří Marií. 6. *Div. Vít.* = Svatovítský zlomek; 7. *Tegerns.* = Tegernseeský zlomek; 8. *Div. Klem.* (A, B, C) = Klementinský sborník her velikónočních. — Číslice vztahují se k veršům.

Ač, conj., jestli: to já tobě chcu řéci, že já tvého syna uléčiu, acz mi dáš tři hřivny zlata Mast 297; acz co s bláznem umluvíš, ale neprávě rozdělíš. Drk. 192; srv. Hra Vel. 74, Mar. Mus. 52, Div. Vít. 294, Div. Klem. C 426.

anjel, masc.: nevěrný závistníče, ne angele, ale boží protivníče Drk. 6; takéž angely . . . neučinie než po vóli Div. Vít. 310; kromě ukradli-li sú duši angelowe t. 70.

Annas, m., jm. osobní: biskup Annas Tegerns. 119.

apoštol, masc.: apoſtoly mistra svého (ztratili) Hra Vel. 25, Hrob Boží 15, 149; byť nepřídúc apoſtoly Drk. 317; apoſtole musie věřiti Hrob Boží 136; apoſtoley musie v to věřiti Hra Vel. 86.

Astaroch, *Astarota*, jm. ďábla: mistře, mněť aſtaroch dějí Div. Klem. C 103; nebo ty, Aſtarota t. 839.

ať: chceš-li, at bych slúžil Drk. 105; at bych já mohl věřiti Div. Klem. B 289.

Babiti sě, baviti sě, meškati: i ktes se tak dlúho babil Div. Klem. C 208.

Babylonie f., (4 slab.): mast z babylonye Mast. 152.

balšán, m.: s kadidlem a s balſanem Mast. 344.

baťek, m., demin. z báťa, miláček, milovník: hledajíc batka Drk. 59.

báti — *baju*, fabulari, na prázdno mluviti: (ženy) kdy sě zapiú, tehdy bayu Mast. 373; ale co tu, Maria, bageſs Div. Klem. A 488; jiní sobě lidé bagi bdiec t. C 511.

Bavory, pl., jm. země: u bauorzyech Mast. 52.

bekati, bečeti; bekati na koho, utrhovati se na koho, hubovati: že svým na mě žvadlem bekaſſ Drk. 187.

Belzebub, *Belzebuh*, m., jm. ďábla: mněť dějí belzebuh Drk. 25; mněť dějí belze(zu)bub Div. Klem. C 93.

Benátky, plur. f., rubyn z benatek Mast. 8; mast z benatek t. 326.

Beřit, jm. ďábla: mněť dějí berzyt Drk. 36.

Běta, f., jm. osobní: má sestra byeta Drk. 223.

bezděky, adv., proti vůli: ač neradi, ale bezdieky Div. Klem. C 758.

běžěti, běžu: jáz k tobě byezu Mast. 1.

biřic, m.: ſſyrycz byrzycz chodí po strništi Div. Vít. 227. — Adj. —*óv*: byrzyczow syn Drk. 204.

blcha (1slab.), fem., blecha: blchu jednookú Drk. 141.

blud, m., klam: toho já utěším bez bludu Tegerns. 44; přelud: neroďte se domnívati, bychť byl blud Div. Klem. A 567.

bódaj, adv. z *bóh-daj*: buoday se ve pekle stekl Div. Klem. C 179.

bohdá, adv.: vám bohda na vši útěchu Mast. 45.

bolestivý, adj., nemocný: učiň se mnú milost s bolefftywym Div. Vít. 391.

bósti, *-bodu*: když by se počala bofti Div. Klem. C 212; boden: ktož je boden Mast. 64.

bóvyžehnaj, adv. z *bóh vy žehnaj*: buowyzehnay, milé paní Div. Klem. A 142.

brada, f., vousy: bylo tobě vzéti bradu Div. Klem. C 210.

brach, *m.*, druh: milý brachu Drk. 182; o to, brachu, nemějž péče Div. Klem. C 488 a č.

brachek, m., demin. z brach, miláček, milovník: trhala sem kvietí svému brachku Drk. 70; to vše činím brachku na milost t. 84.

braň -i, f., obrana, odpor: přistup k brani s mužskú myslí Div. Klem. C 610.

bránie, n., loupež: bych nejel na brani v noci Div. Klem. C 188.

Brod Český, jm. města: biřicóv syn z czefkeho brodu Drk 204.

brojiti sě, sem tam choditi, hemžiti se: ežť sě o nich (okolo paní) liudé brogye Mast. 226.

brzký, adj., rychlý, bujný: rychlý, brzky jako klopot Drk. 114.

brzo, adv., rychle: brzo jdúce zvěstujtež to učedlníkům jeho Div. Klem. A 121.

Bubni, *Bubny*, plur., jm. místní: jiné (sukně) sobě w bubnich ptajte Div. Klem. C 579.

bujnost, f., bujnost: vše chceme sbíti a své buoynofti pokusiti Div. Klem. C 633.

búkati — *búču*, bučeti, houkati: kto na má vrata tluče, až mi v mú uši bucze? Drk. 304.

bydlo, n., bydliště, sídlo: pekelné bydlo Div. Klem. C 151; v rajské bydlo t. 915; dajž jim bydlo t. 918.

bzdieti, *bzdím*, *pzdieti*: a já mezi nimi sedě bzdim Div. Klem. C 96; pzydyety Mast. 83; pojde od nie pzdye t. 155.

Cěle, adv. jistě, pravdivě: ať s tobú czyele sděju Mast. 6; tako věrně i tak czele Hrob Boží 172; jest mi hoře veliké cěle Mar. Mus. 44; cele Div. Klem. A 239.

celo v. *tělo*.

cěp, m., palice: a neuhoníte czepami rány Div. Klem. C 12; snad sem tebe ještě czepy neplcštil t. 44.

cink, m., (z franc. cinque), pět ok ve hře kostkové: jáť sem uvrhl žiž s czynkem (6 + 5) Div. Klem. C 538; tobě žiž s czynkem bíše t. 540; sedl mi czyn a dva túše (5 + 2 + 2) t. 550; již mi sedli všickni czynczy (3 × 5) t. 564; dva czynky a žiž sedí (5 + 5 + 6) t. 576.

cný v. *čstný*.

ctnost v. *čstnost*.

Čakati v. *čekati*.

čan: jedním fmifcen (smykem?) czan Div. Klem. C 548 (podle něm. schanze, schanz = Fall der Würfel, Glückwurf, z franc. chance).

čaroděnicě, f., čarodějnice: vy svódné czarodyenyczye Div. Vít. 179.

čas, *po čas*, zanedlouho: po czas budem mieti hosti Mast. 195.

částka, f., podíl: v tobě samém czaftku majíce Div. Klem. C 729.

Čech, m., jm. os.: utvrď v pravdě všecky věrné czechy Div. Klem. A 406; *Čechy*: w czechach Mast. 49, Drk. 32.

čekati, *čakati* -a u: czekay jeho skončenie Div. Vít. 6; tebe sme cžakali Div. Klem. C 856.

čěpicě, f.: píše nám svata czyepyczye (iron.) Div. Vít. 199.

čert v. *črt*.

čerticě v. *črticě*.

čiest, f., část: pyšný žádný czyefty žádné nemóž mieti Drk. 15.

čiešě, f., číše: vypil patnácte czeffi Div. Klem. C 786.

čiti v. *čúti*.

čižebník, m., kdo číhá na ptáky: nenie . . . czyzebnyka chytřějšieho Drk. 31.

črt, *čert*, m.: czrt Drk. 292, Div. Vít. 183; od czyrta Mast. 186; czrtta Div. Vít. 184; czerte proklatý Drk. 308; všichni czyertye Div. Vít. 216; u všěch czrtow Drk. 274; všěm czerthom Mast. 393.

črticě, *čerticě*, f.: vy ste horšie nežli czertyczye Div. Vít. 180.

črv, m., červ: jmá snad czyrwy v duši Mast. 125.

čstnost, ctnost, f., poctivost: tvá-li cztnoft jeho schovala Hra Vel. 75, cznoft Hrob Boží 93.

čstný, cný, adj.: tyrh czny hyne Mast. 204; mistře czny i slovutný t. 279.

čúti, číti, -ju: hořem sám neczugyu sebe Mast 281; naše srdce cžilo Div. Klem. B 251; czigi t. C 46; nepřátely kdybyste cžili t. 469.

Dáti, dám: téjť lacniej dadye pary Mast. 185; dadye kvapa t. 187; dawye (my dva) liudem dosti smiechu t. 4; dáti sě na něco: na řeč ženskú se nic neday Div. Klem. B 153.

dávný, adj., starodávný: lékař chytrý, dawny Mast. 44; pro mé dawne dobré děnie t. 388.

dbáti v. *tbáti*.

dědina, f., majetek, statek: tu netřeba jiné dieding míti. Div. Klem. C 893.

děkovati komu z čeho (zač): z těch daróv dyekugy vám Tegerns. 107.

děnie, n., konání, skutek: učiňmež také dieni Div. Klem. C 615 ; zpomenú-li na mé dyenye Tegerns. 62; dobré děnie, dobrodiní: pro mé dávné dobré dyenye Mast. 388.

dieti, — *děju*, dicere: kak ti dyeyu pravé jmě Mast. 5; dycyut mi Rubin t. 8.

dlúho, *na dlúzě*, dlouho: nebudeme-li jeho jmieti na dluze Hra Vel. 16, Hrob Boží 6 ; na dluzie Ma. Mus. 6 ; na dluze Div. Klem. A 16, 326.

dna, f.: snad jmu dna lámá uši Mast. 124; dna dietě silně lámá Div. Vít. 291.

dobrojtro, pozdrav ranní, z *dobro jutro!*: dobroytro vám, krásné panie Mast. 229.

Dobruška, f., jm. místní: mast z dobruffky Drk. 293.

dočiniti sě: jak sme se zle dočžinili Div. Klem. C 50.

doch, m., došek, otep slámy: teď máš tři jinochy jako najkrasšie tři dochy Drk. 64.

dojíti koho: bych mohla jeho dogiti Mar. Mus. 39; dogitij Div. Klem. A 324.

dokad, conj., iak dlouho: hospodine, dokad budeš spáti Div. Klem. C 708.

dolíčiti čím, dokázati: chci vám divy dolyczyty Div. Vít. 165; a tohoť chci dolyczyty t. 182.

domúdnicě, f., nadávka (od múd, stsl. mǫdo): ó slyšte, baby klevetnicě a vy svódné čaroděnicě, vy ste horšie nežli čerticě a pravé ste domudnyczye Div. Vít. 181.

donidž, doniž, conj., dokud: donydz tvórcě neoptámy Hrob Boží 27; donyz ste ještě v svém zdraví Div. Vít. 238; donyz budú v nebi světí t. 344.

doraziti sě suku (metafor.), naraziti na tuhý odpor: toť se dorazychuom suku Div. Klem C 589.

dóstojen, ad., hoden: jehožto já nejsem dofftogen, bych rozvázal ten řěmenec Div. Vít. 249; duoftogent jest pekelného hoře Div. Klem. C 169.

dóvodný, adj., na důvodech založený: skrze mnohá duowodna znamení Div. Klem. A 483.

dráč, m., lupič: nebyloť věčího dracže Div. Klem. C 190.

drahný, adj., vzácný, hezký: vítajte, vy panie drahne! Mast. 394.

dráti — *deru*: deržte mnú neb nederzte Div. Klem. C 243.

dřieti — dru, odírati: krúpy drzyela Mast. 421.

drijě, dryjě, f., (ze stněm. drîe a toto z lat. tria), tři oka ve hře kostkové: já mám drygy s kotrem (3 + 4) Div. Vít. 21; já drygy s túšem mám (3 + 2) t. 23; jižť mi sedl kotr s drygi (4 + 3) Div. Klem. C 530; jižť sem uvrhl dry(gy) s žížem (3 + 6) t. 556.

držěti, -žu: dyrzy Mast. 75.

dvořák, m., kdo žije při dvoře: kde sú frejieři i duorzaczy Drk. 61.

dvorný, adj., dvorský, hezký: jsem ti dworny holomek Mast. 7; dworny smiech (pěkný smích, pěkná věc k smíchu) t. 85. — Adv. dvorně: nemluvtež tak dwornye Div. Vít. 25.

dýně, f.: vole bude jako dynye Mast. 139.

Eš, n. (z rom. as), jedno oko ve hře kostkové: iá mám s žiežem ezs (6 + 1) Div. Vít. 19; jižť mi sedl tauš, efs (2 + 1) Div. Klem. C 544.

ež, conj., že: děkuju, ez mi učinil cti přieliš mnoho Mast. 314; slyšal sem,

ez dobrých mastí ptáte t. 321; ežť = žeť: zdáť mi sě, ezth ondeno stojie, ezth sě o nich liudé brojie t. 225—6.

Fi, interj.: phy! kde bych sě (řěčí) stavil Mast 423.

Flandry, pl. m., jméno země: w flandrzyech Drk. 33.

franský, adj., francouzský: zboží dosti u franſkeho Div. Klem. C 482.

frejieř, m., záletník: fregyerzy i dvořáci Drk. 61.

Gocín, Gočin, m., jm. osobní: Goczyne, goczyne! Div. Vít. 33.

Háčě, pl. f., spodní oděv, podvlečky: vtlúkl sem v ni (mast) staré haczye Drk. 264; a nám sbi všěm se pzda haczie t. 332.

hacný (adj. z háčě): dámť haczny pás Drk. 139 (t. j. pás k spodkům = stč. hacník).

hádati, -aju, mysliti, souditi: I kam hadas, že sě nevěstkám slúbiti žádáš Mast. 361.

haléř, m.: dával sem málo piva za haleřz Div. Klem. C 137.

Havlicě, f., jm. osob.: Méj mateři dějí hawlyczye Drk. 207.

hazart, m. (ze stněm. hasehart, hasart, Würfelspiel, a toto z franc. hasard), hra toho jména: sestro, Marta, hrajž s žáky hazarta Drk. 77.

herinkový, adi. od herink, slaneček: mělť jest břicho iako herynkowe krósně Div. Vít. 223.

hi!, interj. hle: Hy, Rubine Mast. 203.

hin, hyn, adv., (z něm. hin), tam: hyn jsú miesta sdravá Mast. 21; hyn jich u mého mistra pln krám jmáte t. 233; co se, bratře, hyn blyštie Div. Klem. C 584; co hyn stojí, to znamenaj t. 653.

hlahol, m., řeč, jazyk: ješto sem vám tato slovcě domácím hlaholem prožvagdal Div. Vít. 198.

hlavicě, f., demin. z hlava: v tvé hlawyzcy ostré hložie Div. Vít. 117.

hlíva, f., druh houby, Staubschwamm: má střícě prodáváta hřiby, hlywy Mast. 406.

hložie, n., kollekt. z hloh: v tvé hlavici ostré hlozye Div. Vít. 117.

hluk, m., zástup, sbor: jest jistě anjel toto z nebeského poslán hluku Div. Klem. C 588; ať tě vyvedu z pekelného hluku t. 869.

hlušicě, f., veliké, červené slívy: má střícě prodáváta . . . hluſſyczye, slívy Mast. 407.

hněvati koho na čem: na tom sem boha hniewala Div. Klem. C 144.

hnilicě, f.: Tebe bych všie cti zbavil, a sebe bych za jednu planú hnylyczu nepopravil Mast. 426 (za planú hnilicu = za nic, o nic).

Hnostek, m., jm. osobní: kmotře hnoſtku Div. Klem. C 532.

hod, m., pl., *hody* = svátky, zvláště velikonoční: to-li je mé k hodom nové rúcho Mast. 386; přěd hody Div. Vít. 90; v tomto hodye t. 158.

Hoďata, m., jm. ďábla: ty hodiata Div. Klem. C. 838.

Hodava, f., jm. osobní: má strýna hodawa Mast. 419.

hoden, hodný, adj., hodící se k čemu, vhodný: nenieť podobno ani všemu lidu hodno Div. Vít. 88; nejsem hoden tomu t. 297; do pekla jest jim jíti hodne Div. Klem. C 68.

hoditi, -zu: dobřě vem hody Mast. 42; hoditi sě: snad sě tobě dobřě hozyu t. 2; hoditi sě koho = hodem, vrhem zasáhnouti: pokaž mi toho proroka, ať sě hozy jeho boka Div. Vít. 36.

holicě, f., holé místo na hlavě, lysina: neb dám někomu po holyczy Div. Vít. 16.

Holicě, f., jm. osobní: posadiž k sobě svú ženu holyczyu Mast. 26.

holomek, m., služebník: dvorný holomek Mast. 7.

hoře, interj. běda: Horze nám nebohám Hra Vel. 17; hóře = hůře: ač ť sě nestane ješče horze Drk. 185.

horúcí, adj., prudký, tvrdý: lid tvój horuczy často mne neposlúchá Tegerns. 46.

hospoda, m., pán: neb si naše ctná hoſpoda Div. Klem. C 281.

hovado, n., (nadávka): chodcové tito

dva, ješto sú hovada pravá Div. Klem. A 556, B 310.

hověti, -ěju, vyhověti: howyeyſ lépe svému pánu Mast. 105.

hřada, f., bidlo v kurníku: (baba) na hrzyezye honila Div. Vít. 175.

hřbieti, -b'u, pohřbenu býti, v hrobě ležeti: (tělo) je dlúho v hrobě hrzbyelo Mast. 352.

hrdinati, -aju, hrdinsky mluviti, se stavěti: Ba nehrdinay, nehrdinay, co hin stojí, to znamenaj Div. Klem. C 652.

hřěbový, adj. od hřěb: prsty své v hrzebowe rány vlož Div. Klem. A 575.

hřib, m.: chtěl bych jemu (dáti) tři hrzyby Mast. 278, 406.

hřivna, f.: ač mi dáš tři hrzywny zlata Mast. 729.

Hrňčic, m., jm. osobní: Býválit sú dobře dále než pan hrńczicž po rytiřstvie Div. Klem. C 474.

hrnec, m.: hyrnecz kysělicě Mast. 11.

hubenec, m. ubožák: co kážeš, mistře hubencze? Drk. 157.

hubenicě, f., ubožačka: awech, mně hubenyczy Hra Vel. 65, 67, 69; hubenycze v túzě budu Hrob Boží 86., Mar. Mus. 91,

hubený, adj., ubohý, bídný: já hřiešnice hubena Div. Klem. A 210; žena hubena t. 554, t. B 308 ; hubene ženě t. 32; duše hubena t. C 120.

hudec, m., hudebník: beřte piščce, bubeníky, hudcze Div. Klem. C 64.

húščě, -ě, f., houština, množství: zde i na světě v této huſſty Div. Vít. 259.

Chlapýš, -ě, m., chlap ve smyslu potupném: Co sě chlubíš, chlapyſſy Drk. 215.

chodec, m., tulák, žebrák: Dosti jest věc nepodobná, že má vás svésti žena hubená aneb chodczowe tito dva. Div. Klem. A 555, B 309.

choditi, -zu: viz, že po tobě diabli chodye Drk. 74; chodyecz po mně truchle v núzi Hrob Boží 112.

chovati, -aju, chrániti, šetřiti: choway svého hospodina Div. Klem. A 242; žeť ho chcem tak chowati t. C 335.

chutně, adv., s chutí, rychle: ano skáčí, chutnie běžíc Div. Klem. C 783.

chvostiščě, ště, -ě, n., pometlo, koště: chwoſtyſtye prodáváta Mast. 408.

chyry, *chyry*, *achamary*, napodobení řeči židovské Drk. 164.

chytrost, f., obratnost, chytráctví : južť chytroſty vstáti kážiu Mast. 304.

Idonech, -a, m., jm. osobní: Vítaj, milý ydonechu! Mast. 3.

inhed, adv., ihned: ynhed slepota s něho snide Div. Vít. 46; já tam ynhed bez meškánie přídu t. 295; ynhed mi sě musí zdieti t. 306.

Ipokras, -a, m., Hippokrates: mistr ypokras Mast. 27.

Jan, m., vok. Jěne: gyene Drk. 311. 369.

jáz, pronom. já: yaſ Mast. 1, 15, 302 a č.

jeden, num., v záporné větě = žádný: neučini gednoho kvaltu Drk. 234; i jeden = ani jeden: nechce k nama y geden kupec přijíti Mast. 213; nenieť tak hříšný y geden Drk. 97; i nedá gednoho jemu Div. Vít. 155.

jednak, adv., brzy, hned: gednak mistře, před tobú budú Mast 129; gednak přídú kupci z daleké vlasti Drk. 246; gednak budú hosté z daleké vlasti t. 236; gednak, mistře, budú t. 247; pověz gednak sama na se Div. Klem. C 228; gednakt poví sama svá díla t. 134 a č.

jedno, adv., jen, jenom: gedno na to vždy ptaj Mast. 17; taſ gedno k milosti slušie t. 165; v hrobě nic jiného, gedno to rúcho jeho Hrob Boží 179; to tvá milost gedno sama rychle móž uzdraviti Div. Vít. 292; gedno račte dary dáti Div. Klem. C 387; gedno se světlost vyjevi t. 772 a č.

Jilka, f., jm. osob.: má tetka gylka Drk. 219.

jistba, f., jizba, světnice: tehdy vidieše, co sě prostřěd gyſtby dějieše Mast. 291.

jistý, adj., bezpečný: jest od zlého giſta Div. Klem. A 408.

jíti, -jdu: my (puojdem) po tobě Div. Klem. C 764; jíti zpět = ustupovati: tak poyde židovská viera zpět Drk.

320; tak naši skutky puogdu zpět Div. Klem. C 312.

jmě, -jmene, n.: pravé gmye Mast. 5; ymye t. 303.

Juras, -a, m., jm. osob.: znali ste jejie syna guyraza Div. Vít. 220.

juž, adv., nyní: yus musívě odsud pryč jíti Mast. 214.

Kadilo, n., kadidlo: myru a zlato a k tomu i kadylo Tegerns. 96.

Kajfáš, m., jm. osob.: byſkup kayfaſſ Tegerns. 113; kayphaſſye do.ře znajě Div. Vít. 154.

kak, conj., jak: kak ti dějú Mast. 5.

kakož koli, jakkoli: rány kakoſ koly veliké Mast. 61.

kaký, adj., jaký: Ach kaku my žalost jmáme Hra Vel. 14; kaka núzě t. 15; kaczy smutci t. 17.

kakž, conj., jakž: kakz ho nežádají Div. Vít. 244.

kamna, *kampna*, pl. f. a n.: když na kampna vsedieše Mast. 289.

kapalicě, f., nápoj nějaký: vypil patnáct češí kyselice, kapalicze Div. Klem. C 787.

karkulin, adj. posses. od karkule, čepice: čěpicě, karkulyna mátě Div. Vít. 199.

káti sě, kaju sě: ktož sě hřiechóv katy bude Div. Vít. 242; svých se hříchuov katij Div. Klem. A 358, 588.

kázanie, n., přikázání: mne ovšem poslechl by tvým kazanym Tegerns. 57; tvého sem se kazani nechtěla báti Div. Klem. C 896.

kazovati, -uju, přikazovati: kazugit, by pověděla Div. Klem. A 377.

kčicě, f., kštice: podoben's k ňemu kczyczy Drk. 127.

kdýkati, -aju, v řeči se osupovati: svým hněvem na mě kdykas Mast. 93.

keř, křě, m.: jmáte . . . kaliny ve krzy Div. Vít. 192.

klénot, m., odznak, jejž rytíř nosil na kabátě neb na helmě: tak se jejich klenoty kstvie jako černá škorně v blátě Div. Vít. C 475.

klevetánie, n., klevetání: Vy, baby, své šeptánie pusťte i vše kleuctanye Mast. 40.

klopot, m., klopotání, proudění: rychlý, brzký jako klopot Drk. 114.

kľuditi sě, -zu; kľudí sě = děje se: neboť sě nám sprostně klydy Hrob Boží 158; neb se nám nedobře klidij Div. Klem. A 434.

kmet, -i, m.: tak dobře z kmetuov jako z bab Div. Klem. C 3.

Koba, m., jm. osobní: má střícě oba, ſoba i také koba Mast. 405; má bratry oba, ſſebek a také koba Drk. 210.

kochati sě, -aju: a jeho milostí sě kochame. Tegerns. 75.

kokrhati, -aiu, coitum petere: kdy chceš, kokrhaty j'mu kážeš Drk. 260.

koláč, m., odměna poslovi: Pane, rač dáti kolacz Div. Vít. 361.

komárový, adj., z komár: Mast z komaroweho sádla Mast. 159.

komendor, m., představený kláštera neb dvora: s jedním mnichem komendorem Mast. 417; před Kajfášovým comendorem Div. Klem. C 252.

konánie, n., práce, namáhání: kromě času bez konanye Div. Vít. 324.

konina, f., obuv z koňské kůže: když sem měla ušíti koninu Div. Klem. C. 160.

konvrš, m., (z lat. conversus), klášterník laický: mají býti . . . svině konwrſſom Div. Vít. 204.

korbel m., nádoba: Mají býti panny, panie žákóm a korbelly chlapóm Div. Vít. 202.

Korutany, m., pl., jméno země: w korutanyech Mast. 53.

Kosata, m., jm. ďábla: anebo ty koſata Div. Klem. C 840.

kotr, m., (z franc. quatre), čtyři oka ve hře kostkové: Já mám dryji s kotrem (3 + 4) Div. Vít. 21; jižť mi jest sedl žíž s kotrem (6 + 4) Div. Klem. C 524.

kozina, f., maso kozí: s veliky noci kozyna Mast. 220.

kóžka, f., dem. z kóžě: přiložich prašivú kozku Drk. 266.

kradú, adv. kradí, kradmo: byť nem jeho krady nevzěli Drk. 324.

krčmář, m.: krzmarzc Drk. 43.

křikati, -aju, vykřikovati: ty vždy na mě krzykas Mast. 92.

křivda, f., nepravda, lež: jestiť krzywda, jakž sem živ, že baba . . . trlici dojila Div. Vít. 171.

křivý, adj., lživý, nevěrný: žádají, by krziweho ďábla svázal Div. Klem. C 743.

kromě, adv., leda, jenom: Pro to masti nehledámy, kromye náš smutek zjěvujem tobě Mast 339; kromye ukradli-li sú duši anjelové Div. Vít. 70; kromie leč snad jeho sluhy mohúť jeho v noci ukradnúti Div. Klem. C 307; praepos. kromě čeho = mimo co, bez čeho: budú . . s bohem věčně přěbývati, kromye času bez konánie Div. Vít. 324.

krósně, f., krůsna: Až jich z této krofnye dobudu Drk. 248; mělť jest břicho jako herinkové kroffnye Div. Vít. 223.

krpati, -p'u, šíti: a k tomu sem zle krpala Div. Klem. C 158.

krupno, adv., hrubě, zle: budeť Ježíši s námi krupno Div. Klem. C 461.

krychle, f., kostka ku hře: vrzme sě o ni sadúc krychle Div. Vít. 11. duojdem s ním krychle Div. Klem. C 845 (snad za krykle od krik, něm. kriec = váda, hádka).

krýti, -ju: nerodťe se pohanstva ani smrti krity Drk. 382.

kstvieti sě v. stvieti sě.

kučal, m., nějaká rána: ať neuhonic porebule, buď kučzal neb sekule Div. Klem. C 38.

kúdel, f., koudel: nezústavil sem ni kudele Div. Klem. C 193.

kúpiti, -p'u: masti cupyte (impt.) Mast. 271.

kušě, f., kusý pes: Poběhněte sim (m. sěm) milé kufye Drk. 23. věrná sem jako kuffe Div. Klem. C 171.

kúzlo, n., kouzlo: to kuzlo spáchá jednoho času Div. Vít. 215.

kužělatý, adj. z kužel, kuželovitý: zrostú jiej v ňadřiech kuzelate hrušky Drk. 296.

kvalt, m., (něm. Gewalt), násilí: (Já) neučini jednoho kualtu Drk. 234.

kvap, m., dáti komu kvapa = vypuditi, vyhnati jej: i poslednicj dadie kwapa Mast. 187.

Květa, f., jm. osobní: Má sestra kwyeta Drk. 224.

kvisti, kvetu: južť je počal mazanec quifty Mast. 131.

kyjovánie, n., bití kyjem: neb se bojím kygowanie Div. Klem. C 423.

kýla, f.: a ktož jmá — neskrovnú kyly (m. kylu) Mast. 123.

kysělicě, f., polenta, kyselý pokrm: hrnec kyfyelyczye Mast. 11; často kyfyelyczu prodává t. 420; vypil patnácte čéší kyfelicze Div. Klem. C 787.

kysělo, n., polévka z kvasu: jedúc kyfelo i húby Div. Klem. C 25.

Lacný, adj., snadný, lehký: téjť laczny..y dadie pary Mast. 185.

lakomstvie, n., žádostivost: Eva pro lakomftwi svoje zbavila nás rajského pokoje Div. Klem. C 885.

lámati, -aju: neb snad j'mu dna lama uši Mast. 124.

lapka, m., loupežník: lapka plný zlosti Div. Klem. C 184.

le, conj. ale: le ona jemu nechtě dáti, le on ji podtepem zvráti Drk. 54—5.

leč buď — leč, conj.,: lecz bud v teple lecz na mrazě Mast. 179; lecž buď anděl, lecž čert, lecž člověk, již bude tvuoj krátký věk Div. Klem. C 688; leč buď — leč buď: lecz bud baba lecz bud kmet Drk. 38.

léčiti, -ču: když běch přišla leczyty mrtvého Hrob Boží 62, Hra Vel. 53 Div. Klem. A 214; lecziti Mar. Mus. 17; učím je cža:y lecziti Div. Klem. C 99.

lép, adv., lépe: ktož tam býval, tenť lep povie Drk. 226.

líce, n., obličej, tvář: okrúhlú osličí lyczy Drk. 128; lyczy jako dvě mošně Div. Vít. 222; líc (oppos. rub): mectež spravedně oko lyczy Div. Vít. 15.

líčiti sě, -ču: lyczythely sě, panie, rády Mast. 333.

líčko, n., dem. od líce: lyczka i brady Mast. 334.

lichevník, m., lichvář: beřte . . . nevěrné lichewniky Div. Klem. C 66.

lkáti, *-aju*: Proto ty lkas chudobú Mast. 366.

loktušě, f., plachta: učinila sem z měcha i z loktuffe Div. Klem. C 125.

Longin, m., jm. osob.: co kážeš, pane longyne? Div. Vít. 34.

ludosvětec, m., kdo loudí, obluzuje, klame svět: ten ludofwietecz nehodný Div. Klem. C 295.

ludosvětstvie, n., obluzování, klamání: pro jeho ludoſwietſtwie veliké Div. Klem. C 301.

ľutný, adj., krutý, hrozný: lutne rány Mast. 253.

ľutoměřičský, adj. z Ľutoměřicě: lithomieržiczkym pivem Div. Klem. C 27.

lysina, f., lysá hlava: veliká lyſyna Mast. 218.

Mandalena, f., jm. osob. Magdalena: paní mandaleno Drk. 63; marzy mandaleno Hrob Boží 153.

Manka, f., jm. osob.: Manka rozvodnice Div. Klem. C 108.

Maří, f., jméno osobní, Marie: Svatá marzy mandaleno Hrob Boží 153; svaté marži syna Div. Klem. A 22.

matný, adj., obyčejný, sprostý: člověk matny Div. Klem. C 492; srv. *nematný*.

mazanec, m., koláč mazaný: dva mazanczye Div. Vít. 153, 162; mnoho mazanczuow Div. Klem. A 8.

Mečě, -ě, f., jm. osobní: ač mi dáš svú dceř meczu Mast. 298.

měčiti, -ču, ztlouci, zbíti: ktož je . . séčen, neb snad palicěmi myeczen Mast. 65.

měch, m., pytel: s puškami myech Mast. 86; z miecha i z loktuše Div. Klem. C 125.

měsiec, m., měsíc: (baba) myeſſyecz szobala Div. Vít. 177.

meškati, -aju, prodlévati: i babky vždy meſſkagi Div. Klem. A 6.

metati, -cu: mecztez spravedně Div. Vít. 15; nemecz mi na kostku Div. Klem. C 533; že mi na kostku meczeſs t. 537.

měteż, -ě, m., zmatek, zbouření: aby nebyl mieteż v lidě Div. Klem. C 360.

miera, -y, f. míra; v téj mieřě = v tom způsobu: jíž není v této mirže Div. Klem. C. 399.

miesti, matu, másti: co ty pleteš, co ty mieteſs Div. Klem. C 536.

Milka, f. jm. osobní: druhá (tetka) mylka Drk. 220.

milostivost, f., milost: Těť přemohla miloſtiwoſt Div. Klem. A 150.

minúti sě, *-nu*: v tom sě s pravdú nic nemynu Div. Vít. 366.

mistř, -ě, m., mistr: k mému mystrzy Mast. 67.

Míšně, *Míšeň*, -ě, f., jm. země: z myſſnye Drk. 275.

mladý, adj., komp. slož. *mlazší*, učedlník, discipulus: jeho mlaſſym Hra Vel. 48; jeho mlazſym Hrob Boží 53; moji mlazſy t. 111; svým mlazſym t. 141.

mlčěti, -ču: Mlcž té řeči neozdobné Div. Klem. A 503.

mnichový, adj., mnišský: z mnychoweho záchoda Drk. 288.

moci, mohu; móž = lze, nemóž = nelze: mozly mi to od tebe přijíti Mast. 13; ale nemoſty (= nemóž ti) jie žváti t. 180.

Mojžieš, m., jm. osobní: Moyzyes Div. Vít. 381; Moyzyſſy, mój věrný sluho Tegerns. 35; Moyſeſſy, mój věrný sluho t. 58.

Morava, f., jm. země: v morawye Mast. 49.

mračnost, f., soumrak: světlost k mraczżnoſti se níží Div. Klem. B 242.

mrzkost, f., ohavnost: a mrzkoſſty mě omýti Div. Vít. 386.

mútiti, -múcu, rmoutiti: neroď se víc mutiti Div. Klem. A 347.

mužsky, adv., statečně: však si muož, mužſky čiň Div. Klem. C 608; přistup k brani ſ mužſku myslí t. 610; jedno s námi mužſky stoje t. 627.

mužstvie, n., zmužilost, statečnost: stuoj ty tuto muožſtwij plný Div. Klem. C 444; k muozſtwie ib. 495; jako lvi, mužſtwij plni t. 622.

myrrha, f.: máš-li mast s myrru Mast. 343; z myrry t. 348; myru a zlato Tegerns. 95.

Nádcha, f., nátcha: nadchu v nosě Mast. 120.

nadjíti, najíti: nadgydech hrob Hra Vel. 54, Hrob Boží 18, Mar. Mus. 18; jeho tam živého nadeſſli Mar. Mus. 171.

na dlúzě v. *dlúho*.

náhle, adv., rychle: Nahle sě tam dále beři Drk. 305; nahle ode mne zlé stvořenie t. 102. nahle mějte to na paměti Div. Klem. C 17; nahle stuojte tuto krotce t. 41; nahle otevři chvátati (m. náhle chvátej otevříti) t. 848.

Náchod, m., jméno místní: mast z nachoda Drk. 287.

nákrm, m., pokrm: tiem nakrmem silen bude Tegerns. 33.

namiesti sě, -matu: co se vám jiných namiete Div. Klem. C 69.

napraviti, -pravu, přímým učiniti: ste-ky jeho naprawyczye (rým. s připravěte) Div. Vít. 261.

nebohý, adj., ubohý: co je nám neboham sdieti Hra Vel. 3, Hrob Boží 3; jáz neboha Hra Vel. 62.

nehet, -e; m., nemoc oční: k rozličnému neduhu, k rúpóm, k nehtu Drk. 251; vy některú mrtvici, nehet, rúpy i studenici obdržíte Div. Vít. 142.

nechutný, adj.; býti nechutný = nemíti dobré chuti, dobré mysli: nechuten sem velmi pro to nynie Div. Klem. C 42?.

nejednaký, adj., nejeden: pro nevěry negednake Div. Vít. 336.

někaký, adj. nějaký: nyekakeho panoffye Drk. 107.

nelzě, adv., nelehko, nesnadno: tohot jest nám nelze ujíti Div. Klem. C 597.

nematný, adj., řádný, bezúhonný: od Isajašě ctného, proroka nematného Div. Vít. 352; když's tak rytíř nematný Div. Klem. C 428.

nenie, adv., nynie: pojdiž do města nenye Div. Vít. 5; jichž (divů) sě děje nenye mnoho t. 166; vstalť jest Krystus z mrtvých nenij Div. Klem. A 37; my sme Krysta neni viděli t. B 262; co my tobě neni pravíme t. 300 a č.

neomylný, adj.: smr i neomylny Mar. Mus. 107; hřichuov na věky neomylny Div. Klem. A 342.

nepodobný, adj., pravdě nepodobný: dosti jest věc nepodobna Div. Klem. A 553; dosti věc nepodobna, že má svésti vás žena hubená t. B 307.

neroditi, -rozu, nechtíti, nedbati: o ržěném (chlebě) nerodyeffe Mast. 288; nerodte sě pohanstva ani smrti krýti Drk. 382; Maria, nerod plakati Hra Vel. 77; nerodyz viece plakati Hrob Boží 95 a č.

nestrašlivý, adj., nebojácný: kto jest tak horlivý a tak velmi neftrafflywy Div. Klem. C 832.

nešvarný, adj.: biedničě nezwarna Mast. 374.

nevěstka, f.: že sě mladým newyeftkam sl'úbiti žádáš Mast. 362.

nikako, adv., nijak: jemuž nevěříme nikako Div. Klem. C 304.

nikdo, pron.: nadjidech hrob a v něm nykoheho Hra Vel. 54, Hrob Boží 63, Mar. Mus. 18.

nositi, nošu: aby nofyl po mně košě Drk. 108.

núznost, f., nouze: kdož bude v kteréj v nuznofty Tegersn. 25.

Obědovati, -oběduju, obědvati: utkach slunce, anno poledne obyeduge Div. Vít. 230.

obchod, m., živnost: kterýs obchod na onom světě jměla Drk. 47.

obilé, n.: já sem vydala na niej své obyle Mast. 369.

obierati sě, -aju, meškati: tak se dlúho obierach Div. Klem. C 799.

obinúti, *obvinúti*: rúcho, v němž obinuli Div. Klem. A 424, 449; obvinúti sě čeho: této hrózy se obwin Div. Klem. C 609.

oblehčiti, -lehču: oblehcžiž již své útrobě Div. Klem. A 363; oblehćyž Mar. M s. 119.

obluda, f., příšera: bychť byl blud, a neb obluda jaká Div. Klem. A 567.

oblý, ad.: jedno oblu v ž vot cpáti Mast. 181.

obořiti, -řu, zbořiti: až by sě oborzyly chýšě Mast. 397.

obrátiti, -cu: abych po tobě vešken liud obratyl Mast. 88.

obvinúti v. *obinúti*.

obživiti, -v'u, život dáti, vykoupiti: chtě nás tudy obžiwiti Div. Klem. A 149, 173.

očitě, adv.: neb sme toho již sama oczitie viděla Div. Klem. A 516.

odpustiti v. *otpustiti*.

odpuščenie v. *otpuščenie*.

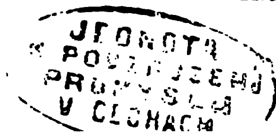
odtucha v. *ottucha*.

odžehnati sě v. *otžehnati sě*.

oféra, f., oběť, nábožný dar: a s ofyeru vendi v chrám Div. Vít. 380.

oférovati, -uju, obětovati: myru a zlato i kadidlo tvé milosti ofyrugyemy Tegerns. 97.

ohař, m.: tak jest věrný jako oharž Div. Klem. C 177.

ohledati, -aju, prohlednouti: prostěradlo ohledayte Div. Klem. A 526.
ohmakati, -aju, ohmatati: každý z vás mé kosti ohmaka Div. Klem. A 568.
oko, n., číslo na kostce: mectež spravedně oko lyczy Div. Vít. 15.
okřín, m., mísa, nádoba: v starých kútech i v okrzynych Div. Vít. 139; w okrzyenyech t. 200.
onaký: sem mistr onaky Div. Klem. B 125.
onen, pron.: w uonomno kútě Mast. 329; puojdem — do wonohono domu Div. Klem. B 243.
opařiti, -řu, ošiditi: jako lakomého psa oparži Div. Klem. C 274.
opatřiti, -řu, spatřiti: Neopatrzym víc nebeské světlosti Drk. 20; když bych ho mohl opatrzitij Div. Klem. A 540.
optati, -ju, doptati se, najíti: donidž tvórcě neoptamy Hrob Boží 27, Mar. Mus. 16; abych jeho optala Hra Vel. 76, Hrob Boží 94; kde bych jeho optala Mar. Mus. 34; zdali bych jeho kde optala Div. Klem. A 140; kde bych ho mohla optati t. 145; kde bych já jeho optala t. 229; a drahých mastí optati t. B 120.
orudie, n., nádoba, nástroj, prostředek: sprostnéť jest vaše orudie Div. Klem. C 318.
ostati, -stanu, zanechati: oſtan toho, sestro mojě Drk. 72; oſtanuczy bluda svého t. 88.
ostierati sě, -aju, zastírati se: a kyji sě oſſtyerage (ironicky) Div. Vít. 229.
ostřiež, m., ostříž: oſtržeſſem přestrašeni Div. Klem. C 637.
otpustiti, -šču, dovoliti: odpuſt mě vyníti Drk. 149; odpuſt jej s kří(žě) složiti Div. Vít. 93.
otpuščenie, n.: jižť odpuſſtieni beru od tebe Div. Klem. A 359.
otrok, m., sluha: jestli tu který otrok Drk. 113.
ottucha, f., odlehčení: rač nám odtuchu dáti Drk. 363.
otžehnati sě, -aju, odžehnáním zbaviti: črta sě odzehnaty muože Div. Vít. 184.
ova, interj., en: owa, kámen, jenž bieše na hrob položen Hra Vel. 57, Hrob Boží 70; owa, v hrobě nic jiného t. 178.
ovčina, f., obuv z ovčí kůže: tehdy sem ušila owczinu Div. Klem. C 161.
ovšem, adv., zcela, zúplna, vůbec: host owſem slavný Mast. 43; sestro Mandaleno, owſem nemúdrá ženo Drk. 87; přietele owſem věrného Hra Vel. 7; mne owſſyem poslechl by tvým kázáním Tegerns. 57; tos nám tvórče owſſem vrátil Div. Klem.. C 884.
ozpievati,-aju, cantando persequi, zpěvem doprovázeti: rač zpievati a myť budem ozbyeuaty Drk. 66.

Pakost, f., pokost, neduh: k rozličnému neduhu, k rúpóm, k nehtu, k rozličnéj pakoſty mohú spomoci tuto masti Drk. 251; protivnost, nesnáz: již (je mine) všecka pakoſt Div. Klem. C 891.
palcieř, m. (ze střhněm balzer), kštice, brada: neb máš jistý kozí palczierz Drk. 126.
palicový, adj., od palicě: obdržach ran paliczowych všeho dosti Div. Klem. C 801.
pamatovati sě, připomínati: zamutek apoštolský . . . bude se tuto pamatovati Div. Klem. B 13.
panic, m.: nuž paniczy i vy páni Div. Klem. C 438.
panošě, m.: milé panoſye Drk. 40, 42.
pary (?): téjť lacniej dadie pary Mast. 185.
pastuška, m., pastucha: paſtuſky nejmajú Mast. 258.
pelech a chocholata atd.: napodobení řeči židů Div. Vít. 196.
pěš, adj., pěší: musímť za to choditi pieſs Div. Klem. C 545.
pezd, gen. pzda, bzda, m., zadnice: an nám sbi všem se pzda hácě Drk. 332; polib mě w pezd t. 181; za peſd Mast. 77.
picovati, -uju, bráti píci, loupiti: Bralať sem bez milosti pycžuge jich obilé Div. Klem. C 186.
piščec, -cě, m., hudebník, který píská: beřte piſſcze Div. Klem. C 63.
pivnicě, f., pivní sklep: an pie med (v) pywnyczy s jednú z škopa Drk. 51.
pizda, f.: za pyzdu Drk. 198; pyzda Div. Vít. 196.
plakati, pláču: když's mne tak mnoho plakala Hrob Boží 103; toliko plakala Mar. Mus. 125; když si jeho

toliko plakala Div. Klem. A 369; a panně syna plakati sem pomohla t. 474.

platný, adj., váhu mající, mocný: a si vítěz velmi platny Div. Klem. C 429, 493.

plésti, pletu, másti: co ty pleteſſ, co ty měteš Div. Klem. C 536.

pleš, f.: ty sú nejednomu obervaly ples Div. Vít. 20.

pleštiti, plešču, pleskati, uhoditi: snad sem tebe ještě cepy neplefſtil Div. Klem. C 44.

plıskati, pleskati, tlachati: ó, na vaše ženská díla, že sta kdy pliſkati směla Div. Klem. C 619.

plnost, f., hojnost: prosím — tvé veliké plnoſty Tegerns. 52.

ploditi, -zu: smích plodiſs Div. Klem. A 491; chytrosti plodiſs t. C 82; nejradějiť vraždu plodim t. 89.

plvati, pl'uju, plivati: na tvář jeho plwali Div. Klem. A 285.

poběhnúti, -nu, míjeti, opovrhnouti: nepobiehneme cenu tvého Div. Klem. B 134.

podobný, adj., pravdě podobný: ani podobne jest, by kto mohl z mrtvých vstáti Div. Klem. A 506; slušný: králi, nenieť podobno Div. Vít. 87; bude-li se vám za podobné zdáti Div. Klem. B 87; ač se tobě za podobne zdá t. C 348.

podolek, m.: podolkyť raky lovie Drk. 225.

podtep, m. (podtepati): le on ji podtepem zvráti Drk. 55.

pohřésti, -hřebu, pohřbíti: račtež pokorně pohrzyeſſty Div. Vít. 123; pohrzyebtez je t. 98; pohrzyebly t. 127; pohrzeben v hrobě Mast. 340.

pohrzěti, -ěju, pohrdati: ješto pohrzyegy slovy mejmi Div. Vít. 152.

pochlemtati, -cu: dachu mi ... mléka sochorem pochlemtaty Div. Vít. 232.

pochopiti, -p'u, uchopiti: Mariji plačící sem pochopila Div. Klem. A 471.

pochvátiti, -cu,: ať nás židé ... nepochwati Div. Klem. A 524.

pokázati, -žu, ukázati: pokaz mi toho proroka Div. Vít. 35; pokazal rány Hrob Boží 147; pokázati sě = ukázati se: když sem sě tobě pokazal Hrob Boží 107, Mar. Mus. 129.

pokusiti, -šu, zkusiti: a jeho dušě pokuſſyme Div. Vít. 58; a bude-li živ, toho pokuſſym t. 62; chcem — své buojnosti pokuſyti Div. Klem. C 633; bychom sebe pokuſyli t. 612.

pokušenie, n., okušení: těmto paniem na pokuſſenye Mast. 274.

pokúšěti, -ěju: ať mne diabel nepokuſſye Mast. 136.

Polany, pl., jm. země: w palanyech Mast. 53.

pomocen, adj.: toho rač nám bejti pomoczyen Div. Vít. 134.

pompknúti, *pomknúti*, -nu, postrčiti: pompkny jie tam k sobě dále Mast. 163.

pomstiti sě, -mšču: pomſtiemež se již své žalosti Div. Klem. C 56.

poniž, conj., poněvadž, ježto: ponyz sem tak velmi krásný, . . . chciť se vrovnati najvyššímu Drk. 1.

popraviti, -vu, ponapraviti, zlepšiti: A sebe bych za jednu planú hnilicu neprawyl Mast. 426.

popršěti, -šu, prchati, létati: ažť z někoho poprſſi chlupy Div. Klem. C 2.

porebule, f., nějaký druh rány (rebule = = zadek, porebule = rána na zadek Jireček ČČM. 1864. 315): ať neuhonie porebule Div. Klem. C 37; ať nedám rýčem porebuli t. A 247.

postolce, n., dem. k postola = obuv: bych rozvázal ten řěmenec, ješto jest u jeho poſſtolecz Div. Vít. 251.

postřěbati, vysrkati: dachu mi syrovátku kyjem poſſtrzyebaty Div. Vít. 231.

postřihati, -aju, ve smyslu bíti, sekati: (anděl) po hlavách je poſtržiha Div. Klem. C 780.

Postrpalk, *Pustrpalk*, *Pustrpalek*, m. jméno osobní: Mast. 396, Drk. 135, 194, 199 a č.

postúpati, -aju, ustoupiti, couvati: panny, paní poſtupayte Div. Klem. A 1; pro buoh račte poſtupati t. 191; postúpati po něčem, následovati něčeho: na řeč ženskú se nic nedaj ani po nich postupay Div. Klem. B 154.

posuzovati, -uju: všech stavóv poſſuzugyczye Div. Vít. 148.

potkati, -tkaju, potkati se s někým = = v boj se dáti: Ktož sem puojde, s ním se potkam Div. Klem. C 455.

potráti, -traju, potrvati: potray toho málo Tegerns. 60.

potratiti, -cu, ztratiti: a pro člověka svú krásu potratilo Div. Klem. B 192.

potřěbovati, -uju, žádati: co jsi potrzyebowal sám Mast. 16, 300.

pověděti, -viem: proč mi jeho nepowite Div. Klem. A 301, 319.

pozóstati, -anu, opustiti: nebť mě strach nemuož pozuftati Div. Klem. B 36.

práti, peru, tlouci: ktosi na naše vrata perže Div. Klem. C 843.

právě, adv., náležitě, opravdu: nemohu prawie zvěděti Hra Vel. 55, Mar. Mus. 19, 32,

prázdný, adj., zbavený: (duch) jest všech kostí prazdny Div. Klem. A 570.

preclík, m.: maléť sem preczliky pekla Div. Klem. C 174, 178.

přištie, n., příští, příchod: tvému se przeſſti radujíce Div. Klem. C 857.

přičiniti, -ňu, přiložiti, přidati: przyczynyl sem k tomu rozličného kořenie Mast. 349; pláče sobě dvakrát více sem pržičžinila Div. Klem. A 479.

přičítati, -aju, připočítati: rádať sem pržiczitala Div. Klem. C 140.

přieti, přěju, přáti: račiž przyety Drk. 16 a č.

přijieti, -jmu, dostati: móž-li mi to od tebe przygyty Mast. 13; přijmouti: aby to ráčil mile przygyety Tegerns. 99; přijieti sě něčeho, chopiti se: čeho sě nám velíš przigyety Drk. 337.

přijíti, -jdu: kázal jim po sobě pržigiti Div. Klem. A 394.

přikydnúti, -nu: přihoditi: przykydnys mi jie (masti) viece Mast. 198.

přilúditi, -zu, přivábiti: a když nemožech pržiluditi Div. Klem. C 216.

přimčieti, *-mču*, přivléci: pržimcziž duši jako vránu Div. Klem. C 115.

připlata, f. záplata: ani všickni v pržiplatie Div. Klem. C 477.

přivinúti sě, -nu: kteráž sě dušě k nám przyuyne Drk. 312.

prodřieti, -dru, prodřieti oko: na vodu oka neprodrzyeſſe Mast. 294.

propuditi, -zu, vyhnati: s tohoto místa aby nás nepropudili Div. Klem. B 98.

prorokovati, -uju: jest prorokowal jedno prorokowanye Tegerns. 115.

provésti, -vedu, na sebe provésti, prokázati, dokázati: musíme na se vše proweſti Div. Klem. C 762.

prožvagdati, -aju, prožvachtati: ješto sem vám tato slovcě domácím hlaholem prozvagdal Div. Vít. 199.

pruhatý, adj., plný pruh: baba . . . pruhata jedem jako žába Div. Klem. C 223.

ptánie, n., hledání: však bolestné ptani tebe Div. Klem. A 154.

ptáti, ptaju, hledati: tyť (panie) dobrých mastí ptayu Mast. 223; ptate t. 232, 321, 345; kde ptati Mar. Mus. 86; ptagicz mistra svého Div. Klem. A 277; Krysta ptati t. B 151; = žádati: co vam třěba, toho ptayte Mast. 320; ptáti sě: do Galilee sě ptayte Hra Vel. 80 Div. Klem. A 126; na co ptáti: jedno na to vždy ptay Mast. 17; na mě ptala Mar. Mus. 126.

pustiti -šču: puſtwye tento hněv na stranu Mast. 104; puſtwa ten hněv Drk. 231; puſte vše klevetánie Mast. 40.

pústka, f.: jmáte, dietky, otpustky z puſſtky do pušky Div. Vít. 191.

Pustrpalek v. *Postrpalk*.

puška, f. (něm. Büchse) nádoba: puſka Mast. 137, 140; puſſku . . . udeříš Div. Klem. B 141; s puſkamiMast 86; pušky = prsa: kteráž panna pomaže (mastí) své puſſky Drk. 295.

pych, m., pýcha: pro náš pych Div. Vít. 78.

pykati, -ču, litovati: Pycž mě kvítí i koření, pycž mě tráva, lilium, vše stvoření, pycž mě skalé vody i moře Div. Klem. A 200, 201, 203.

pytati, -cu, hledati: těch miest pytay Mast. 18.

pzdieti v. *bzdieti*.

pzdina, f., od pzdieti: pzdyn k niej málo přičinila Mast. 160.

Radný, adj., zkušený: král Pilát důstojný, múdrý, radny i pokorný Div. Klem. C 262, 292.

Rakúsi, pl., jm. země: w rakuſyech Mast. 51.

režný, adj. od rež, žitný: když bielý chleb uzřieše, ihned rezny povržieše. Drk. 174.

rohožie, n., rákosí: ať sě v Prazě w rohozy tkáta Drk. 211; pletivo z lýka, šlaků a p.: utáhli sú se v rohožie Div. Klem. C 478.

rovně, subst. m. a f.: jemu nenie rownye Mast. 56.

rozľútiti sě, -cu, rozhněvati se: jak sú se velmi rozlitili Div. Klem. B 58.

roznéta, f., roznět, roznícení: spasiteli všeho světa, mé veselé, má roznyeta Div. Vít. 115.

rózno, adv., na různé strany: odsud ruzno vylúdili Div. Klem. B 156.

rozvázati, -viežu, zbaviti něčeho: již sem tě z ſmutkı rozvazal Hrob Boží 108; již sem tě smutku rozwazal Mar. Mus. 130, Div. Klem. A 374; mě smutka rozwazal Mar. Mus. 145; = ukázati: aby každý — své všecky skutky rozwazal Div. Klem. C 249.

róžcě (?): jakžto rozcye na siej tistě Mast. 48.

rubáš, m., roucho, šat: přiběh v jakéms bielém rubaſſy Drk. 328; pobrach ženám i rubaſſe Div. Klem. C 191.

Ruběn, Rubin, m., jm. osobní: Rubyene, rubyene! Drk. 177; rubyn z Benátek Mast. 8; rubyna t. 9; Rubyne, rubyencze! Drk. 156.

Rubin v. *Ruběn*.

rúče, adv., rychle: Běžtež rucze Div. Klem. C 57; rucze s ním do pekelné školy t. 200; rucže t. 206; kto kam ví, raucze běžte t. 599; jáť se rucže zbočich t. 793.

rúčí, adj., rychlý: nayruczeyſſi Div. Klem. C 785.

rúpy, pl. m., (nemoc): k rozličnému neduhu, k rupom Drk. 251, 289; vy některú mrtvici, nehet, rupy . . . obdržíte Div. Vít. 142.

Rusy, pl., m., jm. země: w ruſyech Mast. 52; w ruſech Drk. 33.

ryčěti, -ču, ryk působiti, křičeti: I co vy tu ryczite Div. Klem. A 531.

rytem (?): o zydowskem kraly rytem Div. Vít. 195.

ryvola, rivola, f., nektar: budešli dobrý, damyť ryuolu píti Drk. 49.

ržěný, adj. (z ръжанъ) režný: o rzyenem (chlebě) nerodieše Mast. 288.

Řěmenec, -cě, m., řemínek: bych rozvázal ten rzyemenecz Div. Vít. 250, 274.

řišě, f., hluk, řev: slyšel sem v krčmě veliků ržiſſi Div. Klem. C 203.

řit, f.: rzyt Mast. 75; rzyth t. 318; holú rzyty Div. Vít. 215.

Sasy, pl., jm. země: po ſaſyech Drk. 33.

Satan, m., jm. ďábla: mněť ſa'han dějí Drk. 28; mněť dějí ſſathan Div. Klem. C 73 a č.

sběřný, adj., společný: jak sme hřmot zberzni uslyšali Div. Klem. B 49.

sbožie, zbožie, n., majetek, statek: pro tě smy z ſbozye vystúpili Drk. 336; že ste pro mě ſbozye opustili t. 349; ty si chudých rajské zbozie Mar. Mus. 114; zbožij Div. Klem. A 352; jich zbozie t. C 479.

sčinomaty (?) (Mast) dělánať je z ſczynomat Drk. 277.

sděliti sě na něco, společně prokázati něco: bychom na udactví ſe zdielili Div. Klem. C 613.

sdieti, sděju, učiniti: ať s tobú ſdyeyu Mast 6.

sdravý, adj., zdravý: budeť ſdraua Mast. 190; hin jsú miesta ſdrava t. 21.

sěč, f., boj: by mohl zbýti se ctí ſeczy Div. Klem. C 436.

seď, adv., teď, zde: Sed, mistře, ſed jáz k tobě běžu Mast. 1; sed vem přišel mistr Ipokras t. 27, 75, 77.

seděnie, n., sídlo: tam rač své ſedyenye jmieti Mast. 23.

sekule, f., nějaký druh rány: ať neuhonie porebule, buď kučal nebo ſekule Div. Klem. C 38.

sěmo, adv., sem: syemo blíže přistupi Mast. 270. Drk. 21.

sestřicě, f.: nuž vy (dvě) ſſeſſtryczye pryč (j)děta Hra Vel. 51; Milé ſeſtrzyczy, pryč jděta Hrob Boží 61.

Severin, m., jm. osobní: co kážeš, mistře ſeucrine? Mast. 113; od mistra ſeuerina t. 276.

shoditi, -zu, vyhověti: tys mi, mistře, dobřě zhodyl Mast. 317.

shořěti: ihned uteku, jako fhoržim Div. Klem. C 418.

shústi, shudu: potom nama diabel fhude Mast. 111.

sieci, sěku: ktož je fyeczyen Mast. 64.

siesti, *sadu*, (ve hře v kostky): již mi jest fedl žíž s kotrem Div. Klem. C 524; seď mi také něco rovného t. 528; již mi sedl kotr s dryjí t. 530; sedl mi cin (= cink) a dva túše t. 550.

siroba, f., osiřelost: v fyrobye vás neostavím Drk. 367.

skalé, n., kollekt. od skála: Pyč mě skale Div. Klem. A. 203; skale se hrozně pukáše t. C 676.

skalní, adj.: po smrti jeho fkalni kamení se pukalo Div. Klem. B 200.

skonánie, n.: při jeho smrti fkonanie Div. Klem. C 322.

skončenie, n.: čekaj jeho ffkonczyenye Div. Vít. 6.

Skorbrys, *abraham azbynuky*, židovský zpěv Div. Vít. 159; v. Div. Klem. C 278-9.

skořě, adv., rychle, brzy: Posle, jdi k rytířuom fkorže Div. Klem. C 500.

skoro, *skuoro*, adv., brzy, časně, rychle: fkoroly mé masti budú? Mast. 128; jděte fkoro Hrob Boží 52; pójdem fkuoro Hra Vel. 29; děte fkuoro t. 47; fkuro Div. Klem. C 583.

skřeht, m., skřehot, skřípání: kdež pláč a ffkrzecht zubový Div. Vít. 339.

skřehtati, křehotati: staré baby, jenž ffkrzyechczyete jako žáby Div. Vít. 146.

skřiekati, -aju, křičeti: milý pane, že tak mnoho ffkrzyekaff Drk. 186; že na mě toliko ffkrzyekaff? t. 202. (Srv. Listy fil. XIV. 41 pozn. 2.)

skřietek, m., skřítek: baby fcrzyetkem k čertu vzletie Mast. 146.

skrýti sě, -ju: tvé sě moci nic neffkryge Div. Vít. 302.

skúp, *skúpý*, adj., skoupý, lakotný: nebývaj zkup v tomto hodě Div. Vít. 158; nebude v tom fkup Div. Klem C 369.

skutiti, stropiti, spáchati: vé, co sme ffkutyly! Div. Vít. 82.

slavnost, f., sláva: chci tvú flawnoft velebiti Mar. Mus. 152.

slovce, n., slovo: ješto sem vám tato ffłowczye domácím hlaholem prožvagdal Div. Vít. 198.

sľubiti sě, -b'u, slíbiti se, zalíbiti se: my sě mladým liudem flubyty nežádadamy Mast. 337; že se nevěstkám flubyty žádáš Mast 362; ješto mi sě dobřě fflybyl Div. Vít. 287.

slúžiti, -žu: Sluzua (my dva) lépe svému pánu Drk. 232.

smiera, f., pravá míra v něčem: podle cnosti jeho ffmyery Div. Vít. 317.

smútiti sě, -cu, smutným býti: smutni jste a fmutite se Div. Klem. B 203.

sňatek, m., spojení, spolek: vyhnán sem z nebeského fnatku Drk. 18.

sníti, sejdu, zemříti: že lépe jest jednomu člověku fnyty, nežli všemu světu zahynúti Tegerns. 117, 123.

Soba, m., jm. osobní: má střícě oba, foba i také koba Mast. 405; srv. má bratry oba, ffebek a také koba Drk. 210.

spéci, speku, pečením ztvrdnouti, sraziti se: tak mi se jest srdce leklo i úžestí krví fpeklo Div. Klem. C 601.

spěra, f., opora: neb již beze všie ffpery voláš podle srdcě svého Div. Vít. 346.

spěšě, spíše, adv., na spěch, rychle: přijmi mě fpyeffe k sobě Drk. 122; kázal . . . fpyeffye do Galile jíti Hrob Boží 176; ukažte mi fpiffe Div. Klem. A 298; kráčej fpiffe svýma nohama t. B 183; podaj mu jich (kostek) fpiffe t. C 541.

spleskati, -aju, splasknouti: od té zplefkagyu vole tuhá Mast. 142.

spravedně, adv., spravedlivě: mecteż fprawednye Div. Vít. 15.

sprostně, adv., špatně: neboť sě nam fproftnye klidí Hrob Boží 158; proto sě nám fproftnye děje t. 160.

sprostný, a j., špatný: a fproftnet jest vaše orudie Div. Klem. C 318.

spustiti, -šču, odpustiti: a vš'cky jemu viny fpufty Drk. 100.

stáhnúti, -nu: svú ruku v muoj bok ftiehni Div. Klem. A 574.

stanúti, -nu, přestati: již-li ftanu tvé chytrosti Div. Klem. C 226.

státi, stoju; v něčem státi, zachovávati něco: kdo chce v jeho přikázání ftati Div. Klem. A 411.

staviti sě, -v'u, ocitnouti se: kde bych sě ſtawyl (řečí) Mast. 423.

stazovati v. *vztazovati*,

steknúti sě, vzteknouti se: Buodaj se ve pekle ſtekl Div. Klem. C 179.

stěžěti (?),-žu, táhnouti, přinésti: zlú novinu přěd lucipera ſſtezyme Div. Vít. 86; do kúta se všichni ſtiežicz Div. Klem. C 784.

střěvi, m., střevíc: musich babě ſtrzewi kúpiti Div. Klem. C 217.

stříc, m., strýc: má ſtrzyczye oba Mast. 404.

strnišťe, n.: biřic chodí po ſſtrnyſſty Div. Vít,. 227.

strýna, f., teta: má ſtryna Hodava Mast. 419.

studenicě, f., zimnice: něktерú mrtvici, nehet, rúpy i ſſtudenyczy Div. Vít. 142.

stúpa, f., stoupa: (baba) na ſſtupye tě létala Div. Vít. 174.

stvieti sě, -stv'u sě; *kstvieti sě*: tak se jejich klenoty kſſtwie Div. Klem. C 475; kſſtwuczy záři t. 655.

stýskati, -stýšču: protož se mi velmi ſtyſſtie Div. Klem. C 585; stýskati sě s někým = nelíbiti se: až sě nem s ním wšěm ſtyſkaſſe Drk. 330; stýskati si: moji mlazší sobě ſtyſty Hrob Boží 111; ať sobě nic neſtyſtye Tegerns. 65; neſſtyſſt sobě, seſtra milá Div. Klem. A 60; koho vy, panie, hledáte v tom hrobě, tak velmi ſtyſtycze (= stýštíce) sobě Hra Vel. 36; s bě ſtiskati Mar. Mus. 109.

svaditi, -zu, někoho, do vády přivésti: a ona (baba) je ihned ſwadi Div. Klem. C 218.

svésti, svedu: však mě na to nezwedete Div. Klem. A 533.

svět, m., svit, svítání: jáť budu bdieti až do ſſwyeta Hra Vel. 52; jáť ho budu hledati až do ſwyeta Hrob Boží 61; až do ſwieta Div. Klem. A 137.

světiti, -cu, velebiti: právěť vežde jeho jmě ſwyetyc Mast. 54.

svoditi, -zu, sváděti: a je s pravé cesty ſwodila Div. Klem. C 239.

svrček, m., cvrček: měl jsem tři ſwyrczky Mast. 149.

svrchní, adj., přední, svrchovaný: neb jest prorok ſſwrchny Div. Vít. 77; poslán sem od otce ſwrchniho Div. Klem. C 702; swrchniho boha synu živý t. 876.

szobati, -u, sezobati: (baba) všecken tě měsiec ſſzobala Div. Vít. 177.

Šalk, m., (něm. schalkch), sluha, šelma: jáť sem velmi veliký ſſalk Drk. 186; z kurwy ſſalek t. 195.

šátky, pl., m., šaty: majíc na sobě zlé ſſatky Div. Klem. C 270.

šeňkéř, m., šenkýř, hostinský: já sem byl na onom světě ſſeňkerž Div. Klem. C 136; ſſenkerž ib. 184.

šept, m., šeptání: nechajice všech ſſeptuow na straně Div. Klem. B 17.

Širyc, m., jm. osobní: ſſyrycz biřic chodí po strništi Div. Vít. 227.

škařědost, f., ohavnost: děkujiť, Buože, tvé milosti, žes mi této ſſkarzyedoſſty .. ráčil zbaviti. Div. Vít. 384.

škoditi, -zu: komužť nic neſſkodij (nic není) Div. Klem. B 129.

škop, m., škopek: an pie med (v) pivnici s jednú z zkopa Drk. 51.

škorně, f., boty (ze skora, pellis): přidajtež mi k tomu své ſſkornye Div. Vít. 26.

šlojieř, m., závoj: svój ſlogyerz napravila Drk. 58.

Šváb, m., jm. os.: nevrť se tuto Uher ani ſſwab Div. Klem. C 4.

Táhnúti, -nu,: tyehnyewye oba za jednako Mast. 109.

takměř, adv.: neste sěm hřešné dušě takmyerz ševcě i panošě, sedláky, takmyerz krajčí Drk. 42.

tbáti, tbaju, o někom, o něčem, *dbáti*: o svém mistřě ničse netbas Mast. 81; nedbaj nic, králi, o tom Div. Klem. C 334.

téci, teku, běžeti: ted já, mistře, k tobě teku Div. Klem. C 116.

teď, adv., zde, tu: ted sem, mistře, sluha tvój Drk. 179, 181.

tělesenstvie, n., tělesenství: teleſenſtwye na božstvie nesa Hrob Boží 146.

tělo, n., dial. celo: chlebem czela svého Tegerns. 31.

tesknost, f.: ani sobě velmi teſknoſt činil Tegerns. 4.

tista, f., canicula, čubka, čuba, lehká ženská: na siej tyſtye Mast. 48; tyſtu t. 75, 77.

tkáti sě, tkaju sě, toulati se: kde sě tak dlúho tkas Mast. 80; tkagye sě sudy i onudy t. 411; kde sě tkaſſ Drk. 182; tat sě v Prazě v rohozy tkata t. 211; těť se po světu tkata t. 221.

tkysati, tkyšu, dotýkati se, napadnouti: aneb tě túto palicí tkyſſy Drk. 216.

tlačiti, -u, šlapati: a netlacž mi po cibuli Div. Klem. A 246.

točiti, -u, sem tam obraceti: svú myslí nadarmo tocžite Div. Klem. A 532.

Tomáš, m., jm. osob: O thomaſſi nevěřící Div. Klem. A 494.

tovařiš, m., tovaryš: Satane, milý towarziſſi Div. Klem. C 202.

trh, m., tyrh Mast. 204.

trlicé, f., nástroj, na němž se len láme, mědlice: (baba) trlyczy dojila Div. Vít. 176; z trlicze mléko dojiti Div. Klem. C 100; trliczy sem místo krávy dojila t. 236.

trpělivý, adj., trpící: ješto před smrtí (tělo mé) bylo trpieliwe Mar. Mus. 98, Div. Klem. A 333.

trpěti, -p'u,: tyrpyel za ny Mast 252.

truditi, -zu, trápiti: ráčil — dáti se na kříži truditi Div. Klem. A 148; dal se na kříži truditi t. 172; truditi sě, namáhati se: pro niž si se ke mně trudil t. C 285.

truchle, adv., truchlivě: a proč sě tak truchle máš Hra Vel. 72; proč sě tak truchle jmáte Hrob Boží 41, 112.

tudiež, adv., podobně, rovně, také: dosti se mu hrubě stane, tudiž jeho apoštoluom Div. Klem. C 464.

túha, f., smutek, utrpení: připravili sú jej (Ježíše) k tuze Div. Klem. C 666; nebudete již nikdy w tuze t. 865; již nás všech tuha mine t. 880.

turnej, m.: okolo turnegye Drk. 239.

túš, m., touš (z tus, dusz, deux), dvě oka ve hře kostkové: já dryji s tuſſem mám (3 + 2) Div. Vít. 23; jižť mi sedl taufs, eš (2 + 1) Div. Klem. C 544; sedl mi cin (cink) a dva tuſſe (5 + 2 + 2) t. 550.

tvář, f., podoba: duch svatý — vstúpi naň v holubie twarzy Div. Vít. 281.

tvořec, m., tvůrce: Ja sem tworzecz svatý Drk. 307; jáť sem tworžecz svatý Div. Klem. C 846.

týl, m., záda: ktož jmá zimnici w tylu Mast. 122.

tymián, m.: máš-li mast s myrrú a s tymyanem Mast. 343; z tymyana t. 348.

Udactvie, n., udatenství: bychom na vdacztwi se sdělili Div. Klem. C 613.

udělý, adj., spanilý: Děťátko milé, pěkné, krásné i vdyele! Tegerns. 86; skrzě hvězdu světlú, velmi jasnú a vdyelu t. 90.

úfati, -aju, doufati: vfage v své panské moci Div. Klem. C 189.

Uher, m., jm. osob.: nevrť se tuto vher ani Šváb Div. Klem. C 4; *Uhry*: w uhrzyech Mast. 51.

uhoniti, -ňu, na sebe uvaliti: a neuhonite cepami rány Div. Klem. C 12; ať neuhonie porebule t. 37.

uchovati, -aju, uchrániti: nemóžete wy ho vchovati Div. Klem. C 582; uchovati někoho = uchrániti před někým: rač zlé baby vchowaty, Bože Div. Vít. 185; uchovati sě = uchrániti se: kdy sě hřiechow nevchowame Tegerns. 74.

uchvátiti, -cu, kvapiti: potom sem k tobě běžeti uchwatyl Mast. 87.

ukrátiti sě, -cu: až se mého života vkratij Div. Klem. A 328.

uléčiti, -ču, léčiti: bychom mohli vlečžitij tělo našeho tvórce milého Div. Klem. A 33; vlečiti Mar. Mus. 12.

umazati, -žu, pomazati: umazaty jeho tělo Mast. 341; abychom jej vmazaly Hrob Boží 31.

umdliti, -mdľu, mdlým činiti, seslabiti: jiní sobě lidé bají bdiec, aby jich sen neumdlil Div. Klem. C 512.

uměti, -ěju, znáti: (j)diž napřed, však vmiſs cestu Div. Klem. B 257.

úprava, f.: a v nich jest krásná upraua Mast. 22.

upřímý, adj., přímý: vpržimu pravdu zvěděti Div. Klem. B 166.

úsilé, n., práce, námaha: nebo je to mé vše vſyle Mast. 368.

usilovati, -uju: a v to pilně vſſylowati Tegerns 28.

uspiti, -sp'u, uspati: aby jich sen neumdlil a potom jich neufpil Div. Klem. C 513.

ustaviti, -v'u, ustanoviti, určiti, zvoliti: bieše vftawen toho léta Tegerns 114.

ustřieci, -střěhu, ustříci: zda bychom mohla (dva) uftrzyczy Div. Vít. 67.

ušitie, n., obuv: šilaf sem zlé vffiti za dva groše Div. Klem. C 157.

utajiti sě, skrytu býti: stuojmy tiše, nemluviece a všichni sě vtagyecze Drk. 322.

utěžěti, -těžu, stěžiti, vytěžiti: viz, bychom něco vtyezyely Drk. 103.

utkati, -tkaju, potkati: vtkach slunce Div. Vít. 230.

uvázati sě, -viežu, v něco: ten sě v sukni vwyeze Div. Vít. 18.

užasnúti sě, -nu, ulcknouti se: až sě jí všichni čerti v pekle vzafu Div. Vít. 216.

úžast, úžest, f., úžas, bázeň: nedaj jim mieti vffafty Tegerns. 38; tak se mi jest srdce leklo i vžefti I rví speklo Div. Klem. C 601.

užiti, -uživu, zakusiti: a již zlým vziues toho Mast. 377; zlým wzywes toho! t. 428; u pekle jich uzywethe Div. Vít. 150.

Vary, pl., m.: ať já mu nedám na wary (ať nedostane bití) Div. Klem. C 35.

vášně, f., vlastnost, mrav: také dobrú wafnyu jmějieše Mast. 292.

Vavřena, f., jm. osob.: Má teta wawrzyena Mast. 415.

vcěle, adv., najisto: ten jest wczele z mrtvých vstal Div. Klem. A 391.

wdy, adv., vždy: nikdy nespati, jediné wdy bdíti Div. Klem. C 507; něcoť wdy sedne k mé vuoli t. 543.

ve, interjek. (něm. wehe): we, co sme skutili! Div. Vít. 82.

věhlasně, adv., skvostně: poradím — paním, aby se líčily krásně, a strojily se wiehlafnie Div. Klem. C 78.

vehnati, vženu: coť uhoním, to vše wfenu v řiť Drk. 37.

věk, m., čas, doba: vtělil si se v poslední wiek Div. Klem. A 153.

věník, m., věchet: majíť hrst plev, dva wieniky Div. Klem. C 480.

věrně, adv., skutečně, jistě: wyernye na kříži umrlého Tegerns. 32.

věrovati sě, -uju, zapřisahati se: rádať sem přičítala a k tomu se wierowala Div. Klem. C 141.

veš, pron., všechen: neb tvé panstwie jest svět wes Div. Vít. 313.

vet, adv.: musí jeho býti se mnú vet Drk. 39 (musí býti jeho věc se mnou tak srovnána).

vežda, adv., vždy: wefda Drk. 81.

vežde, adv., vždy: wefde Mast. 54.

viděti, vizu: wyzuth ondeno dobrého druha syna Mast. 217.

Viedeň, Viedně, f., jm. města: wyeden Drk. 254; wyednye ani Praha Mast. 157.

vila: hedvábnú vylu víti Drk. 82 (snad m. vylna = vlna.)

vítěz, m., hrdina: když's tak rytíř nematný, a si witiež velmi platný Div. Klem. C 429, 493.

Vlachy, pl., m., jm. země: po wlafyech Drk. 32.

vlast, f., země: jdúce do jiné wlafti Div. Klem. C 310.

vran, m., havran: žeť wran oka nevykline Mast. 203.

Vrbata, m., jméno ďábla: mistře, znaj mě wrbatu svého Div. Klem. C 85; wrbata t. 837.

vrovnati sě, -aju, vyrovnati sě, podobati sě: chciť sě wrownaty najvyššímu Drk. 3; že sě chceš najvyššiemu wrownaty? t. 7; mně sě nemóžeš wrownaty t. 205.

vrtěti sě, vrcu: newrt se tuto Uher ani Šváb Div. Klem. C 4.

vskóřě, vskuořě, adv., brzy, záhy, rychle: budeš ty žebrákem wfk rzye Drk. 184; aby šel wffkuorzye Tegerns. 7; rač tam jíti wfkuorže Div. Klem. C 718, 726.

vskučěti, -ču: jako pes wfkuczy Mast. 69.

všemahucí, všemohoucí: Hospodine wffemahuczy Div. Klem. A 11; wffemahuczy otče t. 17; wffemahuczy král t. 439; wítaj, Buože wffemahuczy t. B 314.

výborný, adj., na něčem: na řemesle wyborneho Div. Klem. C 86.

vykládsti, -kladu: krám wiklafty Mast. 19.

vyklinúti, -nu, vykluvati: žeť vran oka newyklyne Mast. 203.

vykstvěcovati, -uju, vystkvěcovati: již se slunce wykſtwieczuge Div. Klem. A 56.

vynikati, -aju, povstávati, vycházeti: aj toť beránek boží wynyka Div. Vít. 268.

vyníti, -ndu, vyjíti: odpusť mě vynyty Drk. 149.

vypraviti, -v'u, vylíčiti: žádný toho nemuož wyprawiti Div. Klem. A 409; by mohl muky všecky wyprawiti t. 511.

vytřeštiti oči, vyvaliti oči: Cos ty na mě wočži wytrzeſſtil Div. Klem. C 43.

vývoda, m., vévoda: wywoda života živ kraluje Div. Klem. A 420.

vyzina, f., maso vyzí: bude náma zaplacena tohoto postu wyzyna Mast. 219.

vzdáti, -ám, s sebe složiti: to pro svú pýchu dnes wzdaſſ Drk. 10.

vzdora, f., *na vzdoru*, na vzdor: nemajíc toho nawzdoru Div. Klem. C 256.

vzpručiti sě, -ču, vzpřímiti se: potom se náhle wzpruczy Mast. 70.

vztazovati, -uju, tázati se: svým srdcem ſtazugiczy Div. Klem. A 139.

vztuhati, tuhnouti: v téjto masti stará wſtuha Drk. 262.

vždy, adv. wſdy Mast. 17.

Za, zda: Za je tobě bratr popele? Drk. 124; za by pro tě v našcj vieřě stáli t. 378; za tomu nevěříš t. 393; zat vstane z hrobu v tuto dobu t. 316.

zacěliti, -l'u, zaceliti: rány kakož koli veliké zaczyely Mast. 62.

zacělo, adv., zajisté, najisto, podle pravdy: aby to zaczyelo věděla Drk. 95; zaczelo poviedám t. 348; ale vězte to zacyelo Hra Vel. 43; zaczelo Hrob Boží 48; mějte to zaczyelo t. 167; zaczelo t. 184; zacělo Mar. Mus. 164; věz to zacělo t. 102; zaczelo Div. Klem. A 334.

zacný, adj., vzácný: budeš appoštol v nebi zaczny Drk. 370.

zaléčiti, -ču uzdraviti: ješto muožem zaleczyty Hra Vel. 11, Hrob Boží 23.

zámutek, m., zármutek: zamutkowe srdce vašcho Div. Klem. A 597; po zamutku t. B 108; máme zamutku mnoho t. 116; zamutku vašeho polituji t. 206 a č.

zapíti sě, -p'u, opíti se: Mnohé ženy . . . kdy sě zapyv (= zapú), tehdy bajú Mast. 373; zapywſy sě mluvíš mnoho t. 376.

zaplvaný, adj.: a tvář velmi slinami zaplwanu Div. Klem. A 459.

zapomněti, -mňu: zda sme zapomnyely sukně jeho Div. Vít. 7: toho nikdy nezapomnyz Tegerns. 13.

zatuchati sě, -aju, kaziti se: newiem, čím se zatucha Tegerns. 48.

zavěrně, adverb., vero, zajisté: zawyerne pravím vám Drk. 347; zawyerne ho zde nejmate Hrob Boží 47; zawyernet sem boha živa viděla t. 134; Maria, věz to zawierne Mar. Mus. 96, Div. Klem. A 331; zawierne jmieti Mar. Mus. 105, Div. Klem. A 340; já vám to pravím zawierne t. C 662.

zaviniti, -ňu: já sem tobě zawinil Div. Klem. C 877.

zboží v. *sbožie*.

zbočiti, -ču, bokem se obrátiti: jáť se ruče zbočžich Div. Klem. C 793.

zbýti, pozbýti, zbaviti se: vy baby čáróv zbudte Div. Vít. 187; nezbudete se mnú pekelné muky Drk. 22.

zdieti, zděju, učiniti: neb jest nic zlého nezdyelo Div. Vít. 96.

zejspánie = ze-z'spánie, ze z'spánie, z vyspání: vy jdete zeyſpanye Mast. 230.

zemdliti, -mdl'u, seslabiti: vizte, jaká jest vaše obrana, když vás zemdli má jediná rána Div. Klem. C 699.

zeptati -aju, na kom co: to ty brzo na nich zeptay Div. Klem. C 748.

získati, žíšču: některýť ji zyſtye rychle Div. Vít. 12.

zištný, adj., prospěšný, výhodný: seď mi také něce rovného a sukni něco zyſtneho Div. Klem. C 529.

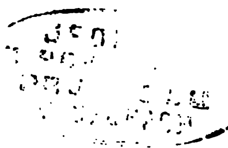
zlob, -i, f., zloba: žet sě ſlob zloby obrátí Mast. 101.

zlúpiti, -pu, sebrati: hnedt by jej čŕt do pekla i s mastí zlupyl Drk. 292.

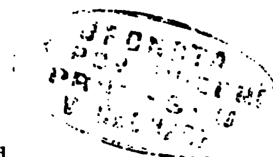
zmazati, -žu, pomazati: abychom to tělo zmazali Div. Klem. B 145.

zmlátiti, zmlácu, ztlouci: kosti v tobě zmlaczu Mast. 430.

zmlěti, zmeľu, ztlouci: ať tebe mój kyj nezmele Drk. 228.
znamenati, -aju, vyznačovati: ač mne chceš právě znamenaty Drk. 206.
zpara, f., horkost, palčivost: neb snad jmá-li v svém ušě zpary Mast. 66.
zpýchati, -šu, pyšným učiniti: všichnut nám rodinu ſpiſſi Div. Klem. C 62.
zrak, m., vidění, přízrak: Po zrakuť já to dobře znám Div. Klem. C 591.
ztěkati, -aju, zběhati: jednoho dne vše ztyekagy Drk. 35.
ztrýzňovati, -uju: Krystus byl tak velmi ztryznowan Div. Klem. A 509.
zúpěti, -ěju, vzeúpěti: Dámť mu vždy, žeť zupi Div. Klem. C 14.'
zvěstě, adv., jistě: slyšal sem, Rubínc, zwyeſtye Mast. 221; to já tobě pravi zwyeſſtye Div. Vít. 364.
zvěstiti, -šču, zvěstovati: bych vám zwyeſſtyl tato slova Div. Vít. 236.
zvětřěti, -ěju, zvětrati: aby (mast) brzo nezwyettrzyela Mast. 161.
zvolený, adj., vyvolený: mém (m. mým) otcóm zwolenym Tegerns. 39.
Žádanie, n., žádost: učiniž mé zadanye Div. Vít. 4.
žádati, -aju: mne bude na pomocz zadati Tegerns. 27.
žádný, adj., žádaný, milý: e zadny mistře! Mast. 207, 215; chvála tobě, tvórče zadny Drk. 13, Mar. Mus. 53; stvořiteli zadny Div. Klem. A 256; Králi Piláte náš zadný t. C 291; vstaniž žadny spasiteli, t. 710 a č.
žebračie, adj., žebrácký: pól zebraczye holi Mast. 175.
živiti, -v'u, na živu zachovati: žiwil bych jej proti všem vám Div. Klem. C 325.
žiež, m., žíž, šest ok na kostce (ze stněm. sës a toto ze stfranc. seix): já mám s zyezem eš (6 + 1) Div. Vít. 19; neb sem uvrhl dwa zyze (6 + 6) t. 27; jižť mi je tsedl ziž s kotrem (6+4) Div. Klem. C 524; žiz s cinkem (6 + 5) t. 538, 540; dryji s žizem (3 + 6) t. 556; dva cinky a žiž sedí (5 + 5 + 6) t. 576.
žvadlo, n., (od žváti?): a svým na mě zwadlem bekáš (t. j. hubuješ) Drk. 187.
žváti, žuju, žvýkati: Ale nemóž-ti jie (masti) zwaty Mast. 180.

OBSAH:

Ruk. Klem. I. B. 12. Zmenšeno asi jako 2:3.

Dum transisset Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum

orto iam sole

facies nos miserrime heu quibus e nr dolor

Amisimus enim solacium ihesum christum maxime filium ipse erat nostra redemptio

Sed eamus ungentum emere cum quo bene

possimus ungere corpus domini sanctum

Heu nobis internas mentes quati

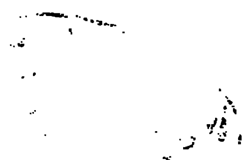
pulsat gemitus pro nostro consolatore quo privamur miserrime quem iudei

morti dedit impius

Iam percusso heu pastore oves errant misere sic magistro discedente

turbati dissipati atque nos absente ab eo o vae quam nimium

[illegible]

Eamus et ad eius properemus tumulum si dileximus viventem diligamus mortuum et ungamus corpus eius oleo sanctissimo.

[illegible]

Quis revolvet nobis ab hostio lapidem quem tegere sanctum cernimus sepulchrum

[illegible]

Quem queritis o tremule mulieres in hoc tumulo plorantes

[illegible]

Iesum Nazarenum crucifixum querimus

[illegible]

Non est hic quem queritis sed cito euntes nunciate discipulis eius et Petro quia surrexit Ihesus

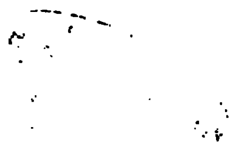
[illegible]

Ad monumentum venimus gementes angelum domini sedentem vidimus et dicentem quia surrexit Ihesus

[illegible]

Cum venissem ungere mortuum

monimentum et veni vetgulum heu nescio recte discernere ubi post im

Item fiunt cantus Bohemi

Kdyz bych przyssla | mohla byt
letyty ... | ...
zybech zivos ...
...
... przedyety ... bych.

magistrum quere

Cum lapis est

super depositus qui fuerat in signum positus numerat locum militibus

Eodem modo

Owa kamen gyenz bycze
na hrob polozen ...
kaz vsyt ... ostrzyeci
... zyessy ...
... Duo fiunt canter

locus vacat est eis absentibus

Dolor crescat tremunt precordia de magistri pii absentia qui salutiat

me plenam vicii ... pulsis a me septem de moni ...

Eodem modo cantet

Heu redemptio israhel ut quid mori

Bolest vosie mem ... vetro=
... Jaz nebohá ...
... cztyrzi ...
... przyniesty · Ješto ty ...
... malesty ... i ...

voluit

Heu redemptio israhel ut quid pati voluit

Heu redemptio isr...

Q° finito Cāde nō cantet i vulgari

Wssech muzie shubenyzy · yenz ssie chtyel nalezty: Wssech muzie shubenyzy · yenz trpyety nazyel z muky Wssech muzie shubenyzy yenz chtyel vmuzyvaty z muky pokorniee: Hys finitis illa ... cat ... pacdotem ... apparatu ... vesperarum et illa cum Mulier

ut qui morte sustinuit paciens

Dobrzie zena zeno co hledas

Maria cantat.

Mariaczy Ihu tak vmucziele mass:

Mulier quid ploras quem quer-

Domine si tu sustulisti eum di-

cito michi et ubi posuisti eum ut ego eum tollam

Gztny muzy nas powyedyety
Acz muzez ... powyedyety
... yesto ...
powyez a bych yesto optala

Postea dicit Rectum

Q° finito sequentia cantet

Maria cantet

Christus cantat

Ma- ria Rabbi- bi Prima quidem suffragia

Maria cantat

stola tulit carnalia ex subeundo tormina semper nature miseria

Ihesus cantat

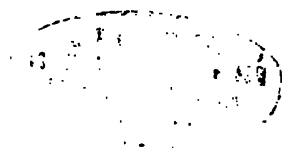
Sancte deus, us us Et priori dissimilis nec est in corruptibi-

lis qui dum sunt passibilis iam nō erit solubilis Sancte fortis

Maria cadens ad pedes

Ergo noli me tangere nec ultra velis plangere Galyleam dic-

ut ostent et me vincentem i venerunt Gaude miserere salvator

[illegible]

miserere nobis

[illegible]

Ascendo ad patrem

Vere vidi dominum cenere n° dimisit me pedes tangere discipulos

oportet credere q ad patrem tuum velit ascendere

[illegible]

Victime paschali laudes

[illegible]

Signa laude grati

